

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.
2562 : กรณีกิจกรรมสื่อมวลชนและกิจกรรมของรัฐสภา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2565
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Personal Data Protection for Public Figures according to Personal Data Protection Act
B.E. 2562 (2019): Activity of mass media and parliament

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws in Laws
FACULTY OF LAW
Chulalongkorn University
Academic Year 2022
Copyright of Chulalongkorn University

ญาณิศา ยอดประเสริฐ : การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 : กรณีกิจกรรมสื่อมวลชนและกิจกรรมของรัฐสภา. (Personal Data Protection for Public Figures according to Personal Data Protection Act B.E. 2562 (2019): Activity of mass media and parliament) อ.ที่ปรึกษาหลัก : รศ. ดร.ปิยะบุตร บุญอร่ามเรือง

บุคคลสาธารณะมักถูกนำข้อมูลส่วนบุคคลมาประมวลผลในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างไม่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจกรรมของสื่อมวลชนที่มักเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น และกรณีของสมาชิกรัฐสภาซึ่งเป็นบุคคลสาธารณะที่มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะของประเทศจึงต้องถูกตรวจสอบความโปร่งใสในการทำงาน แม้มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดหน้าที่และอำนาจไว้ แต่ก็ถูกนำข้อมูลส่วนบุคคลมาประมวลผลในเรื่องที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจเช่นกัน ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 4 มีข้อยกเว้นที่ไม่นำพระราชบัญญัติฉบับนี้มาใช้กับกิจกรรมสื่อมวลชนตาม (3) และกิจกรรมของสภาตาม (4)

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงศึกษาการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของบุคคลสาธารณะในกิจกรรมสื่อมวลชนและกิจกรรมของสภาซึ่งได้รับข้อยกเว้นไม่นำพระราชบัญญัติคุ้มครองส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาบังคับใช้ตามมาตรา 4 วรรค 1 ว่าการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะทั้ง 2 กิจกรรมได้รับยกเว้นเพียงใดโดยศึกษาเปรียบเทียบบรรทัดฐานความเป็นส่วนตัวของบุคคลสาธารณะในประเทศไทยกับต่างประเทศ พบว่ากิจกรรมสื่อมวลชนของไทยมีการรายงานข่าวข้อมูลของบุคคลสาธารณะเกินความจำเป็น ส่วนกิจกรรมของสภามีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ให้อำนาจไว้แล้ว เพียงแต่ทั้ง 2 กิจกรรมไม่มีการกำหนดมาตรฐานในการประมวลผลอันเป็นแนวปฏิบัติที่ดีไว้ ผู้เขียนจึงเสนอให้มีการจัดทำคู่มือหรือแนวทางสำหรับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของทั้ง 2 กิจกรรมเพื่อให้เกิดชัดเจนและสามารถคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งเป็นบุคคลสาธารณะได้อย่างเหมาะสม

สาขาวิชา นิติศาสตร์
ปีการศึกษา 2565

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6185983734 : MAJOR LAWS

KEYWORD: Personal Data Protection Act B.E. 2562, public figures

Yanisa Yodprasert : Personal Data Protection for Public Figures according to Personal Data Protection Act B.E. 2562 (2019): Activity of mass media and parliament. Advisor: PIYABUTR BUNARAMRUEANG

Personal data of public figures is processed indefinitely. This is particularly noticeable in media activity, since personal data about public figures is exposed more than is necessary. Members of parliament who are public figures engaged in the country's public interest must also be examined for transparency in their duties in accordance with the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 describing the duties and powers. Personal data, on the other hand, is processed in a number of ways. However, personal data is processed in areas unrelated to duties and powers. According to Section 4 of the Personal Data Protection Act B.E. 2562, there are exceptions that this Act does not apply to mass media activity under (3) and Council activities under (4).

This thesis aims to study the privacy protection of public figures in media and parliamentary activities which have been exempted from the Personal Data Protection Act, B.E. 2562 How exempt are public figures from both activities? A comparison of public figures' privacy norms in Thailand and other countries. It was discovered that Thai media organizations reported much excessive data concerning public people. Personal data is processed in accordance with the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560, without the exception of the two activities, which do not have a standard for processing, which is an excellent practice. As a

Field of Study: Laws

Student's Signature

Academic Year: 2022

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะบุตร บุญอร่ามเรือง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาอันมีค่าเพื่อให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษาในการศึกษาค้นคว้าข้อมูล รวมทั้งตรวจทานเพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์รองศาสตราจารย์ ธิติพันธ์ุ เชื้อบุญชัย รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์เดช สรุโฆษิต และอาจารย์ ดร.พีรพัฒน์ โชคสุวัฒน์สกุล ที่ได้สละเวลาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการแก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณบิดา มารดา และบุคคลในครอบครัวที่ให้อำนาจใจในทุกความสำเร็จตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และขอบคุณเพื่อน ๆ ของผู้เขียน นางสาวพานิภัค เกษรสันต์ นางสาวอิสริย์ ภัทรเธียรไท นางสาวภัทริยา สุรัตวิศิษฐ์ นางสาวชนากานต์ เฉยทุม นางสาวกมลวรรณ เทพหัสติน ณ อยุธยา นางสาวอวิस्ता วุฒิชนัม นางสาวศุภกัทธ โพธิ์ทอง และเพื่อน ๆ ทุกคนที่ผู้เขียนไม่อาจกล่าวนามถึงได้ทั้งหมด ที่คอยรับฟัง ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ทั้งช่วยหาทางแก้ไข และให้กำลังใจผู้เขียนเป็นอย่างดีเสมอมา

สุดท้ายนี้ผู้เขียนหวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์สำหรับผู้สนใจต่อไป ทั้งนี้หากวิทยานิพนธ์มีข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ญาณิศา ยอดประเสริฐ

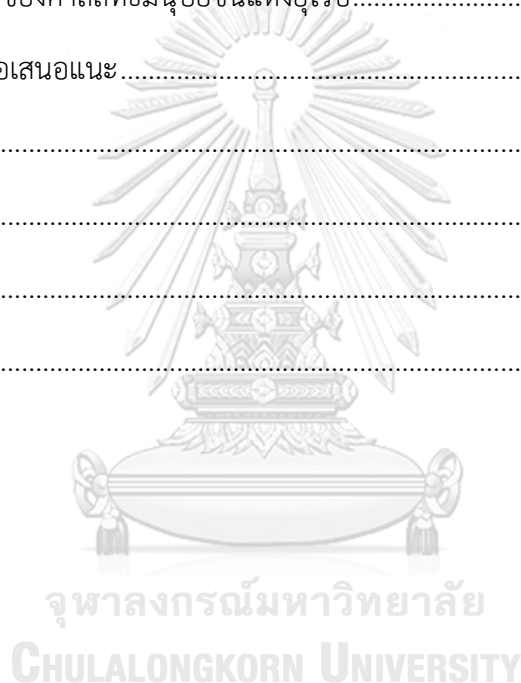
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	2
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
1.7 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	4
บทที่ 2 ข้อพิจารณาทางกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะ.....	6
2.1 ความนำ.....	6
2.2 การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตาม GDPR.....	6
2.3 การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562.....	9
2.4 ความหมายของข้อมูลส่วนบุคคล.....	13
2.5 ขอบเขตในทางเนื้อหาของกฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล.....	15
2.5.1 ขอบเขตเนื้อหาตาม GDPR.....	15

2.5.2	ขอบเขตเนื้อหาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562	17
2.6	การคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัว	19
2.6.1	ความเกี่ยวข้องระหว่างสิทธิมนุษยชนและสิทธิความเป็นส่วนตัว.....	23
2.6.2	ความหมายของสิทธิความเป็นส่วนตัว	23
2.6.3	สิทธิความเป็นส่วนตัวที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายไทย	25
2.7	ความหมายของบุคคลสาธารณะ.....	27
2.8	การจำแนกประเภทของบุคคลสาธารณะตามคำพิพากษาของประเทศสหรัฐอเมริกา	29
บทที่ 3	บรรทัดฐานการคุ้มครองบุคคลสาธารณะตามฐานหมิ่นประมาท.....	33
3.1	การละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัว 4 ประการ.....	33
3.2	บรรทัดฐานตามฐานหมิ่นประมาทในการคุ้มครองบุคคลสาธารณะ 3 ประเภท	39
3.2.1	บุคคลสาธารณะทั่วไป.....	41
3.2.2	บุคคลสาธารณะบางสถานการณ์.....	45
3.2.3	บุคคลสาธารณะโดยไม่สมัครใจ.....	48
บทที่ 4	การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะ ในกิจกรรมสื่อสารมวลชน	54
4.1	ขอบเขตและประเภทของการสื่อสารมวลชน	54
4.2	หลักเกณฑ์การคุ้มครองบุคคลสาธารณะในกิจการสื่อสารมวลชนตามกฎหมายไทย	58
4.3	หลักเกณฑ์การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในกิจการสื่อสารมวลชนตาม GDPR.....	75
4.4	แนวทางในการคุ้มครองบุคคลสาธารณะโดยคำพิพากษาศาลฎีกาประเทศไทยเปรียบเทียบกับ แนวคำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป.....	88
4.4.1	บุคคลสาธารณะทั่วไป.....	94
4.4.2	บุคคลสาธารณะบางสถานการณ์.....	115
4.4.3	บุคคลสาธารณะโดยไม่สมัครใจ.....	122
บทที่ 5	การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะ ในกิจกรรมของสภา.....	139

5.1	หน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยสภา.....	139
5.1.1.	นิติบัญญัติ.....	140
5.1.1.1	การเสนอและพิจารณาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ.....	140
5.1.1.2	การเสนอและพิจารณาพระราชบัญญัติ.....	142
5.1.1.3	การพิจารณาพระราชกำหนด.....	146
5.1.1.4	การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ.....	146
5.1.1.5	การตราข้อบังคับการประชุมสภา.....	147
5.1.2	ควบคุมบริหารแผ่นดิน.....	148
5.1.2.1	การตั้งกระทู้ถาม.....	148
5.1.2.2	การขอเปิดอภิปราย.....	150
5.1.2.3	การตั้งคณะกรรมการ.....	151
5.1.2.4	การให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี.....	152
5.1.2.5	การให้ความเห็นชอบบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่ง.....	153
5.1.2.6	การให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญ.....	154
5.1.2.7	การถอดถอนกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.....	154
5.1.2.8	การเข้าชื่อร้องขอให้ตรวจสอบสมาชิกภาพของสมาชิกสภาสิ้นสุดลง.....	155
5.1.2.9	การเข้าชื่อร้องขอให้มีการประชุมรัฐสภา.....	155
5.1.3	ตามบทเฉพาะกาล.....	155
5.2	หลักเกณฑ์การคุ้มครองบุคคลสาธารณะตามหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยสภาตามกฎหมายไทย.....	156
5.2.1	เอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญ.....	157
5.2.2	กิจกรรมที่ได้รับยกเว้นการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560.....	161

5.2.2.1	ข้อยกเว้นในกิจกรรมของสภาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562.....	161
5.2.2.2	ระบบจัดเก็บตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560	163
5.2.2.3	การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะอื่นในกิจกรรมของสภา	202
5.2.2.4	การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลทั่วไปในกิจกรรมของสภา	204
5.3	แนวทางในการคุ้มครองบุคคลสาธารณะโดยคำพิพากษาศาลฎีกาประเทศไทยเปรียบเทียบกับ แนวคำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป.....	206
บทที่ 6	ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ.....	227
6.1	ข้อสรุป.....	227
6.2	ข้อเสนอแนะ	232
บรรณานุกรม	236
ประวัติผู้เขียน	244

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 บรรทัดฐานในการคุ้มครองบุคคลสาธารณะของศาลฎีกาไทย	53
ตารางที่ 2 คำพิพากษาที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมสื่อสารมวลชนที่นำเสนอข่าวของบุคคลสาธารณะ	90
ตารางที่ 3 เปรียบเทียบการใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมไว้เฉพาะเพื่อกิจการ สื่อมวลชน	136
ตารางที่ 4 ระบบจัดเก็บตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560.....	164
ตารางที่ 5 ระบบจัดเก็บที่ได้รับยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 : ญัตติ.	171
ตารางที่ 6 ระบบจัดเก็บที่ได้รับยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 : ร่าง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ	175
ตารางที่ 7 ระบบจัดเก็บที่ได้รับยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 : รายงาน ของคณะกรรมการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ.....	176
ตารางที่ 8 ระบบจัดเก็บที่ได้รับยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 : ร่าง พระราชบัญญัติ	178
ตารางที่ 9 ระบบจัดเก็บที่ได้รับยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 : รายงาน ของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ... สภาผู้แทนราษฎร	179
ตารางที่ 10 ระบบจัดเก็บที่ได้รับยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 : รายงาน ของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ... วุฒิสภา	181
ตารางที่ 11 ระบบจัดเก็บที่ได้รับยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 : รายงาน การพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติ... ..	183
ตารางที่ 12 ระบบจัดเก็บที่ได้รับยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 : รายงาน ของคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ... สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา..	184
ตารางที่ 13 ระบบจัดเก็บที่ได้รับยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 : รายงาน ของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ...	185

ตารางที่ 14 ระบบจัดเก็บที่รั้งบยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 : รายงานการพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ.	187
ตารางที่ 15 ระบบจัดเก็บที่รั้งบยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 : รายงานการประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมการธิการสามัญของสภาผู้แทนราษฎร.....	188
ตารางที่ 16 ระบบจัดเก็บที่รั้งบยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 : ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม	189
ตารางที่ 17 ระบบจัดเก็บที่รั้งบยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 : รายงานของคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม.....	190
ตารางที่ 18 ระบบจัดเก็บที่รั้งบยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 : บันทึกทั่วไป.....	192
ตารางที่ 19 ระบบจัดเก็บที่รั้งบยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 : รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร	195
ตารางที่ 20 ระบบจัดเก็บที่รั้งบยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 : รายงานการประชุมวุฒิสภา.....	197
ตารางที่ 21 ระบบจัดเก็บที่รั้งบยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 : รายงานการประชุมร่วมกันของรัฐสภา	199
ตารางที่ 22 คำพิพากษาที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกิจกรรมของสภาฯ ต่อการเปิดเผยข้อมูลของบุคคลสาธารณะ	207
ตารางที่ 23 เปรียบเทียบการใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมไว้เฉพาะเพื่อการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจของสภา	225

สารบัญภาพ

	หน้า
รูปที่ 1 การละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัว 4 ประการ.....	33
รูปที่ 2 ประเภทของบุคคลสาธารณะ.....	39

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันได้มีการรุกร้าความเป็นส่วนตัวของปัจเจกชนในรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้น เนื่องมาจากการใช้สื่อสมัยใหม่อันเป็นยุคดิจิทัลที่มีเทคโนโลยีซึ่งมีประสิทธิภาพ ทันสมัย รวดเร็ว และ สะดวกสบาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดเก็บ การสืบค้น การเข้าถึง หรือการรับ-ส่งข้อมูล อีกทั้งการเก็บข้อมูลไว้ในความครอบครองโดยมีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง อาจทำให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลในทางใดทางหนึ่ง หรือทำให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่เจ้าของ ข้อมูล ในทางกลับกันนั้น กลับเป็นอันตรายต่อสิทธิความเป็นส่วนตัวของเอกชนอย่างมาก เพราะ บุคคลเหล่านั้นยังไม่ได้รับการคุ้มครองที่เพียงพอในสังคม ยกตัวอย่างเช่น การก้าวล่วงไปค้นข้อมูลของ บุคคลอื่นในทางที่มิชอบ การถูกแอบถ่ายรูปหรือวิดีโอ การติดตามเฝ้าดูพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคล การบันทึกเสียงหรือบทสนทนาโดยไม่ได้รับอนุญาต การส่งข้อความหรือภาพของบุคคลที่มีลักษณะ เป็นการอนาจาร การส่งอีเมลล์ที่ผู้รับไม่ต้องการ การเผยแพร่ชื่อหรือรูปของผู้เสียหาย เป็นต้น การ จัดเก็บ การสืบค้น หรือเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลใด ๆ จึงอาจมีผลกระทบหรือก่อให้เกิด ความเสียหายจนกลายเป็นการรุกร้าต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคลเหล่านั้น

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มบุคคลสาธารณะได้รับการคุ้มครองในความเป็นส่วนตัวที่เข้มข้นต่ำกว่าบุคคลธรรมดาจึงมักจะถูกละเมิดหรือรุกร้าสิทธิส่วนบุคคล เนื่องจากยอมเปิดเผยตนด้วยความ สมัยครใจต่อสาธารณะชนแล้ว และข้อมูลของบุคคลเหล่านั้นมักเป็นข้อมูลที่ประชาชนจะให้ความสนใจ อยู่เสมอ จึงเป็นบุคคลที่ประชาชนให้ความสนใจติดตามข่าวสาร เช่น นักการเมือง นักแสดง นักร้อง บุคคลในสังคมชั้นสูง นักกีฬา นักธุรกิจ หรือข้าราชการที่มีตำแหน่งสูง ๆ ซึ่งสื่อมวลชนมักเผยแพร่ ข้อมูลส่วนบุคคลอย่างไม่มีขอบเขตจนบางครั้งอาจทำให้เขารู้สึกว่าถูกรุกร้าเรื่องส่วนตัวมากเกินไปอัน ทำให้บุคคลสาธารณะเหล่านั้นไม่สามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุข

นอกจากนี้ กรณีของสมาชิกสภาซึ่งเป็นบุคคลสาธารณะที่มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับประโยชน์ สาธารณะของประเทศ ดังนั้นในการทำงานจึงต้องถูกตรวจสอบความโปร่งใสได้ โดยมีรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดหน้าที่และอำนาจไว้ แต่บางครั้งก็ถูกรุกร้าความเป็นส่วนตัวใน

เรื่องที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจ เช่น การแถลงข่าวนอกสภา หรือการปราศรัยบนเวทีที่มี การเปิดเผยข้อมูลเรื่องส่วนตัวของสมาชิกสภาซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ ในสมาชิกสภา

ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 4 มีข้อยกเว้นที่ไม่ นำพระราชบัญญัติฉบับนี้มาใช้กับกิจกรรมสื่อมวลชนตาม (3) และกิจกรรมของสภาตาม (4) ดังนั้น เพื่อศึกษาว่าข้อยกเว้นที่ไม่นำกฎหมายข้อมูลส่วนบุคคลมาใช้ในการรายงานข่าวของบุคคลสาธารณะ และการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลตามหน้าที่และอำนาจของสมาชิกสภาตามที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้ควรมีขอบเขตเพียงใด เพื่อให้มีแนวทางการบังคับใช้ให้เกิดความชัดเจนและไม่เป็นการก้าวล่วงความเป็นส่วนตัวของบุคคลสาธารณะโดยไม่มีขอบเขต

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาถึงแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะ
- 2) เพื่อศึกษาถึงที่มาและมูลเหตุที่เกี่ยวข้องของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะ
- 3) เพื่อศึกษาถึงกิจกรรมของสื่อมวลชนในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะที่ได้รับยกเว้นตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ตามมาตรา 4(3)
- 4) เพื่อศึกษาถึงกิจกรรมของสภาในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะที่ได้รับยกเว้นตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ตามมาตรา 4(4)
- 5) เพื่อศึกษาถึงบรรทัดฐานการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของบุคคลสาธารณะในกิจกรรมของสื่อมวลชนและกิจกรรมของสภา

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 4 มีข้อยกเว้นไม่นำมาใช้กับกิจกรรมสื่อมวลชนตาม (3) และการทำงานของสภาตาม (4) เพราะกิจกรรมสื่อมวลชนและกิจกรรมสภามีบรรทัดฐานทางกฎหมายโดยเฉพาะอยู่แล้ว กล่าวคือ สื่อมวลชนได้รับยกเว้นให้รายงานข่าวของ

บุคคลสาธารณะในไทยมีขอบเขตที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล และสื่อมวลชนจะได้รับยกเว้นให้ รายงานข่าวของสมาชิกสภา ในฐานะเดียว คือ เป็นบุคคลสาธารณะตามบรรทัดฐานคำพิพากษาของ ศาลไทย ซึ่งเป็นคนละส่วนกับเอกลักษณ์ของสมาชิกสภา ส่วนข้อยกเว้นของกิจกรรมของสภานั้น เป็น ประเด็นเฉพาะของรัฐสภาในฐานะที่เป็นผู้ควบคุมข้อมูล ไม่ใช่ข้อยกเว้นให้ผู้อื่นประมวลผลข้อมูล ส่วน บุคคลของสภาได้

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

รายงานฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงแนวความคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมถึงที่มาและมูลเหตุที่ เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของบุคคลสาธารณะในกิจกรรมของสื่อมวลชนและกิจกรรม ของสภาซึ่งได้รับข้อยกเว้นไม่นำกฎหมายคุ้มครองส่วนบุคคลมาบังคับใช้ตามมาตรา 4 วรรค 1 โดย การศึกษาหาขอบเขตของกิจกรรมทั้ง 2 ด้านตามสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและจะได้เปรียบเทียบ บรรทัดฐานความเป็นส่วนตัวของบุคคลสาธารณะในประเทศไทยกับต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้จะไม่ได้ลงรายละเอียดแนวปฏิบัติที่ดีของกิจกรรมสื่อมวลชนและกิจกรรมสภา เพียงแต่ แนะนำเบื้องต้นตามที่ปรากฏจากข้อค้นพบการจากศึกษานี้เท่านั้น

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษาวิจัยโดยใช้การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยทำการค้นคว้า รวบรวมข้อมูล ทฤษฎี และหลักกฎหมายจากเอกสาร ตำรา วารสาร วิทยานิพนธ์ บทความ งานวิจัย หรือสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ ตลอดจนคำพิพากษาของศาล ทั้งในภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ จาก ห้องสมุดและจากระบบฐานข้อมูลเว็บไซต์บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมาวิเคราะห์และหาข้อสรุป ที่เหมาะสมต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) ทำให้ทราบถึงแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของ บุคคลสาธารณะ

2) ทำให้ทราบถึงที่มาและมูลเหตุที่เกี่ยวข้องของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะ

3) ทำให้ทราบถึงกิจกรรมของสื่อมวลชนในการประมวลข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะที่ได้รับยกเว้นตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ตามมาตรา 4(3)

4) ทำให้ทราบถึงกิจกรรมของสภาในการประมวลข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะที่ได้รับยกเว้นตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ตามมาตรา 4(4)

5) ทำให้ทราบถึงบรรทัดฐานการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของบุคคลสาธารณะในกิจกรรมของสื่อมวลชนและกิจกรรมของสภา

1.7 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษารายงานฉบับนี้ ผู้เขียนได้มีการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลที่จะนำไปสู่การศึกษารัฐธรรมนูญการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของบุคคลสาธารณะในประเทศไทยเพื่อเป็นแนวทางที่เหมาะสม ปรากฏว่ามีเอกสารและงานวิจัยในแง่มุมที่แตกต่างกันออกไป ปรากฏรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะ: กรณีศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายสหรัฐอเมริกาและกฎหมายไทย (The Protection of Right to Privacy of Public Figure: A Comparative Study of the US and Thai Laws) โดย รองศาสตราจารย์ ฌานธิป ทองรวีวงศ์ วารสารวิชาการคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ปีที่ 7 ฉบับที่วันที่ 1 มิถุนายน 2558

บทความนี้เป็นบทความที่ศึกษาเปรียบเทียบการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลสาธารณะในบริบทของกฎหมายอาญารัฐธรรมนูญหมิ่นประมาท เนื่องจากการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกับประโยชน์สาธารณะ อันทำให้การกล่าวอ้างสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะถูกจำกัดลง โดยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกฎหมายไทยและอเมริกา

2. สิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัว: ศึกษากรณีสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลสาธารณะ โดย ทิพาพร นะมาตร์ วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท ปีพ.ศ.2551 มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาลักษณะของสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัว และบทกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิดังกล่าวในประเทศไทย โดยนำกฎหมายของสาธารณรัฐไต้หวัน และประเทศญี่ปุ่นมาวิเคราะห์

3. Public Interest Vs. Private Lives – Affording Public Figures Privacy in the Digital Era: The Three Principle Filtering Model โดย Shlomit Yanisky-Ravid และ Ben Zion Lahav *Journal of Constitutional Law* Vol 19:4 May 2017

รายงานฉบับนี้กล่าวถึงการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะในยุคแห่งโลกดิจิทัล โดยศึกษาถึงกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของกลุ่มบุคคลสาธารณะ รวมถึงหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่ากรณีใดเป็นประโยชน์สาธารณะหรือสิทธิส่วนบุคคลอันควรได้รับการคุ้มครอง

บทที่ 2

ข้อพิจารณาทางกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะ

2.1 ความนำ

ในบทนี้ผู้เขียนจะศึกษาถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตาม General Data Protection Regulation : GDPR และตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 พร้อมทั้งศึกษาหลักการให้ความคุ้มครองความเป็นส่วนตัวว่ามีความเป็นมา พัฒนาการ และปรากฏอยู่ในกฎหมายไทยในเรื่องใด รวมทั้งศึกษาความหมายของบุคคลสาธารณะ ทั้งจากในมุมมองของประเทศไทย และต่างประเทศ อีกทั้งการตีความของศาล เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาถึงบรรทัดฐานในการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของบุคคลสาธารณะ

2.2 การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตาม GDPR

กฎระเบียบ GDPR ของสหภาพยุโรป (European Union : EU) เป็นกฎระเบียบที่ออกมาเพื่อคุ้มครองประชาชนในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปไม่ให้ถูกล่วงละเมิดในความเป็นส่วนตัว เนื่องจากปัจจุบันมีการล่วงละเมิดในความเป็นส่วนตัวและนำข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนไปแสวงหาผลประโยชน์หรือเปิดเผยโดยไม่ได้รับความยินยอมจากบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูลก่อน จนเป็นการสร้างความเสียหายเดือดร้อนรำคาญให้กับบุคคลซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูลอย่างมาก โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญ ดังนี้

1. ขอบเขตการบังคับใช้ GDPR มีขอบเขตบังคับใช้เชิงพื้นที่ โดยบังคับใช้ทุกหน่วยงาน โดยบังคับใช้กับผู้ควบคุมข้อมูลและผู้ประมวลผลข้อมูลไม่ว่าการประมวลผลจะกระทำลงในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปหรือไม่ก็ตาม¹ และบังคับใช้กับทุกกิจกรรมที่เป็นการจำหน่ายสินค้าและบริการแก่

¹ นคร เสรีรักษ์. GDPR คืออะไร? คืออย่างไร? EU ถึงใช้คุ้มครองความเป็นส่วนตัวให้ประชาชน (ออนไลน์)

พลเมืองกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปและทุกกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นการติดตามพฤติกรรมของพลเมืองที่เกิดขึ้นในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป²

2. บทกำหนดโทษในกรณีที่เกิดความเสียหายหรือการรั่วไหลของข้อมูล (Data Breach) ซึ่งปรากฏอยู่ใน GDPR มาตรา 83³ เรื่องเงื่อนไขในการเรียกค่าปรับ โดยวางหลักว่าผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดจะถูกปรับเป็นจำนวนเงินถึง 20,000,000 ยูโรหรือในอัตราร้อยละ 2-4 ของรายได้ต่อปี

3. การเก็บรวบรวม การใช้การประเมินผล การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล จะกระทำได้โดยชอบนั้นต้องโดยอาศัยฐานอันชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งโดยมากมักเป็นฐานความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล⁴ ซึ่งในการขอความยินยอมนั้นจะต้องทำในรูปแบบที่เข้าใจได้ง่าย และสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก ทั้งยังต้องแจ้งวัตถุประสงค์ของการประมวลผลข้อมูลในการขอความยินยอม การขอความยินยอมต้องมีความชัดเจน และใช้ภาษาที่ง่าย รวมถึงการยกเลิกการให้ความยินยอมต้องดำเนินการได้โดยสะดวก⁵

4. สิทธิของเจ้าของข้อมูลภายใต้ GDPR⁶

- สิทธิที่จะได้รับการแจ้งหากมีความเสียหายเกิดขึ้น (Breach Notification)⁷ เมื่อเกิดความเสียหายหรือการรั่วไหลของข้อมูล ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่ในการแจ้งหากเกิดผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของเจ้าของข้อมูล โดยผู้ประมวลผลข้อมูลจะต้องแจ้งให้ลูกค้าและผู้ควบคุมข้อมูลโดยไม่ชักช้าหลังเกิดความเสียหาย ภายใน 72 ชั่วโมง

- สิทธิที่จะรู้และเข้าถึงข้อมูล (Right to Access)⁸ เจ้าของข้อมูลมีสิทธิที่จะได้รับการแจ้งจากผู้ควบคุมข้อมูลว่ามีการประมวลผลข้อมูลหรือไม่ การประมวลผลนั้นวัตถุประสงค์อะไร กระทำที่

² นพดล นิมหัน. หลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล: ศึกษาเปรียบเทียบพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 กับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่ 41 ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน 2565. หน้า 51-52.

³ GDPR Article 83 “...Infringements of the following provisions shall, in accordance with paragraph 2, be subject to administrative fines up to 20 000 000 EUR, or in the case of an undertaking, up to 4 % of the total worldwide annual turnover of the preceding financial year, whichever is higher:...”

⁴ ปรีดา โชติมานนท์. ฐานอันชอบด้วยกฎหมายในการเก็บรวบรวม ใช้และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล. วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์. 2564. หน้า 103 – 104.

⁵ นพดล นิมหัน. อ้างถึงแล้ว. หน้า 52.

⁶ แหล่งเดิม. หน้า 53.

⁷ GDPR Article 33

⁸ GDPR Article 15

ไหนด และเมื่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอผู้ควบคุมข้อมูลจะต้องจัดหาสำเนาข้อมูลดังกล่าวให้แก่เจ้าของข้อมูลในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

- สิทธิที่จะขอให้ลบข้อมูล (Right to be forgotten / Right to erase)⁹ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิแจ้งให้ลบข้อมูล หรือระงับการเปิดเผย หรือหยุดการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่มีความจำเป็นต่อวัตถุประสงค์ในการประมวลผล, ถอนความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล, คัดค้านการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่จะต้องลบ

5. สิทธิที่จะได้รับข้อมูลเกี่ยวกับตัวเอง (Data Portability)¹⁰ สิทธิที่จะได้รับข้อมูลของตนเองในรูปแบบที่สามารถใช้งานได้ทั่วไป ทั้งในรูปแบบที่อ่านได้ด้วยเครื่องหรืออุปกรณ์ ทั้งยังมีสิทธิส่งข้อมูลดังกล่าวไปยังบุคคลอื่น โดยปราศจากการขัดขวางจากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล แต่อย่างไรก็ตาม สิทธิดังกล่าวจะต้องไม่กระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น

6. สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองตั้งแต่ต้น (Privacy by Design / Privacy by Default)¹¹ GDPR กำหนดให้มีการวางระบบความคุ้มครองตั้งแต่ในโอกาสแรกของการออกแบบระบบมากกว่า การเพิ่มการดำเนินการในภายหลัง โดยจะต้องเป็นมาตรการที่เหมาะสมเพื่อคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูล และผู้ควบคุมข้อมูลจัดเก็บและประมวลผลข้อมูลได้เพียงพอที่จำเป็นเพื่อให้ภารกิจสำเร็จ และจะต้องจำกัดการเข้าถึงข้อมูลโดยผู้ที่ไม่มีความเกี่ยวข้องใด ๆ กับการประมวลผล

7. สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองโดยเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ (Data Protection Officer : DPO)¹² GDPR กำหนดให้มีการแต่งตั้ง DPO ซึ่งเป็นผู้ควบคุมข้อมูลและผู้ประมวลผลข้อมูล และมีภารกิจหลักในการติดตามและประมวลผลข้อมูลเป็นประจำและเป็นระบบ ทั้งนี้ ยังต้องมีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ

GDPR มีผลบังคับใช้วันที่ 25 พฤษภาคม 2561 เมื่อ GDPR มีการใช้บังคับแล้ว จะส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับการประกอบธุรกิจการค้าระหว่างประเทศที่มีลูกค้าเป็นพลเมืองกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป ไม่ว่าจะเป็นการโอนข้อมูลภายในองค์กรเดียวกันที่ตั้งอยู่คนละประเทศ ทั้งนี้ ยังอาจ

⁹ GDPR Article 17

¹⁰ GDPR Article 20

¹¹ GDPR Article 25

¹² GDPR Article 37

ส่งผลต่อการใช้ข้อมูลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ด้วยเช่นกัน เช่น การค้าผ่านโลกออนไลน์ ก็จะมีปรากฏข้อมูลส่วนบุคคล เช่น IP หรือ อัตลักษณ์บนโลกโซเซียล¹³

หากประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายคนที่มีมาตรฐานเหมาะสมออกมาใช้บังคับก็จะส่งผลกระทบต่อการทำธุรกิจการค้าและบริการกับกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปได้เนื่องจากการค้าระหว่างประเทศมีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงมาก การดำเนินธุรกิจปัจจุบันดำเนินการด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้ประกอบการโดยตลอดเวลา รวมถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก ทั้งข้อมูลพลเมืองของประเทศผู้ซื้อและประเทศผู้ขายสินค้าและบริการ เช่น ในภาคการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจากยุโรปที่เป็นกลุ่มใหญ่ที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ข้อมูลของนักท่องเที่ยวเหล่านี้จะต้องมีการรับ ส่ง แลกเปลี่ยน ให้กับผู้ให้บริการในประเทศไทย บริษัท และหน่วยงานในประเทศไทยจะมีผลกระทบจากกฎระเบียบ GDPR เป็นจำนวนมาก ตั้งแต่การเก็บข้อมูลการเดินทางเข้าออกประเทศธุรกิจสายการบิน บริษัทท่องเที่ยว โรงแรมที่พักโรงพยาบาล สถานบริการสุขภาพ สถาบันการเงิน การแลกเปลี่ยนเงินตรา บัตรเครดิต การประกันชีวิต การประกันภัย บริษัทโทรคมนาคม บริษัทที่ดำเนินธุรกรรมออนไลน์ และ E-commerce หากฝ่ายผู้ประกอบการทางยุโรปซึ่งเป็นคู่ค้ากับบริษัทของไทยเห็นว่าบริษัทของไทยไม่สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบ GDPR ได้ บริษัทในสหภาพยุโรปก็จะไม่สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลกับบริษัทในประเทศไทยได้ ย่อมส่งผลกระทบต่อดำเนินธุรกิจและธุรกรรมต่าง ๆ ต่อกัน และยังเป็นเหตุที่ทำให้ EU ใช้เป็นมาตรฐานในการแทรกแซงการค้าในเรื่องอื่น ๆ ได้อีกด้วย เหมือนเช่นในกรณีการให้ใบเหลืองประเทศไทยเนื่องจากปัญหาการทำประมงที่ผิดกฎหมาย โดยการคว่ำบาตรการนำเข้าอาหารทะเลจากประเทศไทย เป็นต้น เพราะตามมาตรฐานสากลและข้อตกลงระหว่างประเทศห้ามโอนข้อมูลไปสู่ประเทศที่ยังไม่มีมาตรการสำหรับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

2.3 การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (Personal Data Protection Act : PDPA) มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 2565 (โดยประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษาตั้งแต่

¹³ สำนักเจรจาการค้าบริการและการลงทุนกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป General Data Protection Regulation (Gdpr), (2561), หน้า 3.

วันที่ 27 พฤษภาคม 2562) xDbly9b เหตุที่ประเทศไทยต้องมีพระราชบัญญัติฉบับนี้ขึ้นเนื่องจากปัจจุบันมีการรุกรานสิทธิความเป็นส่วนตัวส่วนตัวดังเช่นข้อมูลส่วนบุคคลเป็นจำนวนมาก จนทำให้เกิดความเสียหายเดือดร้อนต่อผู้เป็นเจ้าของ โดยมีเพียงการใช้กฎหมายแพ่งในเรื่องละเมิด ละกฎหมายอาญาในเรื่องหมิ่นประมาทในการคุ้มครองผู้ได้รับความเสียหายจากการถูกนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้จนเกิดความเสียหาย ประกอบกับโลกเทคโนโลยีที่ก้าวกระโดดล้ำสมัย จึงทำให้มีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยง่ายตาย จึงใช้บังคับพระราชบัญญัติฉบับนี้เพื่อคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน นอกจากนี้ยังเป็นการวางมาตรฐานเพื่อให้สามารถเข้าถึง นำไปใช้ รวบรวม และจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่เป็นกิจกรรมที่ได้รับการยกเว้นไม่นำพระราชบัญญัติฉบับนี้มาใช้ซึ่งปรากฏอยู่ในมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติ

จากที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นว่าสหภาพยุโรปได้ออก GDPR ซึ่งเป็นกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล บังคับใช้เมื่อ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2561 ซึ่งนอกจากมีผลบังคับใช้แก่การส่งข้อมูลภายในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปแล้ว ผู้ประกอบการในไทยที่ต้องติดต่อ รับส่งข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนในประเทศที่เป็นสมาชิกสหภาพยุโรป (Cross-Border Data Transfer Issues) ก็ต้องมีมาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เหมาะสมและเพียงพอด้วย ประเทศไทยจึงมีพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ขึ้นมาเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนานาชาติประเทศ

พ.ร.บ.ฯ ฉบับนี้ กำหนดถึงวิธีการการเก็บรวบรวม ใช้ เปิดเผย และโอนข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูล ซึ่งมีผลใช้บังคับกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในประเทศไทย โดยพ.ร.บ.ฯ ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลอยู่บนพื้นฐานตามกฎหมายทั้งสิ้น 7 ฐาน ซึ่งปรากฏอยู่ในมาตรา 19 มาตรา 24 และมาตรา 26 ของพ.ร.บ.ฯ ได้แก่

1. “ฐานความยินยอม”¹⁴ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องให้ความยินยอมในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งผู้ควบคุมจะต้องแจ้งวัตถุประสงค์ของการประมวลผลอย่างชัดเจน ซึ่งและเข้าใจง่าย ทั้งนี้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะถอนความยินยอมเมื่อใดก็ได้ โดยการถอนความยินยอมจะต้องกระทำทำได้โดยง่าย

¹⁴ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 19

2. “ฐานการวิจัย”¹⁵ ได้แก่ การจัดทำเอกสารประวัติศาสตร์ จดหมายเหตุ เอกสารเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยหรือสถิติ

3. “ฐานประโยชน์สำคัญต่อชีวิต” สำหรับการป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของบุคคล เช่น การเข้ารับบริการทางการแพทย์เวลาที่เจ้าของข้อมูลไปโรงพยาบาล เป็นต้น

4. “ฐานสัญญา” เมื่อการเก็บ รวบรวม ใช้ข้อมูลส่วนบุคคลมีความจำเป็นเพื่อการปฏิบัติตามสัญญา โดยเจ้าของข้อมูลเป็นคู่สัญญา หรือใช้ในการดำเนินการตามคำขอของเจ้าของข้อมูลก่อนที่จะเข้าทำสัญญา ยกตัวอย่างเช่น เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลต้องการกู้เงินจากธนาคาร เจ้าของข้อมูลจะต้องให้ธนาคารสามารถประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลนั้นได้ตามวัตถุประสงค์ของการทำสัญญากู้ยืมเงิน

5. “ฐานภารกิจของรัฐ” เป็นการประมวลผลที่จำเป็นสำหรับการดำเนินการกิจเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการใช้อำนาจรัฐของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

6. “ฐานประโยชน์อันชอบธรรม” เป็นการประมวลผลเนื่องด้วยความจำเป็นโดยมีประโยชน์โดยชอบด้วยกฎหมายเป็นฐาน เช่น มีการติดกล้องวงจรปิดภายในสำนักงานเพื่อรักษาความปลอดภัยของพนักงานที่มาทำงาน รวมถึงบุคคลภายนอกที่สามารถเข้าออกอาคารได้

7. “ฐานหน้าที่ตามกฎหมาย” เป็นการปฏิบัติตามกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล นอกจากหลักการข้างต้นแล้ว มีข้อมูลส่วนบุคคลอีกประเภทซึ่งเรียกว่า ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความละเอียดอ่อน (Sensitive Personal Data) เช่น เชื้อชาติ, ประวัติการก่ออาชญากรรม, พฤติกรรมทางเพศ เป็นต้น หากการเก็บ รวบรวม ใช้ดังกล่าวจะมีหลักการที่เข้มข้นกว่าข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป ซึ่งสามารถทำได้หากมีฐานใดฐานหนึ่งรองรับ เช่น เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นผู้ยินยอมเอง หรือการประมวลผลดังกล่าวเป็นไปเพื่อป้องกันอันตราย ซึ่งกรณีดังกล่าวแม้ว่าเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะไม่สามารถให้ความยินยอมได้ก็ตาม เป็นต้น

ทั้งนี้ เจ้าของข้อมูลอาจมีสิทธิต่าง ๆ ในลักษณะเดียวกันกับ GDPR กำหนดไว้ เช่น

- สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล (Right of Access) เจ้าของข้อมูลมีสิทธิเข้าถึงรวมถึงสามารถขอสำเนาข้อมูลส่วนบุคคลของตนเองจากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้

¹⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 24

- สิทธิขอให้อลบ หรือทำลาย (Right to Erasure หรือ Right to be Forgotten) เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิขอให้อลบ หรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลของตนเมื่อหมดความจำเป็น หรือเมื่อไม่ยินยอมแล้วก็ได้

เจ้าของข้อมูลมีสิทธิร้องเรียนไปยังคณะกรรมการหากถูกละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล โดยคณะกรรมการจะมีหน้าที่เพื่อพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว ทั้งนี้ตาม พ.ร.บ.ฯ ฉบับนี้ยังกำหนดให้มีความรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง อาญา ปกครองรวมถึงกำหนดบทลงโทษเอาไว้ด้วย ดังนี้

- ความรับผิดทางแพ่ง ผู้กระทำความผิดข้อมูลส่วนบุคคลมีความรับผิดโดยต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้กับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่เสียหาย ไม่ว่าผู้กระทำความผิดจะจงใจหรือประมาทเลินเล่อ โดยศาลมีอำนาจสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพิ่มได้ถึง 2 เท่าของค่าสินไหมทดแทนที่แท้จริง¹⁶

- โทษอาญา กำหนดบทลงโทษทางอาญาไว้สำหรับความผิดร้ายแรง เช่น การใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความละเอียดอ่อนโดยมิชอบ, ล่วงรู้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่นแล้วนำไปเปิดเผยแก่ผู้อื่นโดยมิชอบ ซึ่งระวางโทษสูงสุดจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 1,000,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่หากผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล กรรมการหรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้นอาจต้องร่วมรับผิดในความผิดอาญาที่เกิดขึ้น¹⁷

- โทษทางปกครอง กำหนดโทษปรับทางปกครองสำหรับการกระทำความผิดที่เป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ผู้ควบคุมข้อมูลไม่แจ้งผลกระทบจากการถอนความยินยอม ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกิน 1,000,000 บาท¹⁸ ผู้ควบคุมข้อมูลหลอกลวงให้เจ้าของข้อมูลให้ความยินยอมโดยทำให้เข้าใจผิดถึงวัตถุประสงค์แห่งการประมวลผล¹⁹ ซึ่งมีโทษปรับทางปกครองสูงสุดถึง 5,000,000 บาท²⁰

¹⁶ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 78

¹⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 79

¹⁸ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 82

¹⁹ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 83

²⁰ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 84

ส่วนผู้ควบคุมข้อมูลยังมีหน้าที่ในการแจ้งเจ้าของข้อมูลถึงรายละเอียดต่าง ๆ ก่อนหรือขณะเก็บข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ วัตถุประสงค์ในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลต่อบุคคลภายนอก และสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเอง

นอกจากนี้ พ.ร.บ.ฯ ยังได้กำหนดข้อปฏิบัติสำหรับการโอนข้อมูลส่วนบุคคลออกจากประเทศไทยไปยังต่างประเทศ โดยให้ผู้ควบคุมและผู้ประมวลผลที่ต้องกระทำโดยมาตรการด้านความปลอดภัยอีกด้วย

มาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามที่เป็นไปตาม GDPR ก็ควรต้องมีการปรับให้เข้ากับบริบทของประเทศไทยเพื่อให้เป็นไปตามพ.ร.บ.ฯ ฉบับนี้

พ.ร.บ.ฯ ฉบับนี้ได้กำหนดกฎเกณฑ์และหน้าที่สำหรับภาคธุรกิจในการจัดการข้อมูลส่วนบุคคล แต่รายละเอียดในบางเรื่องยังคงอาศัยกฎหมายลำดับรองในการออกมาขยายความเพิ่มเติม โดยการออกกฎหมายลำดับรองเหล่านี้ยังคงต้องรอการแต่งตั้งคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งเป็นผู้กำกับดูแลตามพ.ร.บ.ฯ และมีอำนาจออกกฎหมายลำดับรองตามพ.ร.บ.ฯ ฉบับนี้ อย่างไรก็ตาม แม้จะยังไม่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล แต่เจ้าของข้อมูลที่มีความเสียหายสามารถฟ้องร้องผู้ควบคุมข้อมูล, ผู้ประมวลผลได้

อย่างไรก็ตาม สำหรับข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้เก็บรวบรวมไว้ก่อนพ.ร.บ.ฯ ฉบับนี้มีผลบังคับใช้ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลยังสามารถประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลต่อไปได้ แต่เฉพาะการประมวลผลตามวัตถุประสงค์เดิมเท่านั้น ทั้งนี้ จะต้องให้เจ้าของข้อมูลสามารถถอนความยินยอมข้อมูลส่วนบุคคลของตนที่เคยให้ไว้ได้ด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม มาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามที่เป็นไปตาม GDPR ก็ควรต้องมีการปรับให้เข้ากับบริบทของประเทศไทยเพื่อให้เป็นไปตามพ.ร.บ.ฯ ฉบับนี้อีกด้วย

2.4 ความหมายของข้อมูลส่วนบุคคล

ปรากฏอยู่ในมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลซึ่งทำให้สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม แต่ไม่รวมถึงข้อมูลของผู้ถึงแก่กรรมโดยเฉพาะ

ยกตัวอย่างเช่น²¹

- ชื่อ-สกุล ชื่อเล่น
- หมายเลขประจำตัวประชาชน, เลขที่ใบขับขี่, เลขประจำตัวผู้เสียภาษี รวมถึงสำเนา
- ที่อยู่ อีเมล โทรศัพท์
- ข้อมูลอุปกรณ์หรือเครื่องมือ เช่น IP Address, MAC Address, Cookie ID
- ข้อมูลทางชีวมิติ (Bio-metric) ไม่ว่าจะเป็นรูปภาพใบหน้า ลายนิ้วมือ फिल्मเอ็กซ์เรย์

ข้อมูลสแกนม่านตา ข้อมูลอัตลักษณ์เสียง ข้อมูลพันธุกรรม

- ข้อมูลระบุทรัพย์สินของบุคคล เช่น ทะเบียนรถ โฉนดที่ดิน
- ข้อมูลที่สามารถเชื่อมโยงไปยังข้อมูลข้างต้นได้ เช่น วันเกิด สถานที่เกิด เชื้อชาติ สัญชาติ

น้ำหนัก ส่วนสูง ข้อมูลตำแหน่งที่อยู่ ข้อมูลการแพทย์ ข้อมูลการศึกษา ข้อมูลทางการเงิน ข้อมูลการจ้างงาน

- ข้อมูลที่ใช้ค้นหาข้อมูลส่วนบุคคลอื่นในอินเทอร์เน็ต

ทั้งนี้รวมถึงข้อมูลที่สามารถบอกอ้อม ๆ ได้ว่าเป็นบุคคลใดได้ก็ถือว่าเป็นข้อมูลส่วนตัว เช่น ชาติพันธุ์, เผ่าพันธุ์, เพศ, ครอบครัว, ญาติมิตร, ลักษณะทางกายภาพ, ความรู้, ความเชื่อ, สถานะทางการเงิน, อาชีพ, พฤติกรรมส่วนบุคคล, การสมาคม, กีฬา, นันทนาการ, บุคลิกภาพ, สมาชิกกลุ่ม, ชมรม, กิจกรรม เป็นต้น

แต่กรณีที่เป็นข้อมูลที่สามารถระบุตัวบุคคลได้ ถ้าข้อมูลนั้นใช้ระบุตัวบุคคลไม่ได้ ก็ไม่ใช่ข้อมูลส่วนบุคคลตาม เช่น

- ข้อมูลสำหรับการติดต่อทางธุรกิจ เช่น หมายเลขโทรศัพท์ อีเมลสำหรับใช้ในการทำงาน

ตามความเห็นนักวิชาการไทยได้ให้องค์ประกอบข้อมูลส่วนบุคคลในด้านเนื้อหา โดยประกอบไปด้วยข้อมูล 3 ลักษณะ ดังนี้²²

²¹ สุพิศ ประณีตพลกรัง, การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data Protection) (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2563). หน้า 27-30.

²² สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, การวิจัยเรื่องแนวทางในการออกกฎหมายคุ้มครองข้อมูลและสารสนเทศส่วนบุคคลในประเทศไทย (Guidelines for Data Protection and Information Privacy Legislations in Thailand) (กรุงเทพฯ 2539).

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น ชื่อ ที่อยู่ เพศ อาชีพ
2. ข้อมูลที่บ่งบอกทำให้รู้ตัวผู้หนึ่ง เช่น รหัสเลขประจำตัว ลักษณะทางกายภาพ สิ่งบ่งชี้
อย่างอื่น
3. ข้อมูลที่เป็นความลับของบุคคล เช่น เชื้อชาติ ประวัติทางวินัย ประวัติทางการแพทย์
หรือสุขภาพอนามัย ประวัติอาชญากรรม ข้อมูลทางการเงินและหนี้สิน ข้อมูลเชิงทัศนคติของบุคคล
เช่น ความเชื่อทางการเมือง การปกครอง การนับถือศาสนา รสนิยม เป็นต้น

2.5 ขอบเขตในทางเนื้อหาของกฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

2.5.1 ขอบเขตเนื้อหาตาม GDPR

ปรากฏอยู่ในมาตรา 2 ของ GDPR

มาตรา 2 ขอบเขตในทางเนื้อหา²³

1. ข้อกำหนดนี้บังคับใช้กับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมดหรือบางส่วนด้วย
วิธีการอัตโนมัติและกับกระบวนการประมวลผลอื่นนอกเหนือจากวิธีอัตโนมัติกับข้อมูลส่วน
บุคคลซึ่งประกอบเป็นส่วนหนึ่งของระบบแฟ้มข้อมูล
2. ข้อกำหนดนี้ไม่บังคับใช้กับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในกรณีที่
 - (a) เป็นไปเพื่อกิจกรรมซึ่งไม่อยู่ในขอบเขตของกฎหมายของสหภาพ
 - (b) เป็นไปโดยรัฐสมาชิกเมื่อการดำเนินกิจกรรมนั้นอยู่ในขอบเขตของ บรรพ 2 ของ
ส่วนที่ 5 ในสนธิสัญญาสหภาพยุโรป (TEU)
 - (c) เป็นไปโดยบุคคลธรรมดาอันเป็นไปเพื่อกิจกรรมส่วนตัวหรือภายในครัวเรือนเท่านั้น
 - (b) เป็นไปโดยหน่วยงานที่มีอำนาจเพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกัน สืบสวน ตรวจสอบ
หรือดำเนินคดีต่อความผิด หรือบังคับโทษทางอาญา อันรวมไปถึงการคุ้มครองและป้องกัน
ภัยคุกคามต่อความมั่นคงสาธารณะ
3. ข้อกำหนด (EC) ที่ 45/2001 บังคับใช้กับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดย
สถาบัน องค์กร สำนักงาน และหน่วยงานของสหภาพ ข้อกำหนด (EC) ที่ 45/2001 และ

²³ General Data Protection Regulation Article 2

บทบัญญัติทางกฎหมายอื่นของสหภาพบังคับใช้กับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว จะต้องถูกปรับใช้กับหลักการและกฎของข้อกำหนดนี้โดยสอดคล้องกับมาตรา 98

4. ข้อกำหนดนี้จะต้องไม่ส่งผลเสียต่อการบังคับใช้คำสั่งที่ 2000/31/EC โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของการระบับผิดชอบของผู้ให้บริการเป็นตัวกลางในมาตรา 12 ถึง 15 ของคำสั่งดังกล่าว

ในขณะที่สำนักงานคณะกรรมการด้านข้อมูลข่าวสาร หรือ The Information Commissioner's Office : ICO ของประเทศอังกฤษได้มีความเห็นใน Article 2 นี้ว่า ควรมีความชัดเจนในบริบทด้านการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล หากเกี่ยวข้องกับประโยชน์อันเป็นกิจกรรมส่วนตัว หรือกิจกรรมภายในครัวเรือน เช่น มีการตั้งเว็บไซต์ขึ้นมาเพื่อขายสินค้าหรือบริการ เป็นต้น โดยที่ ICO เสนอว่าควรใช้คำว่า “เพื่อแสวงหาเป้าหมายในเชิงพาณิชย์” โดยที่ ICO ยอมรับว่าการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลสู่สาธารณะอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่น่ามาประกอบการตัดสินใจว่าการประมวลผลนั้น เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ส่วนตัวหรือในครัวเรือนหรือไม่²⁴

หนังสือพิมพ์ทางกฎหมายของสหรัฐอเมริกากล่าวว่า²⁵ โดยหลักแล้วการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลด้วยระบบคอมพิวเตอร์ทั้งหมดนั้น อยู่ภายใต้ขอบเขตเนื้อหาของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของ EU โดยทุกองค์กรจะต้องปฏิบัติตาม ซึ่งรวมถึงองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร หน่วยงานสาธารณะ และองค์กรเอกชน โดยไม่คำนึงถึงขนาดขององค์กร

ทั้งนี้ยังได้วิเคราะห์มาตรา 2(c) ที่กล่าวว่า “ข้อกำหนดนี้ไม่บังคับใช้กับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในกรณีที่เป็นไปโดยบุคคลธรรมดาอันเป็นไปเพื่อกิจกรรมส่วนตัว หรือภายในครัวเรือนเท่านั้น” อาจยกตัวอย่าง เช่น กรณีการเขียนอีเมลถึงเพื่อน หรือครอบครัว หรือการถ่ายภาพส่วนตัวเพื่อความบันเทิง โดยผู้เขียนบทความดังกล่าวเห็นว่าเป็นข้อยกเว้นที่ค่อนข้างแคบ และยังได้วิเคราะห์มาตรา 2.2 ที่กล่าวว่า “ข้อกำหนดนี้ไม่บังคับใช้กับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในกรณีที่....” นั้น โดยในทางปฏิบัติควรหมายถึง

²⁴ Information Commissioner's Office: ICO, Proposed New Eu Gdpr: Article-by-Article Analysis Paper, (2556). หน้า 3-5.

²⁵ Lydia F de la Torre, "Material Scope of Eu Data Protection Law," [Online] Accessed: 23 มกราคม 2 5 6 4 . Available from: <https://medium.com/golden-data/material-scope-of-eu-data-protection-law-39ecd18f7ff6>

1. การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยเจ้าหน้าที่รัฐผู้มีอำนาจกระทำการเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายที่อยู่เหนือขอบเขตของ GDPR เช่น ตำรวจในการสืบสวนอาชญากรรม แต่อย่างไรก็ตามจะต้องอยู่ภายใต้ (EU) 2016/680 ในเรื่องการคุ้มครองบุคคลธรรมดาที่เกี่ยวข้องกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยเจ้าหน้าที่รัฐผู้มีอำนาจกระทำการ เพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกัน การสืบสวน การตรวจจับ หรือการดำเนินคดีทางอาญา ความผิดหรือการลงโทษทางอาญา และการเคลื่อนย้ายข้อมูลโดยอิสระ ทั้งนี้การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 2.2 นี้จะต้องตกอยู่ภายใต้กฎระเบียบของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศสมาชิกได้

2. การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อจุดประสงค์ในการปกป้องความมั่นคงของประเทศหรือการปกป้องที่อยู่นอกเหนือกฎหมายคุ้มครองข้อมูลของ EU ก็อาจต้องตกอยู่ภายใต้กฎระเบียบของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศสมาชิกได้เช่นกัน

2.5.2 ขอบเขตเนื้อหาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

ปรากฏอยู่ในมาตรา 4

มาตรา 4 พระราชบัญญัตินี้มิใช่บังคับแก่

(1) การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือเพื่อกิจกรรมในครอบครัวของบุคคลนั้นเท่านั้น

(2) การดำเนินการของหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ ซึ่งรวมถึงความมั่นคงทางการคลังของรัฐ หรือการรักษาความปลอดภัยของประชาชน รวมทั้งหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน นิติวิทยาศาสตร์ หรือการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์

(3) บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมไว้เฉพาะเพื่อกิจการสื่อมวลชน งานศิลปกรรม หรืองานวรรณกรรมอันเป็นไปตามจริยธรรมแห่งการประกอบวิชาชีพหรือเป็นประโยชน์สาธารณะเท่านั้น

(4) สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยสภาดังกล่าวซึ่งเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา หรือคณะกรรมการการเลือกตั้งแล้วแต่กรณี

(5) การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลและการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาคดี การบังคับคดี และการวางทรัพย์ รวมทั้งการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

(6) การดำเนินการกับข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตและสมาชิกตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต

การยกเว้นไม่ให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนมาใช้บังคับแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในลักษณะใด กิจการใด หรือหน่วยงานใดทำนองเดียวกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอื่นใด ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลตามวรรคหนึ่ง (2) (3) (4) (5) และ (6) และผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานที่ได้รับยกเว้นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาตามวรรคสอง ต้องจัดให้มีการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลให้เป็นไปตามมาตรฐานด้วย

และมาตรา 4(3) ตามพ.ร.บ.ฯ นี้ สอดคล้องมาตรา 85 ในเรื่องการประมวลผลและเสรีภาพในการแสดงออกและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ของ GDPR อันอยู่ในบรรพ 9 บทบัญญัติที่สัมพันธ์กับสถานการณ์ประมวลผลเฉพาะ

มาตรา 85 การประมวลผลและเสรีภาพในการแสดงออกและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร²⁶

1. รัฐสมาชิกจะต้องประเมินประนีประนอมเพื่อให้สิทธิในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามข้อกำหนดนี้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอันรวมถึงการประมวลผลเพื่อวัตถุประสงค์ทางวารสารศาสตร์และวัตถุประสงค์ในการแสดงออกทางวิชาการ ศิลปะ หรือวรรณกรรม

2. สำหรับการประมวลผลเพื่อวัตถุประสงค์ทางวารสารศาสตร์ หรือวัตถุประสงค์ทางวิชาการศิลปะ หรือวรรณกรรมรัฐสมาชิกจะต้องบัญญัติให้มีข้อยกเว้นหรือการระงับการบังคับใช้ข้อกำหนดนี้บางมาตราในบรรพ 2 (หลักการ) บรรพ 3 (สิทธิของผู้ถูกประมวลผลข้อมูล) บรรพ 4 (ผู้ควบคุมและผู้ประมวลผล) บรรพ 5 (การเคลื่อนย้ายข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศที่สามหรือองค์การระหว่างประเทศ) บรรพ 6 (หน่วยงานกำกับดูแลอิสระ) บรรพ 7 (ความร่วมมือและความเป็นมาตรฐานเดียว) บรรพ 9 (สถานการณ์การประมวลผลเฉพาะ)

²⁶ General Data Protection Regulation Article 85

หากจำเป็นต่อการทำให้สิทธิในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับเสรีภาพในการแสดงออกและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

รัฐสมาชิกจะต้องแจ้งคณะกรรมการถึงการถึงบทบัญญัติในกฎหมายของตนที่รับมาปฏิบัติ ตามอนุมาตรา 2 และแจ้งถึงการแก้ไขกฎหมายที่เกิดขึ้นภายหลังหรือการแก้ไขกฎหมายอื่นใดที่มีผลกระทบต่อกฎหมายดังกล่าวโดยไม่ล่าช้า

และมาตรา 4(4) ตามพ.ร.บ.ฯ นี้ สอดคล้องมาตรา 86 ในเรื่องการประมวลผลและการเข้าถึงเอกสารทางการ ของ GDPR อันอยู่ในบรรพ 9 บทบัญญัติที่สัมพันธ์กับสถานการณ์ประมวลผลเฉพาะ มาตรา 86 การประมวลผลและการเข้าถึงเอกสารทางการ²⁷

ข้อมูลส่วนบุคคลในเอกสารทางการในความครอบครองของหน่วยงานสาธารณะที่มีอำนาจหรือหน่วยงานสาธารณะหรือหน่วยงานเอกชนเพื่อปฏิบัติการกิจอันเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ อาจถูกเปิดเผยได้โดยหน่วยงานสาธารณะที่มีอำนาจ หรือหน่วยงานสาธารณะ โดยสอดคล้องกับกฎหมายของสหภาพหรือรัฐสมาชิกที่มีอำนาจเหนือหน่วยงานสาธารณะที่มีอำนาจ หรือหน่วยงานสาธารณะดังกล่าว เพื่อให้การเข้าถึงเอกสารทางการโดยสาธารณะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กับสิทธิในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามข้อกำหนดนี้

2.6 การคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัว

แนวคิดในเรื่องสิทธิความเป็นส่วนตัวมีวิวัฒนาการมาตั้งแต่สมัยกรีกโรมัน และค่อย ๆ พัฒนาจนเป็นที่ยอมรับและชัดเจนจนถึงปัจจุบัน โดยเป็นที่ยอมรับกันว่าธรรมชาติเป็นผู้กำหนดระเบียบจักรวาล และมนุษย์ทุกคนก็ต้องตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์แห่งจักรวาลนั้น โดยมนุษย์มีสิทธิตามธรรมชาติอันเป็นสิทธิที่ได้รับการรับรอง และในสมัยโรมันมีแนวคิดที่ยอมรับว่าบุคคลแต่ละคนมีเขตแดนของตนเอง จึงกล่าวได้ว่าสิทธิในความเป็นส่วนตัวเป็นสิทธิตามธรรมชาติที่คุ้มครองมนุษย์อยู่เสมอไม่ว่าจะมีกฎหมายบัญญัติคุ้มครองอีกชั้นหนึ่งหรือไม่ หากแต่การบัญญัติเป็นกฎหมายเป็นเพียงการทำให้เกิดความชัดเจนและทำให้ทุกคนเข้าใจมากขึ้นเท่านั้น

สิทธิในความเป็นส่วนตัวที่มีลักษณะเป็นพลวัตรที่สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคม วัฒนธรรม ด้วยเหตุนี้ สิทธิในความเป็นส่วนตัวอาจแตกย่อยออกมาเป็นสิทธิต่าง ๆ ได้อีกหลายประการตามบริบทต่าง ๆ เช่น สิทธิในการดำเนินชีวิตและกำหนดความเป็นตัวตนของตนเอง สิทธิใน

²⁷ General Data Protection Regulation Article 86

การติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น สิทธิที่จะสมรสหรือสร้างครอบครัว สิทธิที่จะทำแท้ง สิทธิในการมีชีวิต สิทธิที่จะเลือกศาสนาและการเมือง เป็นต้น โดยอาจแตกต่างกันไปแต่ละสังคมหรือแต่ละประเทศด้วย

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาคเป็นอย่างยิ่ง และถือได้ว่าสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ได้ริเริ่มแนวความคิดและเกิดวิวัฒนาการในเรื่องสิทธิความเป็นส่วนตัวขึ้นอย่างชัดเจน โดยในสหรัฐอเมริกา สิทธิความเป็นส่วนตัวนับเป็นสาระสำคัญแห่งเสรีภาพภายใต้ทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติที่ถือว่า มนุษย์ทุกคนย่อมมีความเสมอภาคกันในมุมมองของกฎหมาย และมีสิทธิขั้นพื้นฐานบางอย่างที่ถือเป็นสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพโดยกำเนิดของมนุษย์นี้ถือว่าเป็นสิทธิตามพื้นฐานของมนุษย์ (Nature Rights) ที่บุคคลใด ๆ จะละเมิดไม่ได้ สิทธิธรรมชาติจึงเป็นหลักกฎหมายสูงสุดและเป็นสิทธิที่พลเมืองยกขึ้นอ้างต่อรัฐได้ ดังที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาภาคสองที่บัญญัติคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชน (Bill of Rights) ซึ่งเป็นบทแก้ไขเพิ่มเติม (Amendments) ของรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา (The Constitution of the United States of America) ในเวลาต่อมา

ในปีค.ศ.1888 ผู้พิพากษา Cooley ได้เป็นผู้เริ่มต้นให้นิยามของสิทธิในลักษณะที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติแห่งจิตใจมนุษย์ในความรู้สึกนึกคิดและสติปัญญา ว่าสิทธิที่จะอยู่อย่างสันโดษหรือสิทธิที่จะอยู่เพียงลำพัง (Right to be Let Alone)²⁸

ในปี ค.ศ. 1890 มีบทความซึ่งถูกเผยแพร่ลงใน Harvard Law Review โดยได้รับการกล่าวถึงและได้รับการยกย่องในแวดวงนิติศาสตร์ ชื่อว่า The Right to Privacy หรือ สิทธิความเป็นส่วนตัว เขียนโดย Samuel D. Warren และ Louis D. Brandeis²⁹ เนื่องจากในขณะนั้นในประเทศอเมริกาเกิดการรุกรานในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างมาก เช่น ถูกรับเรื่องส่วนตัวมาเปิดเผย ตีพิมพ์ชื่อรวมถึงรูปลงในหนังสือพิมพ์ ซึ่งบทความดังกล่าวจึงเน้นย้ำว่าควรให้ความคุ้มครองในเรื่องสิทธิส่วนตัว ในขณะที่โลกเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว จึงอาจต้องมีการคุ้มครองและรับรองเรื่องอื่น ๆ อีกด้วย ยกตัวอย่างเช่น สิทธิในชีวิต ซึ่งเดิมคุ้มครองเฉพาะการถูกทำร้ายร่างกาย แต่เมื่อสังคม วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไป จึงควรคุ้มครองไปถึงอารมณ์ จิตใจด้วย และเมื่อมีการขยายความสิทธิในชีวิตเพิ่มขึ้น สิทธิในชีวิตจึงควรรวมถึงสิทธิที่จะมีความสุขในชีวิต หรืออาจหมายถึงสิทธิที่จะอยู่ตามลำพังอย่าง

²⁸ Thomas M.Cooley, *Cooley on Torts*, (2421), Page 29.

²⁹ Samuel D. Warren and Louis D. Brandeis, "The Right to Privacy," *Harvard Law Review*, 4 (2433).

สันโดษ ปราศจากการรบกวน และในบทความดังกล่าวยังได้อ้างถึงสื่อหรือสิ่งพิมพ์ในขณะนั้นว่าได้ก้าวล่วงขอบเขตของจรรยาบรรณ โดยกล่าวว่า เรื่องซุบซิบนินทาได้กลายเป็นเรื่องทางการค้า จึงถูกนำมาตีพิมพ์กันอย่างแพร่หลายเพื่อสร้างกำไรให้กับตนเอง ในทางกลับกัน ด้วยความซับซ้อนของสังคม ประกอบกับวิวัฒนาการที่เจริญก้าวหน้าไปเรื่อย ๆ นั้น กลับทำให้มนุษย์มีความต้องการที่จะแยกตัวออกไปเพื่ออยู่ตามลำพัง ทั้งนี้ ความก้าวหน้าทางวิทยาการสมัยใหม่ทำให้มีช่องทางการสื่อสารกันได้สะดวกมากขึ้น และสามารถที่จะติดต่อสื่อสารกันได้ในเวลาอันรวดเร็ว แต่ในขณะเดียวกันปัจเจกชนสามารถที่จะป้องกันตนจากการตกเป็นเป้าหมายของการนำเสนอข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ กลับเป็นเรื่องทำได้ยากขึ้น และเมื่อมองทางด้านจริยธรรมการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของสื่อที่ว่าจะต้องไม่ใช้สิทธิให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น กลับไม่สามารถนำมาให้ได้ในยุคดังกล่าว เนื่องจากทุกคนต้องการข่าวสารโดยไม่คำนึงถึงการได้มาของข้อมูลเหล่านั้น ส่วนการบังคับใช้กฎหมายโดยพิจารณาจากคำพิพากษา เช่น ความผิดฐานหมิ่นประมาท ความผิดต่อสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา เช่น งานศิลปะ งานประพันธ์ และผิดต่อสัญญาโดยปริยายหรือผิดต่อความไว้วางใจที่ศาลได้ยกขึ้นเพื่อพิจารณาให้ความคุ้มครองแก่สิทธิความเป็นส่วนตัวนั้นไม่เพียงพอต่อการชดเชยเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่เอกชนผู้ได้รับความเสียหายแล้ว โดยบทความดังกล่าวนี้ ผู้เขียนได้คำนึงถึงการที่สื่อได้ก้าวล่วงเข้าไปในเรื่องราวส่วนตัวของปัจเจกชนและนำเรื่องราวต่าง ๆ เหล่านั้นมาเผยแพร่ต่อสาธารณชน นอกจากนี้ยังคำนึงถึงกฎหมายที่จะนำมาปรับใช้อย่างเหมาะสมเพื่อเป็นการคุ้มครองปัจเจกชนเหล่านั้นด้วย

นอกจากนี้ การก้าวล่วงสิทธิความเป็นส่วนตัวนั้น ยังเกิดอาจเกิดขึ้นได้ในอีกหลายลักษณะ เช่น การโฆษณาสินค้าผ่านสื่อต่าง ๆ การเก็บสถิติข้อมูลของหน่วยงานราชการ การติดตามสืบสวนขององค์การรัฐบาลหรือโดยนักสืบเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่เทคโนโลยีก้าวหน้า ทำให้การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลสามารถถูกกระทำได้ง่ายขึ้นโดยผู้ที่ถูกก้าวล่วงนั้นอาจไม่รู้ตัวได้

จากแนวทางดังกล่าว ทำให้สิทธิความเป็นส่วนตัวได้รับการยอมรับโดยศาลของมลรัฐต่าง ๆ เช่น คดี Schuyler v. Curtis (1895)³⁰ คดีนี้จำเลยยื่นรูปปั้นของผู้ตายเพื่อจัดนิทรรศการโดยไม่ได้รับอนุญาตจากครอบครัวของผู้ตาย ซึ่งศาลนิวยอร์กยอมรับว่าสิทธิในความเป็นส่วนตัวในชื่อและภาพของบุคคลมีอยู่จริง แต่สิทธิดังกล่าวนี้ไม่คุ้มครองไปถึงบุคคลที่เสียชีวิตไปแล้ว

³⁰ Schuyler v. Curtis, 26 November 1895.

ต่อมา มลรัฐนิวยอร์กได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิความเป็นส่วนตัวในปี ค.ศ. 1903 ถือเป็นกฎหมายฉบับแรกที่รับรองสิทธิความเป็นส่วนตัวของประเทศสหรัฐอเมริกาที่ว่าการใช้ชื่อ รูปภาพ หรือภาพถ่ายของบุคคลอื่น เพื่อวัตถุประสงค์ในทางการค้าหรือการโฆษณาที่เขาไม่ได้ให้ความยินยอม เป็นหนังสือ เป็นความผิดทางอาญาและเป็นการละเมิด และในเวลาต่อมา มลรัฐต่าง ๆ เกือบทุกมลรัฐ ก็ได้รับรองสิทธิความเป็นส่วนตัวโดยตราเป็นกฎหมายของมลรัฐ และให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนตัวว่า หมายถึง สิทธิที่จะไม่ให้มีการนำบุคลิกภาพของบุคคลไปใช้แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ไม่ให้มีการโฆษณาเรื่องราวส่วนตัวอันสาธารณะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยชอบ หรือไม่ให้มีการก้าวล่วงโดยมิชอบต่อกิจกรรมส่วนบุคคลในลักษณะรุนแรง ก่อให้เกิดความตกใจ หรืออับอายใจ หรือเป็นสิทธิของบุคคลที่จะอยู่ตามลำพัง และดำเนินชีวิตอย่างสันโดษ

โดยสิทธิของประชาชนถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกา ภายหลังจากที่บทความดังกล่าวเผยแพร่ออกไป ทำให้สิทธิในความเป็นส่วนตัวได้รับการยอมรับ และต่อมามีการนิยามคำว่าความเป็นตัว โดยสามารถสรุปได้เป็น 4 แนวทาง ดังต่อไปนี้³¹

แนวทางแรก โดย Roscoe Pound (1915) และ Paul Freund (1975) ได้ให้นิยามสิทธิความเป็นส่วนตัวว่าหมายถึง “การแสดงออกซึ่งบุคลิกภาพหรือความเป็นตัวตนของบุคคลหนึ่ง ซึ่งมุ่งความสำคัญไปยังสิทธิสิทธิของปัจเจกชนที่จะกำหนดสาระสำคัญในฐานะที่ตนเป็นมนุษย์”

แนวทางที่ 2 โดย Louis Henkin (1974)) ได้ให้นิยามสิทธิความเป็นส่วนตัวว่าหมายถึง “การปกครองตนเอง เป็นเสรีภาพทางศีลธรรมของปัจเจกชนที่จะกำหนดความคิดของตนเอง ทั้งการกระทำและการตัดสินใจ”

แนวทางที่ 3 โดย Alin Westin (1967) และ Charles Fried (1968)) ได้ให้นิยามสิทธิความเป็นส่วนตัวว่าหมายถึง “ความสามารถของประชาชนในการกำหนดข้อมูลเกี่ยวกับตนเองและการควบคุมความสัมพันธ์ของตนเองกับผู้อื่น ซึ่งปัจเจกชนมีสิทธิที่จะตัดสินใจเลือกเวลาและกำหนดขอบเขตของข้อมูลข่าวสารส่วนตัวของตนให้ผู้อื่นทราบ”

แนวทางที่ 4 โดย Ruth Gavison (1980) ได้ให้นิยามสิทธิความเป็นส่วนตัวว่าหมายถึง “ความเป็นส่วนตัวซึ่งไม่มีลักษณะเฉพาะ และความสันโดษ โดยหมายถึง ความเงียบสงบ การไม่ถูกรบกวน และการตัดสินใจที่ได้แจ้งให้ทราบแล้ว” เป็นต้น

³¹ Ken Gormley, "The Hundred Years of Privacy," *Wisconsin Law Review* (1992). Page 1337-1338.

2.6.1 ความเกี่ยวข้องระหว่างสิทธิมนุษยชนและสิทธิความเป็นส่วนตัว

สิทธิมนุษยชน คือ สิทธิของมนุษย์หรือสิทธิในฐานะที่บุคคลเกิดมาเป็นมนุษย์ เช่น สิทธิในร่างกาย ทรัพย์สิน หรือเสรีภาพต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตความเป็นอยู่ของบุคคล ซึ่งย่อมเกิดและมีตามธรรมชาติและแนวคิดของสังคม สิทธิมนุษยชนจึงเป็นเรื่องของอุดมการณ์และแนวความคิดที่จะคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล ซึ่งแต่ละประเทศย่อมมีอยู่อย่างต่างกัน จำเป็นต้องปรับใช้ให้เหมาะสมแก่สภาพของสังคมแต่ละประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม จะต้องไม่ดำเนินการในทางที่เป็นปรปักษ์หรือขัดกับหลักแห่งสิทธิเสรีภาพนั้น

ปัจจุบัน ประเทศไทยเข้าไปเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิการเมือง ค.ศ. 1966 และในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 199-200 ได้บัญญัติให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขึ้น ซึ่งถือเป็นบัญญัติกฎหมายขึ้นเพื่อรองรับสิทธิดังกล่าวที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคี

“สิทธิความเป็นส่วนตัว” ได้ถูกกำหนดไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ ข้อ 12 กล่าวคือ “บุคคลย่อมไม่ถูกแทรกแซงโดยพลการในความเป็นอยู่ส่วนตัว ในครอบครัว ในเคหสถาน หรือในการสื่อสาร หรือไม่อาจถูกลบลู่ในเกียรติยศ ชื่อเสียง บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครองโดยกฎหมายต่อการก้าวล่วงในสิทธิเช่นว่านั้น”³²

จากปฏิญญาสากลดังกล่าว ทำให้การรับรองสิทธิความเป็นส่วนตัวชัดเจนมากขึ้น โดยการกำหนดเช่นนี้ถือเป็นหลักสากลที่นานาประเทศยึดถือและปฏิบัติตามเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิดังกล่าวให้กับบุคคลทุกคน

2.6.2 ความหมายของสิทธิความเป็นส่วนตัว

สิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัว (Right to Privacy) เป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์ระหว่างสังคมกับตัวบุคคลที่อาศัยอยู่ในสังคม จากากการที่มนุษย์มีความจำเป็นต้องอยู่ร่วมกันในสังคม แม้จะต้องมีการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม แต่บุคคลหนึ่งๆก็ย่อมต้องมีความเป็นส่วนตัวอันปราศจากการรบกวน หรือบุคคลอื่น ๆ ไม่อาจก้าวล่วงได้

³² The Universal Declaration of Human Rights 1948 Article 12

ความเป็นส่วนตัว (Privacy)³³ หมายถึง สิทธิมีตั้งแต่มนุษย์กำเนิดขึ้นมา แต่อาจลดลงมาได้เมื่อบุคคลนั้น ๆ ต้องการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น การเจรจาติดต่อสื่อสาร หรือเลือกที่จะดำรงชีวิตในแบบที่เขาต้องการ โดยความเป็นส่วนตัวนั้นเป็นสิทธิเบื้องต้นที่มนุษย์ทุกคนไม่ต้องแก่งแย่งกัน เนื่องจากมนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิเช่นนั้นอยู่แล้ว ดังนั้น ความเป็นส่วนตัวจึงหมายถึง สิทธิในการกำหนดความเป็นตัวตนของตนเอง ในการดำเนินชีวิตและการติดต่อสื่อสารของตนเองกับผู้อื่น ทั้งนี้ คำว่าความเป็นส่วนตัว จึงมีการแปลความได้หลากหลาย เช่น หมายถึง สิทธิที่ครองตัวอยู่คนเดียว หรือเลือกที่จะแต่งงานมีคู่ สิทธิที่จะทำแท้ง สิทธิที่จะกำหนดเพศของตน เป็นต้น

ดังนั้น ความเป็นส่วนตัวจึงมีนิยามที่กว้างมาก และหมายถึงสิทธิอื่น ๆ อีก ยกตัวอย่างเช่น³⁴

1. สิทธิในความเป็นส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลของตน (Information Privacy) กล่าวคือ สิทธิในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของตนเอง ในการเก็บ รวบรวม และนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ ซึ่งในปัจจุบัน ย่อมหมายถึงการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของตน ซึ่งเจ้าของข้อมูลย่อมมีสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลของตน เช่น ชื่อ-สกุล รูปภาพ วันเดือนปีเกิด หมายเลขโทรศัพท์ หมายเลขบัตรประชาชน ที่อยู่ เป็นต้น

2. สิทธิในความเป็นส่วนตัวในชีวิตร่างกาย (Bodily Privacy) ซึ่งสิทธิดังกล่าวคุ้มครองถึงชีวิต ร่างกายของบุคคลแต่ละคน และบุคคลอื่นก็ไม่อาจก้าวล่วงในชีวิตร่างกายของผู้อื่นได้ ยกตัวอย่างเช่น ไม่ถูกนำไปทดลองยา หรือทดลองพันธุกรรม หรือถูกจำคุก เป็นต้น

3. สิทธิในความเป็นส่วนตัวในการติดต่อสื่อสาร (Communication Privacy) บุคคลแต่ละบุคคลมีสิทธิในการติดต่อ สื่อสาร เจรจากับผู้อื่น ผ่านช่องทางต่าง ๆ ได้ด้วยอิสระ ยกตัวอย่างเช่น การติดต่อผ่านโทรศัพท์ แอปพลิเคชัน จดหมาย โดยบุคคลอื่นจะล่วงรู้ถึงการติดต่อสื่อสารนั้นไม่ได้

4. สิทธิในความเป็นส่วนตัวในบริเวณของตน (Territorial Privacy) หมายถึงสิทธิในการมีพื้นที่อันเป็นบริเวณของตนที่จะไม่ถูกบุกรุกในสถานที่รโหฐาน หรือไม่ถูกสอดแนม ดักกล้องวงจรปิด เป็นต้น

³³ William H. Mamell, *The Right to Know : Media and the Common Good* (New York: Seabury Press, 2516). Page 383.

³⁴ ทิพาพร นະมาตร์, "สิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัว: ศึกษากรณีสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลสาธารณะ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2551) หน้า 32.

เมื่อความเป็นส่วนตัวเป็นสิ่งที่บุคคลสมควรได้รับบนพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ บุคคลทุกคนจึงมีสิทธิที่จะมีความเป็นส่วนตัว โดยปราศจากการแทรกแซง ครอบงำ หรือนำไปเปิดเผยต่อสาธารณชน อันทำให้เขารู้สึกเดือดร้อน รำคาญ ซึ่งสิทธิความเป็นส่วนตัวดังกล่าวนี้เป็นสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายของบุคคลนั้น ๆ

2.6.3 สิทธิความเป็นส่วนตัวที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายไทย

ประเทศไทยมองเห็นความสำคัญของการคุ้มครองสิทธิส่วนตัวโดยเริ่มจากการที่ประเทศไทยเข้าไปเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิการเมือง ค.ศ. 1966 และนำเรื่องการคุ้มครองสิทธิดังกล่าวมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของไทย อันเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 34 ที่บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง” และในมาตรา 199-200 ได้บัญญัติให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขึ้น ซึ่งถือเป็นบัญญัติกฎหมายขึ้นเพื่อรองรับสิทธิดังกล่าวที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคี และในรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2550 บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง” และในวรรค 2 บัญญัติว่า “การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่งหรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อกำหนดขึ้นเพื่อประโยชน์สาธารณะ”³⁵ และยังมีกฎหมายอีกหลายฉบับที่บัญญัติขึ้นมาเพื่อรองรับและคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัว โดยสำหรับประเทศไทย สิทธิความเป็นส่วนตัวปรากฏอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ ยกตัวอย่างเช่น

1. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน มาตรา 12 “บุคคลใดจะถูกแทรกแซงตามอำเภอใจในความเป็นส่วนตัว ครอบครัว ที่อยู่อาศัย หรือการสื่อสาร หรือจะถูกหลอกลวงเกียรติยศ และชื่อเสียงไม่ได้ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายต่อการแทรกแซงสิทธิ หรือหลอกลวงดังกล่าวนี้”

2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ปรากฏอยู่ในมาตรา 26 “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ใน

³⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 35

รัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุมเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือบุคคลใดเป็นการเฉพาะเจาะจง”

มาตรา 32 “บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นและเพื่อประโยชน์สาธารณะ”

มาตรา 33 “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถานการเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการค้นเคหสถาน หรือที่รโหฐานจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ”

และมาตรา 36 “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการติดต่อสื่อสารถึงกันไม่ว่าในทางใด ๆ การตรวจการกัก หรือการเปิดเผยข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการใด ๆ เพื่อให้ล่วงรู้หรือได้มาซึ่งข้อมูลที่บุคคลสื่อสารถึงกันจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ”

3. ประมวลกฎหมายอาญา เช่น มาตรา 323 “ผู้ใดล่วงรู้หรือได้มาซึ่งความลับของผู้อื่นโดยเหตุที่เป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ โดยเหตุที่ประกอบอาชีพเป็นแพทย์ เภสัชกร คนจำหน่ายยา นางผดุงครรภ์ ผู้พยาบาล นักบวช หมอความ ทนายความ หรือผู้สอบบัญชีหรือโดยเหตุที่เป็นผู้ช่วยในการประกอบอาชีพนั้นแล้วเปิดเผยความลับนั้นในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด

ผู้รับการศึกษาอบรมในอาชีพดังกล่าวในวรรคแรก เปิดเผยความลับของผู้อื่น อันตนได้ล่วงรู้หรือได้มาในการศึกษาอบรมนั้น ในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน”

หรือ มาตรา 324 “ผู้ใดโดยเหตุที่ตนมีตำแหน่งหน้าที่ วิชาชีพหรืออาชีพอันเป็นที่ไว้วางใจ ล่วงรู้หรือได้มาซึ่งความลับของผู้อื่นเกี่ยวกับอุตสาหกรรม การค้นพบ หรือการนิมิตในวิทยาศาสตร์เปิดเผยหรือใช้ความลับนั้นเพื่อประโยชน์ตนเองหรือผู้อื่น ต้องระวางโทษ...”

4. พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 มาตรา 4 ให้นิยามของ ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ว่าหมายถึง “ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้น หรือมีเลขหมาย รหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้หนึ่งได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่าย และให้หมายความรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย”

นอกจากนี้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 ยังมีมาตราอื่น ๆ ที่ให้การคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัว เช่น มาตรา 23 ที่กำหนดหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐในการจัดระบบข้อมูลส่วนบุคคล เช่น (1) จะต้องมิข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเพียงเท่าที่จำเป็นตามวัตถุประสงค์ของหน่วยรัฐนั้น ๆ เท่านั้น และจะต้องยกเลิกเมื่อความจำเป็นหมดสิ้นไป เป็นต้น หรือมาตรา 24 สามารถเปิดเผยข้อมูลได้ต่อเมื่ออยู่ในการดูแลหรือควบคุมของหน่วยงานของรัฐอื่น แต่จะไม่ได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้ เป็นต้น

5. พระราชบัญญัติประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551³⁶ วางหลักว่าหากมีปัจเจกได้รับผลกระทบจากการเผยแพร่รายการที่เป็นเท็จ หรือละเมิดสิทธิใด ๆ รวมถึงเกียรติยศ ชื่อเสียง เป็นต้น ผู้เสียหายสามารถร้องเรียนต่อคณะกรรมการได้

6. พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562³⁷ ให้นิยามของข้อมูลส่วนบุคคลว่าหมายถึงข้อมูลของบุคคลที่ทำให้สามารถระบุตัวตนได้ ทั้งทางตรงหรือทางอ้อม แต่อย่างไรก็ตาม ไม่รวมถึงข้อมูลของผู้ที่ตายลงแล้ว

2.7 ความหมายของบุคคลสาธารณะ

เมื่อพิจารณาระบบกฎหมายไทยแล้ว จะพบว่าไม่มีการนิยามความหมายของบุคคลสาธารณะไว้แต่อย่างใด แต่อาจพบได้ในคำพิพากษาฎีกาของศาลฎีกาของไทย เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 3553/2550³⁸ อธิบายว่า โจทก์เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและผู้ช่วยเลขานุการ

³⁶ พระราชบัญญัติประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 มาตรา 40

³⁷ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 6

³⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 3553/2550

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นบุคคลที่ประชาชนและสื่อมวลชนให้ความสนใจติดตามพฤติกรรมและย่อมิพาทกษวีจารณได้ ดังนั้นการที่จำเลยซึ่งเป็นสื่อมวลชนซึ่งมีหน้าที่เสนอข่าวสารที่ เกิดขึ้นในบ้านเมืองให้ประชาชนทราบ และเป็นการแสดงความเห็นโดยสุจริต ดิชมด้วยความเป็นธรรม อันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ จึงได้รับยกเว้นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329(3) ในฐานความผิดหมิ่นประมาท และคำพิพาทกษาฎีกาที่ 7435/2541³⁹ โจทกซึ่งเป็นสมาชิกสภา จังหวัด การที่จำเลยตีพิมพ์ข่าวเกี่ยวกับการกระทำหรือพฤติกรรมของโจทก อันเป็นการตีแผ่สิ่ง ประพตติชั่วร้ายและเป็นการกระทำหน้าที่มีชอบของโจทกขณะเป็นข้าราชการตำรวจเพื่อให้ประชาชน รับทราบ อันเป็นข้อความที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน จำเลยย่อไม่ต้องรับโทษในความผิดฐานหมิ่น ประมาท

อย่างไรก็ตาม ในมุมมองของนิติศาสตร์ อาจารย์ทวิเกียรติ มีนะกนิษฐ ได้ให้คำนิยามไว้ว่า บุคคลสาธารณะ คือ “บุคคลที่เสนอตัวต่อประชาชน ย่อมอยู่ในวิสัยที่ประชาชนจะดิชมด้วยความเป็น ธรรมได้ เพราะการทำงานของคุณคนเหล่านี้มีผลต่อสาธารณะ จึงต้องยอมรับคำดิชมดังกล่าวด้วย”⁴⁰

ทั้งนี้ ในมุมมองของแวดวงหนังสือพิมพ์ จากเอกสารประกอบคำบรรยาย วส.316 การ บรรณาธิกรณหนังสือพิมพ์ ของสภา ศิริमानน⁴¹ ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับคำว่าบุคคลสาธารณะไว้ว่า “บุคคลซึ่งเป็นผู้นำมวลชนในการเรียกร่องทางการเมือง ดารา ภาพยนตร์ ดาราโทรทัศน์ นักกีฬา นัก พุดปาฐกถา ผู้มีชื่อเสียงในแวดวงสังคม รวมถึงบุคคลที่มีความโดดเด่น หรือเป็นที่รู้จักทั่วไปในวงการ ต่าง ๆ โดยถือว่าบุคคลจำพวกนี้จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ก็ต้องมีประชาชนในการสนับสนุน หรืออาจ กล่าวว่าเป็นบุคคลที่ต้องหากินกับประชาชน ซึ่งครอบครัวของบุคคลสาธารณะก็อาจถูกมองว่าเป็น บุคคลสาธารณะได้เช่นกัน”

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานมิได้นิยามคำว่าบุคคลสาธารณะได้โดยเฉพาะ แต่มี กล่าวถึงในความหมายของคำว่าสาธารณะ ซึ่งโดยคำว่า สาธารณะนั้นหมายถึง เพื่อประชาชนทั่วไป เช่น สวนสาธารณะ โทรศัพท์สาธารณะ บ่อน้ำสาธารณะ, ทั่วไป เช่น ถนนนี้ไม่ใช่ถนนสาธารณะ อย่า แต่งตัวประเจิดประเจ้อในที่สาธารณะ⁴² โดยกล่าวถึงคำว่าบุคคลสาธารณะว่าหมายถึง ผู้ที่เป็นที่รู้จัก

³⁹ คำพิพาทกษาฎีกาที่ 7435/2541

⁴⁰ ทวิเกียรติ มีนะกนิษฐ, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2550). หน้า 254-255.

⁴¹ สภา ศิริमानน, "เอกสารประกอบคำบรรยาย วส.316 การบรรณาธิกรณหนังสือพิมพ์", (2532).

⁴² พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554.

ของคนทั่วไป และมีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับคนทั่วไป มักใช้หมายถึง นักการเมือง ดารา นักร้อง นักกีฬา เป็นต้น⁴³

พจนานุกรมแคมบริดจ์ได้นิยามคำว่า บุคคลสาธารณะ ว่าหมายถึง บุคคลที่มีชื่อเสียงซึ่งมักถูกเขียนถึงในหนังสือพิมพ์ นิตยสารหรือมักพบเห็นหรือได้ยินได้ทางโทรทัศน์หรือวิทยุ⁴⁴

ที่ประชุมสภาสหภาพยุโรป เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2541 ได้นิยามคำว่า บุคคลสาธารณะ ว่าหมายถึง บุคคลผู้ที่มีบทบาทชีวิตสาธารณะ ไม่ว่าจะในด้านการเมือง เศรษฐกิจ ศิลปะ สังคม กีฬา หรือในทุกสาขา⁴⁵

และจากคำวินิจฉัยของคดี New York Times กล่าวว่า เจ้าหน้าที่รัฐที่จะเป็นบุคคลสาธารณะได้นั้น จะต้องเป็นเจ้าหน้าที่รัฐที่มาจากการเลือกตั้ง แต่ไม่ได้หมายรวมถึงเจ้าพนักงานทั่ว ๆ ไป ซึ่งจะต้องมีความรับผิดชอบอย่างมาก หรือปรากฏต่อสาธารณชน โดยจะต้องมีหน้าที่ในการควบคุมการดำเนินงานของรัฐบาล โดยเน้นไปที่การมีอำนาจอันเป็นองค์ประกอบสำคัญ⁴⁶

2.8 การจำแนกประเภทของบุคคลสาธารณะตามคำพิพากษาของประเทศสหรัฐอเมริกา

การจำแนกบุคคลสาธารณะตามหัวข้อนี้มาจากการศึกษาคำวินิจฉัยคดีของศาลสหรัฐอเมริกาโดยมีแนวคิดมากจากคดี New York Times Co. v. Sullivan (1964) และ Gertz v. Robert Welch, Inc. (1974) ที่วางบรรทัดฐานไว้ โดยแบ่งบุคคลสาธารณะออกเป็น 3 ประเภท เหตุที่ศาลต้องจำแนกบุคคลสาธารณะออกจากบุคคลธรรมดาทั่วไปนั้นเนื่องจากหากโจทก์เป็นบุคคลสาธารณะ โจทก์ย่อมต้องมีภาระพิสูจน์ความรับผิดชอบของจำเลยว่าจำเลยรู้ว่าข้อความที่เผยแพร่มีความผิดพลาด หรือจำเลยกระทำไปโดยไม่ใส่ใจโดยประมาทเกี่ยวกับการตรวจสอบความจริงหรือข้อความเท็จของเรื่องที่เผยแพร่ นั้น หรือเรียกว่า Actual Malice เนื่องจากการเป็นบุคคลสาธารณะนั้นย่อมเป็นบุคคลที่ประชาชนให้ความสนใจหรือบางเรื่องที่ถูกเปิดเผยอาจเป็นประเด็นในสังคมอยู่ขณะนั้น บุคคลอื่นหรือประชาชนควรจะต้องได้รับรู้เรื่องราวนั้น ๆ ได้ โดยจะกล่าวถึงคำพิพากษา 2 คดีข้างต้นอย่างละเอียดในบทที่ 3 ต่อไป

⁴³ อารยา ธีรมงคลจิต, สาธารณะ, (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา 2557).

⁴⁴ Cambridge Dictionary.

⁴⁵ สมัชชายุโรป, “การอภิปรายในสมัชชายุโรป (the Council of Europe Parliamentary Assembly Resolution),” 26 มิถุนายน 2541.

⁴⁶ New York Times Co. v. Sullivan, 9 March 1964.

โดยได้จำแนกประเภทของบุคคลสาธารณะ ดังต่อไปนี้

1. บุคคลสาธารณะทั่วไป (General Public Figure : GPF) เป็นผู้สมัครใจเข้าร่วมในประเด็นสาธารณะที่สามารถสร้างผลกระทบหรือเป็นผู้มีอิทธิพลต่อประเด็นนั้น สำหรับพฤติกรรมหรือกิจกรรมของบุคคลประเภทนี้จะเกี่ยวข้องกับการแสวงหาชื่อเสียงในสังคมอันเป็นที่รู้จักทั่วไป โดยอาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท⁴⁷

1.1) บุคคลที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะในระดับต่าง ๆ ได้แก่ นักการเมืองหรือผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับประชาชน เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสมาชิก รวมถึงนักการเมืองระดับท้องถิ่นต่าง ๆ

1.2) ข้าราชการประจำที่มีตำแหน่งสูง เช่น ข้าราชการฝ่ายปกครอง ข้าราชการทหาร ข้าราชการตำรวจ ข้าราชการตุลาการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่สังกัดส่วนราชการต่าง ๆ เพราะนโยบายหรือการปฏิบัติงานของเขากระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนโดยทั่วไป

2. บุคคลสาธารณะเฉพาะบางสถานการณ์ (Limited Purpose Public Figures : LPF) บุคคลสาธารณะลักษณะนี้จะเป็นผู้สมัครใจเข้าร่วมในประเด็นสาธารณะบางประเด็น จึงมีสภาพเป็นบุคคลสาธารณะเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์หรือประเด็นสาธารณะนั้น ๆ นอกจากนี้ ยังรวมถึงบุคคลที่มีความโดดเด่นในสาขาเฉพาะอันจะถือว่าเป็นบุคคลสาธารณะเฉพาะในเรื่องที่ได้แสดงออกตามที่ตนเองมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมหรือการดำเนินการนั้น ๆ หรือในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ เท่านั้น ได้แก่⁴⁸

2.1) บุคคลที่อาสาตนเข้ามาดำเนินการในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งหรือสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง เช่น ผู้นำกลุ่มผลประโยชน์ หรือตัวแทนในการต่อสู้เรียกร้องทางการเมือง นักวิชาการอิสระที่เข้ามาเป็นสื่อกลางหรือกลไกในการเผยแพร่ความคิดเห็นต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในบ้านเมือง เป็นต้น

2.2) บุคคลผู้ประกอบอาชีพในด้านสันตนาการและให้ความบันเทิงแก่ประชาชน เช่น ดารา นักร้อง นายแบบ นางแบบ นักกีฬาอาชีพ เป็นต้น

⁴⁷ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, "สาธารณะ," บทความทางวิชาการจลนิตี (พฤษภาคม - มิถุนายน 2552). หน้า 52.

⁴⁸ แหล่งเดิม.

2.3) บุคคลผู้ประกอบวิชาชีพในด้านสื่อสารมวลชน เช่น ผู้ดำเนินรายการ ผู้สื่อข่าว ดีเจ เป็นต้น

2.4) บุคคลที่ทำหน้าที่เผยแพร่คำสอนทางศาสนาหรือปฏิบัติธรรมจนเป็นยอมรับของประชาชนโดยทั่วไป

2.5) บุคคลที่เปิดเผยตัวให้ปรากฏต่อสาธารณะหรืองานสังคมต่าง ๆ ในฐานะที่เป็น บุคคลระดับสูงในสังคม เช่น นักธุรกิจชั้นนำ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่า GPF กับ LPF จะมีลักษณะคล้ายกันตรงที่ต่างมุ่งสมัครใจเข้าร่วมเป็น บุคคลสาธารณะเองเช่นเดียวกัน แต่ GPF จะมีลักษณะความเชื่อมโยงกับประโยชน์มหาชนหรือ ประโยชน์สาธารณะ ดังนั้นจึงเป็นบุคคลสาธารณะที่มีความสำคัญต่อประชาชนในทุกสังคม ส่วน LPF จะได้รับความนิยมนิโคตเด่นเพียงในสาขาเฉพาะของตนเท่านั้น การกระทำพิสูจนในหลัก Actual Malice ของบุคคลสาธารณะทั่วไปจึงครอบคลุมแทบทุกด้านซึ่งอาจรวมไปถึงชีวิตส่วนตัวด้วย แต่การกระทำ พิสูจนหลัก Actual Malice ของ LPF จะใช้เฉพาะกับเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการโต้เถียงในประเด็น หรือสาขาที่บุคคลนั้นมีความโดดเด่น ไม่ได้ครอบคลุมไปถึงชีวิตส่วนตัวทั้งหมด⁴⁹

3. บุคคลสาธารณะโดยไม่สมัครใจ (Involuntary Public Figures : IPF) บุคคลประเภทนี้ คือคนธรรมดาทั่วไปที่ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมและไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะในแง่ของ ความเป็นอยู่ของประชาชนแต่อย่างใด แต่สถานภาพความเป็นบุคคลสาธารณะของเขาได้ปรากฏเมื่อ เรื่องราวของเขาได้ถูกเสนอเป็นข่าวทางสื่อมวลชนต่าง ๆ ซึ่งสถานะความเป็นบุคคลสาธารณะของ บุคคลประเภทนี้จะมีระยะเวลาไม่คงทนถาวร เนื่องจากประชาชนจะให้ความสนใจในช่วงเวลาใดเวลา หนึ่งเท่านั้น และเมื่อหมดความสนใจความเป็นบุคคลสาธารณะก็จะหมดไปทันที เช่น ผู้ที่ตกเป็นข่าว หนึ่งหน้าหนึ่งหนังสือพิมพ์รายวัน ตลอดจนบุคคลทั่วไปที่ตกเป็นข่าวทางอินเทอร์เน็ต นักเรียนที่สอบได้ ที่ 1 ของประเทศ หรือบุคคลที่มีเรื่องราวหนึ่ง ๆ เกิดขึ้นกับเขาและทำให้มีผู้ติดตามสนใจเพราะ เหตุการณ์นั้น หรือมีประชาชนเข้าไปแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง⁵⁰ เป็นต้น

นอกจากนี้ สถานะของความเป็นบุคคลสาธารณะอาจเปลี่ยนแปลงได้ กล่าวคือ ในช่วง ระยะเวลาหนึ่งบุคคลอาจมีสถานะเป็นบุคคลสาธารณะ แต่ในอีกช่วงระยะเวลาหนึ่งสถานะดังกล่าว

⁴⁹ Digital Media Law Project, "Proving Fault: Actual Malice and Negligence," (2564).

⁵⁰ แหล่งเดิม.

อาจเปลี่ยนไป ดังเช่นคดี Sidis v F-R Publishing Corp.⁵¹ โดย William James Sidis เป็นเด็กอัจฉริยะทั้งด้านภาษาและวิทยาศาสตร์ซึ่งมีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักของสาธารณชนทั่วไป ในปี ค.ศ. 1910 และเขาเรียนจบ Harvard University ตั้งแต่อายุ 16 อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่นั้นมาเขาเลือกที่จะใช้ชีวิตอย่างเป็นส่วนตัว และไม่ปรากฏตัวบนสื่อต่าง ๆ เลือกที่จะทำงานธรรมดาที่ไม่เป็นที่สังเกตของผู้อื่น จนกระทั่งนิตยสาร New Yorker Weekly Magazine ได้นำภาพและเรื่องราวของเขามาลงตีพิมพ์ในปี ค.ศ.1937 โดยเขาไม่ได้ยินยอมด้วย ศาลกล่าวว่าในปี ค.ศ.1937 Sidis ไม่ใช่บุคคลสาธารณะแล้ว ข้อมูลบางอย่างของเขาก็ควรเป็นเรื่องส่วนตัวเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปที่ทุกคนมีสิทธิในความเป็นส่วนตัวเช่นนั้น

⁵¹ Sidis v. F-R Pub. Corporation, 22 July 1940.

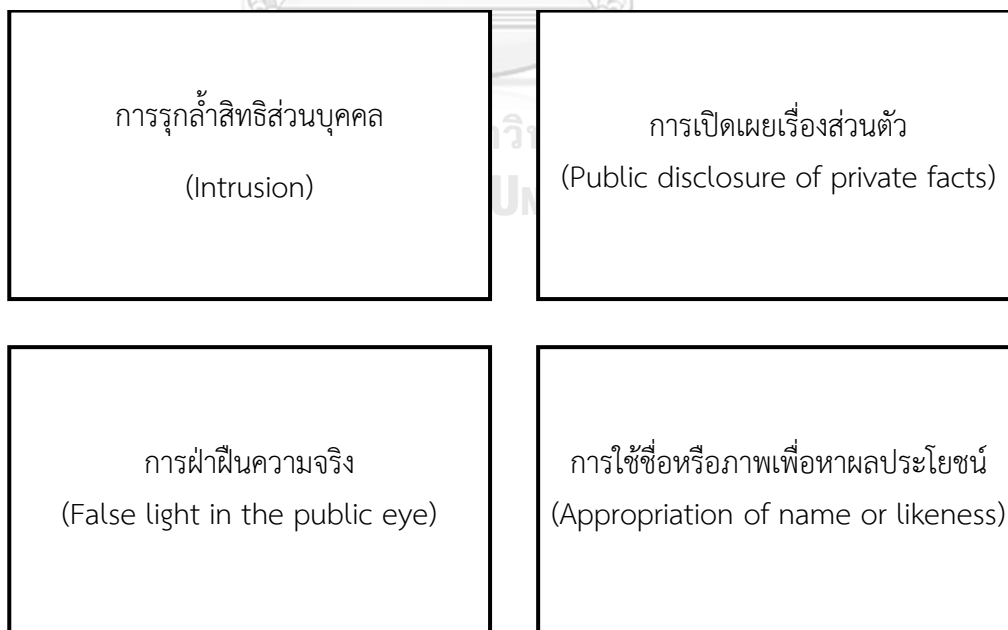
บทที่ 3

บรรทัดฐานการคุ้มครองบุคคลสาธารณะตามฐานหมิ่นประมาท

บทนี้ ผู้เขียนศึกษารูปแบบการละเมิดความเป็นส่วนตัวเพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาดีสำหรับการละเมิดความเป็นส่วนตัวต่อบุคคลสาธารณะ และศึกษาบรรทัดฐานคำพิพากษาศาลประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากมีการแบ่งประเภทบุคคลสาธารณะแยกออกจากบุคคลธรรมดาตามฐานหมิ่นประมาท และผู้เขียนจะกล่าวถึงการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของบุคคลสาธารณะตามแนวทางคำพิพากษาคดีของศาลฎีกาไทยประกอบด้วย

3.1 การละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัว 4 ประการ

รูปที่ 1 การละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัว 4 ประการ

ที่มา : William L. Prosser, Privacy (California Law Review 43)

จากแนวคิดความเป็นอยู่ส่วนตัวของ หลุยส์ แบรินไดส์ (Louis D. Brandeis) และซามูเอล วอร์เรน (Samuel D. Warren) ที่กล่าวไปแล้วนั้น เป็นการให้คำจำกัดความเกี่ยวกับสิทธิความเป็นส่วนตัวให้มีความหมายแบบกว้าง ๆ ทำให้ความคุ้มครองตามกฎหมายนั้นอาจเป็นไปได้ยากเนื่องจากมีความไม่ชัดเจนอยู่มาก ต่อมาจึงมีนักกฎหมาย คือ ดิน วิลเลียม พรอสเซอร์ (Dean William Prosser) นำเอาแนวคิดของแบรนไดส์และวอร์เรนมาสรุปและพัฒนาต่อเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขกฎหมายและสถาบันกฎหมายของสหรัฐอเมริกา (The American Law Institute) ได้รวบรวมแนวคิดดังกล่าวไปยกร่างเป็นมาตรา 652 ของ The Restatement (Second) of Torts ในปี ค.ศ. 1977 ซึ่งลักษณะของ The Restatement นั้นเกิดจากการรวบรวมหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่กระจัดกระจายเขาไวด้วยกัน โดยจะมีความใกล้เคียงกับประมวลกฎหมายแต่ไม่มีผลผูกพันทางกฎหมายและไม่ถือว่าเป็นที่มาของกฎหมาย แต่มีอิทธิพลทางความคิดต่อศาล และได้รับการอ้างอิงบ่อยครั้งในคำพิพากษาศาลเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ หากมลรัฐใดเห็นชอบว่าควรนำมาใช้ สถานิติบัญญัติของแต่ละมลรัฐก็จะรับเอาไปเป็นกฎหมายภายในของมลรัฐตนเองได้ และในมาตรา 652 บัญญัติถึงหลักการละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวที่มีที่มาจากแนวคิดของพรอสเซอร์ โดยพรอสเซอร์ได้แบ่งแยกการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวออกเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้⁵²

1. การรุกรานสิทธิส่วนบุคคล (Intrusion) ตามมาตรา 652B⁵³ คือ การแทรกแซงในกิจกรรมส่วนตัวหรือก้าวล่วงต่อสิทธิส่วนตัวอันเป็นสถานที่ของเอกชนโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งเดิมมีความมุ่งหมายเพียงเพื่อป้องกันการบุกรุกในพื้นที่ส่วนตัวหรือเคหะสถานและการลักทรัพย์ เนื่องจากก่อนหน้านี้มีคดี DeMay v. Roberts⁵⁴ ซึ่งเกิดขึ้นในมิชิแกน โดยที่โจทก์ขอให้จำเลยซึ่งเป็นแพทย์ไปดูอาการที่บ้าน ปรากฏว่าจำเลยมาพร้อมชายอีกคนหนึ่ง และโจทก์อนุญาตให้ทั้งคู่เข้าไปในบ้านโดยไม่ได้คัดค้านใด ๆ หลังจากนั้นโจทก์ทราบภายหลังว่าผู้ติดตามคนนั้นไม่ใช่แพทย์ โจทก์จึงกล่าวว่าการเข้ามาในบ้านตนนั้นเกิดจากการฉ้อฉลหลอกลวง ศาลพิพากษาว่าแม้ในตอนแรกโจทก์จะไม่ได้ทักท้วงถึงการปรากฏตัวของจำเลยก็ตาม แต่ความยินยอมดังกล่าวเกิดจากความเข้าใจผิดของโจทก์ ศาลจึงพิพากษาว่าเพียง

⁵² William L. Prosser, "Privacy," *California Law Review* 43 (Seabury Press, 1960), Page 145.

⁵³ 652B. Intrusion upon Seclusion

One who intentionally intrudes, physically or otherwise, upon the solitude or seclusion of another or his private affairs or concerns, is subject to liability to the other for invasion of his privacy, if the intrusion would be highly offensive to a reasonable person.

⁵⁴ Demay V. Roberts, 46 Mich. 160 (1881)

แค่ความยินยอมอย่างเดียวมันไม่เพียงพอ แต่จะต้องทราบข้อเท็จจริงอย่างถูกต้องด้วย จำเลยทั้งสอง จึงมีความผิดฐานละเมิดความเป็นส่วนตัวของโจทก์

แต่เมื่อนำมาปรับใช้ในปัจจุบันก็ได้ขยายความไปถึงการบุกรุกทางกายภาพด้วย กล่าวคือ เป็นการล่วงเกินขอบเขตส่วนตัวของผู้อื่นที่ไม่ได้รับอนุญาต เช่น การดักฟังการสนทนาส่วนตัว การดักฟังข้อความทางโทรศัพท์ การใช้กล้องแอบถ่าย การแอบมองทางหน้าต่าง การดึงข้อมูลจากคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

Housh v. Peth⁵⁵ เจ้าหนี้ในคดีนี้ได้โทรศัพท์เพื่อทวงถามหนี้จากลูกหนี้ทุกวันเป็นระยะเวลา 3 สัปดาห์ และได้โทรหานายจ้างของลูกหนี้ด้วย ศาลพิพากษาว่ากรณิดังกล่าวเป็นการละเมิดความเป็นส่วนตัวโดยการก่อกวนทางโทรศัพท์

Dietemann v. Time⁵⁶ คดีนี้คือ Dietemann เป็นแพทย์แผนโบราณที่รักษาคนไข้โดยใช้ยาสมุนไพร ต่อมาผู้สื่อข่าวของ Time ได้ปลอมตัวเป็นคนไข้และซ่อนกล้องเพื่อแอบถ่ายและบันทึกการสนทนาระหว่างการรักษาโดยไม่ได้รับความยินยอม ศาลพิพากษาว่าเป็นการรุกล้ำเข้าไปในที่สถานที่ทำงานของบุคคลอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นการละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคล

อย่างไรก็ตาม หากเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยมีอำนาจของเจ้าหน้าที่ซึ่งมีกฎหมายรับรองไว้ เช่น การเก็บหลักฐานในคดีอาญา เก็บลายนิ้วมือ รูปถ่าย กรณิดังกล่าวนี้ไม่อาจอ้างได้ว่าเจ้าหน้าที่กระทำการโดยละเมิดความเป็นส่วนตัวของปัจเจกได้

2. การเปิดเผยเรื่องส่วนตัว (Public disclosure of private facts) ตามมาตรา 652D⁵⁷ หมายถึง การเปิดเผยเรื่องราวส่วนตัวต่อสาธารณะโดยไม่ได้รับความยินยอม แม้เป็นความจริงแต่ทำให้ผู้นั้นต้องได้รับความอับอายขายหน้าเมื่อเรื่องถูกเปิดเผย ซึ่งคดีเหล่านี้มักมีการชั่งน้ำหนักประโยชน์ส่วนตัวกับประโยชน์ของสาธารณะ เช่น เจ้าหนี้ประกาศว่าลูกหนี้เป็นหนี้ตน เผยแพร่ภาพการรักษา

⁵⁵ Housh v. Peth, 165 Ohio St. 35 (1956)

⁵⁶ Dietemann v. Time, 284 F. Supp. 925 (1968)

⁵⁷ 652D. Publicity Given to Private Life

One who gives publicity to a matter concerning the private life of another is subject to liability to the other for invasion of his privacy, if the matter publicized is of a kind that

(a) would be highly offensive to a reasonable person, and

(b) is not of legitimate concern to the public.

ทางการแพทย์ เปิดเผยความประพฤติดส่วนตัว เป็นต้น โดยพรอสเซอร์แบ่งองค์ประกอบในการพิจารณาการเปิดเผยเรื่องราวส่วนตัวต่อสาธารณะออกเป็น 3 ประการ คือ

(1) การเปิดเผยดังกล่าวจะต้องเป็นการเปิดเผยต่อสาธารณชน ไม่ใช่เพียงแค่เปิดเผยกันเองอย่างส่วนตัว เช่น ลงประกาศในหนังสือพิมพ์ว่าโจทก์ไม่ชำระหนี้ ติดประกาศไว้ที่ถนนสาธารณะ หรือ ตะโกนบอกในสถานที่ที่มีคนพลุกพล่าน เผยแพร่ทางโทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น

(2) เรื่องราวที่เปิดเผยจะต้องเป็นข้อเท็จจริงส่วนตัว ไม่ใช่ข้อเท็จจริงสาธารณะ เช่น Reed v. Orleans Parish Schoolboard⁵⁸ โดยในคดีนี้ Sarah Towles Reed เป็นครูประจำโรงเรียนมัธยมที่ถูกคณะกรรมการของโรงเรียนพิจารณาว่าเธอมีความผิดเนื่องจากละเลยการปฏิบัติหน้าที่ เพราะไม่ยอมทำแบบสอบถามเรื่องกิจกรรมหลังเลิกเรียนที่ให้ครูทุกคนในโรงเรียนทำ เพื่อพิจารณาปรับปรุงระบบการศึกษา โดยเธอกล่าวว่าคณะกรรมการไม่มีอำนาจดังกล่าว เนื่องจากเป็นการละเมิดข้อมูลส่วนตัวของเธอ ศาลพิจารณาแล้วเห็นว่ากิจกรรมหลังเลิกเรียนดังกล่าวไม่ใช่เรื่องส่วนตัว ดังนั้นการที่คณะกรรมการโรงเรียนขอให้เธอเปิดเผยกิจกรรมนอกเวลางานจึงไม่เป็นการละเมิดความเป็นส่วนตัว

ทั้งนี้ Prosser เห็นว่าเรื่องที่เปิดเผยต้องไม่ใช่เรื่องธรรมดาทั่วไปอันสังคมหรือเพื่อนบ้านย่อมรับรู้ได้ เช่น การใช้ชีวิตประจำวันทั่วไป หรือไปในสถานที่สาธารณะที่ผู้อื่นสามารถมองเห็นได้ กรณีดังกล่าวไม่ใช่ข้อเท็จจริงส่วนตัวตามความในข้อนี้

(3) เรื่องราวที่เปิดเผยต้องเป็นที่น่ารังเกียจ น่าอับอาย หรือไม่พึงปรารถนาของวิญญูชน เป็นเรื่องที่น่าอึดอัด ไม่อยากให้ผู้อื่นล่วงรู้ เช่น ในคดี Melvin v. Reid⁵⁹ โจทก์เคยเป็นโสเภณีและเคยถูกฟ้องว่าเป็นฆาตกรแต่ต่อมาศาลพิพากษายกฟ้องเธอแล้ว ภายหลังเหตุการณ์ดังกล่าวเธอแต่งงานและใช้ชีวิตอย่างถูกต้องตามคลองธรรมกับสามีของเธอ รวมทั้งมีเพื่อนฝูงและมีสังคมที่ดีแล้ว แต่ต่อมาจำเลยสร้างภาพยนตร์ชื่อ “The Red Kimono” โดยใช้ชื่อเดิมของโจทก์เป็นตัวละครหนึ่งเล่าเรื่องราวชีวิตที่โจทก์เคยเป็นโสเภณีโดยที่ได้ไม่ได้รับความยินยอมจากโจทก์ ทั้งยังกล่าวว่าภาพยนตร์เรื่องนี้สร้างจากเรื่องจริง ศาลพิพากษาว่าเป็นการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของโจทก์ เนื่องจากเป็นการเปิดเผยชีวิตอันน่าอับอายของโจทก์โดยที่ไม่ได้รับความยินยอมทั้งที่โจทก์กลับเนื้อกลับตัวใช้ชีวิตอย่างปกติสุขแล้ว

⁵⁸ Reed v. Orleans Parish School Board, 21 So. 2d 895 (1945)

⁵⁹ Melvin v. Reid, 112 Cal.App. 285 (1931)

อย่างไรก็ตาม แม้ครบองค์ประกอบทั้ง 3 ประการข้างต้น แต่มีข้อยกเว้นว่าหากเรื่องราวที่เปิดเผยดังกล่าวเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะก็สามารถเปิดเผยแก่สาธารณชนได้ ทั้งนี้จะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายในฐานความผิดหมิ่นประมาทด้วย ซึ่งโดยส่วนมากมักเป็นการเปิดเผยเรื่องราวของบุคคลสาธารณะที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง⁶⁰

3. การฝ่าฝืนความจริง (False light in the public eye) ตามมาตรา 652E⁶¹ หมายถึง การเผยแพร่ต่อสาธารณะอันเป็นความเท็จที่ทำให้ผู้อื่นนั้นกลายเป็นผู้เสื่อมเสียในสายตาของประชาชน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเป็นกรณีที่สื่อมวลชนเป็นผู้กระทำ โดยโจทก์อาจไม่ได้เสียชื่อเสียงถึงขนาดที่ทำให้จำเลยมีความผิดฐานหมิ่นประมาทก็ได้ เช่น การใช้ชื่อ ภาพ หรือลายพิมพ์นิ้วมือ ใส่ในทะเบียนประวัติ อาชญากร โดยที่ผู้อื่นไม่เคยต้องรับโทษทางอาญามาก่อนเลย หรือกรณีที่นักหนังสือพิมพ์มีกล้องรูปภาพหรือข้อความที่ไม่ตรงกับความจริง ทำให้ผู้อ่านเข้าใจผิดว่าเป็นจริงเช่นนั้น ย่อมทำให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงต่อผู้ที่ถูกกล่าวถึงในทางที่ผิด

Lord Byron v. Johnson⁶² คดีนี้คือ Lord Byron เป็นผู้คร่ำหวอดในวงการบทประพันธ์เป็นเวลาหลายปี โดยจำเลยนำบทกวีที่แต่งโดยบุคคลอื่นออกขายแต่กลับโฆษณาว่าเป็นผลงานของลอร์ดไบรอน โดยที่เขาไม่ได้ยินยอม ศาลตัดสินว่าเป็นการบิดเบือนความจริงเพื่อใช้ประโยชน์จากชื่อเสียงของโจทก์

Pavesich v. New England Life Ins. Co.,⁶³ ที่โจทก์ฟ้องร้องบริษัทประกันซึ่งได้นำรูปของเขาไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์เพื่อส่งเสริมการขายประกันชีวิต โดยที่ไม่ได้รับอนุญาต ทั้ง ๆ ที่โจทก์ไม่เคยทำประกันกับบริษัทดังกล่าวจึงทำให้คนที่พบเห็นเข้าใจผิดได้ว่าโจทก์ทำประกันกับบริษัทจำเลย

⁶⁰ Samuel Soopper, "The First Amendment Privilege and Public Disclosure of Private Facts," *Catholic University Law Review* 25, 2 (1976). Page 273.

⁶¹ 652E. Publicity Placing Person in False Light

One who gives publicity to a matter concerning another that places the other before the public in a false light is subject to liability to the other for invasion of his privacy, if

(a) the false light in which the other was placed would be highly offensive to a reasonable person, and

(b) the actor had knowledge of or acted in reckless disregard as to the falsity of the publicized matter and the false light in which the other would be placed.

⁶² Byron v Johnson (1816)

⁶³ Pavesich v. New England Life Ins. Co., 122 Ga. 190 (1905)

จริง ศาลพิพากษาว่าการเผยแพร่ภาพโจทก์โดยไม่ได้รับความยินยอมเพื่อจุดประสงค์ในการเพิ่มผลกำไรนั้น เป็นการละเมิดความเป็นส่วนตัวต่อโจทก์ ข้อความดังกล่าวจึงเป็นความเท็จ

หลักการดังกล่าวนี้มีจุดประสงค์เพื่อคุ้มครองชื่อเสียงของผู้เสียหาย มุ่งเยียวยาความเสียหายทางจิตใจที่เกิดขึ้น โดยอาจไม่ถึงขั้นเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทก็ได้ เพียงแค่ทำให้ผู้ต้องเสียหายรู้สึกไม่พอใจ หรือไม่สบายใจ ก็ถือเป็นการฝ่าฝืนความจริงแล้ว ทั้งนี้ แม้การฝ่าฝืนความจริงดังกล่าวนี้จะเป็นการเปิดเผยเช่นเดียวกับการเปิดเผยเรื่องราวส่วนตัวต่อสาธารณะในข้อ 2 แต่แตกต่างกันตรงที่การเปิดเผยเรื่องส่วนตัวเป็นการเปิดเผยข้อความจริงอันเป็นเรื่องส่วนตัว แต่การฝ่าฝืนความจริงนี้เป็นการเปิดเผยเรื่องไม่จริง เป็นเรื่องที่ประดิษฐ์หรือแต่ขึ้นมา

4. การใช้ชื่อหรือภาพของบุคคลเพื่อหาผลประโยชน์ โดยที่ไม่ได้รับความยินยอม (Appropriation of name or likeness) ตามมาตรา 652C⁶⁴ หมายถึง การใช้ชื่อหรือภาพของปัจเจกชนแสวงหาผลประโยชน์ในด้านต่าง ๆ อาจเป็นทางด้านการค้า โฆษณา หรือใช้เป็นชื่อสินค้า บริการ หรือใช้เป็นชื่อนิติบุคคล โดยไม่ได้รับความยินยอม เนื่องจากชื่อ หรือรูปภาพของบุคคล อาจไม่ใช่เป็นเพียงแค่ชื่อหรือภาพ แต่การนำมาใช้จะทำให้ผู้ใช้ได้สิทธิประโยชน์อย่างใดอย่างอื่นมากกว่า เช่น เพื่อให้ได้เอกลิขสิทธิ์หรือผลประโยชน์ใด ๆ แต่หากเป็นการนำมาใช้โดยเจازงไม่ได้ว่าเป็นของบุคคลใดไม่เป็นการละเมิดความเป็นส่วนตัว

Pollard v. Photographic Co.,⁶⁵ จำเลยเป็นช่างภาพในสตูดิโอและเคยถ่ายภาพให้โจทก์ แต่ต่อมาจำเลยนำภาพของโจทก์ไปทำเป็นการ์ดคริสมาสต์โดยโจทก์ไม่เคยทราบมาก่อน ศาลพิพากษาว่าการนำภาพโจทก์ออกใช้โดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นการละเมิดความเป็นส่วนตัวของโจทก์ และห้ามจำเลยนำภาพนั้นออกใช้อีก

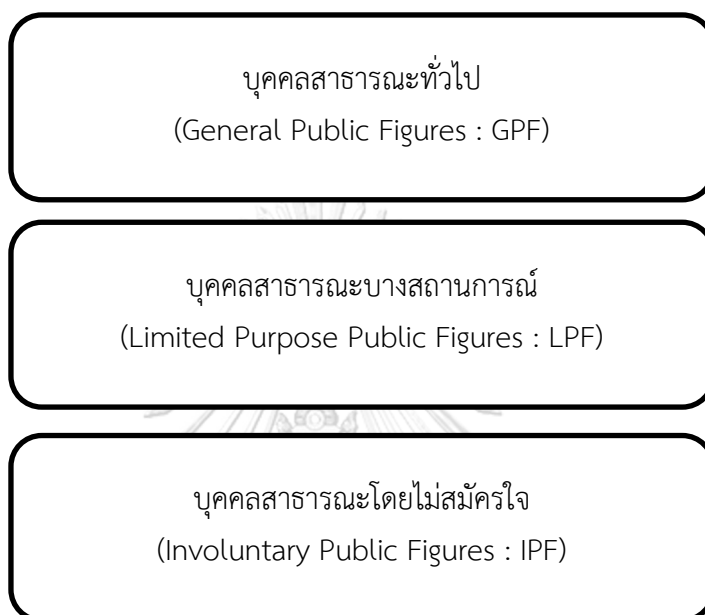
⁶⁴ 652C. Appropriation of Name or Likeness

One who appropriates to his own use or benefit the name or likeness of another is subject to liability to the other for invasion of his privacy.

⁶⁵ Pollard v. Photographic Co., 40 Ch. Div. 345 (1888)

3.2 บรรทัดฐานตามฐานหมิ่นประมาทในการคุ้มครองบุคคลสาธารณะ 3 ประเภท

รูปที่ 2 ประเภทของบุคคลสาธารณะ

ที่มา : ผู้เขียนรวบรวมจากคำวินิจฉัยในคดี New York Times Co. v. Sullivan และ Gertz v. Robert Welch, Inc.,

ต้นแบบของการจำแนกประเภทบุคคลสาธารณะมาจากแนวคำพิพากษาของศาลประเทศสหรัฐอเมริกา เริ่มจากคดี New York Times Co. v. Sullivan ที่วางหลักเกณฑ์อันเป็นการเพิ่มภาระการพิสูจน์หลัก Actual Malice ให้กับโจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่รัฐและฟ้องคดีหมิ่นประมาทต่อสื่อมวลชนซึ่งเป็นจำเลยในคดีนั้น และต่อมาศาลได้สานต่อหลักการดังกล่าวในคดี Gertz v. Robert Welch, Inc., ซึ่งในคดีนี้ศาลวินิจฉัยว่าหลัก Actual Malice ที่โจทก์ต้องพิสูจน์นั้น ไม่เพียงแต่ใช้กับกรณีที่โจทก์เป็นเจ้าหน้าที่รัฐเท่านั้น แต่ใช้กับกรณีที่โจทก์เป็นบุคคลสาธารณะด้วย เนื่องจากศาลสหรัฐอเมริกาเห็นว่าสื่อมวลชนไม่จำเป็นต้องหลีกเลี่ยงการนำเสนอข่าวสารอันจะทำให้บุคคลผู้ตกเป็นข่าวเสียหายต่อชื่อเสียง เกียรติยศ ตราบที่ข่าวนั้นเป็นความจริง และไม่ได้เกิดจากเจตนาชั่วร้ายของสื่อที่มุ่งทำลายชื่อเสียงของผู้เสียหาย ดังนั้น หากในคดีหมิ่นประมาทฝ่ายโจทก์เป็นบุคคลสาธารณะประเภทใดประเภทหนึ่งแล้ว โจทก์มีหน้าที่ต้องพิสูจน์ว่าจำเลยรู้ว่าข้อความที่เผยแพร่มีความผิดพลาด หรือ

จำเลยกระทำไปโดยไม่ใส่ใจหรือประมาทในการตรวจสอบความจริงหรือข้อความเท็จของเรื่อง
 เผยแพร่ อันเป็นการเพิ่มภาระการพิสูจน์ที่เข้มข้นกว่าบุคคลธรรมดา

ในสหรัฐอเมริกามีการบัญญัติให้ความคุ้มครองหลักเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น
 (Freedom of Expression) ในแล้วรัฐธรรมนูญ ซึ่งศาลสูงสุดวางบรรทัดฐานคุ้มครองเสรีภาพดังกล่าว
 เนื่องจากการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทำให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารอย่างเพียงพอ และทำให้เข้าใจ
 เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างครบถ้วน และจะปิดกั้นหรือห้ามไม่ให้ประชาชนมีเสรีภาพดังกล่าว
 ไม่ได้ โดยปรากฏอยู่ในหลักรัฐธรรมนูญที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 1 (The First Amendment) ซึ่ง
 บัญญัติว่า

“ห้ามรัฐสภาพรอกฎหมายเกี่ยวกับการสถาปนาศาสนา หรือห้ามการประกอบพิธีกรรม
 ทางศาสนาโดยเสรี หรือที่เป็นการจำกัดเสรีภาพในการพูด หรือการพิมพ์โฆษณา หรือสิทธิใน
 การร่วมชุมนุมโดยสงบของประชาชน และการยื่นเรื่องร้องทุกข์ต่อรัฐบาล”⁶⁶

ในสหรัฐอเมริกานั้นยอมรับว่าการกล่าวถ้อยคำใด ๆ แม้ผู้กล่าวจะมีเสรีภาพในการแสดง
 ความคิดเห็น แต่การกล่าวดังกล่าวก็อาจทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายได้ หากผลกระทบดังกล่าว
 สามารถแก้ไขได้โดยการเปิดเผยข้อมูลของอีกฝ่ายเพื่อหักล้างข้อเท็จจริงได้ แต่หากถูกห้ามโดยรัฐก็จะ
 ถือว่าการกระทำที่เกิดแก่ความจำเป็น ซึ่งมีผู้พิพากษาท่านหนึ่ง ชื่อว่า Justice Holmes เคยพูดถึง
 เรื่องดังกล่าวว่าเหตุผลเบื้องหลังของเสรีภาพดังกล่าวนี้มีขึ้นเพื่อให้ประชาชนมีการเชื่อมโยงกัน
 ทางด้านความคิด และสามารถแลกเปลี่ยนกันในสังคมได้ โดยประชาชนแต่ละคนจะวิเคราะห์
 พิจารณาเองว่าข้อมูลใดเป็นจริงหรือเท็จ โดยไม่ใช่หน้าที่ของรัฐที่จะต้องเข้ามาห้าม หรือบอกให้หยุด
 แต่หากการใช้เสรีภาพดังกล่าวก่อให้เกิดผู้อื่นเดือดร้อนเสียหาย เช่น การพูดจาผิดไปจากความจริง ด่าทอ
 ยั่วยุ ถากถาง หรืออาจเป็นการหมิ่นประมาท เป็นต้น กรณีดังกล่าวรัฐจะเข้ามาควบคุมและให้ความ
 คุ้มครองที่เป็นธรรมกับบุคคลที่ได้รับความเสียหาย เช่น การฟ้องดำเนินคดีโดยมีกฎหมายรองรับ

กรณีที่เป็นถ้อยคำที่ไม่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ในประเทศอเมริกานั้นรัฐบาล
 สามารถห้ามมิให้มีการเผยแพร่ถ้อยคำใด ๆ หรือจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นอย่างเด็ดขาด
 เพราะไม่ถือว่าเป็นการกล่าวที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ยกตัวอย่างเช่น ถ้อยคำที่มีลักษณะ

⁶⁶ First Amendment to the United States Constitution

ลามกอนาจาร ใส่ความผู้อื่น หลอกหลวง ทุจริต หรือปลุกปั่นให้เกิดความรุนแรง ทั้งนี้ยังรวมถึงการห้ามโพสต์รูปหรือเปิดเผยผ่านโลกออนไลน์อีกด้วย

สำหรับการควบคุมครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและสื่อมวลชนในการเข้าถึงการรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จากทางภาครัฐในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นหลักการสำคัญที่จะต้องมีการรักษาคุ้มครองไว้ ในกรณีที่มีผู้ได้รับความเดือดร้อนจากการแสดงความคิดเห็นก็สามารถฟ้องเรียกค่าเสียหายนั้นจากการกระทำละเมิดดังกล่าวได้ แต่ถ้าโจทก์เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเป็นบุคคลสาธารณะย่อมสามารถถูกวิพากษ์วิจารณ์ได้ โดยการฟ้องร้องคดีและการที่โจทก์จะต้องพิสูจน์ได้ว่าผู้ที่กล่าวถ้อยคำดังกล่าวรู้ว่าถ้อยคำที่กล่าวไม่เป็นจริง หรือเหตุไม่ทราบว่าเป็นจริงเพราะไม่ใส่ใจในการตรวจสอบข้อมูลเอง โดยโจทก์อาจพิสูจน์ว่าตนแจ้งข้อมูลดังกล่าวแล้ว แต่สื่อมวลชนดังกล่าวยังกลับตีพิมพ์หรือรายงานข่าวอันเป็นเท็จอยู่ เป็นต้น จึงถือว่าสื่อมวลชนนั้นมีเจตนามุ่งร้ายต่อโจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ แต่อย่างไรก็ตาม ไม่เพียงแต่เจ้าหน้าที่รัฐเท่านั้นที่มีข้อจำกัดในการฟ้องคดีหมิ่นประมาท แต่ยังรวมถึงบุคคลสาธารณะประเภทอื่น ๆ ด้วย

3.2.1 บุคคลสาธารณะทั่วไป

บุคคลสาธารณะประเภทนี้มักเป็นบุคคลที่มีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะหรือประโยชน์มหาชนอันสามารถสร้างผลกระทบต่อประชาชนเป็นจำนวนมากได้ เนื่องจากการปฏิบัติงานของเขากระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนโดยทั่วไป ยกตัวอย่างเช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี วุฒิสมาชิก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นักการเมือง หรือข้าราชการระดับสูง จึงย่อมเป็นที่จับตามองของทั้งสื่อมวลชนและประชาชนทั่วไปเป็นอย่างยิ่ง ทั้งยังมีการวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องการทำงานและเรื่องส่วนตัว รวมถึงการสืบค้นข้อมูลเรื่องราวของบุคคลสาธารณะเหล่านั้นโดยที่อาจทำให้เข้าใจไปว่าเมื่อเขาเหล่านั้นเป็นบุคคลสาธารณะหรือเป็นตัวแทนของประชาชนก็สามารถถูกพูดถึงได้อย่างเต็มที่ แต่อย่างไรก็ตามจากที่ได้กล่าวไปเบื้องต้นแล้วว่าบุคคลทุกคนมีสิทธิส่วนบุคคลอันเป็นสิทธิพื้นฐานของมนุษย์ สิทธิส่วนบุคคลนั้นครอบคลุมถึงสิทธิในชื่อเสียงและการควบคุมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตน สำหรับกรณีบุคคลบางประเภทดังเช่นบุคคลสาธารณะในกลุ่มนี้ที่มีความเชื่อมโยงกับประโยชน์สาธารณะ ส่งผลให้การกล่าวอ้างสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะถูกจำกัดลง โดยการคุ้มครองที่จำกัดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นจากคำพิพากษาดังกล่าวถึงโดยมีคดีบรรทัดฐานสำคัญ ได้แก่

New York Times Co. v. Sullivan⁶⁷

ในคดีนี้ศาลสหรัฐอเมริกาได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการวิพากษ์วิจารณ์บุคคลสาธารณะขึ้น ซึ่งในขณะนั้นมีการเคลื่อนไหวของประชาชนอันเนื่องมาจากการสนับสนุนนายมาร์ติน ลูเธอร์ คิง เกี่ยวกับการเรียกร้องสิทธิให้แก่คนผิวสีในสหรัฐอเมริกา โดยในคดีนี้คณะกรรมการของ Montgomery Police Department ในรัฐ Alabama ฟ้อง New York Times ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีชื่อเสียงอย่างมากในความผิดฐานหมิ่นประมาท เนื่องจากเสนอข่าวว่ามีการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มคนผิวสีของเจ้าหน้าที่ตำรวจอันอยู่ในสังกัดของ Montgomery Police Department ทั้งยังกล่าวว่าเขาใช้ความรุนแรงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายในการระงับเหตุการณ์เคลื่อนไหวทางการเมืองของมาร์ติน ลูเธอร์คิง ที่ต่อสู้เรียกร้องสิทธิให้กับคนผิวสี ซึ่งข้อความดังกล่าวเป็นข้อเท็จจริงที่เป็นเท็จคลาดเคลื่อนต่อความจริง ศาลฎีกาได้พิจารณาว่าการห้ามสื่อสารมวลชนวิพากษ์วิจารณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำไม่ได้ เนื่องจากขัดต่อหลักรัฐธรรมนูญ โดยศาลสูงสุดจึงได้กำหนดหลักการสำคัญสำคัญไว้ ดังนี้

หลักการที่ 1 หากเจ้าหน้าที่รัฐจะเป็นโจทก์ฟ้องจำเลยในคดีหมิ่นประมาท เจ้าหน้าที่รัฐดังกล่าวจะต้องถูกหมิ่นประมาทเฉพาะในการปฏิบัติหน้าที่เท่านั้น

หลักการที่ 2 เจ้าหน้าที่รัฐซึ่งเป็นโจทก์มีภาระการพิสูจน์ว่าข้อความที่จำเลยเผยแพร่เป็นความจริง ซึ่งเป็นการเพิ่มภาระการพิสูจน์มากกว่าคนธรรมดา⁶⁸

หลักการที่ 3 เจ้าหน้าที่รัฐซึ่งเป็นโจทก์จะต้องพิสูจน์ว่าจำเลยกระทำโดยมีเจตนามุ่งร้ายต่อตัวเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นโจทก์ หรือเรียกว่า Actual Malice กล่าวคือ จำเลยทราบข้อความจริง แต่มีเจตนาไม่เปิดเผย หรือแม้จำเลยไม่ทราบความจริงดังกล่าว แต่จำเลยไม่ฝึกฝนในการแสวงหาความจริงเพื่อประกอบความเชื่อขึ้น

หลักการที่ 4 การพิสูจน์ของโจทก์ตามองค์ประกอบ 3 หลักการแรกก่อนและจะต้องผ่านมาตรฐาน Clear and Convincing Test คือสูงกว่ามาตรฐานในคดีแพ่งว่าด้วยการชั่งน้ำหนัก

⁶⁷ New York Times Co. v. Sullivan, 376 U.S. 254 (1964)

⁶⁸ คณาธิป ทองรวีวงศ์, "ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะ: กรณีศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายสหรัฐอเมริกาและกฎหมายไทย (the Protection of Right to Privacy of Public Figure: A Comparative Study of the Us and Thai Laws)," วารสารวิชาการคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย 7 (มิถุนายน 2558) หน้า 206.

พยานหลักฐานและการปลดเปลื้องภาระการพิสูจน์ แต่จะไม่ถึงขนาดปราศจากสงสัย (Proof beyond reasonable doubt)⁶⁹

และศาลฎีกาวางหลักเกณฑ์ทำให้กลายเป็นบรรทัดฐานที่เรียกว่า “The Times Standard” ขึ้นมา กล่าวคือ เมื่อโจทก์เป็นเจ้าหน้าที่รัฐที่ฟ้องคดีหมิ่นประมาท เป็นหน้าที่โจทก์ที่จะต้องพิสูจน์ว่าจำเลยรู้ว่าข้อความที่เผยแพร่มีความผิดพลาด หรือจำเลยกระทำไปโดยไม่ใส่ใจโดยประมาทเกี่ยวกับการตรวจสอบความจริงหรือข้อความเท็จของเรื่องที่เผยแพร่ หรือจงใจบิดเบือนให้ผิดไปจากความจริง ตามหลัก Actual Malice เนื่องจากมองว่าเสรีภาพของสื่อมวลชนมีความสำคัญต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นเสรีภาพที่มีอย่างกว้างขวาง สื่อมวลชนไม่จำเป็นต้องหลีกเลี่ยงการลงข่าวที่จะทำให้บุคคลเสียชื่อเสียง เกียรติยศ ทราบที่ข่าวนั้นเป็นความจริง ไม่ได้เกิดจากเจตนาชั่วร้ายของสื่อที่มุ่งทำลายชื่อเสียงของผู้เสียหาย ดังนั้น การพิสูจน์ในคดีหมิ่นประมาทจึงให้โจทก์มีภาระการพิสูจน์ที่เข้มข้นกว่าการหมิ่นประมาทของบุคคลธรรมดา และท้ายที่สุดศาลจึงพิพากษายกฟ้อง เนื่องจากศาลเห็นว่าถ้อยคำที่โจทก์กล่าวว่าเป็นความเท็จนั้นเป็นเพียงข้อผิดพลาดเล็กน้อยเท่านั้น (ผิดพลาดตรงจำนวนครั้งที่มาร์ติน ลูเธอร์ถูกจำคุก) และจำเลยไม่มีเจตนาชั่วร้ายที่จะมุ่งทำลายชื่อเสียงของโจทก์ และต่อมาหลักการดังกล่าวก็ได้มีการวางหลักเช่นเดียวกันในคดี *Gertz v. Robert Welch* ซึ่งในคดีนี้ มีการจำแนกประเภทบุคคลสาธารณะออกมา และบุคคลสาธารณะดังกล่าวนี้ ก็จะต้องมีภาระการพิสูจน์ตามหลัก Actual Malice เช่นเดียวกัน

Gertz v. Robert Welch, Inc.,⁷⁰

คดีนี้เป็นเรื่องพิพาทระหว่าง Elmer Gertz ในฐานะอัยการแห่งมลรัฐชิคาโกกับบรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาของ American Opinion ซึ่งเป็นนิตยสารรายเดือน โดย Gertz ได้ว่าความให้กับครอบครัวที่ฟ้องร้องเจ้าหน้าที่ตำรวจ คือ Richard Nuccio ที่ยิงลูกชายของพวกเขาถึงแก่ความตาย ในปีถัดมาหนังสือพิมพ์ American Opinion ได้เสนอบทความหลายตอนเกี่ยวกับการสมคบคอมมิวนิสต์ และกล่าวทำนองว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจใช้อำนาจในทางที่โดยไม่ชอบในการควบคุมบ้านเมือง โดยกล่าวถึง Gertz ว่าเขาเป็นแนวหน้าของคอมมิวนิสต์ และมีส่วนในการเบี่ยงเบนคดีของ

⁶⁹ ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ, "สิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น: ความแตกต่างในการวิพากษ์วิจารณ์ตามหลักกฎหมายของสหรัฐอเมริกาและประเทศไทย," วารสารนิติสังคมศาสตร์ 8, 2 (2558). หน้า 178.

⁷⁰ *Gertz v. Robert Welch, Inc.*, 418 U.S. 323 (1974)

Richard Nuccio ด้วย Gertz จึงฟ้องบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ American Opinion ในความผิดฐานหมิ่นประมาทในเวลาต่อมา

โดย American Opinion อ้างหลัก The Times Standard ว่าโจทก์ในคดีนี้เป็นบุคคลสาธารณะที่จะถูกวิจารณ์การทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ และโจทก์จะต้องมีภาระการพิสูจน์ถึงเจตนาร้ายของจำเลยด้วย แต่ศาลสูงสุดพิเคราะห์ว่า Gertz ไม่ใช่บุคคลสาธารณะอันจะทำให้สามารถถูกกล่าวถึงได้อย่างเสรีดังเช่นในกรณีคดี New York Times Co. v. Sullivan แต่โจทก์อยู่ในฐานะบุคคลธรรมดาทั่วไป เนื่องจากเขาไม่ได้สมัครใจที่จะเปิดเผยตัวเองต่อสาธารณะ ทั้งบทความ American opinion ที่กล่าวถึงก็ไม่ได้ใช้การวิพากษ์วิจารณ์อันชอบธรรม แต่เป็นการมุ่งใส่ร้ายโจทก์อันไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะอัยการแต่อย่างใด ซึ่งคดีนี้ศาลพิพากษาให้โจทก์เป็นฝ่ายชนะคดีและให้จำเลยเยียวยาความเสียหายให้แก่ฝ่ายโจทก์เป็นจำนวน 50,000 ดอลลาร์สหรัฐ เนื่องจากศาลพิจารณาว่าเมื่อโจทก์เป็นบุคคลธรรมดาทำให้มีโอกาสให้การเข้าถึงสื่อเพื่อแก้ต่างหรือหักล้างให้ตนเองได้ยากกว่าการเป็นบุคคลสาธารณะ และจากคำพิพากษาดังกล่าวทำให้สามารถจำแนกความแตกต่างของบุคคลธรรมดาและบุคคลสาธารณะออกได้โดยพิจารณาจากการเข้าถึงสื่อได้เพื่อเป็นการปกป้องสิทธิของตน

เมื่อพิจารณาจากคำพิพากษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการที่ศาลพิจารณาว่าบุคคลใดเป็นบุคคลสาธารณะจากความสมัครใจในการเข้าร่วมต่อประเด็นสาธารณะ โดย Gertz แม้จะเป็นอัยการของรัฐอันเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ แต่เนื่องจากในคดีดังกล่าวที่เขาเชื่อว่าความให้มั่น Gertz ไม่ได้สมัครใจต้องการเปิดเผยตนต่อสาธารณะว่าตนเป็นเจ้าหน้าที่รัฐที่ทาคดีนี้ ดังนั้นจึงไม่อาจหยิบยก The First Amendment มาใช้คุ้มครองเสรีภาพของสื่อได้ และเมื่อเขาไม่ได้เป็นบุคคลสาธารณะ จึงไม่ต้องมีภาระการพิสูจน์ว่าจำเลยมีเจตนาร้ายในการเผยแพร่บทความนั้น ๆ ตามหลัก Actual Malice หรือไม่

โดยจากคำพิพากษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าจุดเริ่มต้นของการแบ่งประเภทบุคคลสาธารณะออกจากบุคคลธรรมดา เกิดจากการฟ้องคดีหมิ่นประมาทในคดี New York Times Co. v. Sullivan โดยศาลสูงของสหรัฐอเมริกาวางหลักในเรื่องการพิสูจน์ในคดีหมิ่นประมาทว่า หากคู่ความเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องเพิ่มภาระการพิสูจน์ตามหลัก Actual Malice ให้ได้ ซึ่งหากพิสูจน์ได้ว่าผู้กล่าวถ้อยคำหมิ่นประมาทมีเจตนาร้ายในการกล่าวเช่นนั้น บุคคลนั้นจึงจะมีความผิดฐานหมิ่นประมาทได้ แต่หากโจทก์ไม่สามารถพิสูจน์เช่นนั้นได้ จำเลยก็ย่อมไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท และต่อมาหลัก

ดังกล่าวนี้ได้มีการนำไปใช้กับคดีหมิ่นประมาทอย่างกว้างขวางมากขึ้น ดังปรากฏได้จากคำพิพากษาต่อ ๆ มาซึ่งศาลได้มีการสานต่อหลักการนี้ด้วยเช่นกัน

3.2.2 บุคคลสาธารณะบางสถานการณ์

บุคคลสาธารณะในกลุ่มนี้ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ บุคคลจำพวกนักแสดง นักร้อง นักกีฬา เป็นต้น ซึ่งเราจะพบเห็นได้บ่อยในหน้าหนังสือพิมพ์ หรือรายการข่าว หรืออาจเป็นกรณีที่ประชาชนทั่วไปขุดคุ้ยเรื่องราวอันเป็นชีวิตส่วนตัว หรือแอบถ่ายรูปอยู่บ่อย ๆ จนอาจทำให้บุคคลสาธารณะเหล่านั้นรู้สึกอึดอัด ไม่พอใจ หรืออาจรุนแรงถึงการฟ้องคดี เป็นต้น ดังเช่นไทเกอร์ ู๊ดส์ นักกอล์ฟชาวอเมริกัน ผู้ที่ครั้งหนึ่งเคยถูกเรียกว่าเป็นเบอร์ 1 ของโลก ที่เคยให้สัมภาษณ์ไว้ในขณะที่ตัดสินใจออกมาขอรับความผิดเรื่องการนอกใจภรรยาที่ตกเป็นข่าวอื้อฉาว และประกาศจะหยุดลงแข่งขันกอล์ฟอย่างไม่มีกำหนดว่า “เรื่องส่วนตัว แม้จะเป็นเรื่องผิดบาป ก็ไม่จำเป็นต้องเปิดเผยต่อสาธารณะ และปัญหาภายในครอบครัวไม่ควรต้องมีการการสารภาพบาปในที่สาธารณะ”⁷¹ หรือกรณีนักแสดงฮอลลีวูดเจนนีเฟอร์ ลอว์เร้นซ์ ที่เคยถูกแฮกเกอร์แฮกรูปจาก iCloud ของเธอแล้วนำรูปดังกล่าวมาเปิดเผยต่อสาธารณะ โดยบางรูปเป็นภาพนู้ดของเธอทำให้เธอได้รับความอับอาย และเธอเคยให้สัมภาษณ์ Hollywood reporter ว่าเธอรู้สึกกลัวว่าความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยของเธอมันถูกทำลายลงหมด เพราะคนทั่วโลกแทบจะเข้าถึงรูปเหล่านั้นได้โดยง่ายแค่กดดูจากโทรศัพท์มือถือ⁷² เป็นต้น

สำหรับบุคคลสาธารณะประเภทนี้ มีตัวอย่างคำพิพากษาที่สำคัญ เช่น

Suriano v. Gaughan⁷³

ข้อเท็จจริงในคดีนี้คือโจทก์เป็นแพทย์ที่เข้าร่วมในโครงการประกันสุขภาพของรัฐเวสต์เวอร์จิเนียที่กำหนดให้แพทย์ให้บริการด้านสุขภาพแก่ผู้ที่มีประกันของรัฐ ต่อมาเขาถอนตัวจากโครงการดังกล่าว รัฐไม่พอใจจึงให้หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น 2 ฉบับตีพิมพ์รายชื่อของแพทย์ที่ถอนตัวจากโครงการโดยมีข้อความทำนองว่าถึงประชาชน พวกคุณได้ถูกทอดทิ้งจากการบริการการรักษาสุขภาพ

⁷¹ พิมพ์พันธุ์ จันทร์แดง, "บุคคลสาธารณะ ? : เมื่อนักกีฬาที่ต้องการขอบเขตความเป็นส่วนตัว | Main Stand."

⁷² The Matter, "คนทำผิด ต้องโดนลงโทษ แฮกเกอร์ที่เผยแพร่รูปนู้ดของ เจนนีเฟอร์ ลอว์เร้นซ์ ถูกตัดสินให้จำคุก 8 เดือน,"(2561).

⁷³ Suriano v. Gaughan, 198 W. Va. 339 (1996)

โดยแพทย์เหล่านี้ และระบุชื่อแพทย์ทุกคนที่ถอนตัวจากโครงการ ทั้งยังกล่าวว่าไม่มีจรรยาบรรณแพทย์ โดยตีพิมพ์เช่นนี้ติดต่อกัน 3 วัน โจทก์จึงยื่นฟ้องจำเลยว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการหมิ่นประมาทตน โดยในคดีนี้จำเลยกล่าวว่าโจทก์เป็นบุคคลสาธารณะประเภทบุคคลสาธารณะบางสถานการณ์ และกล่าวว่าเมื่อโจทก์ไม่สามารถพิสูจน์หลัก Actual Malice ได้ จำเลยจึงไม่ต้องรับผิด แต่โจทก์ปฏิเสธว่าตนเป็นเพียงบุคคลธรรมดาเท่านั้นไม่ใช่บุคคลสาธารณะ เนื่องจากการพิสูจน์ความผิดหมิ่นประมาทในบุคคลธรรมดาไม่ต้องพิสูจน์ถึงขนาดว่าจำเลยมีเจตนาร้าย

โดยศาลวางหลักเกณฑ์อันเป็นเงื่อนไขในการพิจารณาว่าโจทก์จะเป็นบุคคลสาธารณะประเภทนี้ได้หากจำเลยพิสูจน์ได้ว่า

- (1) โจทก์มีส่วนร่วมโดยสมัครใจเข้าร่วมในประเด็นสาธารณะอันเป็นประเด็นที่เป็นที่สนใจของประชาชน
- (2) ประเด็นสาธารณะนั้นเกิดขึ้นก่อนการเผยแพร่ข้อความที่กล่าวหาว่าหมิ่นประมาท และ
- (3) โจทก์มีความสามารถในการเข้าถึงสื่อเพื่อแก้ต่างหรือต่อสู้ให้ตนเองในประเด็นที่ถูกหมิ่นประมาทได้

ศาลสูงพิจารณาว่าประเด็นที่โจทก์เป็นแพทย์ในโครงการของรัฐดังกล่าวเป็นประเด็นที่ประชาชนให้ความสนใจมาก่อนที่จำเลยจะเผยแพร่ข้อความเช่นนั้น และโจทก์ก็สามารถเข้าถึงสื่อเพื่อแก้ต่างให้ตนเองได้ โจทก์จึงเป็นบุคคลสาธารณะ ดังนั้น โจทก์จึงมีภาระการพิสูจน์ที่เพิ่มขึ้น แต่เมื่อโจทก์พิสูจน์ให้ศาลเห็นไม่ได้ว่าจำเลยมีเจตนาร้าย ดังนั้น จำเลยจึงไม่ต้องรับผิด

Curtis Publishing Co. v. Butts⁷⁴

Wally Butts ซึ่งเป็นผู้อำนวยการฝ่ายกีฬาของมหาวิทยาลัยจอร์เจีย เป็นโค้ชฟุตบอลที่มีชื่อเสียงอันมีความโดดเด่นในสาขาการศึกษา เขาได้ฟ้องร้องต่อหนังสือพิมพ์ Saturday Evening Post เนื่องจากหนังสือพิมพ์ Saturday Evening Post กล่าวหาว่าตนนำความลับของทีมฟุตบอลมหาวิทยาลัยจอร์เจียแจ้งให้แก่โค้ชทีมฟุตบอลมหาวิทยาลัยอาลาบามาโน และเรียกค่าเสียหายเป็นจำนวน 5,000,000 เหรียญสหรัฐ ท้ายที่สุดแล้วศาลสูงได้มีการพิพากษาให้จำเลยต้องชดใช้ค่าสินไหม

⁷⁴ Curtis Publishing Co. v. Butts, 388 U.S. 130 (1967)

ทดแทนในกรณีดังกล่าวแก่โจทก์เป็นจำนวน 460,000 เหรียญสหรัฐ โดยในคดีนี้โจทก์มีพยานที่รับฟังได้ว่าการกระทำของจำเลยเป็นการกระทำที่ขาดเหตุผล ไม่มีมาตรฐานในการตรวจสอบข่าวสารก่อนที่จะเผยแพร่ทั้งที่จำเลยมีเวลาในการตรวจสอบ ทั้งการนำเสนอข่าวในประเด็นนี้ไม่จำเป็นต้องรีบร้อนเช่นนี้ เมื่อจำเลยไม่กระทำการให้รอบคอบอันเป็นการขาดความระมัดระวังในการเผยแพร่ดังกล่าวแล้ว หนังสือพิมพ์ Saturday Evening Post จึงแพ็คดีและต้องชดใช้ค่าเสียหายไปในที่สุด

จะเห็นได้ว่าตามคำพิพากษานี้ เมื่อจำเลยซึ่งเป็นสื่อมวลชนมีหน้าที่ในการเป็นสื่อกลางในการส่งผ่านข้อมูลให้กับประชาชนกลับขาดความระมัดระวังในการตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร สื่อนั้นย่อมมีความรับผิดชอบ มิใช่ว่าเมื่อสื่อมีเสรีภาพอย่างกว้างขวางที่จะลงข่าวแล้ว เสรีภาพดังกล่าวจะไม่มีขอบเขตแต่อย่างใด

Hoeppner v. Dunkirk Printing Co.⁷⁵

ข้อเท็จจริงในคดีนี้คือ โจทก์เป็นหัวหน้าโค้ชทีมฟุตบอลที่มีชื่อเสียงและสร้างรางวัลจนเป็นที่น่าภูมิใจของโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่ง แต่หลังจบเกมแมตช์หนึ่งเขากลับถูกหนังสือพิมพ์ Dunkirk Evening Observer วิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรงว่าการพ่ายแพ้ครั้งนี้ถือว่าเป็นหายนะตั้งแต่ต้นฤดูกาล โดยเกิดขึ้นจากระบบการคุมทีมของโจทก์ที่ไร้ความสามารถ ขาดความรู้พื้นฐาน ขาดระบบการฝึกที่ทันสมัย ศาลพิจารณาลงเห็นว่าตำแหน่งหน้าที่ของโจทก์เป็นที่สนใจของประชาชนอันทำให้เขาอาจถูกวิพากษ์วิจารณ์ได้ ไม่เพียงแต่เฉพาะจากสื่อมวลชนเท่านั้น แต่บุคคลอื่นทั่วไปก็สามารถวิจารณ์เขาได้เช่นกัน อย่างไรก็ตามหากการวิพากษ์วิจารณ์นั้นไม่ว่าจะกระทำโดยสื่อมวลชนหรือบุคคลทั่วไปไม่เกินขอบเขตแห่งการติชมด้วยความชอบธรรมและความซื่อสัตย์ ผู้วิจารณ์ไม่ต้องรับผิดชอบประมาทโดยแม้ว่าการกล่าวถึงการคุมทีมฟุตบอลของโจทก์ที่แพ้ในนัดนั้นอันเป็นเรื่องที่ประชาชนให้ความสนใจด้วยการใช้ถ้อยคำรุนแรง แต่เมื่อโจทก์ไม่อาจพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีเจตนาร้ายมุ่งหมายให้โจทก์เสียชื่อเสียง จำเลยจึงไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาทโจทก์

จากคำพิพากษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่าความเป็นบุคคลสาธารณะของโจทก์เกิดจากการที่โจทก์ เป็นโค้ชทีมฟุตบอลที่เป็นที่สนใจของผู้คนในแถบนั้น ดังนั้นโจทก์อาจถูกวิพากษ์วิจารณ์ในประเด็นสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับตนได้ และหากการติชมนั้นเป็นการกระทำด้วยความเป็นธรรมทั้งสื่อมวลชนและบุคคลทั่วไปก็สามารถกระทำได้ กล่าวคือ ทุกคนมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่

⁷⁵ Hoeppner v. Dunkirk Printing Co., 172 N.E. 139 (1930)

เป็นข้อกังวลของสาธารณชนได้หากกระทำไปอย่างยุติธรรมและด้วยจุดประสงค์ที่ซื่อสัตย์ ก็ไม่เป็นการหมิ่นประมาท แม้ว่าถ้อยคำที่ใช้อาจเป็นถ้อยคำที่รุนแรง

3.2.3 บุคคลสาธารณะโดยไม่สมัครใจ

บุคคลสาธารณะประเภทนี้นั้นเกิดขึ้นด้วยความบังเอิญ เนื่องจากเป็นบุคคลธรรมดาทั่วไป แต่เพราะความบังเอิญทำให้มีเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่ทำให้เป็นที่จับตามองหรือกลายเป็นประเด็นทางสาธารณะ ซึ่งบุคคลสาธารณะประเภทนี้เกิดขึ้นได้น้อยและหายาก ทั้งยังคงเป็นที่ถกเถียงกันทางวิชาการว่ามีอยู่จริงหรือไม่ เนื่องจากโดยหลักการของเป็นบุคคลสาธารณะนั้นจะต้องเกิดจากความสมัครใจเข้าร่วมในประเด็นหรือเรื่องราวอันทำให้เป็นบุคคลสาธารณะนั้น ๆ ด้วยตนเองเท่านั้น จึงไม่อาจแยกบุคคลประเภทนี้ออกมาเป็นบุคคลสาธารณะอีกประเภทหนึ่งได้⁷⁶ แต่ยังพอปรากฏในคำพิพากษาของศาลสหรัฐอเมริกาอยู่บ้าง เช่น

Dameron v. Washington Magazine, Inc.⁷⁷

คดีนี้เกิดขึ้นจากการตีพิมพ์ของนิตยสาร The Washingtonian ในปี 1982 เกี่ยวกับเหตุเครื่องบินตกในปี 1982 โดยเล่าถึงความผิดพลาดของเที่ยวบินที่ 90 เนื่องมาจากแถบด้านข้างของเครื่องบินที่มีหน้าที่รายงานความปลอดภัยในการบินโดนชน นอกจากนี้ยังกล่าวถึงปัญหาความปลอดภัยอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในวันนั้นอีกด้วย เช่น ระบบการควบคุมท่าอากาศยานไม่ปลอดภัยเพียงพอทำให้มีเปอร์เซ็นต์ของการเกิดอุบัติเหตุสูง โดย The Washingtonian ระบุว่ามิได้ควบคุมหรือบังคับการบินเพียงคนเดียวในขณะที่เกิดเหตุเครื่องบินตกและเขาไม่ได้รับโทษใด ๆ เลยทั้ง ๆ ที่เป็นผู้ควบคุมในขณะที่เกิดอุบัติเหตุครั้งนั้น และยังทิ้งท้ายว่าบุคคลนี้มีส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดเหตุและมีคนเสียชีวิตถึง 92 คน ต่อมาโจทก์จึงฟ้องนิตยสารดังกล่าวในความผิดฐานหมิ่นประมาทตน

ศาลพิพากษาว่า Dameron ไม่ใช่บุคคลทั่วไป แต่เขาเป็นบุคคลสาธารณะ โดยแม้ว่าก่อนเกิดเหตุเครื่องบินตกเขาจะเป็นเพียงบุคคลทั่วไป แต่เพราะเหตุที่เครื่องบินตก จึงทำให้เขากลายเป็นบุคคลสาธารณะ ดังนั้น เขาต้องพิสูจน์ว่าจำเลยมีเจตนาร้ายในการเผยแพร่บทความนั้นด้วย แต่เมื่อโจทก์ไม่สามารถพิสูจน์ได้ ศาลจึงยกฟ้องไปในที่สุด

⁷⁶ คณาธิป ทองรวีวงศ์, "ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะ: กรณีศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายสหรัฐอเมริกาและกฎหมายไทย (the Protection of Right to Privacy of Public Figure: A Comparative Study of the Us and Thai Laws)," หน้า 210.

⁷⁷ Dameron v. Washington Magazine, Inc., 779 F.2d 736 (1985)

Waldbaum v. Fairchild Publications, Inc.⁷⁸

Eric Waldbaum โจทก์ เป็น ประธาน Greenbelt Consumer Services, Inc. (Greenbelt) ซึ่งเป็นสหกรณ์ด้านอาหาร ในระหว่างการดำรงตำแหน่งโจทก์ได้ผลักดันให้เกิดอุตสาหกรรมใหม่ ๆ จน Greenbelt ได้รับการเสนอชื่อในวารสารการค้าและถูกจัดอันดับให้เป็นสหกรณ์ด้านอาหารที่โตเป็นอันดับที่ 2 ของประเทศ แต่ปรากฏว่าต่อมาคณะกรรมการของ Greenbelt ปลดโจทก์จากตำแหน่งโดยให้ ต่อมา Fairchild ได้ตีพิมพ์บทความโดยกล่าวถึงโจทก์ว่าเป็นนักธุรกิจที่ตกต่ำ ทำให้บริษัทสูญเสียเงินในช่วงปีก่อนมากเกินไปและยากจะถอนทุนคืน โดยโจทก์กล่าวหาว่าบทความที่ตีพิมพ์นั้นไม่เป็นความจริง เขาไม่ได้ทำให้กรีนเบลต์เสียหาย Fairchild จึงต่อสู้ว่าโจทก์เป็นบุคคลสาธารณะ เป็นหน้าที่โจทก์ที่ต้องพิสูจน์ถึง Actual Malice ของจำเลย

ศาลพิเคราะห์แล้วเห็นว่ากรีนเบลต์เป็นบริษัทที่เป็นที่จับตามองในฐานะสหกรณ์ที่ใหญ่เป็นอันดับสองของประเทศจึงได้รับความสนใจจากประชาชน เช่น การมีนโยบายการตลาดที่ล้ำสมัย จึงเป็นประเด็นถกเถียงสาธารณะในอุตสาหกรรมที่จะส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคและผู้ค้าปลีกในพื้นที่วอชิงตันและในที่อื่น ๆ ดังนั้น การเผยแพร่เรื่องราวเกี่ยวกับการเลิกจ้างของ Waldbaum จึงเป็นประเด็นการโต้เถียงในที่สาธารณะมีอยู่เกี่ยวกับความเป็นไปได้ของสหกรณ์ในรูปแบบขององค์กรการค้า โจทก์จึงเป็นบุคคลสาธารณะ ไม่ใช่บุคคลธรรมดาทั่วไป และโจทก์สามารถเข้าถึงสื่อมวลชนเพื่อตอบโต้ถ้อยคำหมิ่นประมาทของ Fairchild ได้ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อโจทก์ไม่สามารถพิสูจน์ตามหลัก Actual Malice ได้ ศาลจึงยกฟ้องโจทก์ไปในที่สุด

Smith v. Daily Mail Publishing Co.,⁷⁹

ข้อเท็จจริงในคดีนี้คือหนังสือพิมพ์ Daily Mail Publishing ได้ตีพิมพ์เรื่องราวของเด็กอายุ 15 ปีที่กราดยิงเพื่อนร่วมชั้นตนเองเสียชีวิต โดยมีหลักฐานจากตำรวจและจากสอบถามพยานหลายคนแต่ไม่ได้ระบุชื่อและรูปถ่ายของผู้กระทำผิด แต่ต่อมามีหนังสือพิมพ์ฉบับอื่นรายงานชื่อและรูปภาพของเด็กคนนั้น รวมทั้งมีวิทยุอีกหลายคลื่นกล่าวถึงชื่อผู้กระทำเช่นกัน ต่อมาหนังสือพิมพ์เดลีเมลจึงเผยแพร่รูปและชื่อผู้กระทำผิดในหนังสือพิมพ์วันรุ่งขึ้น สำหรับคดีนี้ทำให้เกิดหลักที่เรียกว่า “The Daily Mail Principle” ซึ่งหมายความว่าศาลจะลงโทษสื่อมวลชนไม่ได้หากการนำเสนอข้อมูล

⁷⁸ Waldbaum v. Fairchild Publications, Inc., (1980)

⁷⁹ Smith v. Daily Mail Publishing Co., 443 US 97 (1979)

ข่าวสารที่เป็นเรื่องจริงและเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ ซึ่งในคดีนี้ข้อมูลที่หนังสือพิมพ์เดลีเมลตีพิมพ์เป็นข้อความจริงและเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะในเรื่องความปลอดภัยในชีวิตของเด็กคนอื่น ๆ สื่อมวลชนจึงได้รับความคุ้มครองตาม The First Amendment

สำหรับประเทศไทย หลักกฎหมายในเรื่องหมิ่นประมาทของไทยในเรื่องการพิสูจน์นั้น โจทก์มีเพียงหน้าที่ในการพิสูจน์เพียงว่าจำเลยกระทำครบองค์ประกอบความผิดหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 326 หรือ 328 เท่านั้น ไม่ว่าโจทก์จะเป็นบุคคลสาธารณะหรือบุคคลธรรมดาที่ตามก็จะต้องใช้มาตรฐานในการพิสูจน์เฉกเช่นเดียวกัน เพียงแต่ศาลจะพิจารณาในเนื้อหาของถ้อยคำที่หมิ่นประมาทเป็นเกณฑ์มากกว่าการพิจารณาถึงสถานะของบุคคล กล่าวคือ พิจารณาว่าข้อความหรือถ้อยคำดังกล่าวเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะหรือไม่ หากเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับส่วนรวมแล้วไม่ว่าโจทก์จะเป็นบุคคลธรรมดาหรือบุคคลสาธารณะก็อาจถูกตีชมโดยชอบและถูกวิพากษ์วิจารณ์ได้ โดยหากเป็นการตีชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำและผู้กระทำนั้นสุจริต ตามมาตรา 329(3) ย่อมได้รับการยกเว้นความผิด ทั้งนี้การแสดงความคิดเห็นดังกล่าวต้องมีเหตุอ้างอิงเพื่อสนับสนุนการตีชมเช่นนั้นด้วย มิใช่การกล่าวแบบลอย ๆ โดยข้อความหรือความคิดเห็นนั้นต้องมีลักษณะเป็นเรื่องของส่วนรวมเป็นเรื่องที่ประชาชนชอบที่จะตีชมได้ เช่น เรื่องศาสนา เรื่องการปฏิบัติหน้าที่ที่มีชอบของข้าราชการ เป็นต้น⁸⁰

ในเรื่องการตรวจสอบความจริงนั้น ศาลฎีกาไทยพิจารณาว่าผู้กล่าวข้อความหมิ่นประมาทก็ย่อมต้องมีหน้าที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงของข้อมูลข่าวสารก่อนเผยแพร่เช่นเดียวกัน และหากได้ความว่าผู้กล่าวนั้นไม่ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงของข้อมูลก่อนนำเสนอข่าวสาร หรือมีเจตนาร้ายก็ไม่อาจอ้างว่าเป็นการตีชมโดยชอบอันเป็นเหตุยกเว้นความผิดตามมาตรา 329 ได้ โดยการนำสืบว่าจำเลยตีชมโดยชอบธรรมหรือไม่ เป็นหน้าที่นำสืบของโจทก์ กล่าวคือ หากโจทก์ฟ้องว่าจำเลยกระทำครบองค์ประกอบความผิดฐานหมิ่นประมาท และจำเลยสู้ว่ากล่าวเช่นนั้นจริง แต่เป็นการตีชมด้วยความเป็นธรรม ตามมาตรา 329(3) เท่ากับจำเลยอ้างว่าตนไม่มีความผิด ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่นำสืบของโจทก์ อาจกล่าวได้ว่าแม้เป็นบทยกเว้นความผิดให้แก่จำเลย แต่โจทก์ก็ยังมีหน้าที่พิสูจน์ว่าการกระทำของจำเลยไม่เข้าข้อยกเว้นความผิด แต่ในการสู้คดี หากจำเลยจะกล่าวอ้างว่าการตีชมด้วยความเป็นธรรมของจำเลยนั้นมีข้อเท็จจริงหรือมีมูลให้กล่าวอ้างเช่นนั้น มิใช่การกล่าวอ้างขึ้นมาเอง จำเลยก็ต้อง

⁸⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3/2542

แสดงให้เห็นว่าข้อเท็จจริงอันเป็นมูลให้จำเลยตีขม้นนั้นจำเลยได้มาเช่นไร เช่น มีหลักฐานหรือได้รับเอกสารจากทางราชการ⁸¹ เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตาม จำเลยสามารถพิสูจน์ได้ว่าข้อที่หาว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นความจริง ผู้ นั้นไม่ต้องรับโทษ ตามมาตรา 330 แต่ห้ามพิสูจน์หากเป็นเรื่องส่วนตัวและไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน กล่าวคือ จะพิสูจน์ความจริงได้ ต้องครบ 2 องค์ประกอบ คือ ไม่ใช่เรื่องส่วนตัวและเรื่องนั้นไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน เพื่อคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของผู้อื่น เพราะการกระทำดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อชีวิตส่วนตัวของผู้ถูกกล่าวถึงอันเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลอันก้าวล่วงมิได้ ดังนั้นหากเป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ผู้ถูกหาว่ากระทำความผิดก็สามารถพิสูจน์ว่าเรื่องดังกล่าวเป็นความจริงได้ หรือแม้เรื่องที่หมิ่นประมาทนั้นแม้เป็นเรื่องส่วนตัว แต่การเปิดเผยจะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนก็สามารถพิสูจน์ได้เช่นกัน

กล่าวได้ว่า แนวการพิจารณาคดีของประเทศไทยนั้น ไม่ได้มุ่งเน้นที่ตัวบุคคลเป็นสำคัญ แต่จะพิจารณาจากข้อความอันเป็นการหมิ่นประมาทเป็นหลักว่าข้อความนั้นเป็นเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องเกี่ยวกับประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน หากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์ส่วนรวมแล้ว ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะเป็นใคร ก็ย่อมได้รับความคุ้มครองในสิทธิความเป็นส่วนตั้น้อยกว่ากรณีที่เป็น การเปิดเผยประเด็นในเรื่องส่วนตัวของบุคคลนั้น ๆ

แต่อย่างไรก็ตาม ก็มีคำพิพากษาฎีกาของไทยที่ยอมรับว่าบุคคลสาธารณะอาจถูกตีขมและวิพากษ์วิจารณ์จากประชาชนได้ เช่น

โจทก์เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยและผู้ช่วยเลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นบุคคลที่ประชาชนและสื่อมวลชนให้ความสนใจติดตามพฤติกรรมและย่อมวิพากษ์วิจารณ์ได้ ดังนั้นการที่จำเลยซึ่งเป็นสื่อมวลชนซึ่งมีหน้าที่เสนอข่าวสารที่เกิดขึ้นในบ้านเมืองให้ประชาชนทราบ และเป็นการแสดงความเห็นโดยสุจริต ตีขมด้วยความเป็นธรรม อันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ⁸²

โจทก์ซึ่งเป็นสมาชิกสภาจังหวัด การที่จำเลยตีพิมพ์ข่าวเกี่ยวกับการกระทำหรือพฤติกรรมของโจทก์ อันเป็นการตีแผ่สิ่งประพฤติชั่วร้ายและเป็นการกระทำหน้าที่มีชอบของโจทก์ขณะเป็น

⁸¹ คำพิพากษาฎีกาที่ 12411/2557

⁸² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3553/2550

ข้าราชการตำรวจเพื่อให้ประชาชนรับทราบ อันเป็นข้อความที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน จำเลยยอมไม่ต้องรับโทษในความผิดฐานหมิ่นประมาท⁸³

โจทก์เป็นรัฐมนตรีกระทรวงหนึ่ง โดยสื่อข่าวการมีเพศสัมพันธ์โดยระบุว่าชายหญิงในภาพเป็นใคร เป็นการกระทำที่เป็นการก้าวล่วงหรือกระทบกระเทือนต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัวอันเป็นการละเมิด⁸⁴

ทั้งนี้ แม้ว่าบุคคลดังกล่าวจะเป็นบุคคลสาธารณะ แต่หากการเปิดเผยข้อมูลไม่ใช่ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนแต่อย่างใด บุคคลสาธารณะนั้นย่อมได้รับความคุ้มครองในความเป็นส่วนตัวอยู่ เช่น ลงพิมพ์โฆษณาว่าโจทก์เรียกเงินสูงมากเพื่อถ่ายภาพนู้ด เป็นการแสดงเจตนาชัดแจ้งว่ามุ่งประสงค์ใส่ความเพื่อทำลายชื่อเสียงของโจทก์ อันส่งผลกระทบต่อเกียรติยศและสถานะในทางสังคมของโจทก์หาใช่เป็นการติชมด้วยความเป็นธรรม⁸⁵ หรือลงข้อความหมิ่นประมาทโจทก์ทำให้บุคคลอื่นเข้าใจว่า โจทก์มีความสัมพันธ์ทางเพศกับ ศ. อันเป็นความเท็จและเป็นเรื่องส่วนตัวจึงมิใช่การติชมโดยชอบธรรมเช่นกัน⁸⁶

ผู้เขียนจึงสรุปบรรทัดฐานในการคุ้มครองบุคคลสาธารณะของศาลฎีกาไทยได้ ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

⁸³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7435/2541

⁸⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4893/2558

⁸⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3/2542

⁸⁶ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5249/2542

ตารางที่ 1 บรรทัดฐานในการคุ้มครองบุคคลสาธารณะของศาลฎีกาไทย

ประเภท	บรรทัดฐานของศาลฎีกาไทย
GPF	ศาลฎีกาไทยวินิจฉัยในประเด็นตำแหน่งหน้าที่การงานของบุคคลว่าเกี่ยวข้องกับประโยชน์ส่วนรวมหรือไม่ เช่น เป็นรัฐมนตรี ⁸⁷ นักการเมือง ⁸⁸ หรือข้าราชการที่มีตำแหน่ง โดยยอมรับว่าบุคคลสาธารณะประเภทนี้คือบุคคลสาธารณะที่ <ul style="list-style-type: none"> - ถูกติชมด้วยความชอบธรรมอันเป็นวิสัยของประชาชนที่จะกระทำได้ และต้องประกอบกับการค้นคว้าข้อเท็จจริงอันเป็นมูลเหตุให้ติชมได้⁸⁹ มิใช่เป็นการติชมแบบลอย ๆ ไม่มีข้อเท็จจริงสนับสนุน - มีสิทธิของความเป็นส่วนตัวในประเด็นที่เกี่ยวกับประโยชน์ส่วนรวม มิใช่ว่าเมื่อเป็นบุคคลสาธารณะแล้วจะทำให้สิทธิในความเป็นส่วนตัวต้องสูญสิ้นไปทั้งหมด⁹⁰
LPF	ศาลฎีกาไทยวินิจฉัยว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับด้านที่เป็นบุคคลสาธารณะหรือไม่ <ul style="list-style-type: none"> - หากบุคคลสาธารณะนั้นกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องสมควรอันจะส่งผลกระทบต่อบทบาทของความเป็นบุคคลสาธารณะก็เป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องสมควรที่จะติชมได้ โดยต้องมีข้อเท็จจริงให้อ้างอิงสำหรับการติชมเช่นเดียวกัน - แต่หากเป็นประเด็นอันเป็นเรื่องส่วนตัวที่ไม่เกี่ยวข้องกับความเป็นบุคคลสาธารณะก็ยังคงได้รับความคุ้มครองในความเป็นส่วนตัว⁹¹
IPF	ศาลฎีกาไทยยังไม่เคยมีคำวินิจฉัยสำหรับบุคคลสาธารณะประเภทนี้

ที่มา : ผู้เขียนรวบรวมจากคำพิพากษาของศาลฎีกาไทย

⁸⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3553/2550

⁸⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7435/2541

⁸⁹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 12411/2557

⁹⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4893/2558

⁹¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5249/2542

บทที่ 4 การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะ ในกิจกรรมสื่อสารมวลชน

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มีขอบเขตเนื้อหาในมาตรา 4 ที่ไม่ใช้บังคับ “(3) บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมไว้เฉพาะเพื่อกิจการสื่อสารมวลชน งานศิลปกรรม หรืองานวรรณกรรมอันเป็นไปตามจริยธรรมแห่งการประกอบวิชาชีพหรือเป็นประโยชน์สาธารณะเท่านั้น” แม้ว่าจะไม่ตกอยู่ภายใต้กฎหมายแห่งพ.ร.บฯ นี้ แต่กิจการสื่อสารมวลชนก็ต้องอยู่ในกรอบของบทกฎหมายอื่นเช่นกัน เช่น กฎหมายอาญา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อันเป็นกฎหมายทั่วไป ดังนั้น บทนี้ผู้เขียนจะศึกษาเพื่อหาบรรทัดฐานของการรายงานข่าวของกิจการสื่อสารมวลชนที่รายงานเกี่ยวกับบุคคลสาธารณะแต่ละประเภทว่ามีขอบเขตเพียงใด และบุคคลสาธารณะควรมีความเป็นส่วนตัวเพียงใด

4.1 ขอบเขตและประเภทของการสื่อสารมวลชน

ในปัจจุบันไม่พบว่ากฎหมายที่มีผลบังคับแล้วฉบับใดบัญญัตินิยามของคำว่า “สื่อสารมวลชน” เอาไว้ จากที่ศึกษาพบเพียงนิยามที่ถูกบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. เท่านั้น ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการรับฟังความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ของบุคคลที่เกี่ยวข้อง และรวบรวมข้อมูล ความคิดเห็น รวมทั้งข้อเสนอแนะที่ได้มาประกอบการพิจารณาแนวทางการส่งเสริมผลักดันให้มีการพัฒนากฎหมาย นโยบาย และมาตรการเพื่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ การสื่อสารของรัฐ สื่อมวลชน และสื่อสาธารณะให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมตามกรอบหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการการร่างนี้⁹² ดังนั้นจึงอธิบายนิยาม ความหมาย ในแง่มุมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจมากขึ้น ดังนี้

⁹² <https://www.chorsaard.or.th/content/30219/> (ออนไลน์) เข้าถึงเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2563

1. ความหมายตามพจนานุกรม

ความหมายของการสื่อสารมวลชนตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554⁹³ หมายถึง น. สื่อกลางที่นำข่าวสาร สาร และเนื้อหาสาระทุกประเภทไปสู่มวลชน เช่นหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์, (ปาก) นักข่าว นักหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

2. ความหมายตามร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ.

นิยามตามมาตรา 3 “สื่อมวลชน” หมายความว่า สื่อหรือช่องทางที่ใช้ในการสื่อสาร ภาพ เสียง ข้อความ ไม่ว่าจะอยู่ในรูปหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ สื่อออนไลน์หรือในรูปแบบอื่นใดที่สามารถสื่อความหมายให้ประชาชนทราบได้เป็นการทั่วไป

3. ความหมายตามความเห็นของนักวิชาการทางด้านสื่อสารมวลชน

(1) ในหนังสือการสื่อสาร สื่อสารมวลชน และสื่อมวลชนได้อธิบายความหมายของคำว่า “การสื่อสารมวลชน (Mass Communication)” ไว้ว่า ในช่วงเริ่มแรกของการบัญญัติศัพท์ ลงในพจนานุกรมนั้น คณะกรรมการของราชบัณฑิตยสถานมีการนำคำว่า การสื่อสารมวลชน มาใช้กับคำว่า Mass Communication ซึ่งกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์เป็นผู้คิดค้น โดยมาจากคำว่า การสื่อสาร (Communication) ประกอบกับคำว่า มวลชน (Mass) จึงทำให้มีความหมายว่า คนจำนวนมาก ๆ และหมายถึง การสื่อสารไปสู่มวลชน ต่อมามีการบัญญัติโดยกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งใช้คำว่า สื่อมวลชน ขึ้น เป็นคำที่ตรงกับคำว่า mass media ซึ่งเป็นการย่อจากคำว่า สื่อในการสื่อสารมวลชน จึงทำให้มีการใช้คำว่าสื่อมวลชนอย่างเป็นทางการและมีการใช้กันจนติดปากติดหู ซึ่งคำว่าสื่อมวลชนดังกล่าวมีความหมายว่าช่องทางการสื่อสารประเภทต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ภาพยนตร์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์⁹⁴

(2) สื่อสารมวลชน หมายถึง การสื่อสารกับคนจำนวนมาก มีความเป็นสาธารณะ รวดเร็ว กว้างขวาง และครอบคลุมผู้รับสารในพื้นที่ต่าง ๆ ได้มากกว่าการสื่อสารประเภทอื่น ๆ ผู้รับจำนวนมากมีความแตกต่างกันในเรื่องของคุณลักษณะทางด้านประชากรศาสตร์ (Heterogeneous) และไม่เป็นที่รู้จักของผู้รับสาร (Anonymous) มีความเป็นสาธารณะ (Public) ข่าวสารที่ส่งมีความ

⁹³ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554

⁹⁴ อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. 2550. การสื่อสาร สื่อสารมวลชน และสื่อมวลชน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 5.

หลากหลาย (Variety) จะถูกส่งผ่านช่องทางที่เรียกว่า สื่อมวลชนไปยังสาธารณชนภายในระยะเวลาสั้นในเวลาเดียวกัน⁹⁵

(3) สื่อสารมวลชนจะต้องผ่านสื่อกลาง เช่น หนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ เป็นต้น ปริมาณผู้รับสารต้องมีจำนวนมาก ต้องใช้เทคโนโลยีในการผลิต และความเป็นสื่อมวลชนต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการที่เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่⁹⁶

1. ตัวเทคโนโลยี
2. สภาพทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองที่เป็นบริบทในขณะนั้น
3. ภารกิจที่สื่อได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ เพื่อตอบสนองกับความจำเป็นของสังคม
4. ประชาชนต่าง ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับสื่อ

(4) การสื่อสารมวลชน เป็นกระบวนการของการสร้างความหมายร่วมกันระหว่างสื่อมวลชนและมวลชน เป็นต้น

และ Stanley J. Baran ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านสื่อสารมวลชนได้กล่าวไว้ในหนังสือว่าการสื่อสารมวลชนที่มีประสิทธิภาพจะคำนึงถึงการเลือกใช้สื่อ หรือช่องทางที่เหมาะสมกับผู้รับสาร เนื่องจากผู้รับสารมีจำนวนมาก มีความแตกต่างกัน โดยอ้างอิงการเลือกใช้สื่อของผู้ใหญ่ในอเมริกาว่าคนอเมริกาใช้เวลาในสื่อบันเทิงต่าง ๆ ร้อยละ 60 ซึ่งมากกว่าเวลาในการแต่งตัวหรือดูแลสุขภาพรวมกัน และสื่อที่ได้รับเลือกใช้แตกต่างกันโดยสื่อประเภทวิทยุโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาคือวิทยุและอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้เขายังได้จำแนกสื่อตามอุตสาหกรรมการผลิตสื่อและผู้รับสาร ไว้ 8 ประเภท ได้แก่⁹⁷

1. หนังสือ
2. หนังสือพิมพ์
3. เมกาซีน

⁹⁵ กิติมา สุรสสนธิ.. ความรู้ทางการสื่อสาร : introduction to communication. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : จามจุรีโปรดักท์. (2548) หน้า 98.

⁹⁶ กาญจนา แก้วเทพ, สื่อสารมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์. (2541) หน้า 43.

⁹⁷ Stanley J. Baran, Introduction to mass communication : media literacy and culture. Sixth edition. NY : McGraw-Hill companies, inc., (2010) P.16-17.

4. ภาพยนตร์
5. วิทยุ การบันทึกและเพลงฮิตสมัยใหม่
6. โทรทัศน์ เคเบิลและวิดีโอเคลื่อนที่
7. วิดีโอเกม และ
8. อินเทอร์เน็ตและเว็บไซต์

และในประเทศไทยได้มีผู้จำแนกประเภทสื่อสารมวลชนหลายจำแนก แต่เมื่อนำมารวบรวมและจัดกลุ่มแล้ว จะแบ่งออกได้เป็น 6 ประเภท⁹⁸

1. สิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วารสาร นิตยสาร หนังสือ และสิ่งตีพิมพ์ประเภทอื่น ๆ
2. ภาพยนตร์ ทั้งภาพยนตร์เรื่อง ภาพยนตร์สารคดี และภาพยนตร์ทางการศึกษาบางประเภท
3. วิทยุกระจายเสียง ได้แก่วิทยุที่ส่งรายการออกอากาศ ทั้งระบบ AM และ FM รวมไปถึงระบบเสียงตามสาย
4. วิทยุโทรทัศน์ เป็นสื่อทางภาพและทางเสียงที่เผยแพร่ออกไป ทั้งประเภทออกอากาศและส่งตามสาย
5. สื่อสารโทรคมนาคม เป็นผลจากความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี มีการส่งข้อความ เสียง ภาพ ตัวพิมพ์ สัญลักษณ์ต่าง ๆ ได้หลากหลาย ครอบคลุมกิจการสื่อสารผ่านดาวเทียม โทรภาพ โทรพิมพ์
6. สื่อวัสดุบันทึก ได้แก่ เทปบันทึกเสียง เทปบันทึกภาพ แผ่นบันทึกเสียง แผ่นบันทึกภาพ ซึ่งกลายเป็นสื่อมวลชน เพราะเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าทำให้สามารถผลิตเผยแพร่ได้มากและรวดเร็ว

อย่างไรก็ตาม การจำแนกประเภทของสื่อมวลชนดังกล่าวเป็นเพียงการจำแนกตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในด้านสื่อมวลชนเท่านั้น ทั้งนี้ ตามที่ผู้เขียนได้ศึกษาคำพิพากษาศาลฎีกาประเทศไทยปรากฏกรณีกิจการสื่อมวลชนนำเสนอข่าวของบุคคลสาธารณะเพียงจากหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์เท่านั้น

⁹⁸ ชัยยงค์ พรหมวงศ์, การสื่อสารมวลชน. (2551)

4.2 หลักเกณฑ์การคุ้มครองบุคคลสาธารณะในกิจการสื่อมวลชนตามกฎหมายไทย

ประเทศไทยมีการรับรองสิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชนไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยปรากฏครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี พ.ศ. 2540 และมีการกำหนดบทบาทเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนตั้งแต่นั้นมา จนกระทั่งปัจจุบันที่ถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ฉบับปี พ.ศ. 2560 โดยมีการรับรองคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่นยกตัวอย่างเช่น กรณีที่สื่อมวลชนวิพากษ์วิจารณ์บุคคลใดบุคคลหนึ่งลงในหนังสือพิมพ์ หรือรายการโทรทัศน์ วิทยุ เป็นต้น ย่อมเป็นการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น ตามที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน พ.ศ. 2560 รับรองไว้ อันปรากฏอยู่ในมาตรา 34

บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ หรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน

เสรีภาพทางวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง แต่การใช้เสรีภาพนั้นต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และต้องเคารพและไม่ปิดกั้นความเห็นต่างของบุคคลอื่น

กล่าวได้ว่าสื่อมวลชนได้รับหลักประกันตามแล้วรัฐธรรมนูญฉบับนี้ในการที่จะในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่นโดยที่ไม่มีผู้ใดจะจำกัดเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐเพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน ตามมาตรา 34 วรรค 1 ตอนท้าย

ทั้งนี้ยังมีมาตรา 35 ซึ่งกล่าวถึงกรณีการแทรกแซงสื่อมวลชนจะกระทำมิได้ โดยให้สื่อมวลชนยังคงเสรีภาพที่จะเสนอข่าวสารตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพของตน รวมทั้งจะสั่งปิดกิจการสื่อมวลชนก็มีอำนาจกระทำได้เช่นกัน

มาตรา 35 บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวสารหรือการแสดงความคิดเห็นตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ

การสั่งปิดกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเพื่อลิดรอนเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้

การให้นำข่าวสารหรือข้อความใด ๆ ที่ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนจัดทำขึ้นไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์หรือสื่อใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย

การให้เงินหรือทรัพย์สินอื่นเพื่ออุดหนุนกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน รัฐจะกระทำมิได้ หน่วยงานของรัฐที่ใช้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินให้สื่อมวลชนไม่ว่าเพื่อประโยชน์ในการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์หรือเพื่อการอื่นใดในทำนองเดียวกันต้องเปิดเผยรายละเอียดให้คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินทราบตามระยะเวลาที่กำหนดและประกาศให้ประชาชนทราบด้วย

เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชนย่อมมีเสรีภาพตามวรรคหนึ่งแต่ให้คำนึงถึงวัตถุประสงค์และภารกิจของหน่วยงานที่ตนสังกัดอยู่ด้วย

ในขณะเดียวกันรัฐธรรมนูญก็บัญญัติรับรองให้บุคคลทุกคนมีสิทธิขั้นพื้นฐานตามแล้วธรรมนูญอย่างเท่าเทียมกัน เช่น สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียงและครอบครัว โดยสิทธิดังกล่าวนี้ถูกบัญญัติครั้งแรกไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 เช่นกัน และมีเรื่อยมาจนถึงรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน คือ รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2560

มาตรา 32 บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียงและครอบครัว

การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่งหรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ

ซึ่งสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว หมายถึง สิทธิของบุคคลตามหลักขั้นพื้นฐานของกฎหมายที่จะอยู่ตามลำพังโดยปราศจากการรบกวนหรือแทรกแซงจากผู้อื่นที่ทำให้เกิดความเดือดร้อน รำคาญใจ เสียหาย อับอาย หรือการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ และรวมถึงสิทธิที่เจ้าของสามารถที่จะควบคุมข้อมูลของตนเองในการเปิดเผยให้กับผู้อื่น สิทธินี้ใช้ได้ครอบคลุมทั้งปัจเจกบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์การต่าง ๆ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าสื่อมวลชนอาจมีความจำเป็นในการติดตามข่าวสาร

เพื่อให้ผู้บริโภคเขานั้นได้รับรู้ข้อมูลแต่ในขณะเดียวกันสื่อมวลชนก็ไม่อาจอ้างว่าตนมีเสรีภาพในการแสดงออกหรือแสดงความคิดเห็นในทุก ๆ เรื่องเนื่องจากธรรมนูญมีการจำกัดสิทธิเอาไว้ว่าบุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว การกระทำละเมิดดังกล่าวจะกระทำมิได้เว้นแต่อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงพอที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะเท่านั้น หรืออาจกล่าวได้ว่าแม้ว่าสื่อมวลชนจะมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น หรือวิพากษ์วิจารณ์มากเพียงใด แต่สื่อมวลชนก็ยังคงเคารพในสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นด้วย

นอกจากนี้กิจการสื่อมวลชนแต่ละองค์กรมักมีกลไกหรือรูปแบบการกำกับดูแลตนเองในแต่ละองค์กรซึ่งกำหนดมาตรฐานจริยธรรม หรือแนวปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมสื่อในการประกอบกิจการของตน เช่น แนวทางในการนำข้อมูลของผู้อื่นมาเปิดเผยในกิจการข่าว การคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของผู้ที่ตกเป็นข่าว เพื่อเป็นแนวทางป้องกันมิให้การทำข่าวเป็นการรุกรานความเป็นส่วนตัวของบุคคลมากจนเกิดความเสียหาย โดยจะต้องประกอบกับการเสนอข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเป็นธรรม เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีช่องทางให้ผู้เสียหายร้องเรียนเรื่องราวที่ตนเสียหายเพื่อได้รับการเยียวยา ทั้งยังมีบทลงโทษแก่ผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนที่ละเมิดข้อบังคับดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามแนวปฏิบัตินั้นเป็นเพียงการกำกับดูแลกันเองภายในองค์กรนั้น ๆ เท่านั้น ยกตัวอย่างเช่น

ข้อบังคับองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทยว่าด้วยจริยธรรมของวิชาชีพเกี่ยวกับการผลิตและการเผยแพร่รายการ พ.ศ. 2552 (ของไทยพีบีเอส)

องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ส.ส.ท.) จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2551 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2551 ในพันธกิจและการดำเนินการที่มีเป้าหมายเพื่อประโยชน์สาธารณะ ไม่เป็นสื่อเพื่อการค้าและการประชาสัมพันธ์ของรัฐบาล หรือเพื่อประโยชน์ของกลุ่มการเมือง หรือกลุ่มผลประโยชน์ใด แต่เป็นองค์กรสื่อสาธารณะที่มีความเป็นอิสระทางวิชาชีพและมีภารกิจในการดำเนินกิจการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ รวมทั้งสื่ออื่นเพื่อสนับสนุนการพัฒนาสังคมที่มีคุณภาพและคุณธรรมบนพื้นฐานความเป็นไทย เสนอข่าวสารประโยชน์และสารบันเทิงอย่างยึดถือประโยชน์สาธารณะ สร้างสังคมประชาธิปไตยที่ประชาชนได้รับข่าวสารอย่างเท่าเทียมกัน

สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดทิศทางทำให้บริการขององค์การรวมทั้งการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยอาศัยอำนาจตามความในหมวด 3 ข้อบังคับด้านจริยธรรมของวิชาชีพ มาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2551 โดยกำหนดให้คณะกรรมการนโยบายจัดทำข้อบังคับด้านจริยธรรมของวิชาชีพ โดยมีเนื้อหาครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ เช่น ความเป็นกลาง ความรับผิดชอบต่อประชาชน การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การคุ้มครองผู้เยาว์จากเนื้อหาที่มีความรุนแรง การปฏิบัติต่อผู้ตกเป็นข่าวในขณะที่เสียใจหรือเศร้าโศก เป็นต้น โดยจะต้องเผยแพร่ข้อบังคับดังกล่าวต่อประชาชนด้วย⁹⁹

ในการประชุมครั้งที่ 1/2552 จึงมีการออกข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมของวิชาชีพเกี่ยวกับการผลิตและการเผยแพร่รายการ เพื่อควบคุมและเป็นบรรทัดฐานแก่วิชาชีพสื่อมวลชน โดยมีการกำหนดนิยามของ “จริยธรรมของวิชาชีพเกี่ยวกับการผลิตและการเผยแพร่รายการ” ว่าหมายความว่า หลักเกณฑ์หรือกฎที่ใช้ในการพิจารณาตัดสินการกระทำของนักวิชาชีพด้านการผลิต การจัดหา และการเผยแพร่รายการขององค์การ ทั้งที่เป็นพนักงานเต็มเวลาและบางเวลาขององค์การ หรือผู้ผลิตอิสระที่เป็นกลุ่มบุคคล หรือหน่วยงาน หรือสถาบันภาครัฐภาคเอกชน ภาคประชาสังคมว่าการกระทำใดเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงามควรปฏิบัติ และการกระทำใดเป็นสิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

ทั้งนี้ได้มีการกำหนดจริยธรรมในด้านต่าง ๆ ไว้ ดังนี้

1. จริยธรรมด้านความถูกต้อง เทียบตรง
2. จริยธรรมด้านความสมดุล เป็นธรรม
3. จริยธรรมด้านความเป็นอิสระของวิชาชีพ ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน
4. จริยธรรมด้านการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเป็นส่วนตัว และการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล
5. จริยธรรมด้านการคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากรายการที่แสดงออกถึงความรุนแรง การกระทำอันผิดกฎหมายหรือศีลธรรม อายุมขุ และภาษาอันหยาบคาย

⁹⁹ ข้อบังคับองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทยว่าด้วยจริยธรรมของวิชาชีพเกี่ยวกับการผลิตและการเผยแพร่รายการ พ.ศ. 2552

6. จริยธรรมด้านการปฏิบัติต่อเหยื่อผู้เคราะห์ร้าย และผู้ที่ตกอยู่ในภาวะเศร้าโศก
7. จริยธรรมด้านการปกป้องและการปฏิบัติต่อแหล่งข่าวอย่างเป็นทางการ
8. จริยธรรมในการนำเสนอเนื้อหาอาชญากรรม หรือ พฤติกรรมที่เป็นภัยต่อสาธารณะ และเหตุร้ายแรงที่มีผลกระทบต่อบุคคลและสังคม
9. จริยธรรมในการนำเสนอเหตุการณ์และเนื้อหาการเมืองและนโยบายสาธารณะ
10. จริยธรรมในการนำเสนอเหตุการณ์ความขัดแย้ง การชุมนุม การประท้วง การจลาจล การปะทะ การปราบปรามที่รุนแรง การก่อการร้าย และภาวะสงคราม
11. จริยธรรมในการรายงานเหตุหายนะ อุบัติเหตุขนาดใหญ่ ภัยธรรมชาติ ภาวะฉุกเฉิน
12. จริยธรรมในการปฏิบัติงานเมื่อเกิดเหตุข่มขู่ คุกคาม การจับตัวประกัน การลักพาตัว การจี้เครื่องบิน หรือ ยานพาหนะอื่น

ทั้งนี้ยังได้กำหนดโทษไว้หากมีการละเมิดจริยธรรมดังกล่าว โดยปรากฏอยู่ในข้อ 17 กล่าวคือ หากผู้ใดจงใจ หรือละเลยฝ่าฝืนข้อบังคับ และทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงต่อองค์กร หากเป็นพนักงานจะต้องถูกดำเนินการทางวินัย เช่น ตัดเงินเดือน พักงาน หรือไล่ออก เป็นต้น¹⁰⁰

ในส่วนของจริยธรรมด้านการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเป็นส่วนตัว และการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล ถูกกำหนดไว้ในข้อ 7 ของข้อบังคับนี้ เช่น จะต้องมิจริยธรรมในเรื่องการเคารพความเป็นส่วนตัว และสิทธิส่วนบุคคลในทุกกระบวนการผลิตข่าว ทั้งยังไม่เลือกปฏิบัติ ไม่เหยียดเพศ เชื้อชาติ ความบกพร่องทางร่างกาย สถานะทางการเงิน เป็นต้น นอกจากนี้จะต้องไม่เผยแพร่ภาพขณะผู้เป็นข่าวทุกข์ยาก ทุกข์ทรมาน หรือโศกเศร้าอีกด้วย ประกอบกับต้องระมัดระวังและคำนึงเสมอว่าบุคคลทุกคนมีความเท่าเทียมกัน¹⁰¹

และในปี 2558 ได้มีการออกข้อบังคับองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทยว่าด้วยจริยธรรมของวิชาชีพเกี่ยวกับการผลิตและการเผยแพร่รายการ ฉบับที่ 2 โดยที่เป็นการสมควรให้ปรับปรุงเพิ่มเติมข้อบังคับดังกล่าว เพื่อให้มีแนวทางการผลิตและการเผยแพร่รายการที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์ศาสนา ความเชื่อ และสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยได้มีการ

¹⁰⁰ ข้อบังคับองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทยว่าด้วยจริยธรรมของวิชาชีพเกี่ยวกับการผลิตและการเผยแพร่รายการ พ.ศ. 2552 ข้อ 17

¹⁰¹ ข้อบังคับองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทยว่าด้วยจริยธรรมของวิชาชีพเกี่ยวกับการผลิตและการเผยแพร่รายการ พ.ศ. 2552 ข้อ 7

เพิ่มเติมข้อที่ 7 ในเรื่องจริยธรรมด้านการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเป็นส่วนตัว การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล ศาสนา ไซยศาสตร์ และความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติ โดยเพิ่มเป็นข้อ 7.5 โดยมีเนื้อหาทำนองว่าหากเผยแพร่ข่าวที่มีสาระเกี่ยวกับชาติพันธุ์ จะต้องเสนอข่าวอย่างเคารพและระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง ต้องศึกษาถึงความเชื่อ ศาสนาต่าง ๆ ที่จะนำเสนอข่าว และจะต้องถ่ายทอดได้อย่างถูกต้อง ไม่ทำให้ประชาชนเข้าใจบิดเบือนไปจากความจริง ทั้งนี้ หากนำเสนอข่าวในเรื่องแง่มุมศาสนา ความเชื่อ จะต้องเสนอข่าวด้วยความจริงเช่นกัน ไม่ทำให้ผู้อื่นเข้าใจคลาดเคลื่อน แต่จะชักชวนให้ประชาชนหลงเชื่อหรือล่อลวงประชาชนไม่ได้¹⁰²

จะเห็นได้ว่าข้อบังคับองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทยว่าด้วยจริยธรรมของวิชาชีพเกี่ยวกับการผลิตและการเผยแพร่รายการ ทั้งสองฉบับดังกล่าว คือ พ.ศ. 2552 และ 2558 นั้น มุ่งเน้นให้เกิดแนวทาง หรือแนวปฏิบัติของวิชาชีพสื่อมวลชนที่จะต้องมีการกวดขันการจริยธรรมกำหนดเป็นมาตรฐานสำหรับการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพ โดยสรุปได้ว่าข้อบังคับดังกล่าวแบ่งกรอบจรรยาบรรณได้ 2 ระดับ คือ 1. องค์การในกิจการกระจายเสียงและแพร่ภาพ และ 2. ผู้ประกอบวิชาชีพกระจายเสียงโทรทัศน์

แง่มุมของจริยธรรมด้านการคุ้มครองความเป็นส่วนตัว การเสนอข่าวสารจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะ โดยต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและสังคมเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นการเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับบุคคลสาธารณะ จะต้องไตร่ตรองเป็นอย่างดีแล้วว่าการเสนอข่าวดังกล่าวส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของมหาชนในการรับรู้ข่าวสารมีมากกว่าการเข้าไปละเมิดความเป็นส่วนตัว หรือทำลายความรู้สึกของบุคคลนั้น ๆ ทั้งนี้จะต้องเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อีกด้วย จะต้องให้ความเท่าเทียมกันไม่ว่าบุคคลนั้นอยู่มีเชื้อชาติใด นับถือศาสนาใด อาชีพ หรือเพศใดก็ตาม จะต้องได้รับการเสนอข่าวอย่างเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ในการนำเสนอข่าวจะต้องเสนอข่าวอย่างถูกต้อง เป็นธรรม ไม่เอนเอียง ไม่มีอคติ ไม่บิดเบือน หรือชี้นำสังคม รวมถึงอยู่ภายใต้ความโปร่งใส ปราศจากการแทรกแซง ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน จะต้องไม่มุ่งแสวงหาประโยชน์แก่องค์กรเพียงอย่างเดียว โดยจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะเป็นหลัก อันจะเป็นไปตามจรรยาบรรณของวิชาชีพของตน

¹⁰² ข้อบังคับองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทยว่าด้วยจริยธรรมของวิชาชีพเกี่ยวกับการผลิตและการเผยแพร่รายการ พ.ศ. 2558 ข้อ 7.5

นอกจากนี้ ตามพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 ให้อำนาจในการจัดทำคู่มือจริยธรรมและการกำกับดูแลกันเองในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (Ethical Guideline and Self-regulation for Broadcasting)

มาตรา 27 ให้กสทช. มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(18) ส่งเสริมการรวมกลุ่มของผู้รับใบอนุญาต ผู้ผลิตรายการ และผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อสารมวลชนที่เกี่ยวกับกิจการกระจายเสียงและกิจการ โทรทัศน์เป็นองค์กรในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อทำหน้าที่จัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมของการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพและการควบคุมการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพกันเองภายใต้มาตรฐานทางจริยธรรม

พระราชบัญญัติดังกล่าวมีข้อกำหนดให้ กสทช. มีอำนาจในการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพ และให้มีการกำกับกันเองขององค์กรสื่อมวลชนอย่างมีมาตรฐานและมีจรรยาบรรณ รวมถึงสามารถทำให้ประชาชนสามารถรับข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อประชาชน ทั้งนี้ยังคุ้มครองประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการนำเสนอข่าวสารขององค์กรสื่อมวลชน และได้จัดทำคู่มือจริยธรรมและการกำกับดูแลกันเองในกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ขึ้น

ทั้งนี้ เนื่องจากปัญหาด้านจริยธรรมของสื่อมวลชนในประเทศไทยถือเป็นปัญหาที่สำคัญที่ผู้ประกอบการวิชาชีพควรที่จะต้องได้รับการกำกับดูแล เนื่องจากการเสนอข่าวในปัจจุบันส่งผลกระทบต่อประชาชนในเรื่องสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งผลกระทบในด้านต่าง ๆ เช่น สังคม การเมือง เศรษฐกิจและภาพลักษณ์ของประเทศ กสทช. จึงได้จัดทำคู่มือนี้ขึ้น โดยรวบรวมข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องที่มาแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อเป็นคู่มือจริยธรรมและกำกับดูแลกันเองในระหว่างกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์โดยมีกรอบจริยธรรมและแนวทางในการปฏิบัติในเรื่องต่าง ๆ เช่น

- การเสนอข่าวสารที่ถูกต้อง เป็นจริง
- การเคารพสิทธิส่วนบุคคล สิทธิในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เป็นข่าว
- ความมีอิสระในการนำเสนอข่าว
- การเคารพทรัพย์สินทางปัญญา เช่น ลิขสิทธิ์

- การส่งเสริมและรักษาศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี
- การป้องกันเด็กและเยาวชนจากเนื้อหาข่าวที่มีความล่อแหลม
- การเสนอข่าวอันอาจทพให้เกิดการปลุกปั่น หรือส่งเสริมให้เกิดภัย

ซึ่งในคู่มือจริยธรรมและการกำกับดูแลตนเองฉบับดังกล่าวมีแนวปฏิบัติสำหรับจริยธรรมในการเคารพสิทธิมนุษยชน สิทธิส่วนบุคคล สิทธิในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ข้อมูลส่วนตัว โดยกล่าวว่าการในการในการผลิตรายการ ผู้ปฏิบัติงานต้องเคารพในหลักสิทธิมนุษยชน ความเท่าเทียมตามสิทธิขั้นพื้นฐาน เห็นถึงความสำคัญของความแตกต่างหลากหลายของผู้คน ไม่เหยียดหยาม แบ่งแยก หรือเลือกปฏิบัติเพราะความแตกต่างในด้านเชื้อชาติอายุ ภาษา วัฒนธรรม เพศ ความพิการ สุขภาพ ฐานะทางการเงิน ศาสนา การศึกษา และความคิดเห็นทางการเมือง โดยจะต้องไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ รวมถึงไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล และครอบครัว เว้นแต่เป็นการกระทำไปเพื่อปกป้องผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่¹⁰³ เพื่อเป็นการอ้างไว้ซึ่งหลักการดังกล่าวจึงกำหนดแนวปฏิบัติสำหรับคู่มือจริยธรรมนี้ไว้ ดังนี้

การเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเป็นส่วนตัว และการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล แนวปฏิบัติ

- จะต้องให้ความเป็นธรรมและคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่ถูกกล่าวถึง ในกรณีผู้ร่วมรายการกล่าวถึงบุคคลที่สาม หรือต้องการนำภาพ เอกสาร หรือหลักฐานของบุคคลที่สามนำเสนอในรายการ ผู้ปฏิบัติงานที่รับผิดชอบการผลิตรายการควรทำให้บุคคลที่สามนั้นรับรู้และยินยอมก่อน
- ผู้ประกอบวิชาชีพต้องแจ้งผู้ให้ข้อมูลหรือผู้ให้สัมภาษณ์ทราบว่า จะนำข้อมูลส่วนตัว เช่น ชื่อ ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ อีเมลล์ของผู้ให้สัมภาษณ์ไปใช้อย่างไรบ้าง และผู้ประกอบวิชาชีพต้องไม่ส่งข้อมูลเหล่านั้นให้กับใครหรือหน่วยงานใดโดยเจ้าของข้อมูลไม่ยอม

การเคารพสิทธิส่วนบุคคลและครอบครัวในที่สาธารณะ แนวปฏิบัติ

¹⁰³ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. คู่มือจริยธรรมและการกำกับดูแลตนเองในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (Ethical Guideline and Self-Regulation for Broadcasting). (2557): 24.

แม้ผู้ประกอบการวิชาชีพจะต้องปิดบังชื่อ ที่อยู่ของบุคคลหรือสมาชิกในครอบครัว แต่หากผู้ตกเป็นข่าวเข้าไปอยู่ในที่สาธารณะ เช่น ท้องถนน ห้างร้าน สถานีรถไฟ สนามบิน จะไม่สามารถอ้างสิทธิส่วนตัวได้เหมือนอยู่ในที่พักอาศัยของตน แต่ผู้ประกอบการวิชาชีพต้องคำนึงถึงความปลอดภัยและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลที่ตกเป็นข่าวในสถานที่บางแห่งเช่นกัน เช่น โรงพยาบาล เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตามคู่มือจริยธรรมดังกล่าวนี้ เป็นเพียงแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้อยู่ในกลุ่มวิชาชีพที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นบรรทัดฐานถึงสิ่งที่สมควรหรือไม่ควรทำและกำกับดูแลกันเองเท่านั้น มิได้มีผลเป็นสภาพบังคับทางกฎหมาย ขึ้นอยู่กับความสมัครใจ ไม่ได้มีกฎระเบียบหรือข้อบังคับในการให้ทุกคนต้องเข้าร่วม จึงทำให้แนวปฏิบัติของผู้ประกอบการวิชาชีพแตกต่างกันไป ไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียว และหากไม่ปฏิบัติตามก็มิได้มีโทษทางกฎหมายที่ชัดเจน ทำให้ปัจจุบันยังคงไม่มีแนวทางอันเป็นมาตรฐานที่จะบังคับให้ผู้ประกอบการวิชาชีพต้องดำเนินตามอย่างชัดเจน

ทั้งนี้ ในปัจจุบันพบว่า มีร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. ซึ่งที่ประชุมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศได้มีมติตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการสื่อสารมวลชนเพื่อให้มีบทบาทหน้าที่ในการจัดทำแนวทางแผนการปฏิรูป เพื่อให้สอดคล้องกับการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการสื่อสารมวลชนและเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งคณะกรรมการด้านการสื่อสารมวลชนจึงได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ส่งเสริมจริยธรรม และมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สื่อมวลชนสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีมาตรฐานตามวิชาชีพสื่อมวลชน และสามารถประกอบวิชาชีพอย่างมีจรรยาบรรณ โดยอยู่บนพื้นฐานของการมีสิทธิเสรีภาพและเกิดประโยชน์ต่อประชาชน โดยมีจุดประสงค์ให้สื่อมวลชนสามารถกำกับดูแลกันเองได้ นอกจากนี้ประชาชนจะต้องได้รับความคุ้มครองหากมีความเสียหายเกิดขึ้นการกระทำของสื่อมวลชนอีกด้วย

โดยเห็นสมควรให้มีการปฏิรูปด้านการสื่อสารมวลชน เนื่องจากการประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญยิ่งในการสร้างสรรค์และพัฒนาสังคม อีกทั้งสามารถส่งผลกระทบต่อสาธารณชนอย่างกว้างขวาง ทั้งในมิติของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ตลอดจนความมั่นคงของประเทศ แต่ด้วยภูมิทัศน์สื่อที่เปลี่ยนไป กอปรกับเทคโนโลยีการสื่อสารที่มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว และด้วยพัฒนาการของสื่อที่กลายเป็นอุตสาหกรรมอันมีเป้าหมายในเชิงธุรกิจมากกว่าอุดมการณ์และความ

รับผิดชอบต่อสังคมอีกประการหนึ่ง การกำกับดูแลสื่อจากการกำกับดูแลตัวเองแต่เพียงประการเดียว ในปัจจุบันจึงไม่เพียงพอ ไม่มีประสิทธิภาพ และไม่ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนภายใต้กรอบจริยธรรม จำเป็นต้องมีหลักประกัน ความเป็นอิสระ เสรีภาพที่จะรายงานข่าวบนพื้นฐานของข้อเท็จจริง อย่างถูกต้อง ครบถ้วน และรอบด้าน ซึ่งสมควรต้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้สื่อมวลชนได้ทำหน้าที่ตามวิชาชีพนี้ด้วยความเที่ยงธรรมไม่ตกอยู่ภายใต้อาณัติของนายจ้าง หรือหน่วยงานใด ในส่วนภาคประชาชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน ควรมีบทบาทและส่วนร่วมในการกำกับดูแลสื่อมากกว่าการใช้มาตรการทางสังคมเพียงประการเดียว¹⁰⁴ เพื่อให้การปฏิบัติการกำกับดูแลสื่อมีประสิทธิภาพ มีสภาพบังคับที่เพียงพอและเหมาะสมจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการด้วยระบบและกลไกทางกฎหมาย ซึ่งรวมทั้งการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของสื่อ ตลอดจนการสนับสนุนให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจังในการกำกับดูแลสื่อด้วย

ทั้งนี้เหตุผลท้ายร่างพระราชบัญญัตินี้ คือ ปัจจุบันการประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน มีลักษณะเป็นพลวัตที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วโดยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ส่งผลให้สื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการสร้างสรรค์สังคม และการประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนสามารถส่งผลกระทบต่อสาธารณชนอย่างกว้างขวาง ซึ่งที่ผ่านมาผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชน องค์กรสื่อมวลชน และองค์การวิชาชีพสื่อมวลชน ได้มีการกำหนดมาตรการกลไกในการกำกับดูแลกันเองทางจริยธรรม แต่ไม่ประสบความสำเร็จและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร กระบวนการกลไกกำกับดูแลสื่อมวลชนขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนอย่างแท้จริง ฉะนั้น เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ส่งเสริมจริยธรรม และมาตรฐานแห่งวิชาชีพ ตลอดจนการกำกับดูแลกันเองทางจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีมาตรฐานที่เป็นธรรมในการคุ้มครองประชาชนจากการประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนอย่างเป็นรูปธรรม จึงสมควรกำหนดให้มีการจัดตั้งสภาวิชาชีพสื่อมวลชนแห่งชาติ เพื่อให้เป็นองค์กรกลางที่จะทำหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและความเป็นอิสระของสื่อมวลชน ส่งเสริมจริยธรรม และมาตรฐานวิชาชีพ ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ที่ต้องเดือดร้อนเสียหายจากการใช้เสรีภาพของสื่อมวลชน และส่งเสริมให้สื่อมวลชนมีการกำกับดูแลกันเองเป็นลำดับขั้น โดยแบ่งเป็น 3

¹⁰⁴ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ. บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ ส่งเสริมจริยธรรม และมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. (2560): 21.

ระดับ คือ ระดับที่ 1 การกำกับดูแลกันเองโดยองค์การวิชาชีพสื่อมวลชน ระดับที่ 2 คือ สภาวิชาชีพสื่อมวลชนแห่งชาติ และระดับขั้นที่ 3 การกำกับดูแลร่วม

โดยสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัตินี้ คือ เพื่อให้การดำเนินงานของสภาวิชาชีพสื่อมวลชนแห่งชาติเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และยกมาตรฐานทางวิชาชีพสื่อมวลชนเป็นที่เชื่อถือ เช่นเดียวกับสภาวิชาชีพอื่น ๆ ร่างพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดระบบมาตรการกลไกที่สำคัญ ดังนี้

1. องค์กรสื่อมวลชน

ร่างพระราชบัญญัตินี้มีเจตนารมณ์ที่สำคัญ ต้องการให้มีกลไกการกำกับดูแลกันเองทางจริยธรรมสื่อมวลชนเป็นลำดับขั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนของระบบกลไกการกำกับดูแลกันเองที่ชัดเจน ร่างพระราชบัญญัตินี้จึงกำหนดให้ “องค์กรสื่อมวลชน” เป็นกลไกการกำกับดูแลตนเอง ซึ่งเป็นการกำกับดูแล ในระดับขั้นที่ 1 โดยกำหนดให้ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการประกอบวิชาชีพสื่ออื่น เรื่องร้องเรียนต่อองค์กรสื่อมวลชนได้ภายใน 15 วัน และเมื่อองค์กรสื่อมวลชนพิจารณาและวินิจฉัยเป็นประการใดแล้ว ผู้ได้รับความเสียหายมีสิทธิยื่นอุทธรณ์ต่อองค์การวิชาชีพสื่อที่องค์กรสื่อมวลชนนั้นเป็นสมาชิกได้ ภายใน 30 วัน

2. องค์การวิชาชีพสื่อมวลชน

ร่างพระราชบัญญัตินี้ กำหนดให้องค์การวิชาชีพสื่อมวลชน เป็นสมาชิกสภาวิชาชีพสื่อมวลชนแห่งชาติ โดยองค์การวิชาชีพสื่อมวลชนมาจากองค์กรสื่อมวลชนตามมาตรา 6 ไม่น้อยกว่า 10 องค์กร และมีผู้ประกอบวิชาชีพรวมกันไม่น้อยกว่า 500 คนที่รวมตัวกันเป็นกลุ่ม หรือเรียกชื่ออื่นใดร่วมกันจัดตั้งเป็นองค์การวิชาชีพสื่อมวลชนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยให้ยื่นหลักฐานการจัดตั้ง และต้องมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด

กฎหมายกำหนดให้ “องค์การวิชาชีพสื่อมวลชน” เป็นกลไกการกำกับดูแลกันเอง ซึ่งเป็นการกำกับดูแลในระดับขั้นที่ 2 มีหน้าที่กำกับดูแลองค์กรสื่อมวลชนซึ่งเป็นสมาชิก เพื่อให้กำกับดูแลผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนซึ่งสังกัดอยู่ ให้ปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐานและแนวปฏิบัติด้านจริยธรรมที่กำหนด รวมทั้งจะต้องดำเนินการพิจารณารับเรื่องร้องเรียนและกำหนดบทลงโทษให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดให้เมื่อผู้ได้รับความเสียหายได้ร้องเรียนมายังองค์การวิชาชีพสื่อมวลชนแล้ว ให้องค์การวิชาชีพสื่อมวลชนรีบดำเนินการส่งเรื่องไปยังองค์กรสื่อมวลชนซึ่งเป็นสมาชิกขององค์การดำเนินการตามกระบวนการ ขั้นตอนการพิจารณาและวินิจฉัยเรื่องร้องเรียนตามข้อบังคับที่ได้จัดตั้งไว้แล้ว หากองค์กรสื่อมวลชนที่เป็นสมาชิกดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายใน

กำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนด องค์การวิชาชีพสื่อมวลชนมีสิทธิที่จะพิจารณาเรื่องร้องเรียนแทนสมาชิก หรือพิจารณาไปฝ่ายเดียวได้โดยชอบด้วยกฎหมาย และเมื่อองค์การวิชาชีพสื่อมวลชนมีคำวินิจฉัยประการใดแล้ว หากผู้ที่ได้รับความเสียหายไม่พอใจมีสิทธิอุทธรณ์ต่อสภาวิชาชีพสื่อมวลชนแห่งชาติได้ ภายในกำหนด 30 วัน ซึ่งเป็นไปตามระบบกลไกการกำกับดูแลกันเองด้านจริยธรรมสื่อมวลชน ตามที่ร่างกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดไว้

3. สภาวิชาชีพสื่อมวลชนแห่งชาติ

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดโครงสร้างของกฎหมายโดยมุ่งเน้นให้มีการจัดตั้ง “สภาวิชาชีพสื่อมวลชนแห่งชาติ” เป็นองค์การหลักหรือองค์การกลางที่จะทำหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและความเป็นอิสระของสื่อมวลชน ส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพ และให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ซึ่งได้รับผลกระทบจากการใช้เสรีภาพของสื่อมวลชน ทั้งนี้ ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้ “สภาวิชาชีพสื่อมวลชนแห่งชาติ” เป็นกลไกการกำกับดูแลร่วม ซึ่งเป็นการกำกับดูแลในระดับชั้นที่ 3 มีหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและความเป็นอิสระของสื่อมวลชน ส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานแห่งวิชาชีพและให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ซึ่งได้รับผลกระทบจากการใช้เสรีภาพของสื่อมวลชน และกำกับดูแล ส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการกำกับกันเองของสื่อมวลชนในทุกลำดับชั้นให้เป็นอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งการกำกับดูแลตนเองของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนโดยองค์กรสื่อมวลชน ในระดับชั้นที่ 1 การกำกับดูแลกันเองโดยองค์การวิชาชีพสื่อมวลชน ในระดับที่ชั้นที่ 2 และการกำกับดูแลร่วมโดยสภาวิชาชีพสื่อมวลชนแห่งชาติซึ่งเป็นการกำกับกันเอง ในระดับชั้นที่ 3 โดยมีอำนาจและหน้าที่

- 1) ออกระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการเพื่อให้องค์กรสื่อมวลชนใช้ในการออกไปรับรองให้กับผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน
- 2) รับจดทะเบียนองค์กรสื่อมวลชน หรือองค์การวิชาชีพสื่อมวลชน และเพิกถอนการจดทะเบียนสมาชิกภาพของสมาชิกสภาวิชาชีพตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการสภาวิชาชีพกำหนด
- 3) รับพิจารณาคำร้องอุทธรณ์ที่ผู้เสียหายหรือผู้ร้องเรียนอ้างว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการพิจารณาวินิจฉัยขององค์การวิชาชีพสื่อมวลชน
- 4) กำกับดูแลและวินิจฉัยเรื่องร้องเรียนที่ผู้เสียหายหรือผู้ร้องเรียนมีต่อผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน หรือองค์กรสื่อมวลชน หรือองค์การวิชาชีพสื่อมวลชนที่ไม่ได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้

หรือที่ถูกเพิกถอนสมาชิกสภาพ ให้ปฏิบัติตามมาตรฐานกลางหรือข้อบังคับที่สภาวิชาชีพสื่อมวลชน แห่งชาติประกาศกำหนด¹⁰⁵

ปัจจุบันร่างพระราชบัญญัติฯ นี้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาเสร็จสิ้น แล้ว และส่งร่างพระราชบัญญัติฯ ไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเพื่อรอดำเนินการต่อไป¹⁰⁶

โดยร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีการนิยาม “จริยธรรมสื่อมวลชน” ไว้ในมาตรา 2 หมายความว่า “การประพฤติปฏิบัติทางวิชาชีพสื่อมวลชนที่สังคมยอมรับ ตามที่องค์กรวิชาชีพ สื่อมวลชนตามพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดไว้” โดยที่มีคณะกรรมการจริยธรรมสื่อมวลชน ตามมาตรา 63¹⁰⁷ มีอำนาจหน้าที่หลักคือกำกับดูแล พิจารณาวินิจฉัยด้านจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพ สื่อมวลชน มาตรา 67¹⁰⁸ ซึ่งกำหนดมาตรฐานจริยธรรม ตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ให้ คณะกรรมการสภาวิชาชีพสื่อมวลชนแห่งชาติ กำหนดมาตรฐานจริยธรรมเพื่อบังคับใช้ครอบคลุมผู้ ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนทุกคน โดยปรากฏอยู่ในหมวดที่ 3 ส่วนที่ 5 เรื่องมาตรฐานจริยธรรมสื่อ และวางกรอบกว้าง ๆ ซึ่งกำหนดให้ต้องมีอย่างน้อย 6 เรื่องดังกล่าวในมาตรฐานกลาง

มาตรา 57 มาตรฐานกลางที่คณะกรรมการสภาวิชาชีพกำหนดตามมาตรา 45 (2)¹⁰⁹

อย่างน้อยต้องมีเรื่องดังต่อไปนี้

(1) การนำเสนอเนื้อหาและข้อมูลข่าวสาร จะต้องถูกต้อง ครบถ้วน รอบด้าน และให้ ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

(2) การนำเสนอเนื้อหาและข้อมูลข่าวสารจะต้องตระหนักถึงผลกระทบต่อบุคคลอื่น และคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน ค้ำค้ำศรีความเป็นมนุษย์ ความเป็นส่วนตัว และการคุ้มครองสิทธิ ส่วนบุคคลของผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเยาวชนและผู้ด้อยโอกาสในสังคม ทั้งนี้ต้องไม่เป็นการซ้ำเติมผู้ประสบเคราะห์กรรม รวมทั้งหลีกเลี่ยงการนำเสนอเนื้อหาที่ก่อให้เกิดความ เกลียดชังกันระหว่างกลุ่มคนในชาติ หรือศาสนา หรือการใช้ความรุนแรงระหว่างกัน

¹⁰⁵ เรื่องเดียวกัน. หน้า 22-23.

¹⁰⁶ มติชนออนไลน์, "ชี้แจงข้อเท็จจริง กรณีร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ."(2563).

¹⁰⁷ ร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. มาตรา 63

¹⁰⁸ ร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. มาตรา 67

¹⁰⁹ ร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. มาตรา 45

(3) การนำเสนอเนื้อหาและข้อมูลข่าวสาร จะต้องเป็นไปอย่างอิสระ ไม่ตกอยู่ภายใต้อาณัติของบุคคล หน่วยงานรัฐ เอกชน หรือองค์กรใด ๆ ในทางที่มีขอบ

(4) การนำเสนอเนื้อหาและข้อมูลข่าวสาร จะต้องเป็นไปโดยหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน ไม่เรียกรับ หรือยอมรับผลประโยชน์ใด ๆ อย่างมิชอบ

(5) การนำเสนอเนื้อหาและข้อมูลข่าวสาร จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบในผลกระทบที่เกิดขึ้น ในกรณีที่เสนอเนื้อหาและข้อมูลข่าวสารที่ผิดพลาดหรือก่อให้เกิดผลกระทบ จะต้องแสดงความรับผิดชอบและประกาศการแก้ไขข้อบกพร่องต่อสาธารณชนในทันที

(6) การนำเสนอเนื้อหาและข้อมูลข่าวสาร จะต้องเป็นไปตามหลักจรรยาบรรณวิชาชีพ ไม่ขัดต่อหลักศีลธรรมของสังคม ไม่ก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าประโยชน์ที่ได้รับ และคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะเหนือกว่าสิ่งใด

จากมาตรา 57 ของร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. นั้น จะเห็นได้ว่าการวางกรอบอันเป็นหลักการใหญ่ ๆ 6 เรื่อง กล่าวคือ การนำเสนอข่าวจะต้อง

- (1) ถูกต้อง เป็นธรรม
- (2) ตระหนักถึงสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการข่าวนั้น ๆ
- (3) และ (4) เป็นเรื่องการนำเสนอจะต้องเป็นไปอย่างอิสระ ไม่ถูกแทรกแซง หรือชักจูง
- (5) หากมีความผิดพลาดเกิดขึ้นจะต้องแสดงความรับผิดชอบ และ
- (6) คำนึงถึงประโยชน์ของมหาชนมากกว่าประโยชน์อื่นใด

ซึ่งเป็นการกำหนดกรอบอันเป็นมาตรฐานกลางที่แสดงถึงการมุ่งกำกับควบคุมสื่อมวลชนในด้านจริยธรรมอย่างกว้าง ๆ เพื่อให้มีการปรับใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ และบริบทของการนำเสนอข่าวในแต่ละกรณี ๆ ไป แต่อย่างไรก็ตาม การกำหนดมาตรฐานกลางดังกล่าวจะทำให้เกิดความชัดเจนมากขึ้นสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพสื่อ เนื่องจากมีแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง ชอบธรรม เพื่อให้เป็นไปตามวิชาชีพของตน โดยให้มีคณะกรรมการจริยธรรมผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนมีหน้าที่กำกับดูแล และมีบทลงโทษผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนฝ่าฝืนจริยธรรมตามร่างพระราชบัญญัตินี้ด้วย โดยจะกล่าวถึงต่อไป

เมื่อพิจารณาในส่วนของการคุ้มครองความเป็นส่วนตัว จะปรากฏอยู่ในอนุมาตราที่ 2 ที่กล่าวว่า “การนำเสนอเนื้อหาและข้อมูลข่าวสารจะต้องตระหนักถึงผลกระทบต่อบุคคลอื่น และคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเป็นส่วนตัว และการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของ

ผู้ที่เกี่ยวข้อง...” ซึ่งดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่าในมาตรา 57 ดังกล่าวนี้เป็นเพียงการกำหนดกรอบกว้าง ๆ ว่ามาตรฐานกลางในเรื่องจริยธรรมสื่อควรจะต้องมีเรื่องอะไรบ้างเป็นอย่างน้อย และไม่ได้กำหนดรายละเอียดไว้ชัดเจนว่าการพิจารณาว่าการนำเสนอข่าวจะทำได้เพียงใดเพื่อไม่ให้กระทบความเป็นส่วนตัวของบุคคลที่ตกเป็นข่าว หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง แต่ควรจะต้องนำมาพิจารณาประกอบกับความในอนุมาตรา 6 ที่กล่าวว่า “การนำเสนอเนื้อหาและข้อมูลข่าวสาร จะต้องเป็นไปตามหลักจรรยาบรรณวิชาชีพ ไม่ขัดต่อหลักศีลธรรมของสังคม ไม่ก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าประโยชน์ที่ได้รับ และคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะเหนือกว่าสิ่งใด” เมื่อมีพิจารณาประกอบกันทั้ง 2 อนุแล้ว อาจกล่าวได้ว่า ในการนำเสนอข่าว ย่อมเป็นที่ตระหนักได้อยู่แล้วว่าอาจจะต้องส่งผลกระทบต่อความเป็นส่วนตัวของบุคคลที่ตกเป็นข่าวหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากจะต้องมีข้อมูลของบุคคลดังกล่าวประกอบการรายงานข่าวให้เกิดความชัดเจน ถูกต้อง เที่ยงธรรม หรือเพื่อให้ผู้อื่นทราบถึงข้อมูลบางอย่างของผู้ที่อยู่ในข่าว โดยอาจจะต้องส่งผลกระทบต่อความเป็นส่วนตัวของบุคคลนั้น ๆ ได้ ซึ่งสิทธิในความเป็นส่วนตัวที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองนั้น จะถูกละเมิดหรือกระทบสิทธิไม่ได้ เว้นแต่มีกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะเท่านั้น หากพิจารณาประกอบ (6) แล้วจะพบว่าสิทธิในความเป็นส่วนตัวอาจถูกละเมิดหรือกระทบได้ต่อเมื่อคำนึงแล้วว่าการนำเสนอข่าวนั้นก่อให้เกิดประโยชน์ที่ได้รับมากกว่าผลเสีย โดยจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะเหนือกว่าสิ่งใด กล่าวคือ การนำเสนอข้อมูลดังกล่าวจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนมากกว่าการคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคลเพียงเท่าที่เกี่ยวข้อง โดยประเด็นนี้อาจจะต้องตีความเป็นกรณี ๆ ไป และจะต้องพิจารณาควบคู่กับบริบทของสังคมในขณะนั้นประกอบด้วย ทั้งนี้การนำเสนอข่าวจะต้องไม่ขัดต่อหลักศีลธรรมของสังคมอีกด้วย

และในมาตรา 76 ในส่วนที่ 8 การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน ได้บัญญัติว่าผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนมีเสรีภาพในการนำเสนอข่าวได้ แต่จะต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมาย ทั้งนี้ยังเน้นย้ำอีกว่าเสรีภาพของผู้ประกอบวิชาชีพดังกล่าวนี้จะต้องปฏิบัติตามจริยธรรมสื่อมวลชนด้วย

มาตรา 76 ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนมีเสรีภาพในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็นภายใต้ข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย โดยหน่วยงานของรัฐ เจ้าของกิจการ สื่อมวลชน หรือบุคคลอื่นใดจะสั่งการหรือกระทำการใดให้การเสนอข่าวผิดไปจากจริยธรรม

สื่อมวลชน หรือจำกัดการแสดงความคิดเห็นโดยอิสระมิได้ เว้นแต่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชนตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนมีหน้าที่ต้องประพฤติและปฏิบัติตามจริยธรรมสื่อมวลชน ...

ทั้งนี้ อาจพิจารณาได้ว่าคำว่า “กฎหมาย” อันสื่อมวลชนอาจต้องถูกจำกัดเสรีภาพในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็นภายใต้กฎหมายนั้น อาจหมายถึงบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ในการเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เนื่องจากรัฐมีหน้าที่คุ้มครองประชาชนและรักษาไว้ซึ่งความสงบและศีลธรรมอันดีของประเทศ ซึ่งรัฐอาจบัญญัติกฎหมายขึ้นมาเพื่อจำกัดการแสดงออกทางความคิดเห็น การพูด พิมพ์ หรือเผยแพร่ข่าวสาร รวมทั้งมีข้อจำกัดที่อาจทำให้ผู้อื่นได้รับอับอาย เสียชื่อเสียง หรือถูกดูหมิ่นเกลียดชัง เช่น ความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา หรือในเรื่องกฎหมายละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่จะต้องไม่ทำให้เขาเสียหายแก่สิทธิอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งหมายรวมถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวด้วย

แต่หากประชาชนได้รับความเสียหายจากการนำเสนอข้อมูลข่าวสารของผู้ประกอบวิชาชีพ อันเกิดจากการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อจริยธรรมสื่อมวลชนก็อาจร้องเรียนต่อองค์กรสื่อมวลชนนั้นภายใน 15 วันนับแต่วันที่รู้ หรือถือว่าได้รู้ถึงการกระทำที่ขัดต่อมาตรฐานจริยธรรมที่องค์กรสื่อมวลชนกำหนด อันเป็นมาตรการในคุ้มครองประชาชนจากผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน

มาตรา 9 ผู้ได้รับความเสียหายจากการนำเสนอข่าวสาร สาร และเนื้อหาที่ขัดต่อมาตรฐานจริยธรรมขององค์กรสื่อมวลชนใด มีความประสงค์จะได้รับความคุ้มครองหรือเยียวยาความเสียหายให้ยื่นหนังสือร้องเรียนเป็นลายลักษณ์อักษรต่อองค์กรสื่อมวลชนนั้น ภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันที่รู้หรือถือว่าได้รู้ถึงการกระทำที่ขัดต่อมาตรฐานจริยธรรมที่องค์กรสื่อมวลชนกำหนด

โดยที่มาตรฐานในการคุ้มครองประชาชนจากการประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนปรากฏอยู่ใน ส่วนที่ 10 ของพระราชบัญญัตินี้ และมาตรา 84 บัญญัติให้ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนอันเป็นการฝ่าฝืนจริยธรรมสื่อมวลชน และประสงค์จะได้รับความคุ้มครองหรือได้รับการเยียวยา ให้ร้องเรียนตามบทบัญญัติมาตรา 9 ก่อน โดยให้คณะกรรมการสภา

วิชาชีพตักเตือนผู้ประกอบการวิชาชีพที่ฝ่าฝืนจริยธรรมก่อน และกำหนดให้มีการเยียวยาผู้เสียหาย ดังปรากฏอยู่ในมาตรา 85

มาตรา 85 ให้คณะกรรมการสภาวิชาชีพ มีอำนาจดังต่อไปนี้

- (1) ตักเตือน หรือตำหนิเป็นลายลักษณ์อักษร
- (2) มีคำสั่งให้เยียวยาผู้ได้รับความเสียหายและผู้ได้รับผลกระทบ
- (3) เผยแพร่คำวินิจฉัยต่อสาธารณะผ่านช่องทางสื่อสารมวลชนต่าง ๆ
- (4) เพิกถอนสมาชิกสภาพ

แต่หากผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนที่ได้รับโทษตามมาตรา 85 (1) (2) (3) ไม่ปฏิบัติตาม ให้สภาวิชาชีพสื่อมวลชนแห่งชาติมีอำนาจปรับทางปกครองตามมาตรา 89¹¹⁰ ต่อไป

เมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่าร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีเนื้อหาที่แสดงถึงการมุ่งกำกับควบคุมสื่อมวลชนในด้านจริยธรรมอย่างเคร่งครัด โดยให้มีการวางกรอบจริยธรรมอันเป็นมาตรฐานกลาง กำกับผู้ประกอบการวิชาชีพให้ปฏิบัติตาม ซึ่งหากเกิดความเสียหายขึ้นก็มีบทลงโทษเป็นลำดับและมาตรการเยียวยาให้แก่ผู้เสียหายด้วย โดยให้มีการกำกับผู้ประกอบการวิชาชีพถึง 3 ระดับด้วยกัน ได้แก่

1. องค์กรสื่อมวลชน
2. องค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน
3. สภาวิชาชีพสื่อมวลชนแห่งชาติ

ซึ่งหากร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลใช้บังคับก็น่าจะทำให้ผู้ประกอบการวิชาชีพพระมัตระวังในการปฏิบัติงานมากขึ้น เนื่องจากมีกรอบจริยธรรมที่มีผลบังคับใช้เป็นกฎหมาย ทั้งยังมีบทลงโทษให้แก่ผู้ประกอบการวิชาชีพ จึงอาจส่งผลให้มีการฝ่าฝืนจริยธรรมของผู้ประกอบการวิชาชีพมีน้อยลง รวมถึงการละเมิดความเป็นส่วนตัวของผู้ตกเป็นข่าวน้อยลงไปด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม นอกจากร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวที่ใช้ในการกำกับดูแลกันเองในระหว่างองค์กรสื่อมวลชนแล้ว ปัจจุบันก็มีกฎหมายอื่นที่มุ่งคุ้มครองผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนที่ใช้บังคับเป็นกฎหมายทั่วไป ดังเช่น กฎหมายอาญา ในเรื่องความผิดฐานหมิ่นประมาท ที่หากการนำเสนอข่าวสารนั้นทำให้เขาเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือเกลียดชัง ก็อาจ

¹¹⁰ ร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. มาตรา

เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญาได้ หรืออาจต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในทางแพ่งตามกฎหมายในเรื่องละเมิด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นต้น

4.3 หลักเกณฑ์การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในกิจการสื่อมวลชนตาม GDPR

ใน GDPR มาตรา 85 มีการกำหนดข้อยกเว้นสำหรับสื่อมวลชน หรือเรียกว่า “Journalistic Exemption” โดย GDPR ที่มีขึ้นเพื่อมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล แต่มีบทบัญญัติที่มีข้อยกเว้นสำหรับกิจการสื่อมวลชนนั้น หมายความว่าภายใต้ GDPR กิจการสำหรับสื่อมวลชนจะได้รับการยกเว้นตามกฎหมายข้อบังคับบางประการในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์ในการสื่อมวลชน โดยให้สิทธิในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกับหลักการเสรีภาพในการแสดงออกอย่างสมดุลซึ่งกันและกัน ซึ่งทั้งสองสิ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นจะต้องมีในสังคมประชาธิปไตย¹¹¹ แต่หากจะกล่าวว่ากิจการสื่อมวลชนไม่อยู่ในขอบเขตของ GDPR จึงอาจเกิดปัญหาการซึ่งหน้าหนักถึงความสมดุลของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกับการให้สื่อมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น โดย GDPR ให้ดุลยพินิจแก่รัฐสมาชิกในการกำหนดสิ่งที่ถือว่าเป็นความสมดุลและเหมาะสม หมายความว่าในขณะที่รัฐสมาชิกอนุญาตให้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะเพื่อให้สามารถใช้เสรีภาพในการแสดงออกและสามารถใช้ข้อมูลนั้น ๆ ได้ แต่รัฐสมาชิกอื่นอาจห้ามการประมวลผลและใช้ข้อมูลนั้นก็ได้¹¹² ทั้งนี้ รัฐสมาชิกอาจหาจุดสมดุลสำหรับเสรีภาพในการแสดงออก และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอันรวมถึงการประมวลผลเพื่อวัตถุประสงค์สำหรับกิจการสื่อมวลชนตราบเท่าที่มีความจำเป็น โดยเหตุผลในการอนุญาตให้รัฐสมาชิกแต่ละรัฐสามารถกำหนดข้อกำหนดให้แตกต่างกันได้บ้าง เนื่องจากกฎระเบียบ หรือคำสั่งภายในรัฐแต่ละรัฐ รวมทั้งการตีความกฎหมาย ว่าเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของสื่อมวลชนคืออะไร ดังนั้นหากรัฐสมาชิกยกเว้นกิจการใดที่ไม่ต้องอยู่ในขอบเขตของ GDPR แล้ว ก็จะต้องมีกฎหมายควบคุมสำหรับกิจการนั้น ๆ ต่างหาก เพื่อให้บรรลุความจำเป็นพร้อมทั้งให้เกิดความสมดุล ทั้งจะต้องเคารพหลักความได้สัดส่วนประกอบกันไปด้วย

โดยขอบเขตเนื้อหาตาม GDPR ปรากฏอยู่ในมาตรา 2

¹¹¹ Antigoni Georgiou, "Balancing the Freedom of Expression and the Right to Privacy in the Gdpr Era" (Master of Laws (LL.M.), International Hellenic University, 2020).

¹¹² Detlev Gabel and Tim Hickman, "Issues Subject to National Law," *Unlocking the EU General Data Protection Regulation: A practical handbook on the EU's new data protection law* (2019).

1. ข้อกำหนดนี้บังคับใช้กับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมดหรือบางส่วนด้วยวิธีการอัตโนมัติและกับกระบวนการประมวลผลอื่นนอกเหนือจากวิธีอัตโนมัติกับข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งประกอบเป็นส่วนหนึ่งของระบบเพิ่มข้อมูล

2. ข้อกำหนดนี้ไม่บังคับใช้กับการประมวลผลข้อมูลส่วนในกรณีที่

(a) เป็นไปเพื่อกิจกรรมซึ่งไม่อยู่ในขอบเขตของกฎหมายของสหภาพ

(b) เป็นไปโดยรัฐสมาชิกเมื่อการดำเนินกิจกรรมนั้นอยู่ในขอบเขตของ บรรพ 2 ของส่วนที่ 5 ในสนธิสัญญาสหภาพยุโรป (TEU)

(c) เป็นไปโดยบุคคลธรรมดาอันเป็นไปเพื่อกิจกรรมส่วนตัวหรือภายในครัวเรือนเท่านั้น

(b) เป็นไปโดยหน่วยงานที่มีอำนาจเพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกัน สืบสวน ตรวจจับ หรือดำเนินคดีต่อความผิด หรือบังคับโทษทางอาญา อันรวมไปถึงการคุ้มครองและป้องกันภัยคุกคามต่อความมั่นคงสาธารณะ

3. ข้อกำหนด (EC) ที่ 45/2001 บังคับใช้กับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยสถาบัน องค์กร สำนักงาน และหน่วยงานของสหภาพ ข้อกำหนด (EC) ที่ 45/2001 และบทบัญญัติทางกฎหมายอื่นของสหภาพบังคับใช้กับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวจะต้องถูกปรับใช้กับหลักการและกฎของข้อกำหนดนี้โดยสอดคล้องกับมาตรา 98

4. ข้อกำหนดนี้จะต้องไม่ส่งผลเสียต่อการบังคับใช้คำสั่งที่ 2000/31/EC โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของภาระความรับผิดชอบของผู้ให้บริการเป็นตัวกลาง ในมาตรา 12 ถึง 15 ของคำสั่งดังกล่าว

สำนักงานคณะกรรมการด้านข้อมูลข่าวสาร หรือ The Information Commissioner's Office : ICO ของประเทศอังกฤษได้มีความเห็นใน Article 2 นี้ว่าควรมีความชัดเจนในบริบทด้านการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล หากเกี่ยวข้องกับประโยชน์อันเป็นกิจกรรมส่วนตัวหรือกิจกรรมภายในครัวเรือน เช่น มีการตั้งเว็บไซต์ขึ้นมาเพื่อขายสินค้าหรือบริการ เป็นต้น โดยที่ ICO เสนอว่าควรใช้คำว่า “เพื่อแสวงหาเป้าหมายในเชิงพาณิชย์” โดยที่ ICO ยอมรับว่าการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลสู่

สาธารณะอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่น่ามาประกอบการตัดสินใจว่าการประมวลผลนั้นเป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ส่วนตัวหรือในครัวเรือนหรือไม่¹¹³

และมาตรา 4(3) ตามพ.ร.บ.ฯ นี้ สอดคล้องมาตรา 85 ในเรื่องการประมวลผลและเสรีภาพในการแสดงออกและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ของ GDPR ซึ่งบัญญัติว่า

มาตรา 85 การประมวลผลและเสรีภาพในการแสดงออกและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

1. รัฐสมาชิกจะต้องประเมินประนีประนอมเพื่อให้สิทธิในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามข้อกำหนดนี้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอันรวมถึงการประมวลผลเพื่อวัตถุประสงค์ทางวารสารศาสตร์และวัตถุประสงค์ในการแสดงออกทางวิชาการ ศิลปะ หรือวรรณกรรม

2. สำหรับการประมวลผลเพื่อวัตถุประสงค์ทางวารสารศาสตร์ หรือวัตถุประสงค์ทางวิชาการศิลปะ หรือวรรณกรรมรัฐสมาชิกจะต้องบัญญัติให้มีข้อยกเว้นหรือการระงับการบังคับใช้ข้อกำหนดนี้บางมาตราในบรรพ 2 (หลักการ) บรรพ 3 (สิทธิของผู้ถูกประมวลผลข้อมูล) บรรพ 4 (ผู้ควบคุมและผู้ประมวลผล) บรรพ 5 (การเคลื่อนย้ายข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศที่สามหรือองค์การระหว่างประเทศ) บรรพ 6 (หน่วยงานกำกับดูแลอิสระ) บรรพ 7 (ความร่วมมือและความเป็นมาตรฐานเดียว) บรรพ 9 (สถานการณ์การประมวลผลเฉพาะ) หากจำเป็นต่อการทำให้สิทธิในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับเสรีภาพในการแสดงออกและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

รัฐสมาชิกจะต้องแจ้งคณะกรรมการถึงบทบัญญัติในกฎหมายของตนที่รับมาปฏิบัติ ตามอนุมาตรา 2 และแจ้งถึงการแก้ไขกฎหมายที่เกิดขึ้นภายหลังหรือการแก้ไขกฎหมายอื่นใดที่มีผลกระทบต่อกฎหมายดังกล่าวโดยไม่ล่าช้า

โดยเหตุผลของการมีข้อยกเว้นสำหรับกิจการสื่อมวลชนเนื่องจากการเผยแพร่เนื้อหาของข่าวสารเป็นที่สนใจของสาธารณชนโดยจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ หรืออาจเป็น

¹¹³ Information Commissioner's Office: ICO, "Proposed New Eu Gdpr: Article-by-Article Analysis Paper,"(2013).

เรื่องราวที่อาจเป็นอันตรายต่อบุคคลในสังคม จึงมีความจำเป็นต้องเสนอข่าวสารนั้น ๆ แต่อย่างไรก็ตามจะต้องคำนึงถึงจรรยาบรรณของสื่อมวลชนด้วย เช่น Guideline ของ BBC เป็นต้น¹¹⁴

GDPR ใช้บังคับกับประเทศที่เป็นสมาชิกของสหภาพยุโรป และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2561 นั้น ในเรื่องข้อยกเว้นสำหรับกิจการสื่อมวลชนนั้น ยังไม่มีคดีอันเป็นแนวทางจากการใช้ GDPR อันเป็นบรรทัดฐาน เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวเพิ่งประกาศใช้ได้ไม่นาน อย่างไรก็ตาม ก่อนหน้าที่ GDPR จะมีผลใช้บังคับนั้น ได้มี EU Directive 95/46 ใช้บังคับกับประเทศแถบยุโรปมาตั้งแต่ปี 1995 ซึ่งถือว่า EU Directive 95/46 เป็นบทบัญญัติที่มีผลบังคับระหว่างประเทศฉบับแรกๆ ที่ให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล สำหรับพลเมืองในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป โดยข้อบังคับนี้ให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและเสรีภาพในการเคลื่อนไหวของข้อมูล ทั้งยังให้การรับรองว่าข้อมูลจะได้รับการคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกันตลอดทั้งตลาดร่วมยุโรป โดยมีหลักการที่เป็นสาระสำคัญ เช่น

1. การรักษาคุณภาพของข้อมูล
2. มาตรการของการประมวลผลข้อมูลที่ชอบด้วยกฎหมาย
3. ข้อกำหนดในการประมวลผลข้อมูลพิเศษ/ข้อมูลที่อ่อนไหว (sensitive data)
4. สิทธิในการได้รับแจ้งการเก็บข้อมูลต่าง ๆ
5. สิทธิในการเข้าถึงข้อมูล
6. สิทธิในการคัดค้านการประมวลผล
7. การรักษาความปลอดภัยในการประมวลผลข้อมูล
8. การส่งข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศที่สาม

ต่อมาโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในปัจจุบัน โดยเฉพาะบริบทการสื่อสารผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ มีการเติบโตพัฒนาอย่างรวดเร็วมาก จึงได้มีการปรับปรุงแก้ไข Directive ดังกล่าว ซึ่งในที่สุดรัฐสภาแห่งยุโรปก็ได้เห็นชอบ GDPR โดยทั้ง EU Directive 95/46 และ GDPR มีข้อยกเว้นสำหรับกิจการสื่อมวลชนเช่นกัน สำหรับ EU Directive 95/46 ปรากฏอยู่ในมาตรา 9

Article 9 Processing of personal data and freedom of expression

¹¹⁴<https://ico.org.uk/for-organisations/guide-to-data-protection/guide-to-the-general-data-protection-regulation-gdpr/exemptions/#ex16>. (ออนไลน์)

Member States shall provide for exemptions or derogations from the provisions of this Chapter, Chapter IV and Chapter VI for the processing of personal data carried out solely for journalistic purposes or the purpose of artistic or literary expression only if they are necessary to reconcile the right to privacy with the rules governing freedom of expression.

โดยมีคดีตัวอย่างที่เป็นการนำข้อมูลส่วนบุคคลออกมาเผยแพร่ โดยอ้างว่าเนื่องจากตนเป็น กิจการสื่อมวลชนอันตกอยู่ในข้อยกเว้นให้สามารถกระทำการดังกล่าวได้ โดยเป็นคดีที่เกิดขึ้นใน ประเทศฟินแลนด์ และศาลศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรปได้ยก EU Directive 95/46 ปรากฏอยู่ใน มาตรา 9 มาวินิจฉัย ได้แก่

Tietosuojavaltuutettu v. Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy¹¹⁵

คดีนี้เกิดขึ้นที่ประเทศฟินแลนด์ ที่ในสมัยนั้นข้อมูลการจัดเก็บภาษีของบุคคลธรรมดา รวมถึงรายได้และทรัพย์สินที่ต้องเสียภาษีสามารถถูกเข้าถึงได้โดยสาธารณะ จึงมีบริษัทที่เปิดขึ้นโดยมี จุดประสงค์เพื่อรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลในด้านภาษี ซึ่งบริษัท Satakunnan ได้รวบรวมข้อมูลภาษี ในแต่ละปีอย่างเป็นทางการจากหน่วยงานด้านภาษีของฟินแลนด์และเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าวใน หนังสือพิมพ์ Veropörssi โดยข้อมูลที่มีอยู่ในสิ่งพิมพ์ประกอบด้วยชื่อ-นามสกุลของบุคคลธรรมดา ประมาณ 1.2 ล้านคนที่มีรายได้เกินเกณฑ์ที่กำหนด ข้อมูลดังกล่าวถูกกำหนดในรูปแบบของรายการ ตามตัวอักษรและเรียงตามเขตท้องที่ นอกจากนี้ยังมีบริษัทอื่น ๆ อีกหลายแห่งที่เผยแพร่ข้อมูลการ จัดเก็บภาษีในฟินแลนด์เช่นกัน

ต่อมาในปี 2002 Satakunnan ได้ตีพิมพ์หนังสือพิมพ์ Veropörssi จำนวน 17 ฉบับ โดย ระบุชื่อ -นามสกุล ทรัพย์สินสุทธิที่ต้องเสียภาษี และรายได้ที่บุคคลนั้นได้รับตามแบบฟอร์มที่เคยทำ

จนกระทั่งในปี 2003 ที่ Satakunnan เริ่มทำงานกับบริษัท Satamedia โดยมีการส่งต่อ ข้อมูลการเสียภาษีของบุคคลที่เคยถูกเผยแพร่ข้อมูลทางภาษีใน Veropörssi ให้กับบุคคลที่สามผ่าน ทาง SMS โดยทุกคนสามารถสอบถามฐานข้อมูลและเข้าถึงได้โดยการส่งข้อความและค้นหาใน หนังสือพิมพ์ได้อย่างง่าย

¹¹⁵ Tietosuojavaltuutettu v. Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy, C-73/07 (16 December 2008)

ก่อนหน้านั้นในระหว่างปี 2000-2001 ทั้งสองบริษัทได้สั่งซื้อข้อมูลการจัดเก็บภาษีจาก คณะกรรมการจัดเก็บภาษีแห่งชาติของฟินแลนด์ โดยคณะกรรมการจัดเก็บภาษีแห่งชาติกล่าวว่าจะไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลการจัดเก็บภาษีให้ทั้งสองบริษัทได้อีก หากมีการเผยแพร่ข้อมูลภาษีดังกล่าวต่อไปในลักษณะที่ Satakunnan และ Satamedia ได้เคยเผยแพร่ไว้

จนกระทั่งในปี 2003 ผู้ตรวจการแผ่นดินด้านการคุ้มครองข้อมูลของฟินแลนด์ (The Office of the Data Protection Ombudsman : DPO) ได้ติดต่อกับทั้งสองบริษัท เพื่อแจ้งให้ทราบว่า การเผยแพร่ข้อมูลภาษีที่ได้เคยกระทำไปทั้งในหนังสือพิมพ์ และการส่งต่อไปยังบุคคลที่สามผ่าน SMS นั้น ไม่ได้รับอนุญาตภายใต้กฎหมายของฟินแลนด์ ทำให้ทั้งสองบริษัทไม่สามารถกระทำการเช่นนี้ได้ อีกต่อไป ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินแจ้ง Satakunnan และ Satamedia ให้ยุติการเผยแพร่ข้อมูลในลักษณะดังกล่าว อย่างไรก็ตามทั้งสองบริษัทต่างปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามคำขอนี้ โดยอ้างว่าตนมีเสรีภาพในการเปิดเผยเช่นนั้นได้ และกล่าวว่ามีข้อยกเว้นในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลของฟินแลนด์อันเป็นข้อยกเว้นไม่นำมาใช้ในกิจการเกี่ยวกับสื่อ หรือวารสาร ต่อมาผู้ตรวจการแผ่นดินจึงร้องเรียนไปยัง คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลในเดือนมกราคม 2004 เพื่อห้ามไม่ให้บริษัทผู้ยื่นคำขอประมวลผลข้อมูลการจัดเก็บภาษีส่งข้อมูลไปยังบริการ SMS แต่คณะกรรมการกลับปฏิเสธคำขอ ดังนั้นผู้ตรวจการแผ่นดินจึงได้ยื่นอุทธรณ์ แต่ถูกยกคำร้อง

คำวินิจฉัยของศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรป

จากสถานการณ์ข้างต้น ศาลได้ตั้ง 2 ประเด็นสำคัญสำหรับการพิจารณาคดีเบื้องต้น

ประการแรก ประเด็นเกี่ยวกับกิจกรรมที่บริษัท Satakunnan และ Satamedia ได้กระทำ นั้น เป็นกิจกรรมที่อยู่ภายใต้ขอบเขตของ Directive นี้หรือไม่

ประการที่สอง กิจกรรมข้างต้นถือได้ว่าเป็นการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่ดำเนินการ “เพื่อวัตถุประสงค์ด้านการสื่อสารมวลชนเท่านั้น” ตามความหมายของมาตรา 9 ของ Directive หรือไม่ และการเผยแพร่ข้อมูลเหล่านี้เป็นวัตถุประสงค์หลักของการดำเนินการหรือไม่

คำวินิจฉัยของศาลในประเด็นข้างต้น

ประการแรก ภายใต้มาตรา 2(a)¹¹⁶ ของ Directive ที่นิยามความหมายของข้อมูลส่วนบุคคลว่าหมายถึง “ข้อมูลใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลธรรมดาที่ระบุตัวตนได้ทั้งทางตรงหรือทางอ้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งโดยการอ้างอิงถึงหมายเลขประจำตัวประชาชน หรือปัจจัยหนึ่ง หรือหลายปัจจัยที่เฉพาะเจาะจงกับอัตลักษณ์ทางกายภาพ สรีรวิทยา จิตใจ เศรษฐกิจ วัฒนธรรม หรือสังคม” ทั้งนี้ รายได้ทั้งที่ได้รับและยังไม่ได้รับ ตลอดจนทรัพย์สินของบุคคลธรรมดาก็เป็นการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลตามความหมายของมาตรา 3(1)¹¹⁷ ของ Directive ด้วย จึงจะอยู่ในขอบเขตของกิจกรรมที่อยู่ภายใต้บังคับของ Directive นี้

โดยศาลพิจารณาแล้วว่าชื่อ-นามสกุลของบุคคลธรรมดา และข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ที่ได้รับ รายได้ที่ยังไม่ได้รับรู้ รวมถึงทรัพย์สินของบุคคลธรรมดา เป็นข้อมูลที่อยู่ในความหมายของมาตรา 2(a) ซึ่งทำให้สามารถระบุตัวบุคคลของเจ้าของข้อมูลได้

สำหรับการตีความว่าเป็น “การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล” ตามความหมายของมาตรา 3(1) นั้น ศาลวินิจฉัยว่า การรวบรวมจากเอกสารที่เป็นสาธารณสมบัติที่หน่วยงานจัดเก็บภาษีและประมวลผลเพื่อเผยแพร่ จัดพิมพ์ตามตัวอักษรโดยจัดกลุ่มตามเขตท้องที่ที่บุคคลนั้นมีภูมิลำเนา โอนต่อไปบนซีดีรอมเพื่อใช้ในเชิงพาณิชย์และประมวลผลเพื่อวัตถุประสงค์ของบริการส่งข้อความโดยผู้ใช้ โทรศัพท์มือถือสามารถส่งข้อความที่มีรายละเอียดของชื่อบุคคล เขตท้องที่อยู่อาศัยไปยังหมายเลขที่กำหนดเพื่อให้ได้รับข้อมูลทางภาษีของบุคคลนั้น ถือว่าเป็นการ ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ตามความหมายของข้อกำหนดนั้น อีกทั้งการประมวลผลข้อมูลมิได้มีข้อยกเว้นใด ๆ ตามมาตรา 3(2)¹¹⁸

CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹¹⁶ DIRECTIVE 95/46/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL Article 2 For the purposes of this Directive:

(a) 'personal data' shall mean any information relating to an identified or identifiable natural person ('data subject'); an identifiable person is one who can be identified, directly or indirectly, in particular by reference to an identification number or to one or more factors specific to his physical, physiological, mental, economic, cultural or social identity

¹¹⁷ DIRECTIVE 95/46/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL Article 3(1) This Directive shall apply to the processing of personal data wholly or partly by automatic means, and to the processing otherwise than by automatic means of personal data which form part of a filing system or are intended to form part of a filing system.

¹¹⁸ DIRECTIVE 95/46/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL Article 3(2) This Directive shall not apply to the processing of personal data:

ของ Directive นี้ กล่าวคือ ไม่ใช่การประมวลผลเกี่ยวกับความมั่นคงสาธารณะการป้องกันความมั่นคงของรัฐ หรือกิจกรรมของรัฐในด้านกฎหมายอาญา หรือกิจกรรมของบุคคลธรรมดาในระหว่างกิจกรรมส่วนตัว หรือในครัวเรือน จึงตอบประเด็นในข้อแรกได้ว่าอยู่ในขอบเขตของกิจกรรมที่อยู่ภายใต้บังคับของ Directive นี้

ประเด็นที่สอง กิจกรรมข้างต้นถือได้ว่าเป็นการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่ดำเนินการ “เพื่อวัตถุประสงค์ด้านการสื่อสารมวลชนเท่านั้น” ตามความหมายของมาตรา 9 ของ Directive หรือไม่ และการเผยแพร่ข้อมูลเหล่านี้เป็นวัตถุประสงค์หลักของการดำเนินการหรือไม่

ในการตีความ ศาลจะต้องตีความโดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายของ Directive นี้ โดยนำมาตรา 1¹¹⁹ มาพิจารณาประกอบด้วยว่าประเทศสมาชิกจะคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลธรรมดา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิในความเป็นส่วนตัวที่เกี่ยวกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล และหากพิจารณามาตรา 9 ของ Directive นี้แล้วจะพบว่ามีสิทธิและเสรีภาพ 2 ประการที่อาจขัดแย้งกันอยู่ คือ สิทธิในการได้รับความคุ้มครองในความเป็นส่วนตัวและเสรีภาพในการแสดงออก ซึ่งศาลในคดีนี้ให้ข้อสังเกตว่าเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างสิทธิพื้นฐานทั้งสองประการดังกล่าวนี้ หากมีการแทรกแซงสิทธิในการได้รับความคุ้มครองความเป็นส่วนตัว การจะหยิบยกเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นมาอ้างได้นั้นจะต้องได้ความว่าได้ใช้เสรีภาพดังกล่าวที่จำเป็นอย่างยิ่งเท่านั้น

ทั้งนี้ ศาลพิจารณาวากรณีที่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิขั้นพื้นฐาน 2 ประการ คือ สิทธิในการได้รับความคุ้มครองความเป็นส่วนตัวและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ศาลได้ให้ประเด็น

-
- in the course of an activity which falls outside the scope of Community law, such as those provided for by Titles V and VI of the Treaty on European Union and in any case to processing operations concerning public security, defence, State security (including the economic well-being of the State when the processing operation relates to State security matters) and the activities of the State in areas of criminal law,
 - by a natural person in the course of a purely personal or household activity.

¹¹⁹ DIRECTIVE 95/46/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL Article 1 Object of the Directive 1. In accordance with this Directive, Member States shall protect the fundamental rights and freedoms of natural persons, and in particular their right to privacy with respect to the processing of personal data.

ต่อไปนี้อธิบายว่าการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของสื่อมวลชนมีวัตถุประสงค์ที่จำเป็นหรือไม่ จะต้องพิจารณาดังต่อไปนี้

1. ข้อยกเว้นที่ระบุไว้ในมาตรา 9 ไม่เพียง แต่ใช้กับสื่อเท่านั้น แต่ยังรวมถึงทุกคนที่ทำงานด้านสื่อสารมวลชนด้วย

2. การเผยแพร่ข้อมูลจากเอกสารที่เป็นสาธารณสมบัติของประเทศอาจถูกจัดประเภทเป็นกิจกรรมด้านการสื่อสารมวลชนได้ หากวัตถุประสงค์คือการเปิดเผย หรือเผยแพร่ข้อมูลความคิดเห็นหรือแนวคิดเพื่อการแสวงหาผลกำไร และอาจพิจารณาประกอบกับความสำเร็จทางการค้าจากการดำเนินกิจการเช่นนั้นอีกด้วย

3. ต้องคำนึงถึงวิวัฒนาการและการแพร่หลายของวิธีการสื่อสารและการเผยแพร่ข้อมูลประกอบกันด้วย

ดังนั้นกิจกรรมที่ทั้งสองบริษัทได้ดำเนินการ จึงเกี่ยวข้องกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่ดำเนินการ “เพื่อวัตถุประสงค์ของกิจกรรมสื่อมวลชนเท่านั้น” ตามความหมายของมาตรา 9 ด้วยเหตุผลที่ว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่ทั้งสองบริษัททำขึ้น มีวัตถุประสงค์คือการเปิดเผย เผยแพร่เพื่อจุดประสงค์ในการค้าหากำไร

ศาล CJEU ยังได้มีคำวินิจฉัยเพิ่มเติมอีกว่ากิจกรรมที่บริษัท Satakunnan และบริษัท Satamedia ดำเนินการนั้นประกอบด้วย การประมวลผลข้อมูลโดยอยู่ภายใต้ Data Protection Directive ทั้งนี้ CJEU ชี้ให้เห็นว่าการตีความคำว่า “เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น” ในแต่ละกิจการนั้น จะต้องตีความอย่างกว้าง โดยต้องคำนึงถึงลักษณะของกิจการ กฎ หรือข้อบังคับที่มีสำหรับกิจการนั้น ๆ ด้วยโดยหลีกเลี่ยงไม่ได้ และสำหรับกิจการสื่อสารมวลชนนั้น มีลักษณะกิจการที่จะต้องเปิดเผยข้อมูล ความเห็น หรือแนวคิดต่าง ๆ ไปยังสาธารณะ โดยให้สื่อมวลชนเป็นสื่อกลางในการส่งสาร ดังนั้นการที่บริษัท Satakunnan เผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลในเรื่องเกี่ยวกับภาษีลงในหนังสือพิมพ์ และบริษัท Satamedia ที่ส่งต่อข้อมูลส่วนบุคคลโดยผ่านการส่ง SMS นั้น แม้ว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลของฟินแลนด์จะมีข้อยกเว้นไม่นำมาใช้ในกิจการสื่อสารมวลชน และบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นตามที่ทั้งสองบริษัทกล่าวอ้าง แต่ข้อยกเว้นดังกล่าวอาจถูกหยิบมาใช้ได้ต่อเมื่อมีประโยชน์เกี่ยวข้องต่อสาธารณะเท่านั้น แต่ในคดีดังกล่าวเป็นกรณีที่ทั้งสองบริษัทรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลไว้เกินความจำเป็นกว่าวัตถุประสงค์ของบริษัท ทั้งยังมีการเผยแพร่และส่งต่อไปยังบุคคลอื่นอีกเป็นจำนวนมาก แม้ว่าวัตถุประสงค์ของกิจการของทั้งสองบริษัทคือการ

ตีพิมพ์และเผยแพร่ข้อมูล แต่เมื่อการตีพิมพ์และเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าวไม่ได้มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับ สาธารณะแต่อย่างใด จึงไม่อาจถือได้ว่าเป็นกิจการสื่อมวลชนอันจะอ้างข้อยกเว้นของกฎหมาย คຸ້ມครองข้อมูลได้ และในเวลาต่อมา ศาลจึงได้สั่งปิดกิจการบริษัททั้งสองนี้ลง

กรณีที่มีข้อยกเว้นให้กิจการสื่อมวลชนไม่อยู่ภายใต้กฎหมายคຸ້ມครองข้อมูลส่วนบุคคลได้นั้น จะต้องได้ความว่าการเก็บรวบรวม ประมวลผล และเผยแพร่ นั้นจะต้องเกิดประโยชน์ต่อสาธารณะ อีกทั้งยังต้องได้สัดส่วนระหว่างการคຸ້ມครองข้อมูลกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น หากเป็นเช่นนั้นแล้วแม้จะทำให้เจ้าของข้อมูลอาจเสียหายก็สามารถเป็นข้อมูลที่เปิดเผยได้ ทั้งนี้ ศาลได้ตั้งข้อสังเกตว่าประโยชน์สาธารณะ ไม่ได้หมายความว่าเพียงการใคร่ครวญหรืออยากเห็นในเรื่องส่วนตัวของผู้อื่นแล้วจึงอ้างว่ามีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเพื่อเข้าแทรกแซงชีวิตส่วนตัวของผู้อื่นได้ แต่จำเป็นจะต้องเป็นประโยชน์ต่อประชาชนส่วนรวมด้วย โดยคำวินิจฉัยของศาลในคดีนี้ถือเป็นสร้างบรรทัดฐานให้การเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลในสมัยนั้น เพราะหากไม่มีการฟ้องร้องกันในคดีนี้ ทั้งสองบริษัทก็ยังคงดำเนินกิจการเก็บรวบรวมข้อมูลทางภาษี ประมวลผล รวมถึงเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลต่อไปยังผู้อื่น โดยอ้างว่ามีอำนาจกระทำได้ อันเป็นการก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูล

แม้ว่าสิทธิในการได้รับความคຸ້ມครองข้อมูลส่วนบุคคลจะเป็นสิทธิมนุษยชนหรือสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมืองสหภาพยุโรปก็ตาม แต่สิทธิในการได้รับความคຸ້ມครองข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวก็มิใช่สิทธิเด็ดขาด การบังคับใช้สิทธิจึงต้องคำนึงถึงหน้าที่ของสิทธิดังกล่าวในสังคมด้วยและต้องให้ได้สมดุลกับการรักษาสิทธิอื่น ๆ ตามกฎหมายบนพื้นฐานของหลักความได้สัดส่วน ดังนั้นการรักษาสมดุลแห่งสิทธิจึงเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาอย่างเหมาะสม

และอีกคดีเป็นกรณีที่ศาลศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรปวินิจฉัยว่ากิจการสื่อมวลชนนั้น ไม่ได้หมายถึงเฉพาะสื่อมวลชนอันมีสังกัด หรือสื่อมวลชนอาชีพเท่านั้น แต่ยังรวมถึงสื่อมวลชนสมัครเล่นอีกด้วย อันเป็นการตีความกิจการสื่อมวลชนให้กว้างขึ้น เพื่อจะชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในสังคมประชาธิปไตย ทั้งยังคำนึงถึงวิวัฒนาการ เทคโนโลยี และ ความก้าวหน้าของวิธีการสื่อสารและการเผยแพร่ข้อมูลอีกด้วย

Sergejs Buivids v. Datu valsts inspekcija¹²⁰

เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2019 ศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรป (CJEU) ได้ชี้แจงถึงความ เป็นไปได้ในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์ในการสื่อสารมวลชนตามที่ได้รับ การรับรองภายใต้มาตรา 9 ของ Directive 95/46¹²¹ ของวันที่ 24 ตุลาคม 1995 เกี่ยวกับการคุ้มครอง บุคคลโดยคำนึงถึงการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลและการเคลื่อนย้ายข้อมูลดังกล่าวโดยเสรี CJEU ได้รับการร้องขอจากศาลฎีกาของประเทศลัตเวียให้ส่งคำวินิจฉัยเบื้องต้นเกี่ยวกับคำถามว่าการที่นาย Buivids โพลสต์วิดีโอบนอินเทอร์เน็ตซึ่งเผยแพร่ให้เห็นรูปของเจ้าหน้าที่ตำรวจของกองกำลังตำรวจแห่งชาติ ลัตเวียโดยไม่ได้รับความยินยอมในขณะปฏิบัติหน้าที่ จะสามารถอาศัยข้อยกเว้นมาตรา 9 ของ Directive 95/46 ซึ่งอนุญาตให้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล “เพื่อวัตถุประสงค์ด้านการ สื่อสารมวลชนเท่านั้น” ได้หรือไม่ เนื่องจากนาย Buivids ไม่ใช่ช่างภาพมืออาชีพ แต่เป็นเพียงนักข่าว พลเมืองสมัครเล่นเท่านั้น เนื่องจากมาตรา 9 ของ Directive 95/46 กับมาตรา 85 ของ GDPR ที่มีผล ใช้บังคับภายหลังการกระทำดังกล่าวมีข้อยกเว้นสำหรับสื่อมวลชนในการใช้หรือการประมวลผลข้อมูล ส่วนบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์ด้านการสื่อสารมวลชน

ข้อเท็จจริงในคดีนี้เป็นกรณีที่นาย Buivids ซึ่งเป็นนักข่าวสมัครเล่นได้เผยแพร่วิดีโอซึ่งแสดง ให้เห็นภาพของเจ้าหน้าที่ตำรวจของกองกำลังตำรวจแห่งชาติลัตเวียโดยไม่ได้รับความยินยอมใน ขณะที่เขาปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวกำลังปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบอันเป็นข้อหากระทำความผิดทางปกครอง โดย ต่อมามีการร้องขอให้นาย Buivids ลบวิดีโอดังกล่าวนี้ออกไป แต่นาย Buivids อ้างว่าตนเห็นว่าการ กระทำของนายตำรวจดังกล่าวเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมและผิดกฎหมาย การที่เผยแพร่วิดีโอ ดังกล่าวนั้นเป็นการปลุกเร้าให้สาธารณชนได้รับรู้ และได้ตระหนักถึงการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ดังนั้นเขาจึงควรได้รับการคุ้มครองของข้อยกเว้นในกิจการสื่อสารมวลชนตาม Directive 95/46 ที่ใช้ บังคับในเวลานั้น และสอดคล้องกับขอบเขตของ GDPR ที่ได้บังคับใช้ในภายหลังจากที่การกระทำนี้ได้

¹²⁰ Sergejs Buivids V. Datu Valsts Inspekcija, C-345/17 (14 February 2019)

¹²¹ DIRECTIVE 95/46/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL Article 9 Member States shall provide for exemptions or derogations from the provisions of this Chapter, Chapter IV and Chapter VI for the processing of personal data carried out solely for journalistic purposes or the purpose of artistic or literary expression only if they are necessary to reconcile the right to privacy with the rules governing freedom of expression.

เกิดขึ้น โดยศาลปกครองวินิจฉัยว่าการกระทำดังกล่าวนั้นละเมิดต่อกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล อันเป็นกฎหมายภายในของประเทศลัตเวีย (Latvia's Natural Persons' Data Protection Law) และเมื่อคดีนี้ขึ้นไปสู่ศาลฎีกาลัตเวีย ศาลฎีกาก็ได้ส่งคำถามอันเป็นประเด็น 2 ข้อไปยังศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรป (CJEU) เพื่อพิจารณาคดีเบื้องต้น คือ

1. ศาลฎีกาของลัตเวียต้องการทราบว่า การบันทึกและการเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลของ นาย Buivids อยู่ในขอบเขตของ Directive 95/46 หรือไม่
2. นาย Buivids สามารถยกข้อกเว้นที่ว่ากฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไม่ใช้บังคับกับ กิจกรรมสื่อสารมวลชนตามที่ระบุไว้ในมาตรา 9 ของ Directive 95/46 ได้หรือไม่

คำวินิจฉัยของศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรป

ศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรปได้กล่าวอย่างชัดเจนว่าการบันทึกวิดีโอของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในสถานีตำรวจและการเผยแพร่วิดีอนั้นบนเว็บไซต์วิดีโอที่ผู้ใช้สามารถส่งดูและแบ่งปันวิดีโอเป็นกรณี ที่อยู่ภายใต้ขอบเขตของ Directive 95/46 โดย CJEU ย้ำว่าภาพของบุคคลที่บันทึกโดยกล้อง ประกอบด้วย “ข้อมูลส่วนบุคคล” ตามความหมายของมาตรา 2(a) ของ Directive 95/46 เนื่องจาก ทำให้สามารถระบุตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ และการบันทึกวิดีโอของบุคคลที่ถูกจัดเก็บไว้ในอุปกรณ์ บันทึก ได้แก่ หน่วยความจำของกล้อง เป็นการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยวิธีอัตโนมัติตาม ความหมายของมาตรา 3(1) ของ Directive 95/46 ในขณะที่การดำเนินการไหลตข้อมูลส่วนบุคคลไป ยังหน้าอินเทอร์เน็ตจะต้องถือว่าเป็นการเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคล ดังนั้นแล้วการกระทำของนาย Buivids จะต้องอยู่ภายใต้ Directive 95/46 ทั้งนี้ การกระทำของนาย Buivids ไม่อาจถือได้ว่าเป็น การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยบุคคลธรรมดาในกิจกรรมส่วนตัวหรือในครัวเรือนที่คำสั่ง 95/46 มีข้อยกเว้นไว้ว่าไม่ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายนี้

ในส่วน of ประเด็นที่ว่านาย Buivids อยู่ในความครอบคลุมของคำว่ากิจกรรมสื่อสารมวลชน หรือไม่ กรณีดังกล่าวศาลได้อ้างถึงคำวินิจฉัยในคดี Tietosuoja v. Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy เพื่อจะชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของเสรีภาพในการแสดง ความคิดเห็นในสังคมประชาธิปไตยในการตีความแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น โดยกล่าวว่าคำว่ากิจกรรมสื่อสารมวลชนนั้นจะต้องตีความอย่างกว้าง ๆ¹²² ซึ่งหมายความว่า

¹²² <http://merlin-int.obs.coe.int/article/8525> (ออนไลน์) เข้าถึงเมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2563

ข้อยกเว้นที่ระบุไว้ในมาตรา 9 ของ Directive 95/46 ไม่เพียงแต่ใช้กับงานด้านสื่อเท่านั้น แต่ยังรวมถึงทุกคนที่มีส่วนร่วมในการสื่อสารมวลชนด้วย ตามที่ CJEU กล่าวไว้ในคดีก่อนว่ากิจกรรมด้านการสื่อสารมวลชน คือ กิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ในการเปิดเผยข้อมูล ความคิดเห็น หรือความคิดเห็นต่อสาธารณะโดยไม่คำนึงถึงสื่อที่ใช้ในการส่งข้อมูล ในขณะที่ต้องคำนึงถึงวิวัฒนาการ เทคโนโลยี และความก้าวหน้าของวิธีการสื่อสารและการเผยแพร่ข้อมูล โดยสื่อที่ใช้ในการส่งข้อมูลที่ผ่านการประมวลผลไม่ว่าจะเป็นแบบรูปแบบดั้งเดิม เช่น กระดาษ หรือคลื่นวิทยุ หรือหากเป็นสื่อในสมัยปัจจุบันก็อาจมีอิเล็กทรอนิกส์ เช่น อินเทอร์เน็ตที่เข้ามาเป็นสื่อสำคัญในการเป็นสื่อกลางในการสื่อสาร และการตีความกิจกรรมการสื่อสารมวลชนนั้นไม่ได้จำกัดเฉพาะบุคคลที่เป็นมืออาชีพเท่านั้น ให้รวมถึงบุคคลที่เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล ประมวลผล และเผยแพร่โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องปรากฏว่าเขาเหล่านั้นมี “จุดประสงค์เดียวของการบันทึกและเผยแพร่วิดีโอคือการเปิดเผยข้อมูลความคิดเห็นหรือแนวคิดต่อสาธารณะ” ด้วยเหตุนี้ศาลฎีกาของลัตเวียจึงไม่สามารถพิจารณาได้ว่าวิดีโอดังกล่าวเผยแพร่โดยมีจุดประสงค์เพื่อดึงดูดความสนใจต่อการทุจริตต่อหน้าที่ของตำรวจที่ถูกกล่าวหาได้ ดังนั้น CJEU จึงยืนยันว่า นาย Buivids สามารถอ้างข้อยกเว้นที่ของกิจการสื่อมวลชนที่ไม่ตกอยู่ภายใต้ข้อบังคับของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้ เนื่องจากเขามีวัตถุประสงค์เพียงอย่างเดียวจากการบันทึกและเผยแพร่วิดีโอคือการเปิดเผยข้อมูลความคิดเห็นหรือแนวคิดต่อสาธารณะ

ปัจจุบัน EU Directive 95/46 มาตรา 9 ปรากฏอยู่ใน GDPR มาตรา 85

Article 85 Processing and freedom of expression and information

Member States shall by law reconcile the right to the protection of personal data pursuant to this Regulation with the right to freedom of expression and information, including processing for journalistic purposes and the purposes of academic, artistic or literary expression.

มาตรา 85 ของ GDPR มาตรา 9 ของ Directive 95/46 นั้นมีความคล้ายกันมาก โดยที่ Directive 95/46 ใช้คำว่า “การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่ดำเนินการเพื่อวัตถุประสงค์ด้านการสื่อสารมวลชนเท่านั้น” (processing of personal data carried out solely for journalistic purposes) ส่วนมาตรา 85 ของ GDPR ใช้คำว่า “การประมวลผลที่ดำเนินการเพื่อการสื่อสารมวลชน” (processing carried out for journalistic purposes) กล่าวคือใน GDPR ไม่มีคำว่า “เท่านั้น” หรือ Solely โดยการตัดคำว่า Solely ออกไปนั้นเนื่องจากมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ตีความ

คำว่าวัตถุประสงค์ด้านการสื่อสารมวลชนให้กว้างขึ้นกว่าเดิมได้¹²³ แต่ก็ยังคงเป็นการยกเว้นกิจการสื่อสารมวลชนเช่นกัน

4.4 แนวทางในการคุ้มครองบุคคลสาธารณะโดยคำพิพากษาศาลฎีกาประเทศไทยเปรียบเทียบกับแนวคำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป

เนื่องจาก GDPR ที่เพิ่งมีผลบังคับใช้ในปี 2561 นั้น จึงทำให้ไม่พบคำวินิจฉัยในกรณีกิจการสื่อสารมวลชนละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะอันจะทำให้สามารถหาบรรทัดฐานจากคำวินิจฉัยได้ ผู้เขียนจึงได้ศึกษาจากคำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปที่เกิดจากการจัดตั้งขึ้นจากรัฐสมาชิกภายในภูมิภาคยุโรปเช่นเดียวกันเพื่อหาบรรทัดฐานในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะในกิจกรรมสื่อสารมวลชน และเทียบเคียงกับคำพิพากษาศาลฎีกาของไทยจนถึงปี พ.ศ. 2539 เพื่อให้เป็นบรรทัดฐานที่สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน

ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าการนำเสนอข่าวจากสื่อทางช่องทางต่าง ๆ เมื่อมีการแสดงออกทางความคิดเห็น (Freedom of Expression) ผู้ที่ตกเป็นข่าวมักอ้างว่าตนมีสิทธิขั้นพื้นฐานอันผู้อื่นจะละเมิดมิได้ เช่น สิทธิในเกียรติยศ ชื่อเสียง ความเป็นส่วนตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นการนำเสนอข่าวสารของบุคคลอันเป็นที่รู้จักของคนในสังคมดี เช่น นักการเมือง ข้าราชการชั้นสูง นักแสดง นักร้อง นักกีฬา เกจิอาจารย์ หรือผู้ที่เรียกร้องทางการเมือง เป็นต้น อันเป็นบุคคลสาธารณะที่ได้อธิบายไปแล้วในบทก่อนนั้น บุคคลเหล่านี้มักจะได้รับ ความสนใจจากประชาชน และมักจะถูกขุดคุ้ยหรือวิพากษ์วิจารณ์ในด้านการงานของเขา หรืออาจรวมถึงเรื่องส่วนตัวที่ผู้คนมักค้นหาเรื่องราวชีวิตหรือข้อมูลส่วนตัวของบุคคลสาธารณะเหล่านั้นมาวิจารณ์กัน โดยอ้างว่าเมื่อบุคคลเหล่านั้นเป็นบุคคลสาธารณะแล้วก็ย่อมถูกวิพากษ์วิจารณ์ได้ แต่ก็อาจมีบางกรณีที่ทำให้บุคคลสาธารณะผู้ตกเป็นข่าวรู้สึกไม่สะดวกใจกับการที่สื่อมวลชนกล่าวถึงตนเองเนื่องจากบางเรื่องราวเป็นการละเมิดความเป็นส่วนตัวของเขามากจนเกินไป หรืออาจเป็นการใช้ถ้อยคำที่รุนแรงทำให้เขารู้สึกไม่พอใจ หรือการนำเสนอข่าวที่ไม่เป็นความจริงทำให้บุคคลสาธารณะนั้นต้องเสียหาย เป็นต้น โดยที่ทั้งสี่ก็อ้างว่าตนมี

¹²³ Natalija Bitikova. *Journalistic Exemption Under The European Data Protection Law*. (2020)

เสรีภาพในการนำเสนอข่าวเพื่อตอบสนองสิทธิที่จะรู้ของประชาชน ในทางกลับกันบุคคลสาธารณะก็เห็นว่าตนควรได้รับความคุ้มครองของกฎหมายเช่นเดียวกับบุคคลทั่ว ๆ ไปเช่นกัน และเมื่อนำเสนอข่าวสารไปก้าวล่วงวิพากษ์วิจารณ์ในมิตินี้แล้ว ก็ควรที่จะได้รับโทษทางกฎหมายจึงทำให้เกิดการฟ้องคดีเพื่อรักษาสิทธิของตนเองและเป็นการเรียกร้องชื่อเสียงกลับคืน

ดังนั้น ผู้เขียนจึงได้รวบรวมคำพิพากษาศาลฎีกาในประเด็นที่เกี่ยวข้อง โดยจัดกลุ่มตามหลักเกณฑ์รูปแบบการละเมิดความเป็นส่วนตัวของ Prosser ตามหัวข้อที่ 3.1 โดยจะได้พิจารณาควบคู่กันไปกับคำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป เพื่อศึกษาถึงบรรทัดฐานการคุ้มครองบุคคลสาธารณะเพื่อหากรอบของความเป็นส่วนตัวของบุคคลสาธารณะทั้ง 3 ประเภทในการสื่อมวลชนนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับบุคคลสาธารณะเหล่านั้น

ตารางที่ 2 คำพิพากษาที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมสื่อสารมวลชนที่นำเสนอข่าวบุคคลสาธารณะ

ชื่อ	คำพิพากษา	การเปิดเผย	อาชีพ	ข้อมูลส่วนบุคคล	ประเด็น	การละเมิดความเป็นส่วนตัว	ความผิด	เหตุผล
บุคคลสาธารณะทั่วไป								
1	4893/2558	หนังสือพิมพ์	รัฐมนตรี	ชื่อ, รูปภาพ	การมีเพศสัมพันธ์	เปิดเผยเรื่องส่วนตัว	ละเมิด ป.พ.พ. ม.420	ละเมิดสิทธิของความเป็นส่วนตัว
2	Édition Plon v. France	หนังสือ	ประธานาธิบดี	ข้อมูลทางการแพทย์	การรักษาระหว่างดำรงตำแหน่ง	เปิดเผยเรื่องส่วนตัว	ละเมิดอนุสัญญาฯ ม.10	เป็นประเด็นที่ประชาชนควรรับทราบ
3	2991/2557	หนังสือพิมพ์	รัฐมนตรี	ชื่อ	สนับสนุนฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลในประเทศที่เกิดความรุนแรง	ฝ่าฝืนความจริง	ป.อ. ม.328	ยอมรับในชั้นเปิดความว่าทราบข่าวข้อความที่ตีพิมพ์ไม่เป็นความจริง
4	6060/2548	หนังสือพิมพ์	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	ชื่อ	ทราบว่ามีการทุจริตคดีโกงธนาคาร แต่กลับเบิกเฉย	ฝ่าฝืนความจริง	ป.อ. ม.328	ไม่ได้ตรวจข้อเท็จจริงของแหล่งที่มา
5	4595/2543	หนังสือพิมพ์	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	ชื่อ	มีส่วนพัวพันกับยาเสพติด	ฝ่าฝืนความจริง	ละเมิด ป.พ.พ. ม.423	ไม่ได้ตรวจข้อเท็จจริงของแหล่งที่มา
6	3520/2543	หนังสือพิมพ์	ผู้ว่าการไฟฟ้า	ชื่อ	อนุมัติโครงการให้เอื้อประโยชน์กับตน	ฝ่าฝืนความจริง	ป.อ. ม.328	เข้าใจคลาดเคลื่อนไปจากความจริง
7	6990/2539	หนังสือพิมพ์	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	ชื่อ	ฉ้อโกงแรงงานไปยังต่างประเทศ	ฝ่าฝืนความจริง	ป.อ. ม.328	นำเสนอข่าวไม่ตรงกับความจริงที่ได้จากแหล่งข้อมูล

ข้อ	คำพิพากษา	การเปิดเผย	อาชีพ	ข้อมูลส่วนบุคคล	ประเด็น	การละเมิดความเป็นส่วนตัว	ความผิด	เหตุผล
8	13692/2557	รายการโทรทัศน์	ผู้อำนวยการส่วนสังกัดกระทรวงฯ	ชื่อ	เป็นผู้ส่งการให้มีการยุติการประท้วง	ฝ่าฝืนความจริง	ยกเว้นความผิด ป.อ. ม.329	มีหลักฐานเป็นหนังสือจากราชการ
9	12411/2557	หนังสือพิมพ์	หัวหน้าหน่วยงานจัดการต้นน้ำแม่สลอง	ชื่อ	การออกโฉนดทับพื้นที่ป่า	ฝ่าฝืนความจริง	ยกเว้นความผิด ป.อ. ม.329	มีข้อมูลมาจากทางราชการ
10	3553/2550	หนังสือพิมพ์	ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรี	ชื่อ, รูปภาพ	รับสินบน	ฝ่าฝืนความจริง	ยกเว้นความผิด ป.อ. ม.329	อ้างอิงจากรายงานการอภิปรายในสภาฯ
11	3654/2543	หนังสือพิมพ์	ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ	ข้อมูลในคำฟ้อง	รายงานข่าวว่าผู้ต้องหาเป็นคดี	ฝ่าฝืนความจริง	ยกเว้นความผิด ป.อ. ม.329	อ้างอิงข้อมูลจากกระบวนการพิจารณาคดีในศาล
12	7435/2541	หนังสือพิมพ์	สมาชิกสภาจังหวัดตามคำสั่งกรมตำรวจ	ชื่อ	ถูกไล่ออกจากราชการเพราะประพฤติผิดวินัยร้ายแรง	ฝ่าฝืนความจริง	ยกเว้นโทษ ป.อ. ม.330	มีข้อมูลจากคำสั่งกรมตำรวจ
13	Krasulya v. Russia	หนังสือพิมพ์	ผู้ว่าการภูมิภาค	ชื่อ	กีดกันสมาชิกสภาคนอื่นให้เปลี่ยนแปลงกฎหมาย โดยวิจารณ์ว่าไม่ละเอียดและไม่ปราณี	ฝ่าฝืนความจริง	ละเมิดอนุสัญญาฯ มาตรา 10	อ้างอิงจากเอกสารการประชุม
14	Grinberg v. Russia	หนังสือพิมพ์	ผู้ว่าการภูมิภาค	ชื่อ	ใช้อำนาจฟ้องสื่อให้ได้รับโทษ, สนับสนุนการฆ่าตัวตาย 18	ฝ่าฝืนความจริง	ละเมิดอนุสัญญาฯ มาตรา 10	เป็นการวิจารณ์ประเด็นทางการเมือง
15	Oberschlick v. Austria	หนังสือพิมพ์	สมาชิกพรรคการเมือง	ชื่อ	นโยบายพรรคมีแนวคิดที่เอื้อต่อภาษี	ฝ่าฝืนความจริง	ละเมิดอนุสัญญาฯ มาตรา 10	เป็นการวิจารณ์โดยอ้างอิงจากนโยบายพรรค

ข้อ	คำพิพากษา	การเปิดเผย	อาชีพ	ข้อมูลส่วนบุคคล	ประเด็น	การละเมิดความเป็นส่วนตัว	ความผิด	เหตุผล
16	Lingens v. Austria	หนังสือพิมพ์	หัวหน้าพรรคการเมือง	ชื่อ	มีทัศนคติเอื้อต่ออนาซี	ฝ่าฝืนความจริง	ละเมิดอนุสัญญาฯ มาตรา 10	เป็นการแทรกแซงมิให้สื่อมีส่วนร่วมในการอภิปรายประเด็นทางการเมือง
17	9362/2557	หนังสือพิมพ์	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด	ไม่สามารถเจาะจงได้	ทุจริตงบประมาณ	-	ไม่มีความผิด	กล่าวถึงสมาชิกทั้งหมดโจทก์เป็นเพียงหนึ่งในนั้น
18	5918/2557	หนังสือพิมพ์	ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ	ไม่สามารถเจาะจงได้	พฤติกรรมไม่เหมาะสมในทางคู่สาวหวัง	-	ไม่มีความผิด	ไม่มีตอนใดระบุว่า เป็นโจทก์ เป็นเพียงความเข้าใจของโจทก์เท่านั้น
19	1513/2551	หนังสือพิมพ์	ผู้บังคับการตำรวจนครบาล	ไม่สามารถเจาะจงได้	รับสินบน	-	ไม่มีความผิด	ระบุแต่ข้อชว่ย ไม่มีนามสกุลและที่ทำงาน
20	3167/2545	หนังสือพิมพ์	ผู้บัญชาการสอบสวนกลาง	ไม่สามารถเจาะจงได้	โรครจิต บ้าอำนาจ	-	ไม่มีความผิด	ไม่สามารถระบุตัวได้
บุคคลสาธารณะบางสถานการณ์								
21	Axel Springer AG v. Germany	หนังสือพิมพ์	นักแสดง	ชื่อ, รูปภาพ, กระบวนพิจารณาในศาลพิจารณาในศาล	มียาเสพติดในครอบครอง	เปิดเผยเรื่องส่วนตัว	ละเมิดอนุสัญญาฯ มาตรา 10	เป็นเพียงการรายงานสถานการณ์ในการจับกุมและผลของการดำเนินคดี

ข้อ	คำพิพากษา	การเปิดเผย	อาชีพ	ข้อมูลส่วนบุคคล	ประเด็น	การละเมิดความเป็นส่วนตัว	ความผิด	เหตุผล
22	5249/2542	หนังสือพิมพ์	นักแสดง	ชื่อ	การมีเพศสัมพันธ์	ฝ่าฝืน ความจริง	ป.อ. ม.328	เป็นความเท็จ
23	1312/2542	หนังสือพิมพ์	กรรมการผู้จัดการ ใหญ่ธนาคาร	ชื่อ	โดนไล่ออกเนื่องจากปล่อยสินเชื่อ ไม่ถูกต้อง	ฝ่าฝืน ความจริง	ป.อ. ม.328	เสนอข่าวผิดไปความจริง โดยไม่คำนึงถึงผู้เสียหาย
24	3/2542	หนังสือพิมพ์	นางงามจักรวาล	ชื่อ, ตำแหน่ง	ค่าจ้างงานถ่ายแบบไป	ฝ่าฝืน ความจริง	ป.อ. ม.328	ไม่สามารถการอ้างอิงได้ ว่าเป็นความจริง
25	2673/2547	หนังสือพิมพ์	เจ้าอาวาสวัด	ชื่อ	ทำผิดระเบียบวินัยสงฆ์	ฝ่าฝืน ความจริง	ยกเว้นความผิด ป.อ. ม.329	เสนอข่าวจากข้อมูลเท็จสื่อ ปรากฏตัวอยู่ในเวลานี้ นั่นเอง
บุคคลสาธารณะโดยไม่สมัครใจ								
26	Birik v. Lithuania	หนังสือพิมพ์	ผู้ติดเชื้อ HIV รายแรกของชุมชน	ชีวิตส่วนตัว, ประวัติทาง การแพทย์	เป็นผู้ติดเชื้อ HIV	เปิดเผยเรื่อง ส่วนตัว	ละเมิดอนุสัญญา มาตรา 8	ละเมิดความเป็นส่วนตัว ของผู้ร้องอย่างร้ายแรง

ที่มา : ผู้เขียนรวบรวมจากคำพิพากษาศาลฎีกาไทย และคำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป

4.4.1 บุคคลสาธารณะทั่วไป

เมื่อเป็นบุคคลสาธารณะย่อมต้องยอมรับว่าสิทธิส่วนบุคคลย่อมมีน้อยลง เนื่องจากบุคคลสาธารณะประเภทนี้ถือว่าสมัครใจที่จะสละสิทธิการดำรงชีวิตโดยปราศจากการสังเกตของประชาชน โดยมีสิทธิที่จะรู้ของประชาชนจะเข้ามาแทนที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักการเมืองหรือเจ้าหน้าที่รัฐที่มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ เนื่องจากการทำงานหรือการบริหารงานส่งผลโดยตรงกับความเป็นอยู่ของประชาชนจึงเป็นที่จับตามองของประชาชนทั้งหลาย และแน่นอนการบอกเสียงที่สำคัญที่สามารถกระจายข่าวสารไปยังประชาชนได้ก็คือสื่อมวลชน ไม่ว่าจะเป็นการรายงานข่าวตามหน้าหนังสือพิมพ์หรือรายการข่าว เป็นต้น โดยสื่อมวลชนแต่ละแขนงจะมีวิธีการบรรยายข่าวรวมทั้งการสืบหาข้อมูลแหล่งข่าวที่แตกต่างกัน บางสื่อก็เล่าผ่านการตีพิมพ์หนังสือพิมพ์ บางสื่อก็เล่าผ่านผู้จัดรายการนั้น ๆ และมักจะพบได้บ่อยครั้งว่าเกิดการฟ้องคดีระหว่างบุคคลสาธารณะประเภทนี้กับสื่อมวลชน เนื่องจากโจทก์เห็นว่าสื่อจำเลยซึ่งเป็นสื่อมวลชนให้เสรีภาพเกินขอบเขตและเป็นการรุกรานสิทธิต่อโจทก์ เช่น การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของตน ที่เห็นได้บ่อยครั้งคือชื่อ หรือรูปภาพ และจากการที่ผู้เขียนศึกษาคำพิพากษาของศาลไทยพบว่าบุคคลสาธารณะเป็นโจทก์ในการฟ้องคดีหมิ่นประมาทสื่อมวลชนจำนวนมาก ทั้งยังมีกรณีฟ้องในความผิดฐานละเมิดตามกฎหมายและพาณิชย์บ้างเล็กน้อย ซึ่งต่อไปนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงโดยจำแนกคำพิพากษาศาลฎีกาออกตามรูปแบบการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของ Prosser ดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

1. กรณีการเปิดเผยเรื่องส่วนตัว

กรณีเปิดเผยเรื่องความสัมพันธ์ทางเพศของบุคคลสาธารณะ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4893/2558 คดีนี้โจทก์เป็นรัฐมนตรีกระทรวงหนึ่ง โดยสื่อ นำข่าวการมีเพศสัมพันธ์โดยระบุว่าชายหญิงในภาพเป็นใคร เป็นการกระทำที่เป็นการก้าวล่วงหรือกระทบกระเทือนต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัวอันเป็นการละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 และการที่บุคคลสาธารณะนั้นแจ้งชื่อ ลักษณะแห่งความผิดและพฤติการณ์ต่าง ๆ ในการร้องทุกข์กล่าวโทษ จะถือว่าเป็นการยินยอมเปิดเผยชื่อและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อสาธารณชนไม่ได้

โดยในคดีนี้ศาลให้ข้อสังเกตว่าแม้บุคคลสาธารณะที่เสียหายในคดีนี้จะไปถึงนักการเมือง แต่เขาก็ย่อมมีสิทธิของความเป็นส่วนตัว ไม่ได้แปลว่าเมื่อเป็นนักการเมืองหรือบุคคลสาธารณะแล้วจะทำให้สิทธิในความเป็นส่วนตัวต้องสูญสิ้นไปทั้งหมด

กรณีเปิดเผยข้อมูลทางการรักษาทางการแพทย์

Édition Plon v. France¹²⁴

เมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2538 บริษัทของผู้ร้องได้จัดทำหนังสือชื่อ Le Grand Secret (The Big Secret) กล่าวคือ เป็นการเรียบเรียงข้อมูลการรักษาทางการแพทย์ของประธานาธิบดี Mitterrand ซึ่งเป็นประธานาธิบดีฝรั่งเศส โดยนายแพทย์ Gubler นายแพทย์ส่วนตัว หนังสือเล่มนี้ กล่าวถึงเรื่องราวเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างดร.กูเบลอร์และประธานาธิบดีโดยอธิบายถึงวิธีการที่เคยจัดทีมแพทย์เพื่อดูแลประธานาธิบดีหลังจากการได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นมะเร็งในปี 2524 เพียงไม่กี่เดือนหลังจากที่เขาได้รับเลือกเป็นประธานาธิบดีครั้งแรกของฝรั่งเศส ซึ่งเดิมหนังสือฉบับนี้มีกำหนดตีพิมพ์ในช่วงกลางเดือนมกราคม 2539 ขณะที่ประธานาธิบดียังมีชีวิตอยู่ แต่ปรากฏว่าเขาเสียชีวิตเมื่อวันที่ 8 มกราคม 2539 ผู้ร้องจึงตัดสินใจที่จะเลื่อนการตีพิมพ์ออกไป

ต่อมา เมื่อวันที่ 10 มกราคม ในปีเดียวกัน หนังสือพิมพ์รายวัน Le Monde ได้ตีพิมพ์บทความซึ่งเปิดเผยว่าประธานาธิบดีป่วยเป็นมะเร็งต่อมลูกหมากตั้งแต่เริ่มดำรงตำแหน่ง 7 ปีแรกและชี้ให้เห็นว่าสาธารณชนไม่ได้รับทราบอย่างเป็นทางการเรื่องความเจ็บป่วยของเขา จนกระทั่งปี 2535 โดยในบทความยังระบุด้วยว่าประธานาธิบดี Mitterrand ได้ไล่ดร. Gubler ออกเนื่องจากเขาอยากลองเลือกที่จะรับการรักษาด้วยยาตัวอื่นแทน ซึ่งการตีพิมพ์ดังกล่าวทำให้ประชาชนมีการแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง และทำให้ ดร. Gubler ตัดสินใจเผยแพร่ Le Grand Secret ในวันที่ 17 มกราคม 2539 เนื่องจากเขาเห็นว่าตนถูกตั้งคำถามจากสังคมถึงการรักษาประธานาธิบดี Mitterrand ว่าเหมาะสมหรือไม่ จึงทำให้ครอบครัวของประธานาธิบดียื่นคำร้องต่อศาลขอให้สั่งระงับการเผยแพร่ Le Grand Secret เนื่องจากเป็นการละเมิดการรักษาความลับทางการแพทย์และเป็นการบุกรุกความ

¹²⁴ Édition Plon v. France (Application. No. 58148/00), 2006.

เป็นส่วนตัวของประธานาธิบดี Mitterrand และทำให้ญาติของเขารู้สึกเศร้าโศกเสียใจ ศาลวินิจฉัยว่าการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวอันแพทย์มีหน้าที่ต้องรักษาความลับทางการแพทย์โดยมีข้อตกลงกับบริษัทผู้ร้องในการเขียนหนังสือเล่มนี้นั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งทำให้ครอบครัวนาย Mitterrand รู้สึกขุ่นเคืองกับการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ ศาลจึงพิพากษาว่าดร. Gubler มีความผิดฐานละเมิดความเชื่อมั่นในวิชาชีพ ส่วนผู้เขียนหนังสือมีความผิดฐานช่วยเหลือและสนับสนุนการกระทำความผิดในลักษณะเดียวกัน และสั่งห้ามจำหน่ายหนังสือ Le Grand Secret อีก

คำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป

ศาลได้ให้ข้อสังเกตว่า เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเป็นรากฐานที่สำคัญของสังคมประชาธิปไตย และเป็นเงื่อนไขพื้นฐานในการที่จะทำให้สังคมก้าวหน้า ซึ่งความคิดเห็นอันได้รับการคุ้มครองมาตรา 10 แห่งอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ไม่เพียงแต่รับรองความคิดหรือข้อมูลข่าวสารในทางที่ดีเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงความคิดเห็นหรือข้อมูลข่าวสารที่มีลักษณะทำให้ขุ่นเคืองใจ ทำให้ตกใจ หรือทำให้ผู้รับสารไม่สบายใจด้วย โดยอนุสัญญาฯ มาตรา 10¹²⁵ ความว่า

“1. ทุกคนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น สิทธินี้ย่อมรวมถึงเสรีภาพในการที่จะมีความคิดเห็น และได้รับการเผยแพร่ข้อมูลและความคิดโดยปราศจากการแทรกแซงจากหน่วยงานทั้งมหาชน โดยไม่ต้องคำนึงถึงพรมแดน มาตรการนี้ไม่ห้ามรัฐในการกำหนดเงื่อนไขในการอนุญาตให้มีการกระจายเสียง แพร่ภาพหรือโทรทัศน์ หรือภาพยนตร์

¹²⁵ Article 10 – Freedom of expression

1. Everyone has the right to freedom of expression. This right shall include freedom to hold opinions and to receive and impart information and ideas without interference by public authority and regardless of frontiers. This article shall not prevent States from requiring the licensing of broadcasting, television or cinema enterprises.

2. The exercise of these freedoms, since it carries with it duties and responsibilities, may be subject to such formalities, conditions, restrictions or penalties as are prescribed by law and are necessary in a democratic society, in the interests of national security, territorial integrity or public safety, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, for the protection of the reputation or rights of others, for preventing the disclosure of information received in confidence, or for maintaining the authority and impartiality of the judiciary.

2. การใช้เสรีภาพดังกล่าว โดยเหตุที่ต้องปฏิบัติตามหน้าที่และความรับผิดชอบ อาจตกอยู่ภายใต้รูปแบบ เงื่อนไข ข้อจำกัด หรือบทลงโทษตามที่กำหนดไว้โดยกฎหมาย และจำเป็นในสังคมประชาธิปไตย เพื่อประโยชน์ในเรื่องความมั่นคงแห่งชาติ บุรณภาพแห่งดินแดน หรือความปลอดภัยสาธารณะ เพื่อป้องกันความไม่สงบ หรืออาชญากรรม เพื่อคุ้มครองสุขภาพ หรือศีลธรรมเพื่อคุ้มครองชื่อเสียง หรือสิทธิของบุคคลอื่น เพื่อป้องกันการเปิดเผยข้อมูลที่ได้มาด้วยความลับ หรือเพื่อธำรงไว้ซึ่งอำนาจหน้าที่และความเป็นกลางของศาล”

สำหรับหลักเกณฑ์ที่ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปนำมาใช้ในการจำกัดเสรีภาพนั้น ศาลจะพิจารณาจากหลักเกณฑ์ 3 ประการ คือ

1. การจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนจะกระทำได้โดยอาศัยบทบัญญัติของกฎหมาย (Prescribe by the law)
2. การจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนต้องเป็นไปภายใต้วัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมาย (Legitimate Aim) ตามมาตรา 10(2) และ
3. การจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนต้องกระทำเท่าที่จำเป็นในสังคมประชาธิปไตย (Necessary in a democratic society) กล่าวคือ จะต้องอยู่ภายใต้ “หลักความได้สัดส่วน” (Proportional Principle)

ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วจะผ่านหลักเกณฑ์ข้อ 1 และ ข้อ 2 กล่าวคือ มีกฎหมายของประเทศนั้น ๆ ให้อำนาจในการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นแล้ว เช่น กฎหมายอาญาในเรื่องหมิ่นประมาท และการจำกัดเสรีภาพนั้นมีขึ้นเพื่อคุ้มครองชื่อเสียงหรือความเป็นส่วนตัวของผู้ที่ถูกกล่าวถึง ดังนั้น ประเด็นส่วนใหญ่จึงเป็นการถกเถียงในข้อ 3 ว่าการจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจำเป็นในสังคมประชาธิปไตยหรือไม่ โดยสำหรับคดีนี้ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปเห็นว่าการแทรกแซงเสรีภาพในการแสดงออกนั้น แม้ว่าการแทรกแซงดังกล่าวจะอยู่ภายใต้กฎหมายในเรื่องหมิ่นประมาท ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการปกป้องชื่อเสียงหรือสิทธิของผู้อื่นนั้น ยังต้องมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาประกอบอีกว่าการแทรกแซงดังกล่าวเป็นสิ่งจำเป็นในสังคมประชาธิปไตยหรือไม่ โดยการผลิตหนังสือที่เปิดเผยข้อมูลทางการแพทย์ของประธานาธิบดีฝรั่งเศส ที่เผยความจริงว่าประธานาธิบดีได้ปิดบังเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลเขาจากสาธารณชน ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปเห็นว่าประเด็นเกี่ยวกับสุขภาพและสมรรถภาพทางกายของผู้นำประเทศเป็นที่แน่นอนว่าต้องเป็นที่เกี่ยวข้องกับสาธารณชน ทั้งการปกปิด

ความเจ็บป่วยดังกล่าวมีผลกระทบต่อเรื่องความโปร่งใสในการบริหารงานการเมือง ดังนั้น การจัดพิมพ์หนังสือที่มีเนื้อหาอยู่บนบริบทของประเด็นที่การถกเถียงอย่างกว้างขวางในฝรั่งเศส โดยเฉพาะเรื่องสิทธิของประชาชนที่จะได้รับรู้เกี่ยวกับความเจ็บป่วยที่อยู่ในขั้นรุนแรงของผู้นำประเทศ และการตั้งคำถามที่ว่าผู้ที่รู้ตัวว่าตัวเองป่วยหนักจะตระหนักหรือไม่ว่าตัวเองจะสามารถดำรงตำแหน่งผู้นำสูงสุดของประเทศต่อไปได้หรือไม่ ยิ่งกว่านั้น การที่ประธานาธิบดี Mitterrand ตามที่ระบุในหนังสือ เก็บงำเรื่องความเจ็บป่วย ตั้งแต่ช่วงเริ่มต้น จนพัฒนาการของอาการป่วยของโรคมาถึงจุดที่ต้องแจ้งให้กับสาธารณชนได้ร่วมรับรู้ (เป็นเวลามากกว่าสิบปีหลังจากการเจ็บป่วย) ได้จุดประกายความสนใจของสาธารณชนต่อประเด็นเรื่องความโปร่งใสของนักการเมือง ศาสลธิทิมูษยชนแห่งยุโรปไม่เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนทางสังคมในการจำกัดเสรีภาพนี้

จากคำพิพากษาฎีกาของไทยข้างต้นและคำวินิจฉัยของศาสลธิทิมูษยชนแห่งยุโรปในเรื่องการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวอันเป็นเรื่องส่วนตัวนั้นซึ่งโดยหลักแล้วเป็นเรื่องที่ผู้นั้นอยากเก็บเป็นความลับไม่ยินดีหากบุคคลอื่นต้องรับรู้ และหากบุคคลอื่นรับรู้แล้วก็อาจรู้สึกไม่พอใจ เป็นที่น่ารังเกียจ เป็นต้น โดยการที่สื่อมวลชนจะนำเรื่องราวดังกล่าวมาเปิดเผยต่อประชาชนนั้นจะต้องได้ความว่าจะต้องเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ หรือข้อกังวลของประชาชน จึงจะเปิดเผยเรื่องดังกล่าวได้ จากคำพิพากษาไทยเป็นกรณีที่สื่อเปิดเผยชื่อและรูปภาพของผู้เสียหายโดยกล่าวว่าเป็นบุคคลที่ตกเป็นข่าวว่ามีเพศสัมพันธ์กับหญิงคนหนึ่ง ทำยที่สุดได้ความว่าหญิงคนดังกล่าวคือแฟนของผู้เสียหายเอง ซึ่งพิจารณาได้ว่าการที่ชายหญิงมีเพศสัมพันธ์กันโดยความยินยอมพร้อมใจในสถานที่เหมาะสมและเหมาะสมเป็นวิถีชีวิตตามปกติของสังคมมนุษย์ และถือเป็นเรื่องส่วนตัวของเขาโดยแท้ อันไม่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของประเทศ หรือเป็นเรื่องที่ประชาชนควรรู้แต่อย่างใด หากแต่เป็นเรื่องที่เมื่อได้รับการเปิดเผยแล้ว ย่อมเป็นที่น่าอับอายของผู้นั้นเสียมากกว่า มีแต่จะทำให้ผู้เสียหายได้รับความเสียหายเป็นวงกว้างมากขึ้น แต่ในคดี Édition Plon นั้น ศาสลธิทิมูษยชนแห่งยุโรปมองว่าเรื่องสุขภาพอันร้ายแรงถึงขนาดเกี่ยวข้องกับความตายของผู้นำประเทศเป็นเรื่องอันเป็นข้อกังวลในของประชาชน ไม่ใช่เรื่องส่วนตัวอันจะถือว่าควรต้องปิดบังแต่อย่างใด ทั้งการที่ปิดบังความจริงดังกล่าวไว้เป็นสิ่งที่ผู้นำประเทศไม่ควรกระทำอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้นำที่ดีควรต้องมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ อาจกล่าวได้ว่าในการเปิดเผยเรื่องส่วนตัวนั้นจะต้องสามารถอธิบายได้ว่าการลงข่าวดังกล่าวเป็น

ประโยชน์ต่อสาธารณชนอย่างไร ไม่ได้หมายความว่าความเป็นนักการเมือง เป็นบุคคลสาธารณะแล้วจะทำให้สิทธิในความเป็นส่วนตัวต้องสูญสิ้นไปทั้งหมดต่ออย่างใดไม่

2. กรณีการฝ่าฝืนความจริง

กรณีที่สื่อมวลชนยอมรับในชั้นเปิดความว่าทราบข่าวข้อความที่ตีพิมพ์ไม่เป็นความจริง

คำพิพากษาฎีกาที่ 2991/2557 สื่อตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ว่าโดยระบุชื่อโจทก์ในบทความนั้น โดยโจทก์ซึ่งเป็นรัฐมนตรีกระทรวงแต่กลับค่านายกรัฐมนตรีของประเทศมาเลเซีย และสนับสนุนฝ่ายตรงข้าม ในขณะที่ประเทศมาเลเซียมีความขัดแย้งกันอย่างรุนแรง ทำให้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยในกรณีนี้สื่อซึ่งเป็นจำเลยเบิกความยอมรับว่าทราบข่าวสิ่งตีพิมพ์ไม่เป็นความจริง ทำให้ผู้อ่านเข้าใจผิดเกี่ยวกับตัวบุคคลสาธารณะนั้น สื่อมวลชนในคดีดังกล่าวนี้จึงมีความผิดฐานหมิ่นประมาท ตามมาตรา 328

นอกจากนี้ศาลฎีกาในคดีนี้ยังเน้นย้ำอีกว่าการเป็นสื่อมวลชนนั้นย่อมจะต้องมีวิชาชีพของสื่อมวลชน ดังนั้นในการนำเสนอข่าวสารให้แก่ประชาชนจะต้องตรงกับความจริงด้วย

กรณีที่สื่อไม่ทราบข่าวข้อความที่ตีพิมพ์นั้นเป็นความจริงหรือไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6060/2548 คดีนี้โจทก์เป็นหัวหน้าพรรคการเมือง หนังสือพิมพ์ที่เป็นจำเลยในคดีนี้ตีพิมพ์ข้อความที่กล่าวชื่อโจทก์และมีเนื้อความในทำนองว่าโจทก์ทราบว่ามีกรทุจริตกดโกงธนาการแต่กลับเพิกเฉยไม่ดำเนินการอันมีเจตนาปกปิดเรื่องการทุจริตไว้ไม่ยอมให้เปิดเผย ทำให้ประชาชนทั่วไปเมื่อได้อ่านข้อความดังกล่าวย่อมเข้าใจความหมายได้ว่าโจทก์ในขณะที่ดำรงตำแหน่งกระทำการโดยไม่ชอบด้วยหน้าที่ ละเว้นการปฏิบัติการตามหน้าที่ไม่ดำเนินการสอบสวนหาตัวผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเรื่องทุจริต ทั้งที่จำเลยยอมรับว่าขณะลงพิมพ์ไม่ทราบข่าวข้อความดังกล่าวนั้นเป็นความจริงหรือไม่ จึงฟังไม่ได้ว่าเป็นการติชมด้วยความเป็นธรรม การกระทำของสื่อมวลชนตามคดีนี้จึงเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท ไม่เข้าข้อยกเว้นความผิดตามมาตรา 329(3)

ทั้งนี้ ศาลยังพิจารณาว่าการที่สื่อมวลชนนั้นอยู่ในวงการสื่อมาเป็นเวลานาน ย่อมต้องมีประสบการณ์และทราบจรรยาบรรณของสื่อมวลชนเป็นอย่างดี ดังนั้นจึงต้องมีหน้าที่ตรวจสอบ

เสียก่อนว่าข้อความดังกล่าวเป็นความจริงหรือไม่ หรือสมควรที่จะลงพิมพ์แพร่หลายหรือไม่ และจะต้องไม่มีเจตนาลงข่าวเพื่อให้หนังสือพิมพ์ขายดีอย่างเดียวโดยไม่ใยดีว่าผู้เสียหายจะได้รับความเสียหายจากการลงข่าวหรือไม่ แต่ตามกรณีดังกล่าวนี้จำเลยในคดีนี้ที่ประกอบอาชีพนักหนังสือพิมพ์ มาตั้งแต่ปี 2507 และเป็นบรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณาหนังสือพิมพ์มาตั้งแต่ปี 2527 แต่กลับไม่ตรวจสอบข้อเท็จจริงของข่าวก่อนตีพิมพ์ มีเจตนาต้องการขายข่าว จำเลยจึงมีความผิด

กรณีสื่อมวลชนเผยแพร่ข่าวโดยนำแหล่งที่มาจากหนังสือพิมพ์ต่างประเทศโดยไม่ได้ตรวจสอบความจริงก่อน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4595/2543 โจทก์เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และในขณะนั้นอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่จะจัดตั้งรัฐบาลใหม่โดยมีผู้คาดว่าโจทก์น่าจะจะได้เป็นนายกรัฐมนตรีคนใหม่ ในคดีนี้สื่อตีพิมพ์ชื่อโจทก์ลงในหนังสือพิมพ์ระบุว่าโจทก์มีส่วนพัวพันกับยาเสพติดถึงขนาดที่หน่วยปราบปรามยาเสพติดของประเทศสหรัฐอเมริกาขึ้นชื่อโจทก์ไว้ในบัญชีดำ รวมทั้งประเทศออสเตรเลียก็ไม่ให้วีซ่าเข้าประเทศแล้วนั้น แม้ว่าข่าวที่จำเลยตีพิมพ์ดังกล่าวจำเลยนำมาจากหนังสือพิมพ์ต่างประเทศ แต่ก็ไม่ได้อ้างอิงตรวจสอบความจริงก่อนและไม่ทราบข่าวต่างประเทศดังกล่าวเป็นความจริงหรือไม่ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายไปในทางที่ว่าโจทก์เป็นคนไม่ดีค้ายาเสพติด จึงเป็นการใส่ข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง การกระทำของจำเลยจึงเป็นละเมิดต่อโจทก์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 423 วรรคหนึ่ง

ทั้งนี้ ศาลฎีกาในคดีดังกล่าวยังให้ข้อสังเกตไว้ว่าแม้โจทก์เป็นนักการเมืองที่ถือว่าเป็นบุคคลสาธารณะที่สมควรต้องถูกตรวจสอบได้รับการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับความประพฤติ การประกอบอาชีพและความเป็นอยู่ตามสมควรก็ตาม แต่จำเลยในฐานะสื่อมวลชนนักหนังสือพิมพ์ก็ต้องมีวิจรรณญาณตามสมควรที่จะไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นการล่วงสิทธิขั้นพื้นฐานของโจทก์ ด้วยการเสนอข้อความอันฝ่าฝืนความจริงต่อประชาชนก่อให้เกิดความเสียหายต่อโจทก์ หรือทำให้ประชาชนดูหมิ่นเกลียดชังโจทก์อีกด้วย และโดยหน้าที่และจรรยาบรรณแล้ว ต้องนำข่าวดังกล่าวเสนอต่อประชาชนให้ทราบอันเป็นประโยชน์สาธารณะตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นตามสมควรในวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้ การไม่ลงข่าวสารข้อมูลก็ย่อมเป็นการปิดหูปิดตาประชาชนอันผิดจรรยาบรรณของสื่อมวลชนนักหนังสือพิมพ์จึงจำต้องเสนอข่าวให้ประชาชนทราบอีกด้วย

กรณีสื่อมวลชนเสนอข่าวโดยเข้าใจคลาดเคลื่อนไปจากความจริง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3520/2543 ผู้เสียหายในคดีนี้เป็นผู้ว่าการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค โดยสื่อตีพิมพ์ชื่อผู้เสียหายในหนังสือพิมพ์ว่าโดยระบุว่าได้อนุมัติให้จัดจ้างโดยวิธีพิเศษฝ่าฝืนมติที่ประชุมอันเป็นการเอื้อประโยชน์ให้แก่พวกพ้องของตน แต่ต่อมาหนังสือพิมพ์นั้นก็ยอมรับว่าเป็นข้อความที่คลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง จึงมีความผิดฐานหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา ตามมาตรา 328 เนื่องจากทำให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นบุคคลสาธารณะเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง เนื่องจากกรณีดังกล่าวทำให้ประชาชนที่อ่านข่าวเข้าใจผิดไปว่าโจทก์เป็นคนคดโกงโดยทุจริตในโครงการอนุมัติที่สูงกว่าวงเงินเดิมถึง 70 ล้านบาท

ศาลฎีกาในคดีนี้กล่าวว่าแม้ว่าหน้าที่ของสื่อมวลชนจะต้องเสนอข่าวโดยฉับไวให้ถึงวงทันประเด็นบ้านเมือง แต่ข้อความที่ตีพิมพ์โฆษณาที่ต้องอยู่บนพื้นฐานของความจริงด้วย

กรณีที่สื่อเสนอข่าวไม่ตรงกับความจริงที่ได้จากแหล่งข้อมูล

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6990/2539 คดีนี้โจทก์เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งจำเลยตีพิมพ์บทสัมภาษณ์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอีกพรรคหนึ่งที่กล่าวถึงโจทก์อันเป็นการติชมด้วยชอบธรรมและไม่มีข้อความตอนใดที่บ่งชี้ว่าโจทก์ได้ร่วมกับผู้มีชื่อหลอกลวงคนงานอันเป็นการประทุพถุมิชอบแต่อย่างใด แต่จำเลยกลับมาตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์โดยระบุชื่อสกุลโจทก์และถ้อยคำทำนองว่าโจทก์มีส่วนร่วมในการหลอกลวงคนงานให้ไปทำงานในประเทศญี่ปุ่นอันเป็นการทุจริตไม่เหมาะสมแก่เกียรติศักดิ์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ว่าโจทก์มีส่วนร่วมในการฉ้อโกงแรงงาน ทั้งที่ไม่ตรงกับบทสัมภาษณ์แต่อย่างใด จึงไม่ใช่การติชมด้วยความเป็นธรรมอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทต่อโจทก์ ตามมาตรา 328

ซึ่งจากกรณีดังกล่าวเป็นการที่สื่อไม่ได้ตรวจสอบความจริงก่อนนำเสนอจึงไม่ทราบว่ามีข้อมูลที่ได้รับมาเป็นความจริงหรือไม่ หรือไม่มีหลักฐานเพียงพอให้เข้าใจเช่นนั้นได้ หรือมีเจตนาเปลี่ยนแปลงเนื้อความทำให้ประชาชนที่ได้อ่านข้อความหรือได้ฟังเข้าใจความหมายผิด จึงเป็นกรณีการไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนความจริง (False light in the public eye) ดังนั้นกรณี

ดังกล่าวศาลฎีกาจึงพิพากษาว่าการกระทำของสื่อ่นั้นเป็นความผิดเนื่องจากทำให้บุคคลสาธารณะคนนั้น ๆ ได้รับความเสียหายต่อชื่อเสียง เกียรติยศ

อย่างไรก็ตามหากการนำเสนอข่าวสารของบุคคลสาธารณะในกลุ่มนี้อันเกี่ยวข้องกับประโยชน์โดยรวมของประชาชนเป็นกรณีที่สื่อมวลชนตรวจสอบความจริงจากแหล่งข้อมูลแล้ว หรือมีหลักฐานเพียงพอทำให้สื่อเข้าใจความหมายเช่นนั้น หรือเป็นการเผยแพร่เรื่องราวทั่วไปที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับบุคคลสาธารณะนั้นโดยไม่มีข้อความอื่นอันเป็นเจตนาทุจริต หรือไม่ทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายผิดไปจากความจริงอันทำให้เป็น False light in the public eye แล้วนำเสนอข่าวสารให้แก่ประชาชนทราบตามการทำหน้าที่ของสื่อที่เปรียบเสมือนหูตาให้กับประชาชน อันเป็นเสรีภาพของสื่อมวลชน การกระทำนั้นจึงไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทหรือละเมิด แม้จะกล่าวชื่อหรือลงรูปภาพของบุคคลสาธารณะนั้นในข่าวด้วยก็ตาม ดังตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาต่อไปนี้

กรณีที่สื่อมวลชนนำเสนอข่าวสารโดยมีเหตุให้เชื่อว่าเป็นความจริง

คำพิพากษาฎีกาที่ 13692/2557 คดีนี้โจทก์เป็นผู้อำนวยการส่วนสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จำเลยซึ่งเป็นผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์กล่าวถึงโจทก์ในรายการโทรทัศน์ของตนว่าโจทก์ส่งคนมาก่อกวนการชุมนุมของประชาชนทั้งยังจุดประทัดในที่สาธารณะเนื่องจากจำเลยมีหลักฐานคือถ้อยคำเบิกความจากการสอบสวนของเจ้าพนักงานตำรวจว่ามีพยานกล่าวถึงโจทก์ ทั้งยังมีหลักฐานว่ามีหนังสือเรียกเจ้าหน้าที่ในสังกัดของโจทก์มารวมตัวกันโดยมุ่งหน้าไปที่การชุมนุมนั้น เมื่อเหตุการณ์แวดล้อมเหล่านั้นทำให้จำเลยเข้าใจว่าโจทก์มีส่วนเกี่ยวข้องับเหตุการณ์นั้นจริง และได้รายงานข่าวไปตามที่เข้าใจเช่นนั้น โดยไม่ได้มีเจตนาให้ผู้ฟังเข้าใจผิด ทั้งนี้ ไม่ว่าข้อเท็จจริงจะเป็นดังที่จำเลยเข้าใจหรือไม่ก็ตาม ก็ถือเป็นการแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริต ไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท

กรณีที่สื่อตีพิมพ์ข้อความโดยมีหลักฐานอันเป็นข้อมูลจากทางราชการ

คำพิพากษาฎีกาที่ 12411/2557 ข้อเท็จจริงในคดีนี้คือจำเลยตีพิมพ์ข้อความในหนังสือพิมพ์ระบุถึงโจทก์ซึ่งเป็นหัวหน้าหน่วยจัดการต้นน้ำแม่สลองว่ามีการออกโฉนดทับพื้นที่ป่าต้นน้ำแม่สลอง โดยการนำเสนอข่าวดังกล่าวมีข้อมูลมาจากทางราชการที่ดำเนินการตรวจสอบอย่างต่อเนื่องโดยคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงถึง 2 ชุด เป็นการเสนอข่าวไม่ใช่เป็นการสร้างเรื่องขึ้น

เองหรือมีเจตนาทำให้ผู้อ่านเข้าใจผิดไปจากความหมายของข้อมูลเดิมแต่อย่างใด แต่เป็นการกระทำใน ฐานะสื่อมวลชนซึ่งมีหน้าที่เสนอข่าวสารที่เกิดขึ้นในบ้านเมืองให้ประชาชนทราบเท่านั้น จึงเป็นการ แสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริต ดิชมด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของ ประชาชนย่อมกระทำ ไม่เป็นความผิดหมิ่นประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329(3)

กรณีที่สื่อมวลชนมีเสนอข่าวสารที่เกิดขึ้นในบ้านเมืองให้ประชาชนทราบโดยนำข้อมูลมา จากการอภิปรายในสภา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3553/2550 ขณะเกิดเหตุคดีนี้โจทก์ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยเลขาธิการ รัฐมนตรี อันเป็นผู้บริหารลำดับสูงของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นกระทรวงที่มีหน้าที่ดูแลชีวิตความ เป็นอยู่ของประชาชนโดยตรง จึงเป็นบุคคลที่ประชาชนและสื่อมวลชนให้ความสนใจติดตามพฤติกรรม และย่อมวิพากษ์วิจารณ์ได้ โดยจำเลยลงบทความระบุชื่อและรูปพรรณของโจทก์ในคอลัมน์ใน หนังสือพิมพ์อันเป็นการตั้งข้อสงสัยในพฤติกรรมของโจทก์ว่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิ่งเต้น ช่วยเหลือบุคคลภายนอกหรือไม่ อันเป็นเพียงการรายงานข้อมูลในการอภิปรายไม่ไว้วางใจในสภาอัน เป็นการเสนอข่าวสารให้ประชาชนทราบเท่านั้น โดยมีได้เป็นการยืนยันข้อเท็จจริงหรือใช้ถ้อยคำให้ ผู้อ่านเข้าใจผิดไปว่าโจทก์กระทำเช่นนั้นจริงไม่ ไม่ใช่เรื่องที่จำเลยทั้งสองสร้างขึ้นเอง จึงเป็นการ แสดงความคิดเห็นโดยสุจริต ดิชมด้วยความเป็นธรรม อันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ จึงได้รับ ยกเว้นความผิดตาม ป.อ. มาตรา 329 (3)

กรณีสื่อมวลชนเพียงแต่เสนอข่าวเหตุการณ์ประจำวันโดยไม่ปรากฏว่ามีเจตนาไม่สุจริต

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3654/2543 คดีนี้โจทก์เป็นผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติใน ขณะนั้น โดยจำเลยตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ถึงคำฟ้องที่บุคคลอื่นฟ้องโจทก์เป็นคดีในคดีอื่นอันเป็น ข้อความในกระบวนการพิจารณาคดีในศาลซึ่งล้วนเป็นข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับข้อหาความผิดที่ถูกฟ้อง โดย ไม่ปรากฏว่ามีข้อความอื่นนอกเหนือไปจากนั้นอันจะสื่อแสดงให้เห็นเจตนาไม่สุจริต จึงเป็นการ รายงานข่าวเรื่องที่คุณลสารธารณะว่าถูกฟ้องเท่านั้น ไม่เป็นการทำให้ประชาชนที่ได้ทราบข้อความ ดังกล่าวเข้าใจไปว่าโจทก์ไม่ซื่อสัตย์สุจริต หรือเป็นคนไม่ดีไม่มีคุณธรรม กรณีดังกล่าวถือได้ว่าเป็นกรณี

ที่สื่อมวลชนแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาลโดยสุจริต จึงไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท

จะเห็นได้ว่ากรณีดังกล่าวเป็นเพียงการลงพิมพ์โฆษณาในหนังสือพิมพ์อันเป็นการเสนอข่าวเหตุการณ์ประจำวันที่เกิดขึ้นในแต่ละวันซึ่งเป็นหน้าที่ของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับจะต้องกระทำ โดยไม่ปรากฏว่าสื่อนั้นมีเจตนาทำลายชื่อเสียงของบุคคลสาธารณะ จึงเป็นเสรีภาพของสื่อที่สามารถกระทำได้โดยชอบ

กรณีที่สื่อเพียงแต่รายงานข่าวตามความจริงโดยมิได้เพิ่มเติมข้อความให้ผิดจากความหมายเดิมแต่อย่างใด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 7435/2541 ในคดีนี้สื่อมวลชนได้ลงข่าวคำสั่งกรมตำรวจที่มีคำสั่งไล่โจทก์ออกจากราชการในหนังสือพิมพ์ของจำเลย โดยมีได้เพิ่มเติมข้อความให้ผิดจากความหมายในคำสั่งของกรมตำรวจแต่อย่างใด เป็นเพียงการแจ้งให้ประชาชนทราบถึงรายละเอียดของสาเหตุของการที่โจทก์ถูกไล่ออกเท่านั้น กล่าวคือ ระบุว่าโจทก์ซึ่งเป็นสมาชิกสภาจังหวัดตามคำสั่งกรมตำรวจชัดเจนและไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาโดยชอบที่แต่งตั้งให้โจทก์ไปประจำหน้าที่ที่ต่างจังหวัด ทั้งยังมีพฤติการณ์รีดไถพ่อค้าและประชาชนอันได้แก่ผู้รับเหมาก่อสร้างบ้านพักครูและโรงเรียนขององค์การบริหารส่วนจังหวัด นอกจากนี้ยังบังคับให้พ่อค้าซื้อบัตรจัดงานช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติด กับปฏิบัติหน้าที่ไม่ชอบโดยจับยึดรถจักรยานยนต์ของประชาชนแล้วไม่ดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดตามกฎหมาย โดยไม่นำรถจักรยานยนต์ยึดมาส่งต่อหน่วยงานราชการ เมื่อทางคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงแล้วเห็นว่า โจทก์ได้กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงจริง ทางกรมตำรวจจึงมีคำสั่งให้ไล่โจทก์ออกจากราชการตามคำสั่งกรมตำรวจ ข้อความที่ลงพิมพ์ดังกล่าวย่อมเป็นข้อความที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน ซึ่งจำเลยมีสิทธิพิสูจน์ได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 330 วรรคท้าย ดังนั้นเมื่อจำเลยได้ตีพิมพ์ข่าวในหนังสือฉบับพิพาทเกี่ยวกับการกระทำของโจทก์ตามความเป็นจริง จำเลยย่อมไม่ต้องรับโทษ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการเผยแพร่ข่าวของสื่อมวลชนในคดีนี้จะทำให้โจทก์เสียชื่อเสียงทั้งที่ยังอาจไม่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาจังหวัดในคราวต่อไปก็ตาม แต่เมื่อเรื่องราวดังกล่าวไม่ใช่เป็นการใส่ความในเรื่องส่วนตัวเพราะเป็นเรื่องดีแผ่สิ่งประพฤติกู้ร้ายและกระทำหน้าที่มีชอบของโจทก์ขณะเป็นข้าราชการตำรวจเพื่อให้ประชาชนรับทราบและให้ผู้ประพฤติกมิ

ชอบฟังเรื่องราวไว้ ย่อมเป็นข้อความที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน สื่อซึ่งเป็นจำเลยในคดีนี้มีสิทธิพิสูจน์ความจริงเพื่อไม่ต้องรับโทษได้

นอกจากนี้ยังมีข้อเท็จจริงเพิ่มเติมในคดีนี้ว่าโจทก์กล่าวอ้างว่าตนลาออกจากราชการก่อนที่จะถูกกรมตำรวจไล่่ออก จึงเป็นเพียงบุคคลธรรมดาไม่ใช่บุคคลสาธารณะ การที่สื่อลงข่าวถึงตนเช่นนั้นจึงเป็นการกล่าวถึงตนในเรื่องส่วนตัวนั้น แต่จากการนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์พบว่าขณะที่กรมตำรวจมีคำสั่งไล่โจทก์ออกนั้น โจทก์ยังไม่ได้ลาออกจากราชการ ดังนั้นโจทก์จึงเป็นบุคคลสาธารณะซึ่งอาจถูกวิพากษ์วิจารณ์ได้ เมื่อเป็นถึงเจ้าพนักงานตำรวจอันเป็นเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนแต่กลับประพฤติผิดต่อกฎหมายและผิดระเบียบของทางราชการเสียเอง เมื่อจำเลยเป็นสื่อมวลชนจึงเป็นหน้าที่ของจำเลยที่ต้องเปิดเผยข่าวตามความจริงได้

กรณีสื่อวิพากษ์วิจารณ์เรื่องการเปลี่ยนแปลงระบบกฎหมายการเลือกตั้ง

Krasulya v. Russia¹²⁶

ผู้ร้องเป็นหัวหน้ากองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ภูมิภาค “Noviy Grazhdanskiy Mir” โดยวันที่ 4 มกราคม 2545 หนังสือพิมพ์ดังกล่าวได้ตีพิมพ์บทบรรณาธิการในหัวข้อ “Chernogorov (เซอร์โนโกรอฟ) ได้เข้าถึง Stavropol (เมืองสตัฟโพรปอล) อย่างลับ ๆ แล้ว” โดยนายเซอร์โนโกรอฟนั้นเป็นผู้ว่าการภูมิภาคเมืองดังกล่าวและเป็นคู่แข่งของผู้สมัครในการเลือกตั้งเข้ารับตำแหน่งในปี 2543 และในบทความดังกล่าวนี้กล่าวถึงการตัดสินใจของสมาชิกส่วนใหญ่ในสภานิติบัญญัติของเมืองสตัฟโพรปอลถึงการเปลี่ยนแปลงขั้นตอนการแต่งตั้งนายกเทศมนตรีว่านายกเทศมนตรีจะไม่ได้รับการเลือกตั้งจากชาวเมืองอีกต่อไป แต่ได้รับการแต่งตั้งโดยสภานิติบัญญัติ ทั้งยังกล่าวว่าการตัดสินใจเปลี่ยนแปลงนี้มาจากแรงกดดันจากนายเซอร์โนโกรอฟที่เข้าร่วมการประชุมพร้อมด้วยที่ปรึกษาหลายคนเพื่อพยายามที่จะชักชวนสมาชิกสภานิติบัญญัติให้ตัดสินใจเช่นนั้น นับจากนั้นเป็นต้นมาสมาชิกสภานิติบัญญัติเหล่านั้นก็ตกอยู่ภายใต้วงจรแห่งการเป็นตัวแทนของเซอร์โนโกรอฟ โดยมีค่าตอบแทนเป็นส่วนแบ่งอย่างทุจริตอีกด้วย

¹²⁶ Krasulya v. Russia (Application no. 12365/03), 2007.

ต่อมาเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2545 สำนักงานอัยการของภูมิภาคสตุ๊ฟโรปอลได้รับคำร้องจากผู้ว่าการเซอร์โนโกรอฟให้ดำเนินการทางอาญากับผู้ร้องฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาที่ได้กระทำโดยสื่อมวลชน และศาลวินิจฉัยว่าข้อความในบทความที่เผยแพร่ขึ้นสร้างความเสียหายต่อเกียรติและศักดิ์ศรีของเซอร์โนโกรอฟผู้ว่าการภูมิภาคสตุ๊ฟโรปอล เนื่องจากการทำลายชื่อเสียงในอาชีพ โดยการกล่าวหาว่าผู้ว่าการเซอร์โนโกรอฟติดสินบนสมาชิกสภานิติบัญญัติเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ในการเลือกตั้งนั้นไม่เป็นความจริง ทั้งนี้ นายเซอร์โนโกรอฟยังได้รับการเลือกตั้งให้เป็นผู้ว่าอีกสมัยเป็นสมัยที่สอง จึงเป็นการยืนยันว่าเขาไม่ใช่ผู้ว่าฯ ที่ไร้ความสามารถโดยสิ้นเชิง ท้ายที่สุดศาลจึงตัดสินว่าผู้ร้องมีความผิดฐานหมิ่นประมาท

คำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป

ในคดีนี้ ศาลพิเคราะห์ว่าความจำเป็นในสังคมประชาธิปไตย (Democratic Society) นั้นจะต้องพิจารณาว่าเป็นเรื่องที่เป็นที่ต้องการของสังคมอย่างเร่งด่วนและได้สัดส่วนกับความชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

สำหรับในการพิจารณาเรื่องการแทรกแซงเสรีภาพในการแสดงออกนั้น นอกจากศาลจะพิจารณาหลักเกณฑ์ 3 ประการ ได้แก่ 1. อาศัยบทบัญญัติของกฎหมาย (Prescribe by the law) 2. เป็นไปภายใต้วัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมาย (Legitimate Aim) 3. จำเป็นในสังคมประชาธิปไตย (Necessary in a democratic society) แล้ว ในคดีนี้ศาลยังกล่าวว่าจะต้องพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ อีกด้วย เช่น สถานะของผู้ร้อง สถานะของผู้ที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ บทความที่ถูกเผยแพร่ ซึ่งในกรณีนี้ ผู้ร้องเป็นนักข่าวและหัวหน้ากองบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ โดยการที่ศาลในประเทศพิพากษาว่าเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทนั้น ต้องได้ความว่าการแทรกแซงนั้นเหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ของสื่อ และเมื่อผู้ร้องวิพากษ์วิจารณ์นายเซอร์โนโกรอฟซึ่งเป็นผู้ว่าการเขตอันเป็นอาชีพนักการเมือง นายเซอร์โนโกรอฟจึงจำต้องยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์ในขอบเขตที่กว้างขวางกว่าปัจเจกบุคคลทั่วไป อีกทั้งตำแหน่งของเขามาจากการเลือกตั้ง จึงต้องยอมรับการตรวจสอบโดยสื่อมวลชนและสาธารณชนอย่างละเอียดโดยหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นจึงต้องมีความอดทนอดกลั้นสูงกว่าคนทั่วไป

ทั้งนี้ เนื้อความในบทความของผู้ร้องตีพิมพ์เป็นการกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงระบบการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีในเมืองหลวงของภูมิภาคซึ่งกล่าวว่าได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกอย่างไม่

เหมาะสม ทั้งยังมีการวิพากษ์วิจารณ์ความสามารถในการบริหารงานของนายเซอร์โนโกรอฟ โดยศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปเห็นว่าเรื่องดังกล่าวเป็นประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประชาชน เนื่องจากเป็นเรื่องที่ประชาชนกังวลและยังเป็นที่ถกเถียงทางการเมืองกันอยู่ในขณะนั้น ทั้งยังเห็นว่าการลอบบีให้สมาชิกสภาลงความเห็นให้มีการเปลี่ยนแปลงการเลือกตั้งนั้น มีหลักฐานอันเป็นเอกสารจากการเข้าประชุม ในมุมมองของศาลจึงเห็นว่าข้อเท็จจริงที่มีอยู่นั้นเพียงพอที่จะวินิจฉัยคดีแล้ว ดังนั้น ศาลจึงเห็นว่าบทความที่ผู้ร้องเผยแพร่เป็นการวิพากษ์วิจารณ์ที่เป็นธรรมแล้วในประเด็นที่เป็นเรื่องสำคัญอันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ และผู้ร้องกระทำภายใต้ของเขตแห่งเสรีภาพโดยไม่ได้ก้าวล่วงแต่อย่างใด คำพิพากษาของศาลในประเทศอันเป็นการจำกัดเสรีภาพของผู้ร้องจึงไม่ได้สัดส่วนและไม่เป็นไปตามความเป็นจำเป็นในสังคมประชาธิปไตย ดังนั้น จึงเป็นการละเมิดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของผู้ร้องตามมาตรา 10 แห่งอนุสัญญา

กรณีที่อยู่วิพากษ์วิจารณ์ว่าไม่ละเอียดและไม่ปราณี

Grinberg v. Russia¹²⁷

เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2545 หนังสือพิมพ์ Guberniya ซึ่งผู้ร้องเป็นบรรณาธิการและผู้ก่อตั้ง ได้ตีพิมพ์บทความโดยมีเนื้อความกล่าวว่าการนับคะแนนโหวตยังคงดำเนินอยู่ แต่ค่อนข้างเป็นที่ชัดเจนแล้วว่านายพลชามานอฟเป็นผู้ได้รับเลือกให้เป็นผู้ว่าการภูมิภาค ซึ่งย้อนกลับไประหว่างการหาเสียง เขาเคยได้ให้คำมั่นกับชาวเมืองไว้ว่ามาจมา แต่ในความคิดของฉัน (ผู้ร้อง) เห็นว่าสิ่งที่ทำเพียงสิ่งเดียวก็คือการกำลังทำสงครามกับสื่อมวลชนอิสระและนักข่าว เนื่องจากในขณะนั้นมีการพิจารณาคดีระหว่างนายพลชามานอฟและนักข่าวคนหนึ่งอยู่ โดยที่หัวหน้าบรรณาธิการที่เป็นคู่ความในคดีนั้น ถูกศาลพิพากษาจำคุก 1 ปี โดยในเนื้อความยังกล่าวอีกว่านายพลชามานอฟเป็นผู้สนับสนุนในการสังหารเด็กหญิงอายุ 18 ปีโดยไม่มีความละเอียดหรือชัดเจนใด ๆ

ต่อมาในวันที่ 10 กันยายน นาย Shamanov จึงฟ้องหมิ่นประมาทในทางแพ่งต่อบรรณาธิการและผู้ก่อตั้งหนังสือพิมพ์ Guberniya โดยในคำฟ้องบรรยายว่า คำกล่าวในบทความที่ว่า

¹²⁷ Grinberg v. Russia (Application no. 23472/03), 2005.

‘ไม่ละเอียดและไม่มีความปราณี’ นั้นไม่เป็นความจริง และสร้างความเสียหายต่อเกียรติยศและชื่อเสียงของตน โดยศาลในประเทศพิพากษาว่าถ้อยคำในบทความดังกล่าวทำให้เสียเกียรติศักดิ์ศรีและชื่อเสียงในวิชาชีพเพราะผู้เสียหายเป็นถึงผู้ว่าการเขต และได้รับผิดเป็นเงิน 5,000 รูร์ (200 ยูโร) และให้จำเลยเผยแพร่คำพิพากษาในหนังสือพิมพ์ เพราะผู้ร้องไม่สามารถพิสูจน์ความจริงได้ว่าผู้เสียหาย ‘ไม่ละเอียดและไม่มีความปราณี’

คำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป

ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปให้ข้อสังเกตในคดีนี้ว่าเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นถือเป็นรากฐานสำคัญของสังคมประชาธิปไตย การวิพากษ์วิจารณ์อันเป็นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นนั้นไม่เพียงแต่จะหมายถึงข้อมูลหรือข้อความคิดในทางที่ดีเท่านั้น แต่ยังสามารถทำให้ผู้ที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์รู้สึกขุ่นเคืองใจหรือถูกรบกวนได้ อันอยู่ภายใต้พื้นฐานแห่งสังคมประชาธิปไตย โดยสื่อมวลชนมีบทบาทหน้าที่สำคัญในสังคมประชาธิปไตยอย่างยิ่ง แต่ก็จะต้องไม่ก้าวข้ามขอบเขต โดยเฉพาะอย่างยิ่งขอบเขตในเรื่องชื่อเสียงและสิทธิของผู้อื่นและความจำเป็นในการป้องกันจากการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นความลับ แต่ก็ยังคงมีหน้าที่ในการให้ข้อมูลแก่ประชาชนในลักษณะที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสื่อมวลชน ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลและความคิดต่าง ๆ หรือประเด็นที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับผลประโยชน์สาธารณะ เพราะมิฉะนั้นสื่อมวลชนจะไม่สามารถแสดงบทบาทสำคัญของตนในการเป็น “สุนัขเฝ้ายามสาธารณะ” (Public watchdog) ทั้งนี้ ศาลกล่าวว่าการพิสูจน์ความจริงและการพิสูจน์ในเชิงคุณค่าจะต้องแยกการพิจารณาออกจากกัน เนื่องจากการพิสูจน์ในเชิงคุณค่านั้นไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นจริงหรือไม่ เพียงแต่การพิสูจน์จะต้องสามารถอ้างอิงถึงข้อเท็จจริงที่มีอยู่สำหรับการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของสื่อมวลชนในการวิพากษ์วิจารณ์ได้

ทั้งนี้ ในการพูดทางการเมืองหรือการอภิปรายเกี่ยวกับคำถามเกี่ยวกับผลประโยชน์สาธารณะสำหรับนักการเมืองที่ทำหน้าที่สาธารณะนั้นจะต้องมีกว้างกว่าการกล่าวถึงบุคคลทั่วไปซึ่งเป็นที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยจะต้องถูกตรวจสอบทุกคำพูดและการกระทำของเขาไม่ว่าจะโดยนักข่าวหรือสาธารณชน โดยบทความดังกล่าวเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์สาธารณะ เนื่องจากการวิพากษ์วิจารณ์พฤติกรรมของผู้ว่าการภูมิภาคซึ่งได้รับเลือกตั้งจากประชาชน ในส่วนที่ผู้ร้องใช้ถ้อยคำ ว่า “ไม่ละเอียดและไม่ปราณี” นั้น เป็นการพิสูจน์ในเชิงคุณค่า เนื่องจากเป็นสิ่งที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นจริงเช่นนั้นหรือไม่ แต่ศาลเห็นว่าแม้จะเป็นถ้อยคำที่ไม่เหมาะสมไปบ้าง แต่ก็ยังเป็นประเด็นทาง

การเมืองอันเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ และเมื่อผู้เสียหายเป็นนักการเมืองอาชีพ จะต้องยอมรับการถูกวิพากษ์วิจารณ์ที่ยอมรับได้นั้นกว้างกว่าปัจเจกชน ทั้งนี้ ศาลในประเทศไม่ได้ชี้ให้เห็นว่ามีความจำเป็นเร่งด่วนทางสังคมใด ๆ ในการคุ้มครองนายชามานอฟเหนือไปกว่าสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของผู้ร้อง ประกอบกับไม่ปรากฏจากคำพิพากษาของศาลในประเทศว่าบทความของผู้ร้องส่งผลกระทบต่ออาชีพทางการเมืองของนายชามานอฟหรือชีวิตการทำงานของเขายังใด ดังนั้น การแทรกแซงเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นดังกล่าวจึงไม่มีความจำเป็นในสังคมประชาธิปไตยตามความหมายของอนุสัญญาฯ มาตรา 10

กรณีที่สี่วิจารณ์นโยบายว่ามีแนวคิดแบบสังคมนิยมหรือนาซี

Oberschlick v. Austria¹²⁸

นาย Grabher Meyer ซึ่งเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอันเป็นพรรคร่วมรัฐบาลได้กล่าวปราศรัยในที่สาธารณะเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายที่รัฐต้องเสียไปในการดูแลครอบครัวของชาวต่างชาติ และเสนอว่ารัฐควรเพิ่มค่าลดหย่อน 50% สำหรับสตรีชาวออสเตรียเพื่อลดการทำแท้ง และลดค่าใช้จ่ายให้แก่ครอบครัวชาวต่างชาติซึ่งเป็นหญิงลงไป 50% นาย Oberschlick ซึ่งเป็นบรรณาธิการของนิตยสาร Forum ซึ่งเป็นผู้ร้องในคดีตีพิมพ์หนังสือพิมพ์ทำนองว่านโยบายของพรรคในเรื่องค่าลดหย่อนที่เสนอขึ้นมาเพื่อป้องกันการอ้างเหตุผลการทำแท้งโดยอ้างเหตุผลทางการเงิน และในส่วนของ การลดเงินสงเคราะห์แรงงานต่างชาตินั้นทำให้พวกเขาถูกมองว่าด้อยค่า เป็นการยุยงให้เกิดความเกลียดชังหรือการดูถูกแรงงานต่างชาติ มีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดสังคมนิยมแห่งชาติหรือนาซี และได้พิมพ์ฐานความผิดทางกฎหมายว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการยุยงปลุกปั่นให้เกิดความเกลียดชัง ต่อมา นาย Grabher Meyer จึงฟ้องนาย Oberschlick ในความผิดอาญาฐานหมิ่นประมาท และขอให้มีการยึดนิตยสารฉบับดังกล่าว ศาลพิพากษาว่านาย Oberschlick ไม่สามารถพิสูจน์ความจริงดังกล่าวได้ จึงเป็นกล่าวหาโดยปราศจากมูลความจริงที่เพียงพอ ผู้ร้องจึงถูกพิพากษาว่ามีความผิดฐานหมิ่นประมาท

¹²⁸ Oberschlick v. Austria (Application no. 11662/85), 1991.

คำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป

ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปวินิจฉัยว่า แม้ถ้อยคำที่ผู้ร้องตีพิมพ์ในบทความนั้นจะเป็นการใช้ถ้อยคำที่รุนแรง และยั่วผู้อ่านก็ตาม และแม้ว่าศาลชั้นต้นแห่งกรุงเวียนนาจะเห็นว่านโยบายที่ให้ลดเงินสนับสนุนแก่ผู้อพยพก็ตาม แต่ไม่สามารถพิสูจน์ทัศนคติของนาย Grabher Meyer ได้แต่อย่างใดว่ามีแนวคิดสังคมนิยมแห่งชาติหรือนาซีดังที่ผู้ร้องกล่าว แต่การที่ผู้ร้องกล่าวถึงนโยบายของนาย Grabher นั้นเป็นความจริงเนื่องจากมีหลักฐานเป็นรายงานถ้อยแถลงนโยบาย และแม้ว่าข้อความของผู้ร้องที่กล่าวถึงฐานความผิดอาญาจะทำให้ประชาชนผู้อ่านเข้าใจความหมายผิดไปบ้างว่า Grabher ถูกฟ้องหรือบ้างก็เข้าใจไปว่าถูกศาลพิพากษาแล้วนั้น แต่ในมุมมองของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป เห็นว่าเป็นเพียงถ้อยคำยั่วให้เพื่อดึงดูดความสนใจของประชาชนเท่านั้น ผู้ร้องไม่ได้ใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเกินส่วน ดังนั้น จึงไม่ใช้การแทรกแซงอันจำเป็นในสังคมประชาธิปไตย จึงเป็นการละเมิดมาตรา 10 แห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป

กรณีที่อยู่วิพากษ์วิจารณ์ว่าไร้ศีลธรรม

Lingens v. Austria¹²⁹

หลังจากผ่านการเลือกตั้งทั่วไปของออสเตรีย 4 วัน นาย Simon Wiesenthal ซึ่งเป็นประธานของกลุ่มชาวยิวให้สัมภาษณ์ถึง Friedrich Peter หัวหน้าพรรคเสรีนิยมโดยกล่าวหาว่าในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 Peter เคยสั่งสังหารประชาชนจำนวนมาก และในวันต่อมา นาย Bruno Kreisky ซึ่งเป็นอดีตนายกและเป็นหัวหน้าพรรคสังคมนิยมก็ได้ให้สัมภาษณ์ในทำนองที่เป็นการปกป้องนาย Peter เนื่องจากพรรคการเมืองของเขาชนะการเลือกตั้ง และกำลังจะได้เป็นพรรคร่วมรัฐบาลเดียวกับพรรคของ Peter ต่อมาผู้ร้องจึงตีพิมพ์บทความ 2 ฉบับในเดือนเดียวกันกล่าวถึงนาย Kreisky ว่าเป็นพันธมิตรกับนาซี มีทัศนคติที่เอื้อเฟื้อต่อนาซีที่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของออสเตรีย และตั้งคำถามว่ามีความจำเป็นแค่ไหนที่ต้องยิงคนบริสุทธิ์ นอกจากนี้ยังใช้ถ้อยคำว่านาย Kreisky “เป็นนัก

¹²⁹ Lingens v. Austria (Application no. 9815/82), 1986.

ฉวยโอกาสที่เลวร้าย” “ไร้ศีลธรรม” และ “ไร้ศักดิ์ศรี” ศาลในประเทศพิพากษาว่าผู้ร้องไม่มีหลักฐาน เพื่อพิสูจน์ความจริง จึงเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท

คำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป

แม้ทบทวนคดีในเรื่องหมิ่นประมาทของออสเตรียจะยกเว้นความรับผิดชอบพิสูจน์ได้ว่า ข้อความที่ลงเป็นความจริง แต่ในมุมมองของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปเห็นว่าการจะพิสูจน์ว่านาย Kreisky เป็นคนที่ผู้ร้องกล่าวหรือไม่นั้น ไม่สามารถพิสูจน์ได้ เนื่องจากเป็นเรื่องการพิสูจน์ในการ ประเมินคุณค่า การที่ศาลในประเทศพิพากษาว่าการกระทำของผู้ร้องเป็นความผิดหมิ่นประมาทและ สั่งริบหนังสือพิมพ์ในช่วงเวลาที่ผู้คนต่างสนใจการเมืองเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ ของการจัดตั้งรัฐบาลนั้น เป็นการแทรกแซงมิให้สื่อมวลชนมีส่วนร่วมในการอภิปรายประเด็นทาง การเมืองอันอาจส่งผลกระทบต่อชีวิตของประชาชนจึงเป็นการขัดต่อหน้าที่ของสื่อมวลชนในฐานะ Public watch dog จึงเป็นการละเมิดมาตรา 10 แห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป เนื่องจากเสรีภาพในการถกเถียงในเรื่องการเมืองเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เป็นหัวใจของสังคม ประชาธิปไตยและศาลไม่พบว่าการแทรกแซงดังกล่าวมีความจำเป็นในสังคมประชาธิปไตย ทั้งนี้ เมื่อ เข้ามาเป็นนักการเมืองย่อมจะต้องยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์ได้สูงกว่าบุคคลทั่วไป เนื่องจากเป็น บุคคลที่อยู่ในบริบทที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ จึงต้องยอมให้ถูกตรวจสอบได้ ไม่ว่าจะจากทั้ง ประชาชนหรือสื่อมวลชนก็ตาม และเมื่อเป็นสื่อมวลชนย่อมมีเสรีภาพในการแสดงออกใด ๆ ที่จะ รายงานข้อมูลข่าวสาร ทศนคติ ความคิดเห็นของบุคคลที่เป็นผู้นำทางการเมือง และยอมต้องเป็นไป เพื่อประโยชน์สาธารณะ ทั้งยังจะต้องเชื่อถือได้ ถูกต้อง อยู่ภายใต้หลักสุจริตและจริยธรรมของ สื่อมวลชน

จากกรณีคำพิพากษาฎีกาในกลุ่มเบื้องต้นนั้น อาจสรุปได้ว่าศาลฎีกาของไทยมองว่า นักการเมืองถือว่าเป็นบุคคลสาธารณะที่สมควรถูกตรวจสอบและอาจถูกวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับความ ประพฤติ หรือการประกอบอาชีพและความเป็นอยู่ตามสมควรได้ แต่สื่อมวลชนก็ต้องมีวิจรรย์ญาณ ตามสมควรที่จะไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นการล่วงสิทธิขั้นพื้นฐานของโจทก์ ดังนั้น ในการเสนอข่าว สื่อมวลชนจะต้องกระทำโดยใช้จรรยาบรรณในการตรวจสอบข้อมูลให้ว่าเป็นจริงหรือไม่ และ แหล่งข้อมูลดังกล่าวจะต้องมีความน่าเชื่อถือและเพียงพอที่จะเสนอข่าวเช่นนั้นได้ด้วย ไม่ใช่เป็นการ

เสนอข่าวลอย ๆ หรือข้อมูลเท็จอันทำให้ผู้อื่นเข้าใจผิด โดยตัวอย่างที่ศาลเห็นว่าสื่อเสนอข่าวตามความเป็นจริงและเป็นการตรวจสอบข้อมูลเพียงพอตามจริยธรรมของสื่อมวลชนแล้ว เช่น ได้รับข้อมูลแหล่งข่าวจากทางราชการ รายงานข่าวอันเป็นกระบวนการพิจารณาในศาล มีรายงานการประชุมหรือเป็นการตีพิมพ์ข้อมูลที่ได้มาโดยสุจริตที่ไม่ได้ใส่ความหรือให้ร้ายต่อผู้ที่ตกเป็นข่าว เป็นต้น ดังนั้นหากเป็นเผยแพร่ข้อมูลของบุคคลสาธารณะอันเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะโดยสุจริตตามวิชาชีพแล้ว การกระทำดังกล่าวย่อมไม่เป็นความผิด

ในขณะที่ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปมองว่าการวิพากษ์วิจารณ์หรือตั้งคำถามถึงการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ผู้บริหารลำดับสูงที่มีบริบทเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะนั้น สื่อไม่จำเป็นต้องมีหลักฐานเพียงพอในการพิสูจน์ แต่จะต้องมีความสุจริตและเสนอข่าวตามจริยธรรมของสื่อมวลชนหรือหากเป็นการวิพากษ์วิจารณ์ซึ่งเป็นการยากในการพิสูจน์ ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปมีแนวโน้มในการคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงออกมากกว่าคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวของบุคคลสาธารณะ เนื่องจากมีแนวคิดที่ว่าเมื่อเข้ามาเป็นนักการเมืองย่อมจะต้องยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์ได้สูงกว่าบุคคลทั่วไป จึงต้องยอมให้ถูกตรวจสอบและวิพากษ์วิจารณ์จากทั้งสื่อมวลชนและประชาชน

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเนื้อความในข่าวที่สื่อมวลชนนำเสนอจะทำให้เข้าใจได้ว่าหมายถึงบุคคลสาธารณะอันอาจเป็นการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวก็ตาม แต่หากไม่สามารถระบุตัวตนได้ว่าบุคคลในข่าวหมายถึงผู้ใด เช่น การใช้ชื่อสมมติ ชื่อย่อ หรือกล่าวถึงแบบรวม ๆ ไม่ได้เฉพาะเจาะจงว่าหมายถึงผู้ใด หรือผู้ฟังหรือผู้อ่านข่าวนั้นต้องไปแสวงหาเพิ่มเองว่าหมายถึงผู้ใดทั้งไม่แน่ใจว่าเมื่อหาข้อมูลแล้วจะเป็นบุคคลนั้นหรือไม่ หรือเป็นเพียงความเข้าใจของบุคคลสาธารณะคนนั้น ๆ เพียงคนเดียว และแม้เนื้อความจะทำให้บุคคลที่ได้ฟังหรืออ่านข่าวเข้าใจไปว่าบุคคลในข่าวมีพฤติกรรมไม่น่ารั้งเกียรติ ไร้อริยธรรม หรือเป็นคนชั่วร้าย ก็ไม่ใช่การละเมิดความเป็นส่วนตัวแต่อย่างใด ยกตัวอย่างเช่น

กรณีกล่าวถึงภาพรวม โดยโจทก์เป็นเพียงสมาชิกหนึ่งในนั้นเท่านั้น

คำพิพากษาฎีกาที่ 9362/2557 โดยในคดีนี้โจทก์เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด จำเลยตีพิมพ์คอลัมน์ในหนังสือพิมพ์จำนวนว่องค์กรท้องถิ่นทุกองค์กรมีการทุจริตคอร์รัปชันจากงบประมาณ โดยการจัดโครงการขึ้นมาเพื่อเบิกงบประมาณแล้วไม่ได้ทำอะไรอีกเลย ให้ลองคิดเอา

เองว่าครบวาระ 4 ปีจะได้คนละเท่าไร โดยไม่มีข้อความตอนใดระบุว่าโจทก์มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทุจริตคอร์รัปชันในองค์การบริหารส่วนจังหวัด เนื่องจากสมาชิกทั้งสิ้น 30 คน โดยโจทก์เป็นเพียงสมาชิกคนหนึ่ง หากมีผลทำให้ความนิยมของประชาชนในตัวจำเลยลดน้อยลงไม่ จึงไม่เป็นการหมิ่นประมาทโจทก์

กรณีนำเสนอข่าวโดยไม่ได้กล่าวว่าเป็นบุคคลตามเนื้อความในข่าวเป็นบุคคลใด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5918/2557 ในคดีนี้โจทก์เป็นผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ จำเลยซึ่งเป็นสื่อมวลชนตีพิมพ์ข้อความกล่าวถึงบุคคลหนึ่งว่าเป็นผู้นางค์กร ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ นายพลตำรวจ ซึ่งมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมในทางชู้สาวกับผู้สื่อข่าวหญิง ใช้กลไกอำนาจคุ้มครองตน ใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาประโยชน์ทางเพศอย่างไร้จริยธรรม มีพฤติกรรมเป็นหวง มีเล่ห์เหลี่ยมกลอุบายหลอกลวงหญิงกามารมณ์ ใ้ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาไปจุดกระชากผู้หญิงที่ตนสนใจ หรือถูกใจมาให้โดยไม่สนใจว่าเป็นลูกเมียใคร เสียหายในเรื่องผู้หญิง โดยไม่มีตอนใดระบุว่าโจทก์หรือทำให้เข้าใจว่าหมายถึงโจทก์ จึงเป็นเพียงความเข้าใจของโจทก์เท่านั้น หากใช่เป็นความเข้าใจของบุคคลทั่วไปไม่ บุคคลทั่วไปที่อ่านข้อความย่อไม่ทราบหรือเข้าใจได้ว่าหมายความถึงผู้ใดทั้งยังไม่อาจทราบได้ว่าจะเป็นเรื่องจริงตามที่ลงพิมพ์หรือไม่ หากต้องการรู้ความหมายว่าเป็นผู้ใดก็ต้องไปสืบเสาะหาเพิ่มเติม ทั้งไม่แน่ว่าหลังจากสืบเสาะค้นหาเพิ่มเติมแล้วจะเป็นตัวโจทก์จริงหรือไม่ และหากในกรณีนี้ทำการสืบเสาะค้นหาแล้วจึงทราบว่าหมายความถึงโจทก์ก็เป็นการทราบจากการที่บุคคลนั้นได้สืบเสาะค้นหาข้อเท็จจริงมาเองในภายหลัง หากได้ทราบโดยอาศัยข้อความที่ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ตามคำฟ้องไม่ได้ยึดถือความรู้สึคนึกคิดของบุคคลผู้ที่เข้าใจว่าหมายถึงตนเองเป็นสำคัญ จึงไม่เป็นการหมิ่นประมาทโจทก์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 และ 328

จากคำพิพากษาศาลฎีกานี้แสดงให้เห็นว่าการใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามโดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง อันจะเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทนั้นจะต้องได้ความว่าการใส่ความดังกล่าวได้ระบุถึงตัวบุคคลผู้ถูกใส่ความเป็นการยืนยันรู้ได้แน่นอนว่าเป็นใคร หรือหากไม่ระบุถึงผู้ที่ถูกใส่ความโดยตรงการใส่ความนั้นก็จะต้องได้ความว่าหมายถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ ผู้ใส่ความจึงจะมีความผิดฐานหมิ่นประมาท

กรณีระบุชื่อเป็นอักษรย่อโดยไม่ได้ระบุนามสกุลและสถานที่ทำงาน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1513/2551 ในคดีนี้โจทก์เป็นผู้บังคับการตำรวจนครบาลในขณะนั้น จำเลยเป็นสื่อมวลชนได้ลงพิมพ์ข้อความในหนังสือพิมพ์ว่า “ผู้บังคับการ พ. กองบังคับการ หมายเลข 5 ที่กำลังจะเกษียณในปี 2546 ได้ไป 3 ล้านบาท ทำทุนหลังเกษียณ” โดยไม่มีข้อความในใตที่ระบุชื่อและนามสกุลของโจทก์หรือพอจะให้ทราบได้ว่าเป็นโจทก์ เพียงแต่ระบุชื่อเป็นอักษรย่อเท่านั้น และมีได้ระบุนามสกุล ทั้งสถานที่ทำงานกองบังคับการหมายเลข 5 ก็ไม่ชัดเจนว่าเป็นที่ใด บุคคลทั่วไปที่อ่านข้อความย่อมไม่อาจทราบหรือเข้าใจได้ว่าอักษรย่อหมายความว่าความถึงผู้ใดและเป็นเรื่องจริงตามที่ลงพิมพ์หรือไม่ หากต้องการรู้ความหมายว่าเป็นผู้ใดก็ต้องไปสืบเสาะค้นหาเพิ่มเติม ทั้งไม่แน่ว่าหลังจากสืบเสาะค้นหาเพิ่มเติมแล้วจะเป็นตัวโจทก์จริงหรือไม่ และหากหลังจากสืบเสาะค้นหาแล้วจึงทราบว่าหมายความว่าความถึงโจทก์ก็ไม่ได้ทราบจากข้อความที่ลงพิมพ์ แต่ทราบจากการที่บุคคลผู้นั้นได้สืบเสาะค้นหาข้อเท็จจริงมาเองในภายหลัง มิได้ทราบหมายความว่าความถึงโจทก์โดยอาศัยข้อความจากหนังสือพิมพ์ ลำพังเพียงข้อความตามที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์จึงยังไม่เป็นข้อความที่หมิ่นประมาทโจทก์

กรณีกล่าวโดยรวมโดยไม่ได้ระบุเฉพาะเจาะจงว่าเป็นผู้ใด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3167/2545 คดีนี้โจทก์เป็นผู้บัญชาการสอบสวนกลางซึ่งกำกับดูแลกองปราบปราม โจทก์ฟ้องจำเลยเป็นคดีหมิ่นประมาทเนื่องจากข้อความที่จำเลยซึ่งเป็นสื่อมวลชนตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์คดีนี้ทำให้ตนเสียหายต่อชื่อเสียงและต่อภาพพจน์ในตำแหน่งของตน เช่น ถ้อยคำที่ว่า “ยังเป็นเจ้าหน้าที่เป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ถ้าใจไม่เป็นผู้ใหญ่ เออะอะจะใช้แต่อำนาจจัดการกับคนที่บังอาจมาวิพากษ์วิจารณ์ ก็คนโรคจิตบ้าอำนาจดี ๆ นี่เอง ... ก็แค่พวกโรคจิตเท่านั้นแหละ” โดยไม่ได้ระบุเฉพาะเจาะจงว่าเป็นผู้ใด แม้จะระบุถึงกองปราบปรามอยู่ด้วย ก็เป็นกล่าวโดยรวม มิได้ระบุตัวเจ้าพนักงานตำรวจในกองปราบปรามคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ หรือตำรวจหน่วยใดในกองปราบปรามที่ระบุได้แน่นอน ดังนั้นจึงเป็นเพียงข้อความที่จำเลยตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์เป็นข้อความทั่ว ๆ ไป ที่วิจารณ์การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติต่อประชาชนที่มาร่วมชุมนุมตามสิทธิที่จะทำได้ในระบบประชาธิปไตยว่าไม่เหมาะสมไม่ควรเท่านั้น ไม่มีข้อความตอนใดที่เป็นการกล่าวร้ายใส่ความ และแม้จะมีคำว่าคนโรคจิตหรือบ้าอำนาจอยู่ด้วยก็เป็นถ้อยคำที่จำเลยกล่าวออกมาด้วยความรู้สึกที่เห็นว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ควรกระทำการใด ๆ รุนแรงต่อประชาชนผู้มาชุมนุมเท่านั้น มิได้กล่าวหาถึงขั้นว่าประพฤติชั่วกระทำการขัดต่อกฎหมายและศีลธรรมอันดีหรือฉ้อราษฎร์บังหลวง ดังนั้นจำเลยจึงไม่มีความผิดหมิ่นประมาท

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่าการพิจารณาว่าถ้อยคำใดหมิ่นประมาทหรือไม่ ไม่ใช่จะพิจารณาหรือวัดจากความรู้สึกของผู้ถูกใส่ความเป็นสำคัญ เพราะอารมณ์และความรู้สึกของบุคคลจะมีที่มาจากความเห็นแก่ตนเองของแต่ละบุคคลแตกต่างกัน ดังนั้น การพิจารณาว่าถ้อยคำหรือข้อความใดจะเป็นการใส่ความผู้อื่นจนทำให้เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชังหรือไม่ จึงต้องพิจารณาจากการรับรู้ถึงอารมณ์ความรู้สึกและความเข้าใจในถ้อยคำหรือข้อความนั้นของวิญญูชนทั่วไปไปเป็นเกณฑ์

สรุปได้ว่า สื่อมวลชนที่จะได้รับยกเว้นให้รายงานข่าวของบุคคลสาธารณะประเภททั่วไป สอดคล้องกับมาตรฐานสากล เพียงแต่ไม่มีกฎหมายหรือคำพิพากษาระบุยอมรับสถานะชัดเจน

โดยบุคคลสาธารณะทั่วไปสำหรับคำพิพากษาศาลไทยซึ่ง เช่น รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หัวหน้าพรรคการเมือง ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาตินั้น เมื่อบุคคลเหล่านี้เป็นบุคคลที่มีประโยชน์เกี่ยวข้องต่อส่วนรวมแล้ว ยังจะต้องได้ความชัดเจนว่าสื่อได้ตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร หรือมีหลักฐานอ้างอิงข้อมูลข่าวที่เสนอ และนำเสนอข่าวตามความจริง เช่น มีหลักฐานจากหนังสือของราชการชัดเจน มีข้อมูลจากรายงานกระบวนการพิจารณาคดีในศาล มีข้อมูลมาจากคณะกรรมการสอบสวนของทางราชการ ข้อมูลมาจากคำสั่งกรมตำรวจ เอกสารรายงานการประชุม หรืออยู่ในสถานที่อันเป็นแหล่งข้อมูลนั้นเอง และสำหรับประเด็นที่ศาลพิจารณาว่าเป็นประโยชน์สาธารณะอันจำเป็นต้องเปิดเผยให้ประชาชนทราบ เช่น การประทุพติพิตวินัยร้ายแรง มีพฤติกรรมรีดไถประชาชน ถูกไล่ออกจากราชการ ก่อความขัดขวางการชุมนุมของประชาชน ทุจริตออกโฉนดทับพื้นที่ป่าไม้ รับสินบนอันเป็นการประทุพติโดยมิชอบ เปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาท, มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งคนงานไปประเทศโดยไม่ถูกต้อง การหลีกเลี่ยงภาษีอันส่งผลกระทบต่องบประมาณของแผ่นดินอันทำให้รัฐขาดรายได้ ผิดบังการทุจริตคดโกงภายในธนาคารจนเป็นเหตุให้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินในระบบธนาคารและทำให้ภาวะเศรษฐกิจของประเทศไม่มั่นคง การจัดสรรงบประมาณ เสนอข่าวว่าบุคคลสาธารณะนั้นถูกฟ้องเป็นคดี เป็นต้น แต่หากเป็นเรื่องส่วนตัวอันไม่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะแต่อย่างใด บุคคลสาธารณะย่อมได้รับความคุ้มครองในความเป็นส่วนตัว เช่น เรื่องการมีเพศสัมพันธ์

4.4.2 บุคคลสาธารณะบางสถานการณ์

สำหรับในประเทศไทยที่พบเห็นส่วนใหญ่นั้น มักเป็นกรณีของการละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวหรือสิทธิส่วนบุคคลของดารา นักร้อง ที่พบได้บ่อยนั้นคือกรณีที่นักแสดงถูกสื่อมวลชนมัก

รายงานข่าวอันเป็นเรื่องส่วนตัวของเขา เช่น เรื่องชีวิตรัก เรื่องดาราคณนี้ทะเลาะกับดารารักคนอื่น หรือเป็นการแอบถ่ายขณะที่เขาไปเที่ยว จนเป็นการรบกวนการใช้ชีวิตของบุคคลสาธารณะเหล่านั้นโดย อาจเห็นได้อยู่บ่อยครั้ง ยกตัวอย่างเช่นกรณีของนักแสดง มิน พิษญา ได้ถูกแอบถ่ายในห้องน้ำของ สถาบันการศึกษาแห่งหนึ่ง และมีการแชร์ภาพดังกล่าวอย่างแพร่หลาย มีการแสดงความคิดเห็นจาก สื่อมวลชนและประชาชนจำนวนมาก หรือกรณีของเมท-ภริณี ซึ่งเป็นักแสดงที่เป็นจับตามอง หลังจากที่ได้คบหากับสงกรานต์ จึงทำให้ผู้คนที่ยังเฝ้ามองไปพบเจอเธอตามสถานที่ต่าง ๆ และแอบ ถ่ายภาพของเธอมาลงโซเชียล รวมถึงมีการส่งข้อความที่ไม่เหมาะสมลงในแอปพลิเคชันอินสตาแกรมลงใน บัญชีผู้ใช้ของเธอด้วย จนท้ายที่สุดเธอจึงฟ้องคดีหมิ่นประมาทผู้ที่โพสต์ข้อความที่ทำให้เธอเสียหาย เป็นคดีหมิ่นประมาท แต่หากเป็นกรณีส่วนใหญ่แล้วในประเทศไทยหากมีกรณีเช่นนี้ เรื่องมักจะขึ้นไป ไม่ถึงศาลชั้นฎีกา โดยมากมักจะเป็นการไกล่เกลี่ยกันก่อน หรือสื่อมาขอโทษดาราาก่อนเพื่อป้องกันการ ถูกฟ้อง หรือฟ้องแล้วแต่ไกล่เกลี่ยกันได้จึงยอมถอนฟ้อง จึงมักไม่ค่อยพบคำพิพากษาศาลฎีกาจำนวน มากนัก

ต่อไปนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงคำพิพากษาของศาลฎีกาและคำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่ง ยุโรปในกรณีที่มีการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของบุคคลสาธารณะประเภทนี้โดยจำแนกตามรูปแบบการ ละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของ 3.1 ดังต่อไปนี้

1. กรณีการเปิดเผยเรื่องส่วนตัว

สำหรับคำพิพากษาศาลฎีกาไทย ผู้เขียนเพียงกรณีที่มีแม่ฟังได้ว่าเรื่องนั้นเป็นเรื่องส่วนตัว เช่น สื่อตีพิมพ์ว่าโจทก์ซึ่งเป็นนักแสดงมีเพศสัมพันธ์กับผู้อื่น แต่ในคดีโจทก์กล่าวว่าไม่เป็นความจริง สื่อลงข้อความเท็จ ทำให้ประชาชนที่ได้อ่านเข้าใจผิด จึงไม่เข้าหลักเกณฑ์ Public disclosure of private facts ของ Prosser ที่เรื่องส่วนตัวนั้นต้องเป็นเรื่องจริง ดังนั้น ผู้เขียนจึงจำแนกคำพิพากษา ฎีกาดังกล่าวให้อยู่ในประเภท False light in the public eye หรือการไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความ อันฝ่าฝืนความจริง โดยจะได้กล่าวถึงต่อไป ทั้งนี้ ผู้เขียนพบกรณีคำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่ง ยุโรปในเรื่องดังกล่าว ดังนี้

กรณีเปิดเผยข้อมูลว่านักแสดงถูกจับในข้อหาเมียเสพติดในครอบครัว

Axel Springer AG v. Germany¹³⁰

คดีนี้ผู้ร้องเป็นบริษัทมหาชนจำกัด ได้ตีพิมพ์หนังสือพิมพ์ 2 บทความเกี่ยวกับ X นักแสดงโทรทัศน์ที่มีชื่อเสียงมากในขณะนั้น เขาได้แสดงเป็นพระเอกละครหลายเรื่อง เช่น รับบทเป็นผู้กำกับ การตำรวจ เป็นฮีโร่ และละครทุก ๆ เรื่องมักได้เรตติ้งพุ่งสูงมาก ต่อมา X ถูกตัดสินว่ามีความผิดฐานครอบครัวยาเสพติดโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ต้องคำพิพากษาให้จำคุก 5 เดือนและปรับอีก 5,000 ยูโร

ซึ่งบทความที่ผู้ร้องตีพิมพ์ 2 ฉบับนั้น ได้แก่

(1) ในปี 2547 ตีพิมพ์หัวเรื่องเป็นชื่อตัวละครที่ X และกล่าวว่าถูกจับโคเคนที่งานเทศกาลเปียร์ที่มิวนิก โดยมีรายละเอียดต่อว่าในเทศกาลเปียร์ดังกล่าวมีการปาร์ตี้ เหล่าดาราคงแขนกันมาตมยา และพบว่าต้นตอของนักแสดง X มีโคเคนจำนวนหนึ่งด้วย ทั้งยังกล่าวอีกว่าแม้ก่อนหน้านี้ X จะเคยถูกจำคุกในข้อหาเกี่ยวกับยาเสพติดมาแล้ว แต่ก็เห็นได้ชัดว่า X ไม่ได้หวาดกลัวต่อการเข้าคุกเลย ทั้งยังตีพิมพ์รูปถ่ายของ X อีก 3 รูปในบทความดังกล่าวอีกด้วย

(2) ในปี 2548 ผู้ร้องก็ตีพิมพ์กล่าวถึง X อีกว่าเขาสารภาพในศาลแล้วว่าเสพโคเคนและกัญชาจริง แต่ทำเป็นครั้งคราวเท่านั้น ไม่ได้ติด และเมื่อศาลถามต่อว่าและปัจจุบันยังเสพยาอยู่หรือไม่ เขาก็ตอบเพียงว่าไม่แล้ว ตอนนั้นผู้ร้องก็ประทับใจที่ X นอกจากข้อความดังกล่าวแล้ว ผู้ร้องก็ยังลงรูปของ X ในบทความอีกเช่นกัน

ต่อมา X จึงฟ้องผู้ร้องต่อศาลเนื่องจากบทความที่ตีพิมพ์ระบุถึงชื่อพร้อมทั้งเปิดเผยรูปภาพของเขาเป็นจำนวนมาก โดยศาลพิพากษาว่าการที่ผู้ร้องเปิดเผยชื่อและรูปภาพของผู้เสียหายเช่นนั้นเป็นการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้เสียหาย แม้ว่าความผิดของผู้เสียหายไม่ใช่การกระทำผิดเล็กน้อย แต่การรายงานข่าวของผู้ร้องเป็นการนำไปเปรียบเทียบกับบทบาทที่ X ได้รับในละครว่าเป็นผู้กำกับ การตำรวจ อันมุ่งเน้นให้ประชาชนเห็นว่าเขาเป็นคนไม่ตืดงเช่นตัวละครที่ได้รับ ดังนั้น ศาลจึงพิพากษาว่าการตีพิมพ์ข่าวของผู้ร้องอันเป็นการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของ X นั้น เป็นการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัว และถ้อยคำที่ผู้ร้องตีพิมพ์นั้นไม่ได้สัดส่วนกับความเสียหาย เนื่องจากไม่ใช่เพียง

¹³⁰ Axel Springer AG v. Germany (Application no. 39954/08), 2012.

การรายงานข่าวสารเท่านั้น แต่ส่งผลกระทบต่อหน้าที่การทำงานของ X อันทำให้เขาเสียโอกาสในอาชีพนักแสดง

คำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป

ในคดีนี้ ศาลใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาสมดุระหว่างเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของสื่อมวลชนกับสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคลสาธารณะ ต่อไปนี้

1. สิ่งที่เกี่ยวข้องให้เกิดประเด็นที่เป็นที่สนใจ

การพิจารณาจากจุดเริ่มต้นว่าประเด็นที่ประชาชนให้ความสนเจินนั้นมาจากอะไร ยกตัวอย่างเช่น เพราะการที่สื่อเป็นผู้ตีพิมพ์รูปภาพหรือบทความนั้น จึงได้รับความสนใจจากประชาชน โดยประเด็นที่ได้รับความสนใจอาจเป็นประเด็นด้านการเมือง ด้านอาชญากรรม ด้านกีฬา หรือด้านการให้ความบันเทิง เป็นต้น

ในคดีนี้ ผู้ร้องซึ่งเป็นสื่อมวลชนเป็นผู้ตีพิมพ์บทความและลงรูปผู้เสียหายในหนังสือพิมพ์ของตน จึงทำให้ประชาชนสนใจในประเด็นดังกล่าว โดยการที่ผู้ร้องเป็นสื่อ นั้น ผู้ร้องย่อมมีหน้าที่ในการรายงานข่าวที่เกิดขึ้นให้ประชาชนทราบ

2. ระดับของความมีชื่อเสียง

โดยพิจารณาจากบทบาทหน้าที่ของบุคคลที่ตกเป็นข่าวว่าเป็นที่รู้จักของประชาชนเพียงใด เช่น เป็นบุคคลธรรมดา หรือบุคคลทำหน้าที่ในบริบทสาธารณะ เช่น หากบุคคลที่ตกเป็นข่าวเป็นนักการเมือง แง่มุมของความเป็นส่วนตัวก็จะลดน้อยลงบุคคลธรรมดาทั่วไป เนื่องจากเป็นบุคคลที่และสื่อก็มีสิทธิที่จะรายงานเกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวของเขาได้มากขึ้น

แม้ว่า X ไม่ได้เป็นศูนย์กลางของความสนใจของสาธารณชนถึงขนาดที่จะต้องสูญเสียแง่มุมของชีวิตส่วนตัวในระดับเดียวกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับบริบทสาธารณะ แต่เขาเป็นนักแสดงที่เป็นที่รู้จักเป็นอย่างดี อันถือเป็นบุคคลสาธารณะ

3. พฤติกรรมก่อนที่จะกลายเป็นประเด็น

หากพฤติกรรมก่อนหน้านั้นเคยยินยอมต่อสื่อให้เปิดเผยรายละเอียดเกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวของตนได้ ความคาดหวังที่จะได้รับการคุ้มครองในความเป็นส่วนตัวก็จะมีประสิทธิภาพก็ลดลง

ซึ่งพฤติกรรมก่อนหน้าของ X ต่อสื่อ คือ เขาเคยเปิดเผยเรื่องราวชีวิตส่วนตัวนี้ในการสัมภาษณ์หลายครั้ง จึงถือเป็นการที่เขาสมัครใจเองที่จะยอมให้เปิดเผยชีวิตส่วนตัวได้

4. การได้มาและความถูกต้องของข้อมูล

กล่าวคือ การรายงานข่าวของสื่อมวลชนจะต้องกระทำโดยสุจริต และอยู่บนพื้นฐานของข้อเท็จจริง โดยต้องถูกต้องแม่นยำตามจรรยาบรรณของสื่อ

คดีนี้ผู้ร้องได้รับอนุญาตจากอัยการอย่างถูกต้องในการรายงานการจับกุมของ X มาเปิดเผยต่อสาธารณะแล้ว

5. รูปแบบในการเผยแพร่ และผลลัพธ์หลังจากการเผยแพร่

รูปแบบในการเผยแพร่ หมายถึง สื่อนั้นรายงานข่าวให้ประชาชนรับรู้ทางใดบ้าง เช่น ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ และผลที่ได้เมื่อเผยแพร่ หมายถึง ข้อความที่เผยแพร่นั้นส่งผลกระทบต่ออย่างไร เช่น เป็นการหมิ่นประมาท หรือทำให้เขาเสียหายหรือไม่

ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปมองว่าบทความแรกเป็นการตีพิมพ์ข้อมูลในการจับกุม ซึ่งได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานอัยการแล้ว ส่วนบทความที่สอง เป็นเพียงการแจ้งให้ประชาชนทราบถึงคำพิพากษาของศาลเท่านั้น ไม่มีข้อความตอนใดเป็นการดูหมิ่นหรือลดคุณค่าผู้เสียหายแต่อย่างใด

6. ความรุนแรงของโทษที่ลง

นอกจากนี้ศาลยังคำนึงถึงบทลงโทษที่สื่อจะได้รับหากมีการละเมิดความเป็นส่วนตัวเพื่อประเมินสัดส่วนของการแทรกแซงการใช้เสรีภาพในการแสดงออกด้วย

คดีนี้แม้ว่าศาลในประเทศจะลดโทษให้ผู้ร้อง แต่ศาลสิทธิมนุษยชนก็ยังมองว่าไม่ชอบธรรมไม่ได้สัดส่วนของการแทรกแซงเสรีภาพในการแสดงออก

โดยสรุป เมื่อ X เป็นบุคคลสาธารณะโดยเป็นนักแสดงที่มีชื่อเสียง ถือได้ว่ายินยอมสละความเป็นส่วนตัวโดยสมัครใจเอง และยอมรับด้านที่จะต้องได้รับความสนใจจากประชาชน ทั้งบทความของผู้ร้องเป็นการตีพิมพ์ข้อความอันเป็นการรายงานเรื่องราวที่เกิดขึ้นอันเป็นหน้าที่ของสื่อมวลชนที่ต้องกระทำ โดยไม่ได้เปิดเผยรายละเอียดเกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวของนักแสดง เพียงแต่บอกเล่าถึงสถานการณ์ในการจับกุมและผลของการดำเนินคดีอาญาโดยมีแหล่งข้อมูลที่ถูกต้องและได้รับอนุญาตจากแหล่งข้อมูลอย่างถูกต้องแล้ว ดังนั้น ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปจึงสรุปได้ว่าคำพิพากษาของศาลในประเทศที่ห้ามโจทก์จำหน่ายหนังสือพิมพ์ที่มีบทความเช่นนั้นต่อไป และให้ผู้ร้องชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายเช่นนั้นจึงไม่มีเหตุผลอันเกี่ยวข้องและเพียงที่จะแทรกแซงเสรีภาพของผู้ร้องได้ ดังนั้น จึงเป็นการละเมิดตามมาตรา 10 แห่งอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

2. กรณีการฝ่าฝืนความจริง

กรณีเผยแพร่ข่าวอันเป็นเท็จทำให้บุคคลอื่นเข้าใจผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5249/2542 คดีนี้โจทก์เป็นนักแสดง โดยจำเลยตีพิมพ์บทความในหนังสือพิมพ์โดยกล่าวถึงโจทก์อันทำให้บุคคลอื่นเข้าใจว่าโจทก์มีความสัมพันธ์ทางเพศกับนักแสดงชายอีกคนหนึ่ง อันเป็นความเท็จและเป็นเรื่องส่วนตัวที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน ไม่เป็นการสร้างสรรค์อีกทั้งข้อความที่ส่งไปในทางลามกอนาจาร อันเป็นการขัดต่อจรรยาบรรณของหนังสือพิมพ์ ทั้งที่จำเลยสามารถแก้ไข คัดเลือก หรือควบคุมบทความในหนังสือพิมพ์มิให้มีข้อความที่กระทบต่อสิทธิของบุคคลอื่นแต่กลับไม่ได้ทำเช่นนั้น การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 328

กรณีที่สื่อเสนอข่าวโดยผิดไปความจริงโดยไม่คำนึงถึงผู้เสียหายเพราะต้องการค้ากำไร

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1312/2542 คดีนี้โจทก์เป็นผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการใหญ่ธนาคารแห่งหนึ่ง จำเลยลงพิมพ์โฆษณาใส่ความโจทก์ในหนังสือพิมพ์ทำนองว่าโจทก์ปล่อยสินเชื่อที่ไม่ถูกต้องก่อให้เกิดความเสียหายแก่ธนาคารนับพันล้านบาท ต่อมาธนาคารที่โจทก์เคยดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการได้มีแถลงการณ์ 2 ฉบับ ยืนยันว่าโจทก์ไม่มีพฤติการณ์เสื่อมเสียในการทำงานอันเป็นเหตุให้โจทก์ถูกไล่ออกดังที่เป็นข่าว ทั้งโจทก์ได้ปฏิบัติงานด้วยความวิริยะอุตสาหะตลอดมา แต่จำเลยก็ยังลงข่าวเช่นเดิมในหนังสือพิมพ์ฉบับถัดไปโดยกล่าวว่าแถลงการณ์ดังกล่าวเป็นแถลงการณ์ปลอม และยังคงยืนยันใส่ความโจทก์เพิ่มขึ้นอีก จึงเป็นกรณีที่จำเลยไม่มีการตรวจสอบข้อเท็จจริงให้แน่นอนก่อนที่จะพิมพ์โฆษณาข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งข่าวเสียก่อน โดยมุ่งแต่จะจำหน่ายหนังสือพิมพ์ให้ได้จำนวนมากเป็นสำคัญ ข้อความที่จำเลยลงพิมพ์โฆษณาตามฟ้อง จึงเป็นข้อความที่จำเลยมิได้แสดงโดยสุจริต การกระทำของจำเลยจึงไม่ต้องด้วยประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329 ที่จะไม่มีความผิด

กรณีมุ่งใส่ความเพื่อทำลายชื่อเสียงของบุคคลสาธารณะโดยไม่ได้อ้างถึงข้อความจริงใด ๆ เลย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3/2542 คดีนี้โจทก์เป็นนางสาวและนางงามจักรวาล จำเลยลงพิมพ์ข่าวว่าโดยระบุทั้งชื่อเล่น ชื่อจริง และตำแหน่งนางงามของโจทก์ โดยกล่าวว่าโจทก์จะยอมถ่ายภาพนี้

ดหากได้เงินค่าจ้าง 5 ล้านบาท ทำให้ประชาชนผู้อ่านหนังสือพิมพ์เข้าใจว่าโจทก์สิ้นคิด หมดทางทำมาหากินต้องแก้ผ้าถ่ายรูปหาเงินมาเลี้ยงชีพและทำลายภาพพจน์ที่ติงามของโจทก์ โดยจำเลยไม่ได้อ้างถึงข้อความจริงอันใดเลยในการแสดงความคิดเห็นเช่นนั้น แต่กลับเป็นการแสดงเจตนาชัดแจ้งว่ามุ่งประสงค์ใส่ความเพื่อทำลายชื่อเสียงของโจทก์ ทำให้ผู้ที่ไม่ทราบความจริงเกิดเข้าใจผิดดูหมิ่นเกลียดชังโจทก์อันส่งผลกระทบต่อเกียรติ และสถานะในทางสังคมของโจทก์ โดยไม่ใช้การติชมด้วยความเป็นธรรมอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329 จึงเป็นการใส่ความหมิ่นประมาทโจทก์

เมื่อพิจารณาจากคำพิพากษาดังกล่าวจะพบว่าศาลตีความว่าเมื่อโจทก์มีตำแหน่งเป็นนางสาวไทยและนางงามจักรวาล หากโจทก์จะไปในเรื่องที่ไม่ถูกต้องสมควรแล้ว อาจทำให้เห็นได้ว่ามีผลกระทบต่อภาพลักษณ์ในตำแหน่งของเธอ ศาลจึงตีความว่ากรณีดังกล่าวเป็นเรื่องของส่วนรวม ดังนั้น จึงอยู่ในวิสัยของประชาชนที่จะติชมด้วยความเป็นธรรมได้ แต่เมื่อจำเลยในคดีนี้มีได้ติชมด้วยความชอบธรรม มุ่งแต่จะใส่ร้ายโจทก์ให้เสียหาย จึงมีความผิดหมิ่นประมาท

แต่อย่างไรก็ตาม จากที่ผู้เขียนศึกษาพบว่ามีความพิพากษาฎีกาที่เกี่ยวกับบุคคลสาธารณะประเภทนี้ที่สื่อมวลชนแพร่ข่าวสารอันเป็นหน้าที่ของสื่อมวลชนต้องกระทำนั้น หากมีข้อเท็จจริงว่าสื่อมวลชนนั้นมีการตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนนำเสนอ หรือมีหลักฐานเพียงพอให้เข้าใจเช่นนั้นจึงเสนอข่าวไปอย่างที่เขาใจโดยมิได้เสริมแต่งข้อความใดให้ผู้อ่านเข้าใจผิด มีเจตนาเพียงต้องการรายงานข่าวสารบ้านเมืองที่เกิดขึ้นให้ประชาชนรับรู้โดยไม่มีเจตนามุ่งร้ายต่อผู้ที่ตกเป็นข่าว กรณีดังกล่าวสื่อมวลชนก็สามารถกระทำได้ ไม่เป็นการหมิ่นประมาท ยกตัวอย่างเช่น

กรณีที่สื่อลงข่าวจากข้อมูลที่สื่อปรากฏตัวอยู่ในเวลานั้นเอง

คำพิพากษาฎีกาที่ 2673/2547 ในคดีนี้โจทก์ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสวัด หนังสือพิมพ์ของจำเลยตีพิมพ์ชื่อโจทก์และข้อความว่าโจทก์ทำผิดระเบียบวินัยสงฆ์ เช่น ฉ้อโกงเงิน ยุ่งเกี่ยวกับสีกามีพฤติการณ์ชอบพาหญิงสาวไปเที่ยวสถานที่ต่าง ๆ ประชาชนจึงต้องการให้ไล่โจทก์ออกจากตำแหน่ง เพราะเป็นภัยต่อศาสนา แม้โจทก์จะอ้างว่าข้อความที่จำเลยตีพิมพ์เป็นความเท็จ แต่คดีนี้จำเลยมีพยานซึ่งเป็นนายอำเภอเบิกความยืนยันได้ว่ามีประชาชนเดินขบวนไปประท้วงขอให้ไล่โจทก์ออกที่

ศาลาประชาคมจริง และมีการประชุมร่วมกันระหว่างโจทก์ ตัวแทนชาวบ้าน และสื่อมวลชนในวันนั้น จำเลยจึงนำผลการประชุมดังกล่าวที่ว่าโจทก์กระทำผิดจริงมาเขียนรายงานข่าว ข้อความของจำเลยที่ตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์จึงเป็นการแสดงข้อความหรือรายงานข่าวสารโดยสุจริตเพื่อความชอบธรรม ไม่เป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329

สรุปได้ว่า สื่อมวลชนที่จะได้รับยกเว้นให้รายงานข่าวของบุคคลสาธารณะ บางสถานการณ์ สอดคล้องกับมาตรฐานสากล เพียงแต่ไม่มีกฎหมายหรือคำพิพากษาระบุมรับสถานะชัดเจน

โดยบุคคลสาธารณะบุคคลสาธารณะบางสถานการณ์สำหรับคำพิพากษาศาลไทยซึ่ง เช่น นักแสดง นางงามจักรวาล เจ้าอาวาส กรรมการผู้จัดการธนาคารนั้น การรายงานข่าวต้องเกี่ยวข้องกับเฉพาะด้านที่เขาเจตนาแสดงออกให้โดดเด่นเท่านั้น โดยสื่อจะต้องเปิดเผยเรื่องราวด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต มีแหล่งข้อมูลที่ถูกต้องด้วยจึงจะยอมรับให้เปิดเผยได้ แต่หากเป็นประเด็นอื่นนอกเหนือจากด้านที่บุคคลสาธารณะเจตนาแสดงออกให้โดดเด่น สื่อมวลชนจะนำมาเปิดเผยหากไม่ได้ได้รับความยินยอมจากผู้นั้นไม่ได้ เช่น เช่น ชีวิตการมีเพศสัมพันธ์ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับหน้าที่การทำงานแต่อย่างใด แต่หากเปลี่ยนเป็นเสนอข่าวเรื่องชีวิตการมีเพศสัมพันธ์แต่บุคคลนั้นเป็นบุคคลทั่วไปเคารพนับถือในศาสนาพุทธ เรื่องดังกล่าวย่อมไม่เป็นเรื่องส่วนตัว แต่ถือเป็นเรื่องอันเกี่ยวกับส่วนรวมที่สื่อเสนอข่าวให้ประชาชนรับรู้ได้

4.4.3 บุคคลสาธารณะโดยไม่สมัครใจ

สำหรับประเทศไทย จากที่ผู้เขียนศึกษานั้นไม่พบว่าคำพิพากษาศาลฎีกาในกลุ่มนี้ อาจเป็นเพราะบุคคลสาธารณะกลุ่มซึ่งโดยปกติแล้วเป็นบุคคลธรรมดาทั่วไป แต่มีเหตุการณ์หนึ่ง ๆ หรือเรื่องราวนึง ๆ เกิดขึ้นทำให้เขากลายเป็นที่สนใจของประชาชน แต่ความสนใจดังกล่าวเกิดขึ้นแค่ช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น เมื่อกาลเวลาผ่านไป มีเรื่องราวใหม่ ๆ เกิดขึ้น ความสนใจก็ลดลงจนกลายเป็นบุคคลธรรมดาในที่สุด และเป็นธรรมดาที่จะมีผู้กล่าวถึงหรือขุดคุ้ยเรื่องราวนั้น ๆ รวมถึงข้อมูลที่เป็นข้อมูลส่วนบุคคล โดยอาจเป็นการหมิ่นประมาทหรือรุกรานความเป็นส่วนตัวอันทำให้เขาเดือดร้อนรำคาญไปบ้าง แต่ก็อาจเป็นเพราะไม่ถึงขั้นฟ้องร้องกัน หรือมีการไกล่เกลี่ยกันก่อนที่จะเป็นคำพิพากษาลงชั้นศาลฎีกา ทั้งนี้ หากต้องฟ้องร้องเป็นคดีกันก็ต้องต้องเสียทั้งกำลังทรัพย์ในการฟ้องคดี ในการหาทนาย รวมทั้งเสียเวลาอีกด้วย ดังนั้น ผู้เขียนจึงยกตัวอย่างกรณีของบุคคลสาธารณะใน

กลุ่มนี้ที่ได้รับผลกระทบจากถูกละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของประเทศไทยจากการกระทำของสื่อมวลชน เช่น กลุ่มนักฟุตบอลหมู่ป่า 13 ชีวิตที่ติดอยู่ในถ้ำหลวงขุนน้ำนางนอน จังหวัดเชียงราย จนกลายเป็นข่าวใหญ่โด่งดังไปทั่วโลก ทำให้มีสื่อข่าวทั้งจากในประเทศและต่างประเทศให้ความสนใจ และมีการเสนอข่าวในแง่มุมต่าง ๆ จนบางสื่อรายงานข่าวจนกลายเป็นรुक้าความเป็นส่วนตัวของบุคคลเหล่านั้นเกินกว่าความจำเป็น เช่น บุกรุกไปสัมภาษณ์ถึงที่บ้านของน้อง ๆ เหล่านั้นโดยไม่ได้คำนึงถึงสภาพจิตใจเด็ก จนทำให้สภากาชาดหนังสือพิมพ์แห่งชาติจึงได้ออกแถลงการณ์ขอความร่วมมือสื่อมวลชนปฏิบัติจรรยาบรรณวิชาชีพหน้าการกักขังและเหตุการณ์หลังจากช่วยผู้ประสบภัยทั้ง 13 ชีวิตโดยคำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลและร่วมกันนำเสนอประเด็นอย่างสร้างสรรค์ โดยมีเนื้อหา เช่น สื่อมวลชนควรร่วมกันทำงานอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการสัมภาษณ์เพื่อให้ผู้ประสบภัยไม่ต้องเสียเวลาในการตอบคำถามเดียวกันจากหลายสำนักข่าว และมีเวลาในการฟื้นฟูร่างกายและจิตใจได้เต็มที่ และต้องระวังไม่ตั้งคำถามที่ทำให้เกิดความเข้าใจผิด แยกแยะ สร้างความสะเทือนใจ ที่สำคัญจะต้องละเว้นการสืบค้นประวัติ ภาพ และข้อมูลของเด็ก เยาวชน และผู้ฝึกสอน อันเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

หรืออย่างกรณีของ “ลุงพล” ที่กลายเป็นคนมีชื่อเสียงอย่างมากในเวลาไม่นานจากกรณีการเสียชีวิตของ “น้องชมพู่” เด็กหญิงวัย 3 ขวบ ในพื้นที่บ้านกกกอก จังหวัดมุกดาหาร เสียชีวิตโดยยังคงหาข้อสรุปเพื่อปิดคดีไม่ได้นั้น จนทำให้ลุงพลกลายเป็นที่รู้จักของคนในสังคมจากการรายงานข่าวของสื่อและกลายเป็นที่สนใจของประชาชน โดยเริ่มจากการที่สื่อก็ต้องการหาข่าวเพื่อรายงานให้ประชาชนทราบความคืบหน้าของคดีเนื่องจากลุงพลตกเป็นผู้ต้องสงสัยว่าเป็นผู้กระทำผิดเองหรือไม่ จึงทำให้สื่อมวลชนก็พยายามเสนอข่าวของลุงพลมากขึ้น เช่น ในขณะที่น้องชมพู่หายตัวไป ลุงพลอยู่ไหน ทำอะไรอยู่ในขณะนั้น จึงทำให้ประชาชนก็พุ่งความสนใจไปที่ลุงพล จนเกิดการขุดคุ้ยเรื่องชีวิตส่วนตัวของลุงพล ทั้งอาชีพการงาน รูปถ่ายสมัยก่อน ที่อยู่ น้ำหนักส่วนสูง รวมทั้งสืบเสาะไปจนถึงว่าลุงพลชอบทำอะไร ชอบไปไหน เพลงที่ชอบ แม้แต่เรื่องบนเตียง อันเป็นการเกินความจำเป็นแห่งการเสนอข่าวเกี่ยวกับการรายงานข้อมูลเกี่ยวกับคดีให้ประชาชนทราบและตระหนักถึงเหตุการณ์ดังกล่าว จึงทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์เป็นอย่างมากถึงความเหมาะสมของสื่อว่าเป็นการทำหน้าที่เกินขอบเขตหน้าที่

และในส่วนของคำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป ผู้เขียนพบคดีที่น่าสนใจคือการที่สื่อเปิดเผยข้อมูลของหญิงคนหนึ่งติดเชื้อ HIV เป็นคนแรกของย่านนั้น จนทำให้คนในชุมชนหวาดกลัวจากโรคดังกล่าว เนื่องจากเป็นโรคร้ายแรงและน่ากลัว สื่อจึงต้องนำเสนอข่าวเพื่อให้ประชาชนทราบถึงข้อมูลของโรคดังกล่าว จนทำให้เกิดการรายงานข่าวรูล้ำไปถึงชีวิตส่วนตัว ข้อมูลการแพทย์

Biriuk v. Lithuania¹³¹

คดีนี้เป็นกรณีที่มีการตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ที่นาง Gitana Biriuk ถูกกล่าวหาว่าเป็นภัยคุกคามต่อหมู่บ้านที่เธออาศัยอยู่เนื่องจากเธอติดเชื้อ HIV โดยได้รับการยืนยันจากเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาล นอกจากนี้บทความในหนังสือพิมพ์ยังวิพากษ์วิจารณ์เธออย่างไม่เหมาะสมและโต้แย้งค่านิยมทางศีลธรรมของเธอ การเปิดเผยข้อมูลทางการแพทย์ของเธอเห็นได้ชัดว่าเป็นอันตรายไม่เพียงแต่ต่อชีวิตประจำวันส่วนตัวของเธอเท่านั้น แต่ยังลดโอกาสในการจ้างงานของเธอด้วย โดยเธอกล่าวว่ารัฐล้มเหลวในการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวในชีวิตของเธอ อันเป็นผลมาจากการละเมิดความเป็นส่วนตัวอย่างร้ายแรงในการตีพิมพ์เรื่องราวส่วนตัวของเธอลงหนังสือพิมพ์รายใหญ่นอกจากนี้เธอยังกล่าวกฎหมายของประเทศลิวเนียกำหนดเขตแดนสำหรับค่าชดเชยสำหรับความเสียหายจากการเผยแพร่ข้อมูลสาธารณะโดยผิดกฎหมายโดยสื่อมวลชนเกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวของบุคคลต่ำจนเกินไป

นาง Biriuk เกิดในปี 1970 และอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน Kraštu ในเขต Pasvalys ต่อมาเมื่อวันที่ 31 มกราคม 2001 หนังสือพิมพ์ Lietuvos Rytas ซึ่งเป็นหนังสือพิมพ์รายวันที่ใหญ่ที่สุดของลิวเนียตีพิมพ์บทความหน้าหนึ่งพาดหัวข่าวว่า “หมู่บ้าน Pasvalys เป็นอัมพาตจากความกลัวความตาย : ผู้อยู่อาศัยในพื้นที่ห่างไกลของลิวเนียพบว่าตัวเองตกอยู่ในการคุกคามของโรคเอดส์” โดยในเนื้อหาข่าวกล่าวหาว่าผู้ติดเชื้อ HIV คือนาง Biriuk หญิงวัยสามสิบปีซึ่งเป็นแม่ที่ยังไม่แต่งงานของลูกสองคนได้ป่วยเป็นโรคร้ายแรงนี้แล้ว โดยติดเชื้อ HIV มาจากผู้เดินทางมาจากแดนไกล ชายคนดังกล่าวหลงเข้ามาจากที่ohenสั๊กแห่งและอาศัยอยู่ในบ้านของ Gitana เป็นเวลาสองสามปี หลังจากนั้นไม่นานเขาก็จากไปและทิ้ง “ของขวัญ” (เชื้อ HIV) ให้เธอ โดยได้กล่าวว่าเธอเป็นหญิงสำส่อนและฉาวโฉ่ เธอ

¹³¹ Biriuk v. Lithuania (Application no. 23373/03), 2009.

มักจะมองหาผู้ชายเพื่อจะอยู่กินด้วยกันอยู่เสมอ นอกจากนี้นับบทความดังกล่าวยังตีพิมพ์ทั้งชื่อเต็ม และที่อยู่ของเธออาศัย โดยปราศจากความยินยอมจากผู้ร้องแต่อย่างใด ซึ่งแหล่งข้อมูลของช่าวดังกล่าวได้รับมาจากแพทย์ที่โรงพยาบาล Pasvalys และได้ยืนยันว่าเธอเป็นผู้ติดเชื้อ HIV โดยเริ่มจากการถูกนำตัวส่งโรงพยาบาลด้วยวัณโรค แต่ต่อมากลับตรวจพบว่าเธอติดเชื้อ HIV ซึ่งชายที่เป็นคู่นอนของเธอ และเขาก็ไม่ได้ปิดบังความจริงว่าเขาอาศัยอยู่กับ Gitana มาตลอดทั้งปีและพวกเขามีเพศสัมพันธ์โดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย เมื่อ Biriuk ถูกนำส่งโรงพยาบาล คนที่พบเห็นเธอต่างพูดกันว่าเธอดูน่ากลัว เหี่ยวเฉา และกำลังจะตายในที่สุด ต่อมาเธอได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคเอดส์ระยะสุดท้าย และโรคนี้สามารถอยู่ได้ตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี แต่สุดท้ายก็จบลงด้วยความตาย

ต่อมา Biriuk ได้ยื่นฟ้องหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ต่อศาลวิลนีอุสว่าเธอได้รับความเสียหายจากการที่หนังสือพิมพ์ Lietuvos Rytas ลงเนื้อหาข่าวอันเป็นการละเมิดความเป็นส่วนตัวของเธอ และเรียกค่าเสียหายเป็นเงินจำนวน 50,000 ลิทัวเนีย หรือประมาณ 14,460 ยูโร เมื่อวันที่ 15 เมษายน 2002 ศาลวิลนีอุสได้วินิจฉัยว่าข้อมูลที่ตีพิมพ์ลงในหนังสือพิมพ์เป็นข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวของนาง Biriuk โดยถูกรวบรวมและเผยแพร่โดยไม่ได้รับความยินยอม ทั้งนี้ยังเป็นข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวที่ไม่สอดคล้องกับผลประโยชน์สาธารณะ การตีพิมพ์บทความลงบนหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์มีเพียงจุดประสงค์เพื่อเพิ่มยอดขายของหนังสือพิมพ์เท่านั้น และศาลยังได้ตั้งข้อสังเกตว่าหนังสือพิมพ์ดังกล่าวยังทำให้เธออับอายและเสียหายอย่างมาก ทั้งยังเป็น การลดคุณค่าของความเป็นมนุษย์ และจงใจก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบต่อนาง Biriuk โดยศาลได้นำมาตรา 54§1¹³² ของกฎหมายว่าด้วยการให้ข้อมูลแก่สาธารณะ (Republic of Lithuania Law on the Provision of Information to the Public) อันเป็นกฎหมายภายในของประเทศลิทัวเนีย ซึ่งบัญญัติข้อยกเว้นจากความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการและการชดเชยความเสียหาย ทั้งนี้ ศาลให้หนังสือพิมพ์ Lietuvos Rytas แต่ต้องชดใช้ค่าเสียหายแก่เธอเป็นเงินจำนวน LTL 10,000 หรือประมาณ 2,896 ยูโร เนื่องจากมีการเปิดเผยข้อมูลของเธอโดยไม่ได้รับความยินยอมโดยไม่อาจอ้างความชอบธรรมด้วยกฎหมายได้ ต่อมานาง Biriuk อุทธรณ์เพื่อให้ตนได้รับเงินค่าเสียหายจำนวน LTL 50,000 แต่ศาลอุทธรณ์แก้ไขคำพิพากษา

¹³² Article 54 Exemption from Editorial Responsibility and Compensation for Damage

1. Editorial responsibility shall not apply to a producer and/or disseminator of public information and they shall not be held liable for publication of false information where they have indicated the source of information and it has been...

ของศาลชั้นต้น โดยให้จำเลยชำระค่าเสียหายแก่เธอเพียง LTL 10,000 โดยให้เหตุผลว่าผู้ร้องไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าจำเลยตีพิมพ์บทความดังกล่าวในหนังสือพิมพ์ของตนโดยมีเจตนาที่จะทำให้ตนได้รับความเสียหาย

ต่อมาเธอยื่นคำร้องต่อกล่าวหาต่อสาธารณรัฐลิทัวเนียที่ยื่นต่อศาลสิทธิมนุษยชนแห่งชาติยุโรป (ECHR) โดยกล่าวว่ารัฐล้มเหลวในการคุ้มครองชีวิตส่วนตัวของเธอ แม้ว่าศาลในประเทศจะตัดสินว่าจำเลยจะกระทำละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวอย่างร้ายแรง แต่เธอยังคงได้รับความเสียหายและเสื่อมเสียเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเธอกล่าวว่าค่าเสียหายที่กฎหมายภายในประเทศกำหนดให้ผู้กระทำละเมิดต้องชดใช้ให้แก่ผู้ถูกละเมิดนั้นมีเพดานต่ำมาก เนื่องจากมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสื่อมวลชนจากการถูกฟ้องร้องจากการละเมิดความเป็นส่วนตัว

คำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป

ในคดีนี้ ศาลวินิจฉัยว่าการตีพิมพ์บทความเกี่ยวกับสถานะสุขภาพของนาง Biriuks ว่าเธอเป็นผู้ติดเชื้อ HIV และการกล่าวถึงชีวิตทางเพศของเธอเป็นการละเมิดมาตรา 8¹³³ แห่งอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ว่า

- “1. บุคคลทุกคนมีสิทธิในการได้รับการเคารพในชีวิตส่วนตัวและชีวิตครอบครัว บ้าน และการติดต่อกันทางจดหมาย
2. การใช้สิทธิดังกล่าวจะถูกแทรกแซงจากการใช้อำนาจมหาชนมิได้ เว้นแต่การแทรกแซงนั้นจะต้องกระทำโดยสอดคล้องกับกฎหมาย และจำเป็นในสังคมประชาธิปไตย เพื่อประโยชน์แก่ความมั่นคงของชาติ ความปลอดภัยสาธารณะ หรือความเป็นอยู่ที่ดีในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือเพื่อป้องกันความไม่สงบ หรืออาชญากรรม หรือเพื่อคุ้มครองสุขภาพ หรือศีลธรรม หรือเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น”

¹³³ Article 8 – Right to respect for private and family life

1 . Everyone has the right to respect for his private and family life, his home and his correspondence.

2. There shall be no interference by a public authority with the exercise of this right except such as is in accordance with the law and is necessary in a democratic society in the interests of national security, public safety or the economic well-being of the country, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others.

ศาลวินิจฉัยว่าในคดี “ชีวิตส่วนตัว” ในความหมายของมาตรา 8 ของอนุสัญญาเป็นแนวคิด กว้าง ๆ ซึ่งรวมถึงสิทธิในการสร้างและพัฒนาความสัมพันธ์กับมนุษย์คนอื่น ๆ และยังครอบคลุม องค์ประกอบต่าง ๆ เช่น ชีวิตทางเพศ หรือรวมถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความเจ็บป่วยด้วย แม้ว่าวัตถุประสงค์ของมาตรา 8 จะเป็นหลักในการคุ้มครองบุคคลจากการถูกแทรกแซงโดยพลการ จากหน่วยงานต่าง ๆ แต่ก็ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายให้รัฐละเว้นจากการแทรกแซงศาลเคยวินิจฉัยว่าคดีนี้มีการวิเคราะห์หรือไม่ ทั้งนี้รัฐจะต้องกำหนดมาตรการที่สมเหตุสมผลและเหมาะสมเพื่อรักษาสิทธิของ ปัจเจกตามวรรค 1 ของมาตรา 8 หรือในแง่ของการแทรกแซงโดยหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้ได้รับความชอบธรรมตามวรรค 2 โดยจะต้องคำนึงถึงความสมดุลอย่างยุติธรรมที่เกิดขึ้นระหว่างผลกระทบต่อบุคคลอื่นเป็นปัจเจกกับผลกระทบต่อชุมชนโดยรวม

ในคดีนี้ศาลยังได้กล่าวอีกว่าการคุ้มครองชีวิตส่วนตัวจะต้องมีความสมดุลกับเสรีภาพในการ แสดงออก ซึ่งศาลเน้นย้ำถึงหน้าที่ของสื่อมวลชนว่าการจะหิบบกเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นมา อ้างเพื่อแทรกแซงความเป็นส่วนตัวนั้นจะต้องได้ความว่าเป็นการเผยแพร่ข้อมูลในเรื่องที่เป็นประโยชน์ สาธารณะด้วย โดยแม้การเผยแพร่ข้อมูลทางการแพทย์รวมถึงเรื่องราวชีวิตของนาง Biriuks จะ ก่อให้เกิดความหวาดระแวง และตื่นกลัวให้กับคนในชุมชน แต่เธอก็ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเคารพ ความเป็นส่วนตัวของเธอด้วยเช่นกัน เนื่องจากศาลเห็นว่าทุกคนแม้ว่าจะเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป แต่ก็ ย่อมคาดหวังที่จะได้รับความคุ้มครองและเคารพชีวิตส่วนตัวของตนเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีนี้ที่ เป็นการเปิดเผยข้อมูลทางการแพทย์ ซึ่งเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่สำคัญอันควรที่บุคคลจะได้รับสิทธิใน การเคารพชีวิตส่วนตัวและครอบครัวตามที่รับรองโดยมาตรา 8 ของอนุสัญญา การเปิดเผยข้อมูล ดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อชีวิตส่วนตัว ชีวิตครอบครัว และอาจรวมถึงการจ้างงานอีกด้วย

ในประเด็นหนังสือพิมพ์ Lietuvos Rytas อ้างว่าวัตถุประสงค์ในการตีพิมพ์ข้อเท็จจริง ดังกล่าวก็เป็นไปเพื่อคุ้มครองประชาชนที่อาศัยอยู่ในละแวกนั้น เนื่องจากผู้คนขาดความรู้เรื่อง โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์นั้นเป็นอันตรายมากเพียงใด และต้องการให้ตระหนักถึงความร้ายแรง เพื่อให้เกิดความปลอดภัยนั้น ในมุมมองของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปนั้นยอมรับว่าการคุ้มครอง ความเป็นส่วนตัวนั้นครอบคลุมถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้วยเช่นกัน ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ ผู้ควบคุมข้อมูลจะต้องเก็บรักษาข้อมูลและไม่เปิดเผยโดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นข้อมูลสุขภาพ โดยเป็น สิ่งจำเป็นและละเอียดอ่อนมาก ไม่เพียงแต่เพื่อการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของผู้ป่วยเท่านั้น แต่ยัง รวมถึงการรักษาความเชื่อมั่นของบุคคลนั้นในวิชาชีพทางการแพทย์และในบริการด้านสุขภาพ

โดยทั่วไปด้วย ซึ่งหากไม่มีการเก็บรักษาข้อมูลดังกล่าวไว้ ผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือทางการแพทย์ อาจถูกขัดขวางจากการแสวงหาการรักษาที่เหมาะสม ซึ่งอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของตนเอง ได้ ดังนั้นศาลจึงวินิจฉัยว่าหนังสือพิมพ์ Lietuvos Rytas ไม่มีประโยชน์โดยชอบธรรมใด ๆ ในการตีพิมพ์บทความดังกล่าว แต่มีเพียงเจตนาที่ต้องการจะหากำไรโดยการเพิ่มยอดขายจากความกระหายในการรับรู้ข่าวสารจากประชาชนเท่านั้น ทั้งนี้ ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปยังตระหนักว่าหากการลงโทษสื่อมวลชนที่รุนแรงมากเกินไป จะทำให้สื่อมวลชนนั้นไม่กล้าที่จะใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้ เนื่องจากเกรงกลัวต่อการถูกลงโทษทางกฎหมาย แต่ก็เห็นว่าการเยียวยาผู้เสียหายของศาลในประเทศอื่นได้แก่การชดใช้เงินให้ผู้ร้องเพียงจำนวนหนึ่งเท่านั้น ไม่สามารถเยียวยาผู้เสียหายจากผลกระทบที่รุนแรงได้อย่างเพียงพอ แม้ว่าศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปจะเห็นด้วยกับศาลในประเทศที่ว่าสื่อมวลชนละเมิดความเป็นส่วนตัวของผู้ร้องอย่างร้ายแรงก็ตาม ดังนั้น ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปจึงให้ชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้ร้องเป็นเงิน 6,500 ยูโร เนื่องจากพาดานในการชดใช้ค่าเสียหายของกฎหมายภายในต่ำเกินไปเมื่อเปรียบเทียบกับความเสียหายที่ผู้ร้องได้รับเนื่องจากการละเมิดความเป็นส่วนตัวอย่างร้ายแรง

จากคำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปนั้นยอมรับว่าการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวนั้นครอบคลุมถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลด้วยเช่นกัน ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ควบคุมข้อมูลจะต้องเก็บรักษาข้อมูลและต้องไม่เปิดเผยข้อมูลหากไม่ได้รับความยินยอม โดยในการพิจารณาว่าการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวตามมาตรา 8 แห่งอนุสัญญาฯ นี้อาจถูกแทรกแซงได้ หาก 1. มีกฎหมายของรัฐให้อำนาจไว้ 2. มีวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมาย และ 3. กระทำเท่าที่จำเป็นในสังคมประชาธิปไตย โดยศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปเห็นด้วยกับศาลในประเทศว่าการกระทำดังกล่าวไม่มีวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมายในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ร้องแต่อย่างใด อันเป็นการละเมิดความเป็นส่วนตัวตามมาตรา 8 แห่งอนุสัญญาฯ ดังกล่าว ทั้งนี้ แม้ว่าศาลในประเทศจะมีคำพิพากษาว่าสื่อมวลชนมีความผิดจากการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวของเธอ และให้ผู้ร้องได้รับการชดใช้ค่าเสียหาย แต่เมื่อค่าเสียหายดังกล่าวเป็นเงินเยียวยาเพียงเล็กน้อยเท่านั้น จึงทำให้สื่อไม่มีความเข็ดหลาบ และในทางข้อเท็จจริงก็ยังคงมีการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลเช่นนี้อยู่ ต่อมาภายหลังจึงมีการกำหนดการเยียวยาค่าเสียหายสำหรับกรณีดังกล่าวให้สูงขึ้น

สรุปได้ว่า ไม่มีกฎหมายหรือคำพิพากษาไทยที่ระบุยอมรับว่าบุคคลประเภทนี้เป็นบุคคลสาธารณะที่ชัดเจน แยกต่างหากจากบุคคลทั่วไป ซึ่งแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับบุคคลสาธารณะ 2 ประเภทก่อน พบเพียงแต่กรณีที่สื่อมวลชนออกหนังสือขอความร่วมมือสื่อมวลชนให้ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผู้ตกเป็นข่าวเป็นสำคัญเท่านั้น

จากการศึกษา ผู้เขียนสรุปได้ว่าแม้พระราชบัญญัติในมาตรา 4(3) ไม่นำมาใช้กับกิจการสื่อมวลชน แต่มีได้หมายความว่าสื่อจะเก็บรวบรวม ใช้ เผยแพร่ ข้อมูลส่วนบุคคลได้อย่างไม่มีขอบเขต ยิ่งหากเป็นกรณีของบุคคลสาธารณะที่เป็นที่จับตามองของประชาชนแล้วนั้น หากสื่อ นำข้อมูลส่วนบุคคลมาเผยแพร่ เป็นที่แน่นอนว่าย่อมสร้างกำไรให้แก่ตนเองได้ไม่น้อย แต่บุคคลสาธารณะก็ย่อมจะต้องได้รับความคุ้มครองจากการก้าวล่วงในข้อมูลส่วนบุคคลเช่นเดียวกัน เมื่อได้ศึกษาถึงคำพิพากษาศาลฎีกาของไทยและคำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปแล้ว อาจกล่าวได้ว่าเมื่อสื่อมวลชนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น แต่หากการรายงานข่าวทั้งทางหนังสือพิมพ์ หรือโทรทัศน์ก็ตามไปก้าวล่วงความเป็นส่วนตัวของผู้ที่ตกเป็นข่าว เสรีภาพของสื่อ นั้นก็อาจถูกจำกัดได้ เช่น เพราะทำให้ผู้ตกเป็นข่าวต้องเสียชื่อเสียง เกียรติยศ ทางทำมาหาได้ หรือต้องอับอายเนื่องจากการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว เป็นต้น ซึ่งตามที่ได้เขียนได้จำแนกตามรูปแบบการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของ Prosser แล้วนั้น จะพบรูปแบบในการละเมิดใน 2 กรณี กล่าวคือ 1. คดีที่ได้แย้งกันเรื่องสื่อมวลชนนำเรื่องส่วนตัวของบุคคลสาธารณะมาเปิดเผย เช่น นำข้อมูลการรักษาทางการแพทย์มาเปิดเผย, ตีพิมพ์เนื้อข่าวถึงเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ของผู้เสียหาย และ 2. คดีที่สื่อมวลชนรายงานข่าวทำให้ประชาชนเข้าใจผิดไปจากความจริง อันเป็นการฝ่าฝืนความจริง เช่น เนื่องจากสื่อไม่ได้ตรวจสอบแหล่งที่มาของเท็จจริงก่อน หรือเป็นการลงข่าวลอย ๆ โดยไม่มีมูลความจริงเลย เป็นต้น

สำหรับหลักเกณฑ์ในการจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกตามคำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปนั้น มีหลักในการพิจารณา 3 ประการ ดังนี้

1. การจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนจะกระทำได้โดยอาศัยบทบัญญัติของกฎหมาย (Prescribe by the law) หมายถึง สื่อมวลชนอาจถูกจำกัดเสรีภาพดังกล่าวได้หากสื่อมวลชนกระทำไม่ชอบด้วยกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองผู้ที่เสียหาย เช่น หมิ่นประมาทตามกฎหมายอาญา หรือละเมิดตามกฎหมายแพ่ง

2. การจำกัดเสรีภาพจะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมาย (Legitimate Aim) ตามมาตรา 10(2) ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป กล่าวคือเป็นไปเพื่อประโยชน์ในเรื่องความมั่นคงแห่งชาติ บุรณภาพแห่งดินแดน ความปลอดภัยสาธารณะ เพื่อป้องกันความไม่สงบหรืออาชญากรรม เพื่อคุ้มครองสุขภาพ หรือศีลธรรมเพื่อคุ้มครองชื่อเสียง หรือสิทธิของบุคคลอื่น เพื่อป้องกันการเปิดเผยข้อมูลที่ได้มาโดยความลับ หรือเพื่อธำรงไว้ซึ่งอำนาจหน้าที่และความเป็นกลางของศาล ซึ่งในที่นี้ศาลในประเทศกล่าวอ้างว่าวัตถุประสงค์ในการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นดังกล่าวเพื่อคุ้มครองชื่อเสียงของบุคคลซึ่งถูกหมิ่นประมาทหรือละเมิด

3. การจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนต้องกระทำเท่าที่จำเป็นในสังคมประชาธิปไตย (Necessary in a democratic society) กล่าวคือ จะต้องอยู่ภายใต้ “หลักความได้สัดส่วน” (Proportional Principle) โดยต้องเป็นการดำเนินการของรัฐให้กระทบต่อเสรีภาพดังกล่าวอย่างน้อยที่สุด แต่จะรัฐจะเข้าแทรกแซงไม่ได้หากซึ่งน้ำหนักแล้วพบว่าการแสดงความคิดเห็นดังกล่าวเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าวัตถุประสงค์ที่มุ่งคุ้มครอง

โดยจากคำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปดังกล่าวนี้ อาจสรุปได้ว่ายิ่งเป็นที่รู้จักมากเท่าไร ความเป็นส่วนตัวย่อมน้อยลง ขอบเขตในการถูกวิพากษ์วิจารณ์ยิ่งกว้างขึ้น และบุคคลสาธารณะดังกล่าวย่อมจะต้องยอมรับการถูกตีพิมพ์ดังกล่าว และยังถ้าหากเป็นรัฐบาล, นักการเมือง, ข้าราชการอันมีตำแหน่งสูงซึ่งเปรียบเสมือนตัวแทนของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปมักตีความโดยมีแนวโน้มไปในแนวทางว่าสื่อมวลชนย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นมากกว่าการคุ้มครองบุคคลสาธารณะ โดยให้เหตุผลว่าเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของสังคมประชาธิปไตย แต่หากบุคคลดังกล่าวเป็นเพียงบุคคลสาธารณะที่มีระดับของการได้รับความสนใจจากประชาชนน้อยลงไป เช่น เป็นนักแสดง ย่อมได้รับความคุ้มครองในเรื่องราวส่วนตัวรวมถึงข้อมูลส่วนบุคคลมากกว่าบุคคลสาธารณะในประเภทแรก และหากบุคคลนั้นเป็นบุคคลธรรมดาที่ได้รับความสนใจจากเหตุการณ์หนึ่ง ๆ นั้น ย่อมต้องได้รับความคุ้มครองในความเป็นส่วนตัวมากกว่า กล่าวคือ ศาลยอมให้เปิดเผยได้เฉพาะเรื่องที่จำเป็นต่อประชาชนส่วนรวมเท่านั้น หรืออาจกล่าวได้ว่ายิ่งความเป็นบุคคลสาธารณะมีมากเท่าไร ก็ย่อมได้รับความคุ้มครองในความเป็นส่วนตัวน้อยลงเท่านั้น

ในส่วนของการแทรกแซงความเป็นส่วนตัว ตามมาตรา 8 แห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปนั้น อาจถูกแทรกแซงได้เช่นเดียวกันกับการแทรกแซงเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น โดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 3 ประการเช่นกัน กล่าวคือ 1. การแทรกแซงความเป็นส่วนตัวจะกระทำได้โดยอาศัยบทบัญญัติของกฎหมาย (Prescribe by the law) เช่น มีกฎหมายให้อำนาจรัฐในการเก็บหรือรวบรวมข้อมูลของบุคคลหรือไม่ 2. การแทรกแซงความเป็นส่วนตัวต้องเป็นไปภายใต้วัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมาย (Legitimate Aim) และ 3. การแทรกแซงความเป็นส่วนตัวต้องกระทำเท่าที่จำเป็นในสังคมประชาธิปไตย (Necessary in a democratic society) โดยบุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเคารพในชีวิตส่วนตัวทั้งสิ้น แต่อย่างไรก็ตามก็อาจถูกแทรกแซงได้เช่นกัน หากมีวัตถุประสงค์อันชอบธรรมบางอย่าง เช่น เพื่อคุ้มครองสุขภาพ ความปลอดภัยอันจะเกิดขึ้นต่อสาธารณชน เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามก็ต้องชั่งน้ำหนักให้ได้สมดุลระหว่างประโยชน์อันชอบธรรมนั้นกับสิทธิในชีวิตส่วนตัวของบุคคลด้วยเช่นเดียวกัน

สำหรับกรณีที่เป็นกรณีเปิดเผยเรื่องส่วนตัวนั้น ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปจะพิจารณาว่าเรื่องดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะหรือไม่ และจะให้ความสำคัญประเด็นสาธารณะนั้นโดยยอมรับว่าสามารถถูกเปิดเผยได้ โดยการเปิดเผยเรื่องส่วนตัวอันจะเป็นประเด็นสาธารณะดังกล่าวนั้นมักเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับบุคคลสาธารณะที่มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับประโยชน์มหาชน เช่น การเปิดเผยข้อมูลการรักษาทางการแพทย์ของประธานาธิบดี ซึ่งศาลเห็นว่าเป็นเรื่องสมควรเปิดเผยต่อประชาชนเนื่องจากเป็นการแสดงถึงความโปร่งใสและความสามารถในการทำงานของผู้นำประเทศ แต่หากเป็นกรณีที่บุคคลสาธารณะนั้นไม่ได้มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับประโยชน์มหาชน เพียงแต่เป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไปเท่านั้น เช่น เป็นนักแสดง ขอบเขตในการเปิดเผยเรื่องราวส่วนตัวย่อมแคบลงไป โดยสื่อมวลชนสามารถเปิดเผยเรื่องราวของบุคคลดังกล่าวในด้านที่ทำให้บุคคลนั้นเป็นบุคคลสาธารณะได้เท่านั้น เช่น การเป็นนักแสดงย่อมเป็นบุคคลอันเป็นที่รู้จักและอาจเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตให้กับผู้ที่ชื่นชอบ ดังนั้น การเปิดเผยเรื่องราวชีวิตของเขาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจึงกระทำได้ และในส่วนของบุคคลธรรมดาที่มีเพียงเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้นและทำให้กลายเป็นที่รู้จักของสังคม บุคคลเหล่านี้ อาจถูกเปิดเผยเรื่องราวส่วนตัวเท่าเพียงเท่าที่จำเป็นต่อสาธารณะเท่านั้น หรืออาจกล่าวได้ว่ายิ่งการเปิดเผยตัวมากเท่าไร ความคุ้มครองในความเป็นส่วนตัวย่อมน้อยลงอันแปรผกผันกัน

ในส่วนการฝ่าฝืนความจริง จากที่ผู้เขียนศึกษาคำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป นั้นพบว่าศาลจะพิจารณาและชี้แจงน้ำหนักระหว่างประโยชน์สาธารณะกับการคุ้มครองประโยชน์ส่วนตัว ก่อน และหากเห็นว่าเกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมมากกว่าก็จะมีแนวโน้มคุ้มครองเสรีภาพของสื่อมวลชนในการแสดงความคิดเห็น เนื่องจากศาลเห็นว่าหากจำกัดเสรีภาพของสื่อมวลชนมากเกินไปจะทำให้สื่อมวลชนเกรงกลัวต่อการถูกลงโทษและไม่กล้าใช้เสรีภาพของตน ทั้ง ๆ ที่เป็นเรื่อง ที่ควรเปิดเผยให้ประชาชนทราบอันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนส่วนรวม โดยหากเป็นการเปิดเผย ประเด็นที่เกี่ยวกับประโยชน์ของส่วนรวม โดยศาลจะพิจารณาขอบเขตจรรยาบรรณของสื่ออย่าง หลวม ๆ โดยไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ความจริงถึงขนาดปราศจากความสงสัย เพียงแต่ต้องได้ความว่ามี แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวอันเป็นไปตามจรรยาบรรณของสื่อมวลชนก็เพียงพอแล้ว เช่น ได้ข้อมูลมา จากการเอกสารการประชุม แต่หากเป็นกรณีที่สื่อวิพากษ์วิจารณ์ตัวบุคคลสาธารณะอันไม่อาจพิสูจน์ ได้ว่าเป็นความจริงตามที่สื่อมวลชนกล่าวอ้างหรือไม่ เช่น วิจารณ์ว่าไร้ศีลธรรม ไร้ศักดิ์ศรี ไม่ละอาย ไม่ปราณี เป็นต้น ศาลเห็นว่าเป็นการพิสูจน์ในเชิงคุณค่า โดยไม่อาจพิสูจน์ความจริงได้ เพียงแต่ต้องมี หลักฐานให้อ้างอิงในการกล่าวความจริงได้เท่านั้นก็เพียงพอแล้ว เช่น การที่วิจารณ์ว่าไร้ความละอาย เนื่องจากมีข้อเท็จจริงอันเป็นที่รู้กันทั่วไปในขณะนั้นว่ารัฐยังไม่สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้ ทั้งที่ ผ่านมาเป็นเวลาเกือบ 1 ปีแล้ว เป็นต้น โดยเหตุผลที่ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปคุ้มครองไปที่เสรีภาพ ของสื่อมวลชนมากกว่าการคุ้มครองตัวบุคคลนั้น เนื่องจากศาลเห็นว่ายิ่งบุคคลสาธารณะนั้นเป็น รัฐบาลหรือนักการเมืองย่อมจะต้องมีความอดทนอดกลั้นต่อการถูกวิพากษ์วิจารณ์หรือติชมจากทั้ง ประชาชนและสื่อมวลชน เนื่องจากเป็นบุคคลที่อยู่ในบริบทที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ ย่อม ได้รับการจับตามองจากประชาชนเป็นธรรมดา โดยจะต้องมีความอดทนอดกลั้นและยอมรับหาก จะต้องถูกวิพากษ์วิจารณ์ได้ โดยไม่อาจเรียกร้องความคุ้มครองในความเป็นส่วนตัวในระดับเดียวกับ ปัจเจกชนได้ และศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปพิจารณาว่าเพียงแค่อำนาจสื่อมวลชนมีเจตนาสุจริต หรือ ปฏิบัติตามจริยธรรมของสื่อเท่านั้นก็เพียงพอแล้ว เพราะมีฉะนั้นอาจเป็นการไขข่าวอันเป็นเท็จได้ ทั้งนี้ ศาลยังเห็นว่าหน้าที่ของสื่อมวลชนมีหน้าที่ในการแจ้งข่าวให้ประชาชนทราบเพื่อเติมเต็มความเป็น สังคมประชาธิปไตย ดังนั้น ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปจึงมีแนวโน้มที่จะคุ้มครองเสรีภาพในการ แสดงออกมากกว่าคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของผู้ที่ต้องเปิดเผยข้อมูล

สำหรับแนวทางการวินิจฉัยคดีของศาลฎีกาประเทศไทยนั้น หากเป็นการตีความด้วยความเป็นธรรมซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำและผู้กระทำนั้นสุจริตตามมาตรา 329(3) ย่อมได้รับการยกเว้นความผิด โดยประเด็นที่ศาลเห็นว่าตีความได้ เช่น การประพาดพิมติวินัย การทุจริตในตำแหน่งหน้าที่ เป็นต้น ทั้งนี้ต้องได้ความว่าสื่อมวลชนนั้นได้ตรวจสอบข้อมูลอันเป็นการกระทำตามจรรยาบรรณวิชาชีพของตนแล้วด้วย ยกตัวอย่างกรณีที่ศาลถือว่าสื่อได้ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพแล้ว เช่น มีหลักฐานจากหนังสือของราชการในเรื่องนั้น, อ้างอิงข้อมูลจากรายงานกระบวนพิจารณาคดีในศาล, ได้รับข้อมูลมาจากคณะกรรมการสอบสวนของทางราชการที่ดำเนินการตรวจสอบเรื่องดังกล่าว, นำข้อมูลมาจากคำสั่งกรมตำรวจ, จากเอกสารรายงานการประชุม, หรือสื่ออยู่ในสถานที่อันเป็นแหล่งข้อมูลนั้นเอง ทั้งนี้ สำหรับการพิสูจน์ความจริงตามมาตรา 330 ซึ่งเป็นเหตุยกเว้นโทษอันผู้กล่าวมีหน้าที่พิสูจน์ความจริงได้ แต่ห้ามพิสูจน์หากเป็นเรื่องส่วนตัว และไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน ดังนั้น หมายความว่าหากเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะแล้ว หากผู้กระทำสามารถพิสูจน์ได้ว่าที่ตนกล่าวเป็นความจริง ย่อมได้รับยกเว้นโทษ เช่น การตีแผ่ความประพฤติชั่วร้ายและกระทำหน้าที่มิชอบของโจทก์ขณะเป็นข้าราชการตำรวจเพื่อให้ประชาชนรับทราบและให้ผู้ประพฤติชอบพึงสังวรณ์ มิใช่เรื่องส่วนตัวและเป็นประโยชน์ต่อประชาชน ศาลจึงยอมรับให้พิสูจน์ความจริงได้ โดยจากคำพิพากษาศาลฎีกาของไทยพบว่าบุคคลสาธารณะจะไม่ได้รับความคุ้มครองในข้อมูลส่วนบุคคลหากเรื่องที่สื่อเปิดเผยเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะ ซึ่งโดยมักหมายถึงบุคคลสาธารณะประเภทแรกเนื่องจากมีประโยชน์เกี่ยวข้องกับประโยชน์มหาชน อย่างไรก็ตาม หากเรื่องราวที่เปิดเผยไม่ใช่เรื่องอันเป็นประโยชน์ต่อประชาชน ศาลก็ไม่ยอมรับให้เปิดเผยได้ เช่น ชีวิตการมีเพศสัมพันธ์ โดยศาลถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิหรืออย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายในเรื่องละเมิด

สำหรับศาลฎีกาของไทยนั้นใช้หลักเกณฑ์ในเรื่องหมิ่นประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญา และเรื่องละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในการพิจารณา กล่าวคือ

ประมวลกฎหมายอาญาในเรื่องหมิ่นประมาท

1. มาตรา 328 การหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา กล่าวคือ ต้องเข้าองค์ประกอบการหมิ่นประมาท ตามมาตรา 326 ก่อน และเมื่อการตีพิมพ์ของสื่อเป็นการเปิดเผยให้ประชาชนเป็นจำนวนมากรับรู้ จึงเป็นการหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา

2. มาตรา 329(3) การ ตีชม ด้วยความเป็นธรรม ซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ ย่อมได้รับยกเว้นความผิด กล่าวคือ สื่อจะต้องเสนอข่าวสารที่เกิดขึ้นในบ้านเมืองให้ประชาชนทราบอันเป็นการกระทำในฐานะหน้าที่สื่อมวลชนโดยสุจริต มิใช่มีเจตนาจะลงข่าวเพื่อให้หนังสือพิมพ์ขายดีโดยไม่ใยดีว่าผู้ที่ตกเป็นข่าวจะได้รับความเสียหายจากการลงข่าวหรือไม่

3. มาตรา 330 การพิสูจน์ได้ว่าข้อที่หาว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นความจริงนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ห้ามไม่ให้พิสูจน์ในเรื่องส่วนตัว และการพิสูจน์จะไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน สื่อมวลชนอาจพิสูจน์ข้อความที่ลงพิมพ์ได้ว่าเป็นประโยชน์ต่อประชาชน เช่น ตีแผ่สิ่งประพฤดิชั่วร้ายและกระทำหน้าที่มีขอบของจอทกขณะเป็นข้าราชการ แม้เป็นข้อความหมิ่นประมาทแต่ก็ไม่ใช้การใส่ความในเรื่องส่วนตัว หากพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริง ก็ไม่ต้องรับโทษ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องละเมิด

1. มาตรา 420 อันเป็นการละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัว โดยแม้ตามมาตรา 420 ดังกล่าวจะกล่าวถึงการละเมิดต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่าง โดยไม่มีความตอนใดอธิบายว่าหมายถึงสิทธิในเรื่องในบ้าง ศาลฎีกาจึงตีความคำว่า “สิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด” ว่าหมายถึงสิทธิในความเป็นส่วนตัวด้วย

2. มาตรา 423 ในเรื่องการกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง กล่าวคือ หากสื่อเปิดเผยข้อมูลอันเป็นเรื่องที่ไม่จริง หรือไม่ตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนอันเป็นไปตามจริยธรรมของวิชาชีพสื่อมวลชน อันเป็นเหตุให้บุคคลสาธารณะที่ตกเป็นข่าวต้องเสียหายแก่ชื่อเสียงเกียรติคุณ หรือทางทำมาหาได้

นอกจากนี้ กิจการสื่อมวลชนที่ได้รับยกเว้นตามมาตรานี้ ก็ยังต้องตกอยู่ภายใต้การควบคุมกำกับกันเองของกิจการสื่อมวลชน เช่น ข้อบังคับองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทยว่าด้วยจริยธรรมของวิชาชีพเกี่ยวกับการผลิตและการเผยแพร่รายการ พ.ศ. 2552 (ของไทยพีบีเอส), คู่มือจริยธรรมและการกำกับดูแลกันเองในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (Ethical Guideline and Self-regulation for Broadcasting) หรือรวมถึงร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. ซึ่งจะมีผลบังคับใช้

ในภายภาคหน้า หากมีผลใช้บังคับ ก็จะทำให้เกิดแบบแผนที่ชัดเจน และสามารถบังคับใช้ให้เกิดความแน่นอนมากขึ้น ดังนั้น ก็จะเป็นการประกันความเป็นส่วนตัวให้กับบุคคลสาธารณะอีกชั้นหนึ่งได้

ทั้งนี้ เพื่อสร้างความเข้าใจถึงขอบเขตการคุ้มครองบุคคลสาธารณะแต่ละประเภทในกรณีการใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมไว้เฉพาะเพื่อกิจการสื่อมวลชน ผู้เขียนจึงได้ทำตารางเปรียบเทียบบรรทัดฐานของคำพิพากษาของศาลฎีกาประเทศไทยและคำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป ดังนี้

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบการใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมไว้เฉพาะเพื่อกิจการสื่อมวลชน

ประเภท บุคคล ประเด็น	GPF		LPF		IPF	
	ศาลฎีกาไทย	ศาล ECHR	ศาลฎีกาไทย	ศาล ECHR	ศาลฎีกาไทย	ศาล ECHR
1. สถานะ ของบุคคล สาธารณะ	การเป็นเจ้าของหน้าที่รัฐ, รัฐบาล หรือนักการเมืองอื่นได้รับการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งโดยอำนาจรัฐนั้น เป็นบุคคลที่สมควรต้องถูกตรวจสอบหรืออาจถูกวิพากษ์วิจารณ์ เกี่ยวกับความประพฤติ การประกอบอาชีพและความเป็นอยู่ตามสมควร ¹³⁴ เนื่องจากมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องกับประชาชน แต่ไม่ได้แปลว่าเมื่อจะทำให้สิทธิในความเป็นส่วนตัวต้องสูญเสียไปทั้งหมด ¹³⁵	เมื่อเข้าเป็นรัฐบาล หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้วต้องมีความอดทนอดกลั้นสูง ที่จะยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์ในขอบเขตที่กว้างขวางกว่าปัจเจกบุคคลทั่วไป ¹³⁶ และสามารถถูกตรวจสอบได้ในเรื่องส่วนตัวอันส่งผลกระทบต่อเรื่องความโปร่งใสในการบริหารงานการเมือง	บุคคลสาธารณะประเภทที่ย่อมต้องยอมรับการถูกตีพิมพ์ได้เช่นกัน โดยต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับด้านที่ตนเป็นบุคคลเป็นบุคคลสาธารณะ เช่น การทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้องสมควรแล้วอาจส่งผลกระทบต่อเกียรติยศของตัวบุคคลของ กระทั่งการกระทำที่ผิดกฎหมาย ¹³⁷	พิจารณาจากระดับของความมีชื่อเสียงและพฤติกรรมการก่อนที่จะกลายเป็นประเด็นของสื่อมวลชน เช่น มีชื่อเสียงจากการแสดงละคร และก่อนหน้านั้นเคยให้สัมภาษณ์ในประเด็นดังกล่าวด้วยตนเอง ถือว่าบุคคลสาธารณะนั้นยินยอมให้เปิดเผยประเด็นดังกล่าว ¹³⁸	ไม่พบคำพิพากษา ศาลฎีกา	บุคคลสาธารณะประเภทนี้อาจต้องยอมให้ถูกเปิดเผยในประเด็นอันกระทบต่อส่วนรวมเท่านั้น ¹³⁹ ส่วนที่นอกเหนือจากประเด็นดังกล่าวก็ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเคารพความเป็นส่วนตัวเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป

¹³⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4595/2543

¹³⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4893/2558

¹³⁶ Lings v. Austria

¹³⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3/2542

¹³⁸ Axel Springer AG v. Germany

¹³⁹ Birjuk v. Lithuania

ประเภท บุคคล ประเด็น	GPF		LPF		IPF	
	ศาลฎีกาไทย	ศาล ECtHR	ศาลฎีกาไทย	ศาล ECtHR	ศาลฎีกาไทย	ศาล ECtHR
2. สถานะ ของผู้กล่าว	สื่อต้องมีหน้าที่นำเสนออันเป็นที่ในการสอดส่องตรวจสอบความจริงตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นตามสมควรในวิธีการทางปกครองระบอบประชาธิปไตย ¹⁴⁰	สื่อเปรียบเสมือนเป็น Public Watchdogสุนัขเฝ้ายามในสาธารณชน ¹⁴¹ คือ เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และความความคิดเห็นต่อสาธารณชน เพื่อตอบสนองสิทธิที่จะรู้ของประชาชน	สื่อจะต้องแสดงความหรือรายงานข่าวสารโดยสุจริตเพื่อความชอบธรรม หากเป็นความเท็จ / เรื่องส่วนตัวที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน / ไม่สร้างสรรค์ / ส่อไปในทางลามกอนาจาร อันเป็นการขัดต่อจรรยาบรรณของหนังสือพิมพ์ จะกระทำไม่ได้ ¹⁴²	สื่อมีหน้าที่แจ้งให้ประชาชนทราบถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นอันเป็นการรายงานข่าวตามปกติ ละจะดั่งไม่มีข้อความตอนใดได้เป็นการดูหมิ่น หรือ ลดคุณค่าผู้เสียหาย หรือเป็นการกล่าวร้ายเรื่องส่วนตัว ¹⁴³	ไม่พบคำพิพากษาศาลฎีกา	สื่อมีหน้าที่เพียงแจ้งข้อมูลหรือรายงานประเด็นอันเป็นที่สนใจหรือเป็นข้อกังวลของสาธารณชนเท่านั้น

¹⁴⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4595/2543

¹⁴¹ Grimberg v. Russia

¹⁴² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5249/2542

¹⁴³ Axel Springer AG v. Germany

ประเภทบุคคล ประเด็น	GPF		LFP		IPF	
	ศาลฎีกาไทย	ศาล ECtHR	ศาลฎีกาไทย	ศาล ECtHR	ศาลฎีกาไทย	ศาล ECtHR
3. ขอบเขต ในการ นำเสนอ ข่าวสาร	ต้องตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูล ว่าเป็นเช่นนั้นจริงหรือไม่ ¹⁴⁴ และสื่อ ให้ตรงกับข้อความหมาย ¹⁴⁵ อันเป็นไป ตามจริยธรรมของสื่อมวลชน โดย ต้องไม่ใช้การกล่าวลอย ๆ มิฉะนั้น แม้จะเป็นประเด็นการตรวจสอบการ ทำงานของนักการเมือง แต่เมื่อไม่ ตรวจสอบความจริงก่อนก็ไม่ใช่อำนาจ ชมด้วยความเป็นธรรม	หากเป็นการพิสูจน์ความจริง สื่อต้องมีเจตนาสุจริตและ สามารถกล่าวอ้างข้อเท็จจริง ได้ ¹⁴⁶ แต่ไม่จำเป็นต้องถึงขนาดมี หลักฐานที่แน่ชัด แต่หากเป็น การวิพากษ์วิจารณ์อันไม่อาจ พิสูจน์ได้ว่าป็นจริงหรือไม่ เพียงแต่มีสื่อเท็จจริงอันเป็นมูล ให้วิพากษ์วิจารณ์ก็เพียงพอ แล้ว ¹⁴⁷	ข้อความหรือความคิดเห็นนั้นต้อง มีลักษณะเป็นเรื่องของส่วนรวม จึงเป็นเรื่องที่ประชาชนชอบที่จะติ ชมได้ ทั้งต้องมีการตรวจสอบ ข้อเท็จจริงของแหล่งข่าวให้ แน่นอนเสียก่อนที่จะตีพิมพ์ มิใช่ มุ่งแต่จะจำหน่ายหนังสือพิมพ์ให้ ได้จำนวนมากเพื่อค้ากำไรเป็น สำคัญ ¹⁴⁸	ศาลจะพิจารณาถึงการ ได้มาและความถูกต้องของ ข้อมูลตามจรรยาบรรณของ สื่อ และพิจารณาเนื้อหาว่า ให้อยู่ในขอบเขตประเด็น ส่วนรวม โดยจะต้องไม่นำ ประเด็นอื่น หรือ การ วิจารณ์ในทางที่ล่วงเกินกว่า การรายงานข่าวมาเผยแพร่	ไม่พบคำ พิพากษา ศาลฎีกา	การนำเสนอข่าวต้องมี จุดประสงค์โดยชอบด้วย กฎหมายเท่านั้น ไม่อาจ วิพากษ์วิจารณ์เกินกว่า ประสงค์ในการแจ้งข่าวได้ เช่น เพียงเพื่อป้องกันการ แพร่กระจายของโรคร้าย แต่ จะวิจารณ์หรือเปิดเผยข้อมูล อื่น ๆ อันเป็นการละเมิดสิทธิ ความเป็นส่วนตัวไม่ได้
4. ข้อมูลที่ เปิดเผยได้	ชื่อ-สกุล, รูปภาพ, ตำแหน่ง, ข้อมูลส่วนตัว เช่น ประวัติการเดินทาง (กรณีตรวจสอบการใช้งานทาง การเมืองโดยมิชอบ)	ชื่อ-สกุล, รูปภาพ, ตำแหน่ง, ข้อมูลส่วนตัว เช่น ข้อมูลทางการแพทย์	ชื่อ-สกุล, รูปภาพ, ตำแหน่ง/ อาชีพ	ชื่อ-สกุล, รูปภาพ, อาชีพ	ไม่พบคำ พิพากษา ศาลฎีกา	เฉพาะประเด็นที่ทำให้ กลายเป็นบุคคลสาธารณะ เท่านั้น เช่น ข้อมูลของโรค

ที่มา : ผู้เขียนรวบรวมจากคำพิพากษาศาลฎีกาไทย และคำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป

¹⁴⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4595/2543

¹⁴⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2991/2557

¹⁴⁶ Krasulya v. Russia

¹⁴⁷ Grinberg v. Russia

¹⁴⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1312/2542

บทที่ 5 การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะ ในกิจกรรมของสภา

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มีขอบเขตเนื้อหาในมาตรา 4 ที่ไม่ใช่บังคับแก่ “(4) สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยสภาดังกล่าวซึ่งเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา หรือคณะกรรมการ แล้วแต่กรณี” ซึ่งบุคคลเหล่านี้เป็นบุคคลสาธารณะประเภท GPF ที่มีประโยชน์เกี่ยวข้องข้องกับประโยชน์สาธารณะของประเทศ ดังนั้นในการทำงานจึงต้องถูกตรวจสอบความชอบธรรมได้อันเป็นไปตามวิถีทางของกระบวนการประชาธิปไตยเพื่อให้เกิดความมั่นใจได้ว่าบุคคลที่ประชาชนไว้วางใจให้บริหารบ้านเมืองนั้นจะรักษาประโยชน์ของประเทศชาติได้หรือไม่ ซึ่งการทำงานดังกล่าวมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดหน้าที่และอำนาจไว้ โดยในบทนี้ผู้เขียนจะศึกษาว่ากิจกรรมตามรัฐธรรมนูญอันเป็นหน้าที่และอำนาจของสมาชิกสภาที่ได้รับยกเว้นจากพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มีขอบเขตเพียงใด และสมาชิกสภาซึ่งเป็นบุคคลสาธารณะควรมีความเป็นส่วนตัวเพียงใด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

5.1 หน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยสภา

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 4(4) ความว่า สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยสภาดังกล่าวซึ่งเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา หรือคณะกรรมการ แล้วแต่กรณี ซึ่งกลุ่มบุคคลดังกล่าว หมายถึง

สภาผู้แทนราษฎร เปรียบเสมือนเป็นตัวแทนของประชาชน เนื่องจากเป็นบุคคลที่ประชาชนเลือกตั้งเข้า ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 500 คน โดยมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต จำนวน 350 คน และแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน 150 คน

วุฒิสภา จำนวน 250 คน มาจากการที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ถวายคำแนะนำ

รัฐสภา ประกอบด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร โดยมีประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา และประธานวุฒิสภาเป็นรองประธานรัฐสภาโดยตำแหน่ง

คณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยสภาดังกล่าว เกิดจากการที่สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามีอำนาจเลือกสมาชิกของแต่ละสภาตั้งเป็นคณะกรรมการสามัญ และมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิกตั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญเพื่อกระทำกิจการ พิจารณาสอบสวน หรือศึกษาเรื่องใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของสภา แล้วรายงานต่อสภา

บุคคลดังกล่าวข้างต้นมีหน้าที่และอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 โดยแบ่งตามบทบาทหน้าที่ได้ ดังนี้

5.1.1. นิติบัญญัติ

หมายถึง การเสนอและพิจารณากฎหมายต่าง ๆ ตามที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้¹⁴⁹ กล่าวคือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ และพระราชกำหนด รวมถึงการตราข้อบังคับการประชุมของแต่ละสภา นอกจากนี้ยังมีอำนาจในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยมีผู้เสนอ หลักเกณฑ์การพิจารณาแตกต่างกันออกไป ดังนี้

5.1.1.1 การเสนอและพิจารณาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 130¹⁵⁰ กำหนดให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ 10 ฉบับ ได้แก่

1. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
2. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา
3. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง
4. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง
5. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน

¹⁴⁹ สถาบันพระปกเกล้า, บทบาทและอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (ออนไลน์).

¹⁵⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 130

6. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
7. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน
8. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ
9. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

10. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

โดยผู้มีสิทธิเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ได้แก่ คณะรัฐมนตรี โดยข้อเสนอแนะของศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา 131

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญมาตรา 132¹⁵¹ โดยให้ผู้มีสิทธิเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญต่อรัฐสภา และให้รัฐสภาประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณา 3 วาระ ได้แก่

วาระที่ 1 การพิจารณาขั้นรับหลักการ จะให้ผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมีสิทธิอภิปรายชี้แจงเหตุผล การออกเสียงลงคะแนนให้ถือเสียงข้างมากของรัฐสภา หากมีมติรับหลักการก็จะพิจารณาวาระที่ 2 ต่อไป

วาระที่ 2 การพิจารณารายมาตรา เป็นการพิจารณาโดยคณะกรรมการการออกเสียงลงคะแนนให้ถือเสียงข้างมากของรัฐสภา โดยคณะกรรมการที่พิจารณาอาจเป็น

- 1) คณะกรรมาธิการสามัญ คือ สมาชิกสภาทุกคนเป็นกรรมาธิการ
- 2) คณะกรรมาธิการวิสามัญ โดยสภาจะต้องตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญคณะหนึ่งขึ้นพิจารณา โดยให้คณะรัฐมนตรี ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง และคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเสนอรายชื่อรวมกันได้ไม่เกิน 1 ใน 5 ของจำนวนกรรมาธิการทั้งหมด (ข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2560 ข้อ 130 วรรค 3)

วาระที่ 3 การลงมติ ต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของรัฐสภา

¹⁵¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 132

การตรวจสอบความชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ กระทำได้โดยรัฐสภาส่งร่างกฎหมายให้กับศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความเห็น หากไม่มีข้อทักท้วงก็ให้รัฐสภาดำเนินการต่อไป แต่หากเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมีข้อความใดขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญก็ให้เสนอความเห็นไปยังรัฐสภาเพื่อให้พิจารณาร่วมกันต่อไป โดยรัฐสภาอาจแก้ไขเพิ่มเติม หรือร้องขอให้ตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ โดยผู้ที่มีสิทธิร้องขอให้ตรวจสอบ ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกันมีจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา รวมทั้งนายกรัฐมนตรีก็สิทธิร้องขอดังกล่าว และหากเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวมีข้อความขัดหรือแย้ง หรือกระบวนการตราไม่ชอบก็ให้ส่งความเห็นเช่นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรรวมทั้งประธานวุฒิสภาให้ทราบ และให้นายกรัฐมนตรีนำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อให้พระมหากษัตริย์ลงพระปรมาภิไธยและประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาต่อไป ตามมาตรา 148¹⁵²

5.1.1.2 การเสนอและพิจารณาพระราชบัญญัติ

ผู้มีสิทธิเสนอร่างพระราชบัญญัติ ตามมาตรา 133¹⁵³ ได้แก่ คณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 20 คน และผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 10,000 คน

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของสภาผู้แทนราษฎร กระบวนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติจะต้องเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรก่อน ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรจะต้องพิจารณาเป็น 3 วาระ ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 116¹⁵⁴

วาระที่ 1 การพิจารณาขั้นรับหลักการ

วาระที่ 2 การพิจารณารายมาตรา โดยคณะกรรมการที่สภาตั้งหรือคณะกรรมการเต็มสภา หากพิจารณาโดยคณะกรรมการที่สภาตั้ง จะมอบหมายให้คณะกรรมการสามัญหรือคณะกรรมการวิสามัญเป็นผู้พิจารณาก็ได้ โดยการพิจารณาโดยคณะกรรมการเต็มสภา คือ มีทั้งที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา มักเป็นกรณีที่มีความจำเป็นรีบด่วนเพื่อประโยชน์ของประเทศ และประกอบกับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไม่มีความสลับซับซ้อน โดยคณะรัฐมนตรีร้องขอ หรือเมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเสนอญัตติในที่ประชุมสภา

¹⁵² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 148

¹⁵³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 133

¹⁵⁴ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 116

ผู้แทนราษฎรเพื่อให้มีการพิจารณาโดยคณะกรรมการเพิ่มเติมสภา หากประธานสภาผู้แทนราษฎร วินิจฉัยว่ามีสาระสำคัญเกี่ยวกับเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือคนพิการ หรือทุพพลภาพ ต้อง กำหนดให้บุคคลประเภทดังกล่าวหรือผู้แทนองค์กรเอกชนที่ทำงานเกี่ยวกับบุคคลประเภทนั้นโดยตรง ร่วมเป็นกรรมาธิการวิสามัญด้วยไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนกรรมาธิการวิสามัญ และเมื่อ คณะกรรมการได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเสร็จแล้ว ให้เสนอร่างพระราชบัญญัติพร้อมทั้งร่าง ฉบับเดิมและการแก้ไขเพิ่มเติมพร้อมทั้งรายงานต่อประธานสภา¹⁵⁵

วาระที่ 3 การลงมติ ไม่มีการอภิปรายแต่จะให้ที่ประชุมลงมติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบ หากสภาผู้แทนราษฎรมติให้ความเห็นชอบก็จะเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อวุฒิสภาต่อไป ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 136¹⁵⁶

ซึ่งการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของวุฒิสภาจะแบ่งเป็น 3 วาระเช่นเดียวกัน¹⁵⁷

วาระที่ 1 การพิจารณาขั้นรับหลักการ

วาระที่ 2 การพิจารณารายมาตรา โดยคณะกรรมการ เมื่อคณะกรรมการได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเสร็จแล้ว ให้เสนอร่างพระราชบัญญัตินั้น โดยแสดงร่างเดิมและการแก้ไขเพิ่มเติม พร้อมทั้งรายงานต่อประธานวุฒิสภา¹⁵⁸

วาระที่ 3 การลงมติ

ทั้งนี้ ในกรณีที่มีความจำเป็นเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ เมื่อสภาผู้แทนราษฎรมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติใดในวาระที่ 1 ประธานวุฒิสภาอาจพิจารณามอบหมายให้ คณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาคณะหนึ่ง หรือวุฒิสภาอาจตั้งคณะกรรมการวิสามัญเพื่อ พิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติ และเมื่อสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบในวาระที่ 3 แล้ว ให้ คณะกรรมการดังกล่าวรายงานต่อประธานวุฒิสภา เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของสมาชิก ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อไป¹⁵⁹

และเมื่อวุฒิสภาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติเสร็จแล้ว ถ้าเห็นชอบด้วยกับสภา ผู้แทนราษฎร ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระ

¹⁵⁵ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 127

¹⁵⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 136

¹⁵⁷ ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2562 ข้อ 118

¹⁵⁸ ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2562 ข้อ 126

¹⁵⁹ ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2562 ข้อ 119

ปรมาภิไธย และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาต่อไป ตามมาตรา 81¹⁶⁰ แต่หากวุฒิสภาถ้าไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร ให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อนและส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นคืนไปยังสภาผู้แทนราษฎร หรือหากวุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติม ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติตามที่แก้ไขเพิ่มเติมไปยังสภาผู้แทนราษฎร ถ้าสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยก็ให้นำขึ้นทูลเกล้าฯ และประกาศใช้ แต่หากเป็นกรณีอื่น ให้แต่ละสภาตั้งบุคคลซึ่งเป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ มีจำนวนเท่ากันตามที่สภาผู้แทนราษฎรกำหนดประกอบเป็นคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้น ตามมาตรา 137¹⁶¹ และให้คณะกรรมการร่วมกันรายงานและเสนอร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการร่วมกันได้พิจารณาแล้วต่อสภาทั้งสอง แต่หากไม่เห็นชอบด้วยให้ยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นไว้ก่อน และสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจยกร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ขึ้นพิจารณาใหม่ ตามมาตรา 138¹⁶²

โดยระหว่างการยับยั้งร่างพระราชบัญญัตินั้นจะเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันไม่ได้ โดยเมื่อสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติที่เสนอหรือส่งให้พิจารณานั้นมีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้ ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาส่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย¹⁶³

หากร่างพระราชบัญญัติฉบับใดไม่ได้รับความเห็นชอบจากพระมหากษัตริย์และได้รับพระราชทานคืนมา หรือเมื่อล่วงพ้นไป 90 วันแล้วไม่ได้รับพระราชทานคืน รัฐสภาจะต้องปรึกษาร่างพระราชบัญญัตินั้นใหม่ หากยังมีผลการคะแนนไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ให้นายกรัฐมนตรีนำร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายอีกอีกรอบหนึ่ง โดยหากพระมหากษัตริย์มิได้ทรงลงพระปรมาภิไธยพระราชทานคืนมา 30 วัน ให้นายกรัฐมนตรีนำพระราชบัญญัตินั้นประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาเสมือนว่าพระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว¹⁶⁴

หรือหากในกรณีที่อายุของสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังมิได้ให้ความเห็นชอบ หรือที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วแต่

¹⁶⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 81

¹⁶¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 137

¹⁶² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 138

¹⁶³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 139

¹⁶⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 146

พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วย หรือเมื่อพ้นเก้าสิบวันแล้วมิได้พระราชทานคืนมา ให้เป็นอันตกไป ถ้าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปร้องขอต่อรัฐสภาเพื่อให้รัฐสภา สภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภาพิจารณาต่อไป ตามมาตรา 147¹⁶⁵ และมาตราดังกล่าวยังใช้กับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมอีกด้วย

และหากเป็นที่สงสัยว่าร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ที่ประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมการธิการสามัญของสภาผู้แทนราษฎรทุกคนะมีอำนาจประชุมกันเพื่อวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 134¹⁶⁶ และหากที่ประชุมร่วมกันวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติที่ถูกแก้ไขมีลักษณะเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรมีหน้าที่ส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นไปให้นายกรัฐมนตรีรับรอง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 135¹⁶⁷

นอกจากนี้ยังมีอำนาจในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย ตามมาตรา 143¹⁶⁸ โดยการพิจารณาเช่นเดียวกันกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติทั่วไปที่มี 3 วาระ แต่เมื่อสภาผู้แทนราษฎรมีมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ในวาระที่ 1 แล้ว วุฒิสภาก็จะมีมติตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาศึกษาล่วงหน้าก่อนเนื่องจากเป็นเรื่องที่ต้องใช้ความละเอียดรอบคอบ และพิจารณาอย่างถี่ถ้วน โดยคณะกรรมการวิสามัญคณะนี้จะพิจารณาศึกษาตามไปพร้อม ๆ กับคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณของสภาผู้แทนราษฎร และให้คณะกรรมการพิจารณาและรายงานความเห็นต่อประธานวุฒิสภา

หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา เห็นว่าในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณมีการกระทำที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติ ก็มีอำนาจเสนอความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาและวินิจฉัยว่ามีการกระทำที่ฝ่าฝืนหรือไม่ ตามมาตรา 144¹⁶⁹

¹⁶⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 147

¹⁶⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 134

¹⁶⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 135

¹⁶⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 143

¹⁶⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 144

5.1.1.3 การพิจารณาพระราชกำหนด

พระราชกำหนด คือ กฎหมายที่พระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้นโดยคำแนะนำและยินยอมของคณะรัฐมนตรี โดยอาศัยอำนาจตามที่รัฐธรรมนูญวางไว้ว่าเป็นกรณีฉุกเฉิน ที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ เพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ และประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาเป็นพระราชกำหนด หลังจากนั้นจะต้องพิจารณาอนุมัติพระราชกำหนดว่าให้บังคับใช้พระราชกำหนดนั้นต่อไปเป็นพระราชบัญญัติหรือไม่ เป็นอำนาจของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ตามมาตรา 172¹⁷⁰

ทั้งนี้ สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อเสนอความเห็นต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าพระราชกำหนดนั้นไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ได้ โดยให้ประธานแห่งสภานั้นส่งความเห็นไปยังศาลรัฐธรรมนูญตามมาตรา 173¹⁷¹

5.1.1.4 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

โดยผู้มีสิทธิเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ได้แก่ คณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 50,000 คน¹⁷²

การจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติมให้การเสนอต่อรัฐสภาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ โดยแบ่งออกเป็น 3 วาระ

วาระที่ 1 การพิจารณาขั้นรับหลักการ ต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติม นั้นไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ซึ่งในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

¹⁷⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 172

¹⁷¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 173

¹⁷² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 256

วาระที่ 2 การพิจารณารายมาตรา โดยการตั้งคณะกรรมการคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าว และรายงานต่อประธานรัฐสภาเพื่อนำเสนอต่อที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาพิจารณาต่อไป โดยวาระนี้ให้ถือเสียงข้างมากเป็นประมาณ แต่ในกรณีที่เป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ประชาชนเป็นผู้เสนอต้องเปิดโอกาสให้ผู้แทนของประชาชนที่เข้าชื่อกันได้แสดงความคิดเห็นด้วย

วาระที่ 3 การลงมติ จะต้องมิคะแนเสียงเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา โดยในจำนวนนี้ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองที่สมาชิกไม่ได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือรองประธานสภาผู้แทนราษฎร เห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของทุกพรรคการเมืองดังกล่าวรวมกัน และมีสมาชิกวุฒิสภาเห็นชอบด้วยไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา เมื่อรัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วให้นายกรัฐมนตรีนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระมหากษัตริย์เพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย

แต่หากเป็นเรื่องสำคัญ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในประเด็นสำคัญที่ต้องจัดให้มีการออกเสียงประชามติเสียก่อน และถ้าผลการออกเสียงประชามติเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม จึงนำขึ้นทูลเกล้าฯ ได้แก่เรื่องดังต่อไปนี้

- หมวด 1 บททั่วไป
- หมวด 2 พระมหากษัตริย์
- หมวด 15 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ
- เรื่องที่เกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ หรือ
- เรื่องที่เกี่ยวกับหน้าที่หรืออำนาจของศาล หรือองค์กรอิสระ หรือเรื่องที่ทำให้ศาลหรือองค์กรอิสระไม่อาจปฏิบัติตามหน้าที่หรืออำนาจได้

5.1.1.5 การตราข้อบังคับการประชุมสภา

รัฐธรรมนูญกำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามีอำนาจตราข้อบังคับการประชุมของแต่ละสภา ตามมาตรา 128¹⁷³ เพื่อเป็นกฎเกณฑ์ที่ใช้บังคับและควบคุมการดำเนินงานของ

¹⁷³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 128

สภาในการใช้อำนาจหน้าที่ของตนให้เกิดความเรียบร้อยและเป็นแบบแผนเดียวกัน ทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามีสิทธิริเริ่มเสนอให้มีการตราข้อบังคับการประชุมของแต่ละสภาเอง และลงมติให้ความเห็นชอบเองและประกาศใช้เพื่อเป็นข้อบังคับการประชุมของแต่ละสภาได้ โดยไม่จำเป็นต้องส่งให้อีกสภาให้ความเห็นชอบอีก¹⁷⁴

5.1.2 ความคุ้มครองแผ่นดิน

หมายถึง การสอดส่องดูแลการปฏิบัติงานของคณะรัฐมนตรีหรือฝ่ายบริหารตามที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้¹⁷⁵ ดังนี้

5.1.2.1 การตั้งกระทู้ถาม

กระทู้ถาม (Interpellation) คือ คำถามที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาตั้งขึ้น เพื่อถามรัฐมนตรีเกี่ยวกับข้อเท็จจริงหรือนโยบายที่เกี่ยวกับงานในหน้าที่ของรัฐมนตรี เป็นบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในการควบคุมการบริการแผ่นดินที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรกำหนดไว้ในมาตรา 150¹⁷⁶ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในที่ประชุมสภาในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาข้อเท็จจริง หมายถึง ปัญหาที่เกิดจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาลและส่งผลกระทบต่อสิทธิของประชาชนหรือก่อให้เกิดความเสียหายกับสังคม เช่น คำถามเรื่องน้ำท่วม รวมถึงปัญหา นโยบาย หมายถึง ปัญหาที่เกิดจากการที่รัฐบาลมิได้ปฏิบัติตามนโยบายที่ได้แถลงต่อรัฐสภาเมื่อเข้ารับบริหารราชการแผ่นดิน เช่น การบริหารงานไม่เป็นไปตามนโยบายที่เคยแถลงไว้ เป็นต้น

กระทู้ถามทุกประเภทจะต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร¹⁷⁷ และข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา¹⁷⁸ เช่น ต้องไม่ประชด เสียดสี ใสร้าย, เป็นเรื่อง

¹⁷⁴ สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, คู่มือการยกร่างกฎหมาย (ฉบับปรับปรุง). 2561. หน้า 188.

¹⁷⁵ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ระบบงานรัฐสภา (กรุงเทพฯ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2550). หน้า 29-30.

¹⁷⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 150

¹⁷⁷ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 147

¹⁷⁸ ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2562 ข้อ 147

ส่วนตัวของคุณใด เว้นแต่เกี่ยวกับการทำงานในหน้าที่ เช่น เรื่องส่วนตัว เรื่องเกี่ยวกับการดำเนินคดี ความ เรื่องความคิดเห็นทางการเมืองส่วนบุคคล เป็นต้น¹⁷⁹ และให้เป็นอำนาจของประธานสภาของทั้งสองสภาในการวินิจฉัยว่ากระทู้ถามนั้นมีลักษณะต้องห้ามหรือไม่ โดยกระทู้ถามของทั้งสองสภาแบ่งประเภทแตกต่างกัน ดังนี้

กระทู้ถามของสภาผู้แทนราษฎรตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 145¹⁸⁰ กำหนดให้กระทู้ถามมี 3 ประเภท ได้แก่

(1) กระทู้ถามสดด้วยวาจา

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละคนมีสิทธิตั้งกระทู้ถามสดโดยให้ทำเป็นหนังสือยื่นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรในวันประชุมที่มีวาระการตอบกระทู้ถามก่อนเริ่มประชุม และให้ระบุชื่อเรื่องที่จะถามพร้อมระบุวัตถุประสงค์ว่าจะถามนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้ใด และให้เป็นอำนาจของประธานสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัยว่ากระทู้ถามใดเป็นกระทู้ถามสดหรือไม่ และจะถูกบรรจุเข้าเป็นระเบียบวาระกระทู้ถามสด และแจ้งให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบทราบ

(2) กระทู้ถามทั่วไป

กระทู้ถามประเภทนี้ให้เสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อประธานสภา เพื่อให้วินิจฉัยว่ามีลักษณะต้องห้ามหรือไม่ โดยมีข้อความในข้อเท็จจริงหรือนโยบาย โดยกระทู้ถามประเภทนี้ผู้ถามสามารถระบุได้ว่าประสงค์จะให้ตอบในที่ประชุมสภาหรือในราชกิจจานุเบกษาก็ได้

(3) กระทู้ถามแยกเฉพาะ

มีลักษณะเป็นการเฉพาะเรื่อง เฉพาะพื้นที่ เฉพาะบุคคล หรือสมาชิกระบุว่าให้ตอบในท้องกระทู้ถาม โดยให้เสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือยื่นต่อประธานสภา และให้ประธานสภาแจ้งนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่ถูกตั้งกระทู้ถามเพื่อให้มาตอบภายใน 15 วัน และต้องบรรจุระเบียบวาระการประชุม และจะต้องตอบในที่ประชุม

กระทู้ถามของสมาชิกวุฒิสภาตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2562 กำหนดให้กระทู้ถามมี 2 ประเภท ได้แก่¹⁸¹

(1) กระทู้ถามเป็นหนังสือ

¹⁷⁹ สำนักงานกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, คู่มือแนวทางการร่างญัตติและกระทู้ถาม. หน้า 10.

¹⁸⁰ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 145

¹⁸¹ ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2562 ข้อ 145

การตั้งกระทู้ถามเป็นหนังสือ ให้เสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือยื่นต่อประธานวุฒิสภา โดยมีข้อความเป็นคำถามในข้อเท็จจริงหรือนโยบาย และแสดงความประสงค์ด้วยว่าจะให้ตอบในที่ประชุมวุฒิสภาหรือจะให้ตอบในราชกิจจานุเบกษาโดยกระทู้ถามประเภทนี้ผู้ถามสามารถระบุได้ว่าประสงค์จะให้ตอบในที่ประชุมสภาหรือในราชกิจจานุเบกษา

(2) กระทู้ถามด้วยวาจา

กระทู้ถามประเภทนี้จะมีลักษณะเช่นเดียวกันกับ กระทู้ถามสดด้วยวาจาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กล่าวคือให้สมาชิกวุฒิสภาแสดงความจำนงต่อประธานสภาในวันที่มีวาระกระทู้ถาม โดยไม่ต้องแจ้งรายละเอียดประเด็นแต่ต้องระบุว่าถามนายกรัฐมนตรีนหรือรัฐมนตรีคนใดเพื่อประธานสภาวินิจฉัยและบรรจุระเบียบวาระการประชุม

5.1.2.2 การขอเปิดอภิปราย

1) การขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ เป็นวิธีการในการควบคุมและตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรเห็นว่าการทำงานของรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีไม่เป็นที่พอใจก็มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ โดยรัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้ในมาตรา 151¹⁸² โดยจะมีการลงมติในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมติไม่ไว้วางใจต้องมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

2) การขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อซักถามข้อเท็จจริงหรือเสนอแนะปัญหาต่อคณะรัฐมนตรี กล่าวคือ หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทราบความเดือดร้อนของประชาชน หรือต้องการให้ประชาชนได้รับการเยียวยาแก้ไขในปัญหาใด ๆ และต้องการให้มีการพิจารณาหรือปรึกษากันย่อมมีอำนาจขอเปิดอภิปรายเพื่อซักถามข้อเท็จจริงหรือเสนอแนะปัญหาต่อคณะรัฐมนตรี โดยการเข้าชื่อกันไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรเพื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ โดยมีรัฐธรรมนูญมาตรา 152¹⁸³ ให้อำนาจไว้

¹⁸² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 151

¹⁸³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 152

3) การขอเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภาเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินโดยไม่มีการลงมติ นอกจากมาตราก่อนที่ให้อำนาจสภาผู้แทนราษฎรแล้วรัฐธรรมนูญ มาตรา 153¹⁸⁴ ยังกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามีสิทธิเข้าชื่อขอเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภาเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินเช่นเดียวกัน ซึ่งจะช่วยให้การบริหารราชการของรัฐบาลมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4) การเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมรัฐสภา รัฐธรรมนูญกำหนดให้ผู้นำฝ่ายค้านมีอำนาจแจ้งไปยังประธานรัฐสภาขอให้มีการเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมรัฐสภาได้ โดยจะต้องเป็นการเปิดอภิปรายในประเด็นปัญหาสำคัญ ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัย หรือเศรษฐกิจ โดยไม่มีการลงมติในปัญหาที่อภิปราย ตามมาตรา 155¹⁸⁵

5) การเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา เป็นกรณีที่นายกรัฐมนตรีจะแจ้งไปยังประธานรัฐสภาขอให้มีการเปิดอภิปรายหากเห็นว่าคณะรัฐมนตรีเห็นสมควรจะฟังความคิดเห็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในกรณีที่มีปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน โดยรัฐสภาจะลงมติในปัญหาที่อภิปรายไม่ได้ตามมาตรา 165¹⁸⁶

5.1.2.3 การตั้งคณะกรรมการ

คือ การแต่งตั้งกลุ่มบุคคลเป็นคณะกรรมการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ศึกษา ค้นคว้า สอบสวน หรือหาข้อเท็จจริงในเรื่องใดเรื่องหนึ่งและรายงานเรื่องดังกล่าวต่อสภา โดยแต่ละสภามีอำนาจเลือกสมาชิกของแต่ละสภาตั้งเป็นคณะกรรมการสามัญ และมีอำนาจเลือกบุคคลทั้งที่เป็นสมาชิกหรือไม่เป็นสมาชิกก็ได้ เพื่อตั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญ¹⁸⁷ โดยในข้อบังคับการประชุมของทั้ง 2 สภากำหนดให้ตั้งคณะกรรมการสามัญไว้เฉพาะเพื่อสอบหาข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้อ เช่น ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร¹⁸⁸ กำหนดให้สภาตั้งคณะกรรมการสามัญขึ้น 35 คณะ แต่ละคณะประกอบด้วยกรรมการ 50 คน เช่น คณะกรรมการการกฎหมาย, คณะกรรมการกิจการสภาผู้แทนราษฎร, คณะกรรมการกิจการศาล เป็นต้น ส่วนข้อบังคับการ

¹⁸⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 153

¹⁸⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 155

¹⁸⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 165

¹⁸⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 129

¹⁸⁸ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 90

ประชุมวุฒิสภา 189 กำหนดให้คณะกรรมการธิการสามัญประจำวุฒิสภา 26 คณะ แต่ละคณะประกอบด้วยกรรมการธิการจำนวนไม่น้อยกว่า 10 คน แต่ไม่เกิน 19 คน เช่น คณะกรรมการธิการการแก้ปัญหาความยากจนและลดความเหลื่อมล้ำ, คณะกรรมการธิการการกีฬา เป็นต้น

5.1.2.4 การให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยให้อำนาจในการเสนอชื่อบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีเป็นของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยพรรคการเมืองที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่าร้อยละห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรเสนอชื่อบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีซึ่งจะต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม และมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

ในระหว่าง 5 ปีแรกนับแต่วันที่มีรัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ การให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ให้กระทำในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา ตามมาตรา 272¹⁹⁰ ซึ่งต้องลงคะแนนโดยเปิดเผย และได้รับคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา และประธานสภาผู้แทนราษฎรจะนำรายชื่อบุคคลดังกล่าวขึ้นกราบบังคมทูลเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี

หากพ้น 5 ปีแรกตามรัฐธรรมนูญกำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี ตามมาตรา 159¹⁹¹ โดยเป็นผู้มีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อที่พรรคการเมืองแจ้ง ทั้งนี้ การเสนอชื่อดังกล่าวต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร และมติของสภาผู้แทนราษฎรที่เห็นชอบต้องกระทำโดยการลงคะแนนโดยเปิดเผย และมีคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

¹⁸⁹ ข้อบังคับการประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 90

¹⁹⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 272

¹⁹¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 159

5.1.2.5 การให้ความเห็นชอบบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่ง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดให้วุฒิสภามีหน้าที่และอำนาจในการให้คำแนะนำหรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่ง โดยผู้ได้รับการคัดเลือกหรือสรรหาจะต้องได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา ซึ่งตำแหน่งต่าง ๆ ได้แก่

- 1) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ¹⁹²
- 2) คณะกรรมการการเลือกตั้ง¹⁹³
- 3) ผู้ตรวจการแผ่นดิน¹⁹⁴
- 4) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ¹⁹⁵
- 5) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน¹⁹⁶ และผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน¹⁹⁷
- 6) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ¹⁹⁸

การให้ความเห็นชอบบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งดังกล่าวจะมีคณะกรรมการสรรหาสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งให้ผู้ดำรงตำแหน่ง โดยอาจเกิดจากโดยการประกาศรับสมัครหรือคณะกรรมการสรรหาดำเนินการสรรหาจากบุคคลที่มีความเหมาะสมทั่วไปโดยต้องได้รับความยินยอมของบุคคลนั้น โดยรัฐธรรมนูญจะกำหนดจำนวนบุคคลที่ต้องสรรหา ที่มา คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามไว้ และให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาปฏิบัติหน้าที่เป็นหน่วยธุรการของคณะกรรมการสรรหา และให้คณะกรรมการสรรหาดำเนินการสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเฉพาะเรื่องของผู้ดำรงตำแหน่งนั้น เช่น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

เมื่อสภาจะพิจารณาให้บุคคลดำรงตำแหน่งใดตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย สภาจะตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อตรวจสอบประวัติ ความประพฤติ และพฤติกรรมทางจริยธรรมของ

¹⁹² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 204

¹⁹³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 222

¹⁹⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 228

¹⁹⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 232

¹⁹⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 238

¹⁹⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 241

¹⁹⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 246

บุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งนั้น รวมทั้งรวบรวมข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเฉพาะที่จำเป็น โดยมีอำนาจเรียนเอกสารหรือหลักฐานจากบุคคล หรือเรียกให้มาแถลงข้อเท็จจริง รวมทั้งเชิญบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งมาให้ข้อมูลต่าง ๆ เช่น ประวัติ พฤติกรรมทางจริยธรรม และคณะกรรมการสรรหาเสนอชื่อไปยังวุฒิสภาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ โดยจะต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา และประธานวุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งและเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

5.1.2.6 การให้ความเห็นชอบในเรื่องสำคัญ

การบริหารราชการแผ่นดินในเรื่องที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงและผลประโยชน์ของประเทศโดยรวม หากเป็นเรื่องสำคัญตามรัฐธรรมนูญกำหนดให้ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อน¹⁹⁹ ได้แก่

1) การประกาศสงคราม

การประกาศสงครามเมื่อได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาโดยต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา ตามมาตรา 177²⁰⁰

2) การทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ

หากในการทำหนังสือสัญญาอันจะทำให้ประเทศไทยมีผลเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทย เขตพื้นที่นอกอาณาเขตซึ่งประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตยหรือมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการค้าหรือการลงทุนของประเทศจะต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาก่อน ตามมาตรา 178²⁰¹

5.1.2.7 การถอดถอนกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

หากคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติคนใดมีพฤติการณ์ว่าร้ายวย ผิดปกติ ทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ จงใจปฏิบัติหน้าที่ หรือใช้อำนาจหน้าที่ไม่ชอบธรรม หรือฝ่าฝืน จริยธรรมอย่างร้ายแรงก็ตาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภา จำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภา หรือประชาชนผู้มี

¹⁹⁹ ศรีนยา สีมา, การควบคุมตรวจสอบคณะรัฐมนตรีโดยรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, หน้า 6.

²⁰⁰ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 177

²⁰¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 178

สิทธิเลือกตั้งเข้าชื่อกล่าวหาได้โดยยื่นต่อประธานรัฐสภาเพื่อให้เสนอเรื่องไปยังประธานศาลฎีกาเพื่อไต่สวนหาข้อเท็จจริง ตามมาตรา 236²⁰²

5.1.2.8 การเข้าชื่อร้องขอให้ตรวจสอบสมาชิกภาพของสมาชิกสภาสิ้นสุดลง

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยให้อำนาจสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในการขอให้ตรวจสอบสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลง โดยการยื่นคำร้องต่อประธานสภาของตนเพื่อให้ส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่ ตามมาตรา 82²⁰³

5.1.2.9 การเข้าชื่อร้องขอให้มีการประชุมรัฐสภา

รัฐธรรมนูญกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาทั้งสองสภารวมกัน หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่า 1 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภามีอำนาจเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภา เพื่อให้กราบบังคมทูลให้พระมหากษัตริย์มีพระบรมราชโองการประกาศเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญได้ ตามมาตรา 123²⁰⁴

5.1.3 ตามบทเฉพาะกาล

ทั้งนี้ วุฒิสภายังมีหน้าที่และอำนาจในการติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการปฏิรูปประเทศ จัดทำและดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ รวมถึงพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นเพื่อดำเนินการตามหมวด 16 โดยให้พิจารณาในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา ทั้งนี้ หากสมาชิกวุฒิสภาเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติใดที่คณะรัฐมนตรีไม่ได้แจ้งว่าเป็นร่างพระราชบัญญัติที่จะตราขึ้นตามหมวด 16 รัฐธรรมนูญยังให้อำนาจสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 5 มีสิทธิเข้าชื่อเพื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภาให้วินิจฉัย โดยจะต้องยื่นคำร้องก่อนที่สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาจะพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นแล้วเสร็จ ตามมาตรา 270²⁰⁵

ทั้งนี้ยังมีอำนาจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับโทษหรือองค์ประกอบความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือความผิดของพนักงานในองค์การ

²⁰² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 236

²⁰³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 82

²⁰⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 123

²⁰⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 270

หรือหน่วยงานของรัฐ ที่ยับยั้งไว้ตามมาตรา 137 (2) หรือ (3) ให้กระทำโดยที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา ตามมาตรา 271²⁰⁶

5.2 หลักเกณฑ์การคุ้มครองบุคคลสาธารณะตามหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยสภาตามกฎหมายไทย

ในหัวข้อก่อนผู้เขียนกล่าวถึงหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา และคณะกรรมการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 แล้วนั้น ในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะศึกษาถึงหลักเกณฑ์ที่สมาชิกสภาซึ่งเป็นบุคคลสาธารณะได้รับความคุ้มครองจากการทำหน้าที่ตามกฎหมาย และศึกษาถึงกิจกรรมการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับช้อยกเว้นไม่นำพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาใช้ตามมาตรา 4 (4)

ซึ่งตาม GDPR มีขอบเขตเนื้อหาปรากฏอยู่ในมาตรา 2

1. ข้อกำหนดนี้บังคับใช้กับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมดหรือบางส่วน ด้วยวิธีการอัตโนมัติและกับกระบวนการประมวลผลอื่นนอกเหนือจากวิธีอัตโนมัติกับข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งประกอบเป็นส่วนหนึ่งของระบบแฟ้มข้อมูล
2. ข้อกำหนดนี้ไม่บังคับใช้กับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในกรณีที่
 - (a) เป็นไปเพื่อกิจกรรมซึ่งไม่อยู่ในขอบเขตของกฎหมายของสหภาพ
 - (b) เป็นไปโดยรัฐสมาชิกเมื่อการดำเนินกิจกรรมนั้นอยู่ในขอบเขตของ บรรพ 2 ของ ส่วนที่ 5 ในสนธิสัญญาสหภาพยุโรป (TEU)
 - (c) เป็นไปโดยบุคคลธรรมดาอันเป็นไปเพื่อกิจกรรมส่วนตัวหรือภายในครัวเรือนเท่านั้น
 - (b) เป็นไปโดยหน่วยงานที่มีอำนาจเพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกัน สืบสวน ตรวจสอบ หรือดำเนินคดีต่อความผิด หรือบังคับโทษทางอาญา อันรวมไปถึงการคุ้มครองและป้องกันภัยคุกคามต่อความมั่นคงสาธารณะ
3. ข้อกำหนด (EC) ที่ 45/2001 บังคับใช้กับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยสถาบัน องค์กร สำนักงาน และหน่วยงานของสหภาพ ข้อกำหนด (EC) ที่ 45/2001 และบทบัญญัติทางกฎหมายอื่นของสหภาพบังคับใช้กับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว จะต้องถูกปรับใช้กับหลักการและกฎของข้อกำหนดนี้โดยสอดคล้องกับมาตรา 98

²⁰⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 271

4. ข้อกำหนดนี้จะต้องไม่ส่งผลเสียต่อการบังคับใช้คำสั่งที่ 2000/31/EC โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของภาระความรับผิดชอบของผู้ให้บริการเป็นตัวกลางในมาตรา 12 ถึง 15 ของคำสั่งดังกล่าว

และมีข้อยกเว้นเรื่องการประมวลผลและการเข้าถึงเอกสารทางการ อยู่ในมาตรา 86 ของ GDPR ซึ่งสอดคล้องมาตรา 4(4) ตามพ.ร.บ.ฯ ของไทย

มาตรา 86 การประมวลผลและการเข้าถึงเอกสารทางการ

ข้อมูลส่วนบุคคลในเอกสารทางการในความครอบครองของหน่วยงานสาธารณะที่มีอำนาจหรือหน่วยงานสาธารณะหรือหน่วยงานเอกชนเพื่อปฏิบัติการอันเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ อาจถูกเปิดเผยได้โดยหน่วยงานสาธารณะที่มีอำนาจ หรือหน่วยงานสาธารณะ โดยสอดคล้องกับกฎหมายของสหภาพหรือรัฐสมาชิกที่มีอำนาจเหนือหน่วยงานสาธารณะที่มีอำนาจ หรือหน่วยงานสาธารณะดังกล่าว เพื่อให้การเข้าถึงเอกสารทางการโดยสาธารณะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กับสิทธิในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามข้อกำหนดนี้ ซึ่งตามมาตรา 86 นี้หมายถึงข้อมูลส่วนบุคคลอันเป็นเอกสารที่ครอบครองโดยหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานสาธารณะอาจถูกเปิดเผยได้ หากการเปิดเผยดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ต่อสาธารณะ

5.2.1 เอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญทุกฉบับต้องมีบทบัญญัติรับรองในหลักการเรื่องเอกสิทธิ์และความคุ้มกันให้กับบุคคลข้างต้น เนื่องจากเอกสิทธิ์เป็นสิทธิเสรีภาพในการอภิปราย แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ รวมถึงการลงคะแนนในการประชุมสภา เพื่อเป็นหลักประกันในเรื่องเสรีภาพและความปลอดภัยของสมาชิกรัฐสภาที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเสรีโดยไม่ถูกแทรกแซงจากการเมือง ซึ่งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ฉบับปัจจุบันนั้น ได้บัญญัติเรื่องดังกล่าวไว้ในมาตรา 124 ความว่า

“ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ที่ประชุมวุฒิสภา หรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใดในทางแถลงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็นหรือออกเสียงลงคะแนนย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใด ๆ มิได้

เอกสิทธิ์ตามวรรคหนึ่งไม่คุ้มครองสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำในการประชุมที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่นใด หากถ้อยคำที่กล่าวในที่

ประชุมไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภาและการกล่าวถ้อยคำนั้นมีลักษณะเป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น

ในกรณีตามวรรคสอง ถ้าสมาชิกกล่าวถ้อยคำใดที่อาจเป็นเหตุให้บุคคลอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้นได้รับความเสียหาย ให้ประธานแห่งสภานั้นจัดให้มีการโฆษณาคำชี้แจงตามที่บุคคลนั้นร้องขอตามวิธีการและภายในระยะเวลาที่กำหนดในข้อบังคับการประชุมของสภานั้น ทั้งนี้ โดยไม่กระทบต่อสิทธิของบุคคลในการฟ้องคดีต่อศาล

เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้ ย่อมคุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงานการประชุมตามข้อบังคับของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือรัฐสภา แล้วแต่กรณี และคุ้มครองไปถึงบุคคลซึ่งประธานในที่ประชุมอนุญาตให้แถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม ตลอดจนผู้ดำเนินการถ่ายทอดการประชุมสภาทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่นใดซึ่งได้รับอนุญาตจากประธานแห่งสภานั้นด้วยโดยอนุโลม”

(1) เอกสิทธิ์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการที่ได้รับการคุ้มครองจากการถูกฟ้องคดีไม่ใช้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิกสภา

เอกสิทธิ์ดังกล่าวจะมีอยู่ในขณะที่มีการประชุม ไม่ว่าจะกล่าวถ้อยคำในทางแถลงข้อเท็จจริง การแสดงความคิดเห็น และการออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุมสภา โดยจะต้องอยู่ภายใต้ข้อบังคับการประชุม และตามคำสั่งของประธานสภาแห่งนั้นด้วย กล่าวคือ ต้องได้รับอนุญาตจากประธานสภา แต่หากไม่ได้รับอนุญาต เช่น สั่งให้หยุดพูดแล้วไม่ยอมหยุด ย่อมไม่ได้รับเอกสิทธิ์คุ้มครอง ทั้งนี้ เพื่อให้มิให้มีการถือโอกาสจากการที่เป็นสมาชิกรัฐสภาใช้เอกสิทธิ์ไปในทางที่มีขอบ และเอกสิทธิ์ดังกล่าวจะสิ้นสุดลงเมื่อจบการประชุม สมาชิกสภาที่ได้รับความคุ้มครองจากเอกสิทธิ์นั้นทำให้ผู้ใดจะนำไปฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นไม่ได้เลย ทั้งทางอาญา คือ ตามประมวลกฎหมายอาญาฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงานตามมาตรา 136, ฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา 326, ฐานหมิ่นประมาทผู้ตาย ตามมาตรา 327 และทางแพ่ง คือ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในกรณีความรับผิดชอบละเมิดตามมาตรา 420, 421, 423 ดังนั้น หากเป็นการกล่าวถ้อยคำในทางแถลงข้อเท็จจริงหรือการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมสภาย่อมไม่ถูกฟ้องร้องใด ๆ ได้

แต่การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิกสภาเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งจะเป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 โดยที่กิจกรรมของสภาจะได้รับยกเว้นตามมาตรา 4(4) ซึ่งการกล่าวอภิปราบในสภา หรือการตั้งกระทู้ถามย่อมได้รับข้อยกเว้น

ตัวอย่างกรณีที่ได้รับเอกสิทธิ์คุ้มครอง

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1027/2528 กรณีอภิปรายในสภาว่ามีการหลีกเลี่ยงภาษี (ดูรายละเอียดในหัวข้อ 5.4)

ตัวอย่างกรณีที่ไม่ได้รับเอกสิทธิ์คุ้มครอง

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6747/2560 กรณีการแถลงข่าวนอกสภาเปิดเผยข้อมูลเที่ยวบินของหัวหน้าพรรคและครอบครัว (ดูรายละเอียดในหัวข้อ 5.4)

- คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6990/2539 กรณีการแถลงข่าวนอกสภากล่าวว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งแรงงานไปต่างประเทศโดยมีหลักฐานหนักแน่นในการสนับสนุนข้อความนั้น (ดูรายละเอียดในหัวข้อ 5.4)

(2) เอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภาที่มีขอบเขตจำกัด

จากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญดังกล่าวเอกสิทธิ์สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประการด้วยกัน คือ

1) เอกสิทธิ์ในกรณีที่ไม่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่นใด

โดยผลของเอกสิทธิ์ในกรณีดังกล่าวเป็นเอกสิทธิ์เด็ดขาดผู้ใดจะนำไปฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใดมิได้ ซึ่งหมายถึงทั้งทางอาญา คือ ตามประมวลกฎหมายอาญาดูหมิ่นเจ้าพนักงานตามมาตรา 136, ฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา 326, ฐานหมิ่นประมาทผู้ตายตามมาตรา 327 และทางแพ่ง คือ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในกรณีความรับผิดชอบเพื่อละเมิดตามมาตรา 420, 421, 423 ถึงแม้ว่าจะปรากฏข้อความที่กล่าวถ้อยคำในทางแถลงข้อเท็จจริงหรือการแสดงความคิดเห็นนั้นจะเป็นเรื่องที่ไม่จริงก็ตาม

2) เอกสิทธิ์ในกรณีที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่นใด

กล่าวคือ หากผู้ได้รับความเสียหายเป็นบุคคลอื่นที่ไม่ใช่รัฐมนตรี หรือสมาชิกสภาแห่งนั้น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาผู้กล่าวถ้อยคำที่ก่อให้เกิดความเสียหายจะไม่สามารถได้รับเอกสิทธิ์ แต่หากผู้ได้รับความเสียหายเป็นรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาแห่งนั้น ผู้กล่าวถ้อยคำยังคงได้รับเอกสิทธิ์ เพราะถือว่าบุคคลดังกล่าวซึ่งอยู่ในที่ประชุมสามารถที่จะอธิบายหรือชี้แจงตอบโต้ข้อกล่าวหาของสมาชิกด้วยกันได้ในที่ประชุมอยู่แล้ว ทั้งนี้ นอกจากเอกสิทธิ์ที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกรัฐสภาได้รับตามที่ได้มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว ยังมีบุคคลบางกลุ่มที่ได้รับเอกสิทธิ์ด้วยเช่นกัน ได้แก่ ผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงานการประชุมตามข้อบังคับ, บุคคลซึ่งประธานในที่ประชุมอนุญาตให้แถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม, ผู้ดำเนินการ

ถ่ายทอดการประชุมสภาทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่นใด, บุคคลผู้กระทำการที่
 กรรมาธิการและผู้ปฏิบัติตามคำสั่งเรียก (ตามมาตรา 129)

โดยเอกสิทธิ์ของรัฐสภาจะเริ่มต้นขึ้นต่อเมื่อมีการอภิปราย กล่าวถ้อยคำในทางแถลง
 ข้อเท็จจริง การแสดงความคิดเห็น และการออกเสียงลงคะแนนในที่ประชุมสภาเท่านั้น แต่หากเป็น
 การใช้ถ้อยคำหยาบคาย หรือมีลักษณะการดูหมิ่นเหยียดหยาม ไม่ใช่การกระทำที่ให้ได้รับเอกสิทธิ์
 ทั้งนี้การกล่าวถ้อยคำในที่ประชุมสภาที่จะได้รับเอกสิทธิ์ และจะต้องเป็นการอภิปรายที่กระทำโดย
 ถูกต้องตามข้อบังคับการประชุม และตามคำสั่งของประธานสภาแห่งนั้นด้วย กล่าวคือ ต้องเป็นการ
 กล่าวโดยถูกต้องตามข้อบังคับและได้รับอนุญาตจากประธานสภาผู้แทนราษฎรด้วย หากกล่าวโดยผิด
 ข้อบังคับ หรือโดยประธานสภาไม่อนุญาต เช่น สั่งให้หยุดพูดแล้วไม่ยอมหยุด ไม่ได้รับเอกสิทธิ์ ทั้งนี้
 เพื่อมิให้มีการถือโอกาสจากการที่เป็นสมาชิกรัฐสภาใช้เอกสิทธิ์ไปในทางที่มีชอบ และเอกสิทธิ์ดังกล่าว
 จะสิ้นสุดลงเมื่อผู้กล่าวอภิปรายในสภาได้จบการอภิปราย หรือเมื่อประธานสภาสั่งยุติการอภิปราย
 การกล่าวถ้อยคำอื่น ๆ ที่มีใช้การอภิปรายในสภาอีกก็จะไม่ได้รับความคุ้มครอง ซึ่งหากเป็นการกล่าว
 หรือแสดงความคิดเห็นในที่ที่ไม่ใช่ห้องประชุมสภา แต่แม้อยู่ในบริเวณรัฐสภาที่ย่อมไม่ได้เอกสิทธิ์
 คุ้มครอง เช่น ที่ห้องแถลงข่าว ห้องโถง ห้องอาหาร เป็นต้น

ในการอภิปรายในสภานั้น ก็มักจะพบการโต้เถียงจากทั้งฝั่งรัฐบาลและฝ่ายค้านอย่างดุ
 เด็ดเผ็ดร้อน โดยแต่ละฝ่ายก็จะหาข้อมูลมาประกอบการอภิปรายซึ่งในบางครั้งอาจเป็นเรื่องราวที่ทำให้
 ให้อีกฝ่ายต้องเสียหาย เสียชื่อเสียง ถูกทำลายความน่าเชื่อถือ หรือบางครั้งอาจเป็นการใช้ถ้อยคำที่ไม่
 เหมาะสม เช่น มีกรณีที่ ส.ส.ท่านหนึ่งหลุดพูดคำว่า ‘เลือก’ กลางสภา จนประธานสภาจึงได้ขอให้จึง
 ได้ถอนคำพูด²⁰⁷ หรือหากเป็นเรื่องส่วนตัว หากถูกพาดพิงเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องอื่นใดอันเป็นที่เสียหาย
 แก่ผู้นั้น ให้ผู้ประท้วงยื่นและยกมือให้พ้นศีรษะ โดยประธานจะเป็นผู้วินิจฉัยว่าได้มีการฝ่าฝืนข้อบังคับ
 หรือถูกพาดพิงตามที่ประท้วงหรือไม่ และให้คำวินิจฉัยของประธานถือเป็นเด็ดขาด ทั้งนี้ผู้อภิปราย
 อาจถอนคำพูดของตนตามคำวินิจฉัยของประธาน หากผู้อภิปรายออกไปจากที่ประชุมโดยไม่ถอน
 คำพูด ประธานจะบันทึกการไม่ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยไว้ในรายงานการประชุมด้วย²⁰⁸

²⁰⁷ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 14 ปีที่ 1 ครั้งที่ 7 (สมัยสามัญ) วันพฤหัสบดีที่ 16 มิถุนายน พ.ศ.
 2526 จากเว็บไซต์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

²⁰⁸ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 71

แม้ว่าสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยสภาจะได้รับเอกสิทธิ์คุ้มครองตามรัฐธรรมนูญดังที่กล่าวไปข้างต้น แต่อย่างไรก็ตามในการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจของบุคคลเหล่านี้ไม่ได้รวมถึงการห้ามเปิดเผยเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการ ดังนั้น บุคคลสาธารณะกลุ่มนี้จึงต้องเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของตนเองแม้เป็นการกระทำตามอำนาจหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้

5.2.2 กิจกรรมที่ได้รับยกเว้นการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการอย่างใดนั้น ผู้เขียนได้กล่าวไปแล้วในหัวข้อที่ 5.1 แล้ว โดยในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงกิจกรรมตามหน้าที่และอำนาจที่ได้รับยกเว้นตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 4(4) ซึ่งมีขอบเขตมากไปกว่ากิจกรรมที่จะได้รับเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญ

5.2.2.1 ข้อยกเว้นในกิจกรรมของสภาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 4 บัญญัติว่าไม่ใช่บังคับแก่ “สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยสภาดังกล่าวซึ่งเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา หรือคณะกรรมการ แล้วแต่กรณี” โดยมีเหตุผลเนื่องจากบุคคลดังกล่าวเปรียบเสมือนตัวแทนของประชาชนซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการแก้ไขปัญหา บำบัดความทุกข์ยากของประชาชนจากการได้รับฟังความคิดเห็นของประชาชน รวมถึงการตรากฎหมายเพื่อความสงบเรียบร้อยของประเทศ อันเป็นอำนาจที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดไว้ ดังนั้น ในการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการนั้นจำเป็นต้องมีการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์สาธารณะบางอย่าง เช่น ที่ประชุมสภาอยู่ระหว่างจัดทำนโยบายเพื่อเยียวยาประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากโรคโควิด 19 จึงต้องรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชน เช่น ชื่อ-สกุล เลขประจำตัวประชาชน ที่อยู่ อาชีพ รายได้ เป็นต้น เพื่อประกอบการพิจารณาว่าบุคคลใดสมควรได้รับการเยียวยา และควรได้รับการ

เยี่ยวยายเป็นเงินจำนวนเท่าใดบ้าง เป็นต้น ซึ่งการดำเนินการดังกล่าว เช่น การประชุมสภา การออกกฎ หรือกฎหมาย หรือการอภิปรายนั้นเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นให้เกิดมติอันเกิดประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศ ทั้งนี้ การยกเว้นไม่นำพระราชบัญญัตินี้มาใช้จะต้องเป็นกิจกรรมที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา หรือคณะกรรมการได้กระทำตามที่และอำนาจที่รัฐธรรมนูญให้ไว้เท่านั้น หากเป็นกิจกรรมอื่นที่นอกเหนือขอบเขตหน้าที่และอำนาจย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองจากข้อยกเว้นของพระราชบัญญัตินี้ เช่น การนำข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนไปเปิดเผยในการให้สัมภาษณ์ทางรายการวิทยุโทรทัศน์ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้อื่นในการพูดปราศรัยบนเวที เพื่อให้ผู้นั้นเสียหาย จะเห็นได้ว่ากรณีดังกล่าวไม่ใช่กิจกรรมตามรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจไว้

อย่างไรก็ตาม สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยสภาย่อมต้องถูกประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของตนเช่นเดียวกันในกิจกรรมที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้ เพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบความชอบธรรมในการทำงานได้เช่นกัน เช่น ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร หรือการประชุมวุฒิสภาที่มีการออกเสียงลงมติ หรือการพิจารณาร่างกฎหมายใด ๆ ในการประชุม หรือคณะกรรมการในการพิจารณาเรื่องใด ๆ ตามอำนาจหน้าที่ที่ย่อมต้องถูกเก็บข้อมูลส่วนบุคคลและเปิดเผยต่อสาธารณะด้วย เช่น ชื่อ-สกุล รูปภาพ หมายเลขประจำตัวสมาชิก เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวได้รับยกเว้นให้ไม่ต้องนำพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ไปใช้ด้วยเช่นกัน โดยกิจกรรมซึ่งเป็นหน้าที่และอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยสภา แต่ไม่ได้หมายความว่าผู้อื่นจะสามารถนำข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลเหล่านี้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้

CHULALONGKORN UNIVERSITY

จึงสรุปได้ว่าหน้าที่และอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา และคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยสภาเป็นกิจกรรมซึ่งเป็นข้อยกเว้นไม่นำพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาใช้เป็นประเด็นเฉพาะของสภาในฐานะที่เป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น แต่ไม่ใช่ข้อยกเว้นให้ผู้อื่นประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา และคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยสภาได้

5.2.2.2 ระบบจัดเก็บตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

ระบบจัดเก็บ หรือ Filing System²⁰⁹ หมายถึง รูปแบบในการจัดเก็บและจัดระเบียบชุดข้อมูลใด ๆ ก็ตามที่ถูกรวบรวมโครงสร้างให้สามารถเข้าถึงได้ กล่าวคือเป็นการจัดเก็บและจัดระเบียบข้อมูลเพื่อให้สามารถระบุและเรียกใช้ข้อมูลเอกสารได้²¹⁰ ซึ่งกิจกรรมตามกิจกรรมตามหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการตามที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจนั้น มีระบบจัดเก็บข้อมูลซึ่งประกอบด้วยชุดข้อมูลต่าง ๆ รวมถึงจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูล คือ สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยสภา โดยในหัวข้อนี้ ผู้เขียนจะอธิบายว่ากิจกรรมตามหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยสภานั้นมีระบบจัดเก็บที่มีข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวอยู่ในระบบจัดเก็บต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยอย่างไรบ้าง ดังต่อไปนี้

²⁰⁹ GDPR Article 4(6)

“‘filing system’ means any structured set of personal data which are accessible according to specific criteria, whether centralised, decentralised or dispersed on a functional or geographical basis;”

²¹⁰ Thomson Reuters, “[Filing System](#),” UK Practical law. [Online] Accessed: 13 มิถุนายน 2566.

ตารางที่ 4 ระบบจัดเก็บตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

กลุ่มกิจกรรม	Activity	มาตรา	Filing System	PII	Reference
1. การตราข้อบังคับการประชุม	การตราข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร	128	ญัตติ	ชื่อ-สกุล, พรรคการเมือง, หมายเลขประจำตัวสมาชิก	ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรฯ ข้อ 45
	การตราข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา		ญัตติ	ชื่อ-สกุล, หมายเลขประจำตัวสมาชิก	ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรฯ ข้อ 33
2. การเสนอและพิจารณาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ	การเสนอและร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ	131	รายงานการประชุมวุฒิสภา	ชื่อ-สกุล, หมายเลขประจำตัวสมาชิก	ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาฯ ข้อ 35
	ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ...		ญัตติ	ชื่อ-สกุล	ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาฯ ข้อ 28
	การเสนอและร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ	132	รายงานของคณะกรรมการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ...	ชื่อ-สกุล, พรรคการเมือง, หมายเลขประจำตัวสมาชิก	ข้อบังคับการประชุมรัฐสภาฯ ข้อ 81
	รัฐธรรมนูญ		รายงานการประชุมร่วมกันของรัฐสภา	ชื่อ-สกุล, ตำแหน่ง	ข้อบังคับการประชุมรัฐสภาฯ ข้อ 92
3. การเสนอและพิจารณาพระราชบัญญัติ	การตรวจสอบความชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ	132 (2)	บันทึกทั่วไป	ชื่อ-สกุล	ข้อบังคับการประชุมรัฐสภาฯ ข้อ 23
	การพิจารณาและพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติ		ญัตติ	ชื่อ-สกุล, ตำแหน่ง	ข้อบังคับการประชุมรัฐสภาฯ ข้อ 102
3. การเสนอและพิจารณาพระราชบัญญัติ	การพิจารณาและพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติ	133	ร่างพระราชบัญญัติ...	ชื่อ-สกุล, พรรคการเมือง, หมายเลขประจำตัวสมาชิก	ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรฯ ข้อ 45
	การพิจารณาและพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติ		รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติ...	ชื่อ-สกุล, ตำแหน่ง, พรรคการเมือง	ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรฯ ข้อ 110
	การพิจารณาและพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติ		รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร	ชื่อ-สกุล, ตำแหน่ง	ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรฯ ข้อ 127
	การพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติ	134	รายงานการประชุมร่วมกันของประธานสภา	ชื่อ-สกุล	ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรฯ ข้อ 33
	การพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติ	134	รายงานการประชุมร่วมกันของประธานสภา	ชื่อ-สกุล, ตำแหน่ง	ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรฯ ข้อ 115

กลุ่มกิจกรรม	Activity	มาตรา	Filing System	PII	Reference
	เกี่ยวข้องกับการเงิน		ผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมการสิทธิการ สามัญของสภาผู้แทนราษฎรทุกคณะ บันทึกทั่วไป	ชื่อ-สกุล, ตำแหน่ง	ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรฯ ข้อ 114
		135	ยุติ	หมายเลขประจำตัวสมาชิก	ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาฯ ข้อ 35
			รายงานการพิจารณาศึกษาร่าง พระราชบัญญัติ	ชื่อ-สกุล, ตำแหน่ง	ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาฯ ข้อ 119
	การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ	136	รายงานของคณะกรรมการวิสามัญ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ... วุฒิสภา	ชื่อ-สกุล, ตำแหน่ง	ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาฯ ข้อ 126
			รายงานการประชุมวุฒิสภา	ชื่อ-สกุล	ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาฯ ข้อ 28
	การเสนอขอให้ยกฐานะพระราชบัญญัติ ซึ่งถูกยับยั้งไว้ซึ่งพิจารณาใหม่	137	รายงานของคณะกรรมการร่วมกันเพื่อ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ... สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา	ชื่อ-สกุล, ตำแหน่ง	ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรฯ ข้อ 137, ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาฯ ข้อ 134
	การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ซึ่งถูกยับยั้งไว้	138	ยุติ	ชื่อ-สกุล, พรรคการเมือง, หมายเลขประจำตัวสมาชิก	ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรฯ ข้อ 135
			รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร	ชื่อ-สกุล	ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรฯ ข้อ 33
	การส่งร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการ เดียวกันกับที่ถูกยับยั้งไว้ ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย	139	บันทึกทั่วไป	ชื่อ-สกุล, ตำแหน่ง	ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรฯ ข้อ 139
			ยุติ	ชื่อ-สกุล, พรรคการเมือง, หมายเลขประจำตัวสมาชิก	ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรฯ ข้อ 45
	การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ รายจ่ายประจำปีงบประมาณ	143	รายงานของคณะกรรมการวิสามัญ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณ รายจ่ายประจำปีงบประมาณ...	ชื่อ-สกุล, ตำแหน่ง, รูปถ่าย	ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรฯ ข้อ 127

กลุ่มกิจกรรม	Activity	มาตรา	Filing System	PII	Reference
4. การพิจารณาพระราชกำหนด	การพิจารณาพระราชกำหนด	มาตรา 144	รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร	ชื่อ-สกุล	ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรฯ ข้อ 33
			ยุติ	ชื่อ-สกุล, หมายเลขประจำตัวสมาชิก	ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาฯ ข้อ 35
			รายงานการพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ...	ชื่อ-สกุล, ตำแหน่ง, รูปถ่าย	ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาฯ ข้อ 139
			รายงานการประชุมวุฒิสภา	ชื่อ-สกุล	ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาฯ ข้อ 28
			บันทึกทั่วไป	ชื่อ-สกุล	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 144
			ยุติ	ชื่อ-สกุล	ข้อบังคับการประชุมรัฐสภาฯ ข้อ 109
			รายงานการประชุมร่วมกันของรัฐสภา	ชื่อ-สกุล	ข้อบังคับการประชุมรัฐสภาฯ ข้อ 23
			บันทึกทั่วไป	ชื่อ-สกุล	ข้อบังคับการประชุมรัฐสภาฯ ข้อ 110
			ยุติ	ชื่อ-สกุล	ข้อบังคับการประชุมรัฐสภาฯ ข้อ 29
			รายงานการประชุมร่วมกันของรัฐสภา	ชื่อ-สกุล	ข้อบังคับการประชุมรัฐสภาฯ ข้อ 23
5. การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ	การตรวจสอบความชอบร่างพระราชบัญญัติ	มาตรา 148	บันทึกทั่วไป	ชื่อ-สกุล	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 148
			ยุติ	ชื่อ-สกุล, พรรคการเมือง, หมายเลขประจำตัวสมาชิก	ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรฯ 45
			รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร	ชื่อ-สกุล	ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรฯ ข้อ 33
			ยุติ	ชื่อ-สกุล, หมายเลขประจำตัวสมาชิก	ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาฯ ข้อ 35
			รายงานการประชุมวุฒิสภา	ชื่อ-สกุล	ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาฯ ข้อ 28
			บันทึกทั่วไป	ชื่อ-สกุล	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 173
			ยุติ	ชื่อ-สกุล, พรรคการเมือง, หมายเลขประจำตัวสมาชิก	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 256
			การพิจารณาพระราชกำหนด	ชื่อ-สกุล, พรรคการเมือง, หมายเลขประจำตัวสมาชิก	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 173
			การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ	ชื่อ-สกุล, พรรคการเมือง, หมายเลขประจำตัวสมาชิก	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 256

กลุ่มกิจกรรม	Activity	มาตรา	Filing System	PII	Reference
6. การเข้าชื่อร้องขอให้ตรวจสอบสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	การเข้าชื่อร้องขอให้ตรวจสอบสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	82	ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม	ชื่อ-สกุล, ตำแหน่ง	ข้อบังคับการประชุมรัฐสภาฯ ข้อ 115
	7. การเข้าชื่อร้องขอให้มีการประชุมรัฐสภา	123	รายงานของคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม	ชื่อ-สกุล, ตำแหน่ง	ข้อบังคับการประชุมรัฐสภาฯ ข้อ 125
			รายงานการประชุมร่วมกันของรัฐสภา	ชื่อ-สกุล	ข้อบังคับการประชุมรัฐสภาฯ ข้อ 23
8. การตั้งคณะกรรมการพิจารณา	การเข้าชื่อร้องขอให้ตรวจสอบสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	129	บันทึกทั่วไป	ชื่อ-สกุล	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 82
	การตั้งคณะกรรมการพิจารณาผู้แทนราษฎร	129	บันทึกทั่วไป	ชื่อ-สกุล	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 123
	การตั้งคณะกรรมการพิจารณาผู้แทนราษฎร		ญัตติ	ชื่อ-สกุล, พรรคการเมือง, หมายเลขประจำตัวสมาชิก	ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรฯ ข้อ 49
		ญัตติ	ชื่อ-สกุล	ชื่อ-สกุล, หมายเลขประจำตัวสมาชิก	ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรฯ ข้อ 33
9. การตั้งกระทู้ถาม	การเสนอกระทู้ถามสดด้วยวาจา	150	รายงานการประชุมวุฒิสภา	ชื่อ-สกุล	ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาฯ ข้อ 38
	การเสนอกระทู้ถามทั่วไป		บันทึกทั่วไป	ชื่อ-สกุล	ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาฯ ข้อ 28
			รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร	ชื่อ-สกุล	ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรฯ ข้อ 156
	การเสนอกระทู้ถามแยกเฉพาะ		รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร	ชื่อ-สกุล	ชื่อ-สกุล
		บันทึกทั่วไป	ชื่อ-สกุล, พรรคการเมือง	ชื่อ-สกุล	ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรฯ ข้อ 162
		รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร	ชื่อ-สกุล	ชื่อ-สกุล	ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรฯ ข้อ 33
			บันทึกทั่วไป	ชื่อ-สกุล, พรรคการเมือง	ชื่อ-สกุล
	การเสนอกระทู้ถามเป็นหนังสือ	รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร	ชื่อ-สกุล	ชื่อ-สกุล	ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรฯ ข้อ 33
รายงานการประชุมวุฒิสภา		ชื่อ-สกุล	ชื่อ-สกุล	ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาฯ ข้อ 159	
			รายงานการประชุมวุฒิสภา	ชื่อ-สกุล	ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาฯ ข้อ 28

กลุ่มกิจกรรม	Activity	มาตรา	Filing System	PII	Reference
	การเสนอกระตุ้มด้วยวาจา	150	บันทึกทั่วไป รายงานการประชุมวุฒิสภา	ชื่อ-สกุล	ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาฯ ข้อ 165
10. การอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติ ไม่ไว้วางใจ	การอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ	151	ญัตติ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร	ชื่อ-สกุล, พรรคการเมือง, หมายเลขประจำตัวสมาชิก	ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรฯ ข้อ 46
	การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อซักถามข้อเท็จจริง	152	ญัตติ	ชื่อ-สกุล, พรรคการเมือง, หมายเลขประจำตัวสมาชิก	ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรฯ ข้อ 33
	การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อให้คณะรัฐมนตรี แถลงข้อเท็จจริง	153	รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ญัตติ	ชื่อ-สกุล, หมายเลข ประจำตัวสมาชิก	ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาฯ ข้อ 35
11. การอภิปรายทั่วไปโดยไม่มี การลงมติ	การเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมรัฐสภา โดยไม่มีการลงมติ	155	บันทึกทั่วไป ญัตติ รายงานการประชุมร่วมกันของรัฐสภา	ชื่อ-สกุล, ตำแหน่ง ชื่อ-สกุล ชื่อ-สกุล	ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาฯ ข้อ 28 ข้อบังคับการประชุมรัฐสภาฯ ข้อ 144 ข้อบังคับการประชุมรัฐสภาฯ ข้อ 29 ข้อบังคับการประชุมรัฐสภาฯ ข้อ 23
	การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อให้คณะรัฐมนตรี รับฟังความคิดเห็น	165	ญัตติ	ชื่อ-สกุล	ข้อบังคับการประชุมรัฐสภาฯ ข้อ 29
	การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อให้คณะรัฐมนตรี รับฟังความคิดเห็น	165	รายงานการประชุมร่วมกันของรัฐสภา	ชื่อ-สกุล	ข้อบังคับการประชุมรัฐสภาฯ ข้อ 23
12. การให้ความเห็นชอบ ในการประกาศสงคราม	การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม	177	ญัตติ รายงานการประชุมร่วมกันของรัฐสภา	ชื่อ-สกุล	ข้อบังคับการประชุมรัฐสภาฯ ข้อ 29 ข้อบังคับการประชุมรัฐสภาฯ ข้อ 23
13. การให้ความเห็นชอบ หนังสือสัญญา	การให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญา	178	ญัตติ รายงานการประชุมร่วมกันของรัฐสภา	ชื่อ-สกุล ชื่อ-สกุล	ข้อบังคับการประชุมรัฐสภาฯ ข้อ 29 ข้อบังคับการประชุมรัฐสภาฯ ข้อ 23
14. การให้ความเห็นชอบบุคคล เพื่อดำรงตำแหน่ง	การให้ความเห็นชอบบุคคลเพื่อดำรง ตำแหน่งดำรงตำแหน่ง	204	ญัตติ	ชื่อ-สกุล, หมายเลข ประจำตัวสมาชิก	ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาฯ ข้อ 35

กลุ่มกิจกรรม	Activity	มาตรา	Filing System	PII	Reference
			รายงานการประชุมวุฒิสภา	ชื่อ-สกุล	ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาฯ ข้อ 28
	การให้ความเห็นขอบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งคณะกรรมการเลือกตั้ง	222	ยุติ	ชื่อ-สกุล, หมายเลขประจำตัวสมาชิก	ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาฯ ข้อ 35
	การให้ความเห็นขอบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งผู้ตรวจการแผ่นดิน	228	ยุติ	ชื่อ-สกุล, หมายเลขประจำตัวสมาชิก	ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาฯ ข้อ 35
	การให้ความเห็นขอบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	232	ยุติ	ชื่อ-สกุล, หมายเลขประจำตัวสมาชิก	ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาฯ ข้อ 28
	การให้ความเห็นขอบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน	238	ยุติ	ชื่อ-สกุล, หมายเลขประจำตัวสมาชิก	ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาฯ ข้อ 35
	การให้ความเห็นขอบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน	241	ยุติ	ชื่อ-สกุล, หมายเลขประจำตัวสมาชิก	ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาฯ ข้อ 28
	การให้ความเห็นขอบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	246	ยุติ	ชื่อ-สกุล, หมายเลขประจำตัวสมาชิก	ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาฯ ข้อ 35
15. การถอดถอนกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	การถอดถอนกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	236	บันทึกทั่วไป	ชื่อ-สกุล	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 236
16. การให้ความเห็นขอ นายกรัฐมนตรี	การให้ความเห็นขอ นายกรัฐมนตรี	159	ยุติ	ชื่อ-สกุล, พรรคการเมือง, หมายเลขประจำตัวสมาชิก	ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาฯ ข้อ 45

กลุ่มกิจกรรม	Activity	มาตรา	Filing System	PII	Reference
			รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร	ชื่อ-สกุล	ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรฯ ข้อ 33
		272	ญัตติ รายงานการประชุมร่วมกันของรัฐสภา	ชื่อ-สกุล	ข้อบังคับการประชุมรัฐสภาฯ ข้อ 29
		270	ญัตติ รายงานการประชุมวุฒิสภา	หมายเลขประจำตัวสมาชิก	ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภาฯ ข้อ 35
17. การติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ	การติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ			ชื่อ-สกุล	ข้อบังคับการประชุมรัฐสภาฯ ข้อ 23
18. การพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรที่ยังไม่	การพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรที่ยังไม่	271	ญัตติ รายงานการประชุมร่วมกันของรัฐสภา	ชื่อ-สกุล, หมายเลขประจำตัวสมาชิก	ข้อบังคับการประชุมรัฐสภาฯ ข้อ 29
				ชื่อ-สกุล	ข้อบังคับการประชุมรัฐสภาฯ ข้อ 23

ที่มา : ผู้เขียนรวบรวมกิจกรรมตามหน้าที่และอำนาจของสมาชิกวุฒิสภาและระบบจัดเก็บฯ จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560, ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. 2563, ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562, ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2562

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 โดยพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา และคณะกรรมการการ จะพบว่ามิจกกรรมจำนวน 49 กิจกรรมที่มีระบบจัดเก็บ และแต่ละระบบจัดเก็บมีรายการข้อมูลส่วนบุคคล (Personally Identifiable Information: PII) ของบุคคลสาธารณะแตกต่างกัน โดยมีระบบจัดเก็บตามรัฐธรรมนูญทั้งหมด 17 ระบบจัดเก็บ ดังนี้

(1) ญัตติ

ตารางที่ 5 ระบบจัดเก็บที่ได้รับยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 : ญัตติ

กลุ่มกิจกรรม	มาตรา	รายการข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมด (PII)
การตราข้อบังคับการประชุม	128	ชื่อ-สกุล
การตั้งคณะกรรมการการ	129	พรรคการเมือง
การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ	131	หมายเลขประจำตัวสมาชิก
การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ	133,136, 138, 143, 146, 147	
การอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ	151	
การอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ	152, 153, 155, 165	
การให้ความเห็นชอบนายกรัฐมนตรี	159, 272	
การพิจารณาพระราชกำหนด	172	
การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม	177	
การให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญา	178	
การให้ความเห็นชอบบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่ง	222, 228, 232, 238, 246	
การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ	256	
การติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ	270	
การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรยังไว้	271	

ที่มา : ผู้เขียนรวบรวมจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และแบบฟอร์มญัตติ (อ้างอิงวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2566)

ญัตติ (Motions) หมายถึง ข้อเสนอใด ๆ ที่มีความมุ่งหมายให้สภาลงมติหรือชี้ขาดว่าจะให้ปฏิบัติ หรือดำเนินการอย่างไรต่อไป²¹¹ ยกตัวอย่างเช่น ญัตติขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล ญัตติที่สมาชิกขอให้สภาตั้งคณะกรรมการธิการ เป็นต้น โดยในการประชุมทั้งสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา ต้องเสนอญัตติล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อประธานสภา และโดยทั่วไปต้องมีสมาชิกรับรองในญัตตินั้น เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นว่ามีผู้สนใจ และประสงค์จะให้มีการพิจารณาญัตตินั้น²¹² ซึ่งได้ถูกบัญญัติไว้ในข้อบังคับการประชุมของแต่ละสภา และมีแบบฟอร์มในคู่มือการดำเนินการเกี่ยวกับการเสนอร่างกฎหมาย ญัตติและกระทู้ถาม²¹³ ดังนี้

ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 “ข้อ 45 ญัตติทั้งหลายต้องเสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อประธานสภา และโดยทั่วไปต้องมีจำนวนสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่า 5 คน เว้นแต่ข้อบังคับนี้ได้กำหนดไว้โดยเฉพาะเป็นอย่างอื่น”

ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2562 “ข้อ 35 ญัตติทั้งหลายต้องเสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อประธานวุฒิสภา และในกรณีที่ เป็นญัตติที่สมาชิกเป็นผู้เสนอต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่า 5 คน ทั้งนี้ เว้นแต่ข้อบังคับนี้ได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่น”

ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. 2563 “ข้อ 29 ญัตติทั้งหลายต้องเสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือต่อประธานรัฐสภา และต้องมีสมาชิกรัฐสภารับรองไม่น้อยกว่า 10 คน ทั้งนี้ เว้นแต่ข้อบังคับนี้ได้กำหนดไว้โดยเฉพาะเป็นอย่างอื่น”

แต่มีบางญัตติที่ข้อบังคับกำหนดให้ไม่ต้องมีผู้รับรอง เช่น²¹⁴ ญัตติขอให้ประชุมลับ ญัตติที่เป็นร่างพระราชบัญญัติ ญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไป และญัตติที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ

²¹¹ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 44

²¹² คู่มือการร่างกระทู้ถามและญัตติ (ฉบับปรับปรุง) พ.ศ. 2564. พฤศจิกายน 2564. หน้า 18 – 40.

²¹³ เติ้งอ่าง , โดยมีแบบฟอร์มดังต่อไปนี้

- แบบฟอร์มร่างญัตติทั่วไป
- แบบฟอร์มร่างญัตติตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณา
- แบบฟอร์มร่างญัตติขอให้คณะกรรมการวิสามัญพิจารณา
- แบบฟอร์มร่างญัตติด่วนขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณา
- แบบฟอร์มร่างญัตติด่วนตั้งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณา
- แบบฟอร์มร่างญัตติด่วนขอให้คณะกรรมการวิสามัญพิจารณา
- แบบฟอร์มร่างญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล
- แบบฟอร์มร่างญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีทั้งคณะ
- แบบฟอร์มร่างญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อซักถามข้อเท็จจริง หรือเสนอแนะปัญหาต่อคณะรัฐมนตรีทั้งคณะ

²¹⁴ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 45

สำหรับรายการข้อมูลส่วนบุคคลในการเสนอญัตติจะต้องมีการลงลายมือชื่อสมาชิกทั้งผู้ที่เสนอญัตติเองและสมาชิกที่รับรองญัตติ และหากเป็นญัตติที่เสนอโดยสมาชิกสภาจะต้องมีหมายเลขประจำตัวสมาชิกด้วย นอกจากนี้หากเป็นญัตติที่เสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็จะต้องระบุชื่อพรรคการเมืองที่ตนสังกัดอีกด้วย โดยระบุไว้ในข้อบังคับการประชุมของทุกสภา เช่น ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 59 “ญัตติที่เสนอล่วงหน้าเป็นหนังสือ ผู้เสนอและผู้รับรองต้องลงลายมือชื่อในญัตตินั้น...” และในข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา ข้อ 45 และข้อบังคับการประชุมรัฐสภา ข้อ 34 ก็บัญญัติไว้เช่นเดียวกัน ดังนั้นญัตติจึงเป็นระบบจัดเก็บที่มีรายการข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมดประกอบไปด้วย ชื่อ-สกุล พรรคการเมือง และหมายเลขประจำตัวสมาชิก

ญัตติเป็นระบบจัดเก็บตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยสภาดังกล่าวซึ่งเก็บรวบรวมใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจ โดยมีกลุ่มกิจกรรมและกิจกรรมที่ได้รับยกเว้นการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ดังนี้

- 1) การตราข้อบังคับการประชุม ตามมาตรา 128 โดยมีกิจกรรม ดังนี้
 - (1) การตราข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา
 - (2) การตราข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร
- 2) การตั้งคณะกรรมการ ตามมาตรา 129 โดยมีกิจกรรม ดังนี้
 - (1) การตั้งคณะกรรมการของสภาผู้แทนราษฎร
 - (2) การตั้งคณะกรรมการของวุฒิสภา
- 3) การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ มาตรา 131 และมาตรา 132
- 4) การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ โดยมีกิจกรรม ดังนี้
 - (1) การเสนอร่างพระราชบัญญัติ มาตรา 133
 - (2) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา มาตรา 136
 - (3) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติซึ่งถูกยับยั้งไว้ ตามมาตรา 138
 - (4) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ มาตรา 143
 - (5) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบ มาตรา 146

- (6) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังไม่ได้ให้ความเห็นชอบ มาตรา 147
- 5) การตั้งกระทู้ถาม มาตรา 150 โดยมีกิจกรรม ดังนี้
- (1) การเสนอกระทู้ถามสดด้วยวาจา
 - (2) การเสนอกระทู้ถามทั่วไป
 - (3) การเสนอกระทู้ถามแยกเฉพาะ
 - (4) การเสนอกระทู้ถามเป็นหนังสือ
- 6) การอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ มาตรา 151
- 7) การอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ โดยมีกิจกรรม ดังนี้
- (1) การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อซักถามข้อเท็จจริง มาตรา 152
 - (2) การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริง มาตรา 153
 - (3) การเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมรัฐสภาโดยไม่มีการลงมติ มาตรา 155
 - (4) การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อให้คณะรัฐมนตรีรับฟังความคิดเห็น มาตรา 165
- 8) การให้ความเห็นชอบนายกรัฐมนตรี มาตรา 159 และมาตรา 272
- 9) การพิจารณาพระราชกำหนด มาตรา 172
- 10) การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม มาตรา 177
- 11) การให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญา มาตรา 178
- 12) การให้ความเห็นชอบบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่ง โดยมีกิจกรรม ดังนี้
- (1) การให้ความเห็นชอบบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง มาตรา 222
 - (2) การให้ความเห็นชอบบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งผู้ตรวจการแผ่นดิน มาตรา 228
 - (3) การให้ความเห็นชอบบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มาตรา 232
 - (4) การให้ความเห็นชอบบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน มาตรา 238
 - (5) การให้ความเห็นชอบบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มาตรา 246
- 13) การแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 256
- 14) การติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ มาตรา 270

15) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรที่ยังไว้ มาตรา 271

(2) ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ตารางที่ 6 ระบบจัดเก็บที่ได้รับยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 : ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

กลุ่มกิจกรรม	มาตรา	รายการข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมด (PII)
การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ	131	ชื่อ-สกุล พรรคการเมือง หมายเลขประจำตัวสมาชิก

ที่มา : ผู้เขียนรวบรวมจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และแบบฟอร์มการเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ (อ้างอิงวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2566)

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พ.ศ. 2560 มาตรา 131 ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญซึ่งจะเสนอได้โดยคณะรัฐมนตรีโดยข้อเสนอแนะของศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 10 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร โดยให้เสนอต่อรัฐสภาและประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาสำหรับการลงคะแนนเสียงจะแบ่งเป็น 3 วาระในลักษณะเดียวกันกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พ.ศ. 2560 มาตรา 132

การเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะเสนอพร้อมกับบันทึกหลักการและเหตุผล และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พร้อมกับสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญด้วย²¹⁵ โดยผู้เสนอจะต้องระบุชื่อ-สกุล พรรคการเมืองที่สังกัด และหมายเลขประจำตัวสมาชิก ดังนั้นร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจึงเป็นระบบจัดเก็บที่

²¹⁵ ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. 2563 ข้อ 81

มีรายการข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมดประกอบไปด้วย ชื่อ-สกุล ตำแหน่ง และพรรคการเมือง และมีแบบฟอร์มในคู่มือการดำเนินการเกี่ยวกับการเสนอร่างกฎหมาย ญัตติและกระทู้ถาม²¹⁶ ดังนี้

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ จึงเป็นระบบจัดเก็บตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่สภาผู้แทนราษฎร และรัฐสภาเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจ โดยมีกลุ่มกิจกรรมและกิจกรรมที่ได้รับยกเว้นการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ มาตรา 131

(3) รายงานของคณะกรรมการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ...

ตารางที่ 7 ระบบจัดเก็บที่ได้รับยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 : รายงานของคณะกรรมการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

กลุ่มกิจกรรม	มาตรา	รายการข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมด (PII)
การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ	132	ชื่อ-สกุล
		ตำแหน่ง

ที่มา : ผู้เขียนรวบรวมจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และตัวอย่างรายงานของคณะกรรมการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ (อ้างอิงวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2566)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะต้องเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร ก่อน เพื่อพิจารณา 3 วาระ²¹⁷ ได้แก่

วาระที่ 1 การพิจารณาขั้นรับหลักการ คือ รัฐสภาจะพิจารณาและทำการลงมติรับหลักการหรือไม่รับหลักการ

²¹⁶ คู่มือการดำเนินการเกี่ยวกับการเสนอร่างกฎหมาย ญัตติ และกระทู้ถาม. สำนักการประชุมสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. กุมภาพันธ์ 2562. หน้า 14, โดยมีแบบฟอร์ม ดังนี้

- การเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ (กรณีเสนอกฎหมายใหม่/ปรับปรุงกฎหมายเดิม/ยกเลิกกฎหมายเดิม)

²¹⁷ ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. 2563 ข้อ 86

วาระที่ 2 การพิจารณารายมาตรา จะกระทำเมื่อสภาผู้แทนราษฎรมีมติรับหลักการในวาระที่ 1 แล้วนั้น โดยในวาระนี้จะเป็นการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญโดยคณะกรรมการธิการ ซึ่งสภาจะให้คณะกรรมการธิการสามัญหรือคณะกรรมการวิสามัญเป็นผู้พิจารณาก็ได้ หรือพิจารณาโดยกรรมการเต็มสภาก็ได้

เมื่อคณะกรรมการได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเสร็จแล้ว ให้เสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นโดยแสดงร่างเดิมพร้อมทั้งการแก้ไขเพิ่มเติมและรายงานต่อประธานรัฐสภา โดยในรายงานนั้นอย่างน้อยต้องระบุว่าการแก้ไขมาตราใด หรือหากแปรญัตติ ผลการแปรญัตติเป็นเช่นไร รวมทั้งคณะกรรมการมีการรับฟังและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติให้ระบุในรายงานเช่นกัน²¹⁸ โดยการพิจารณาในชั้นกรรมาธิการดังกล่าวจะต้องทำเป็นรูปแบบ “รายงานของคณะกรรมการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ...” และวาระที่ 3 การลงมติ เมื่อรัฐสภาได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติในวาระที่ 2 เรียบร้อยแล้ว ให้รัฐสภาลงมติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบโดยไม่มีการอภิปรายและให้ประธานรัฐสภาส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้วไปตรวจสอบความเห็นชอบด้วยกฎหมายต่อไป

รายงานดังกล่าวจะต้องระบุชื่อ-สกุล และตำแหน่งของคณะกรรมการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ดังนั้นรายงานของคณะกรรมการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ... จึงเป็นระบบจัดเก็บที่มีรายการข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมดประกอบไปด้วยชื่อ-สกุล และตำแหน่ง²¹⁹

รายงานของคณะกรรมการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ... จึงเป็นระบบจัดเก็บตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่คณะกรรมการเก็บรวบรวม ใช้

²¹⁸ ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. 2563 ข้อ 92

²¹⁹ ดูตัวอย่างรายงานของคณะกรรมการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ... เช่น

- รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ฉบับที่ ...) พ.ศ. รัฐสภา
- รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.
- รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ.
- รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ.

หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจ โดยมีกลุ่มกิจกรรมและกิจกรรมที่ได้รับยกเว้นการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ รายงานของคณะกรรมการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ... มาตรา 132

(4) ร่างพระราชบัญญัติ

ตารางที่ 8 ระบบจัดเก็บที่ได้รับยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 : ร่างพระราชบัญญัติ

กลุ่มกิจกรรม	มาตรา	รายการข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมด (PII)
การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ	133	ชื่อ-สกุล
		พรรคการเมือง
		หมายเลขประจำตัวสมาชิก

ที่มา : ผู้เขียนรวบรวมจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และแบบฟอร์มการเสนอร่างพระราชบัญญัติ (อ้างอิงวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2566)

ผู้มีสิทธิเสนอร่างพระราชบัญญัติ ได้แก่ คณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจเสนอร่างพระราชบัญญัติได้ โดยจะต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 20 คน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พ.ศ. 2560 มาตรา 133 นอกจากนี้ยังมีคณะรัฐมนตรี และผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 10,000 คนที่

โดยจะต้องเสนอพร้อมกับบันทึกหลักการและเหตุผล และบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ ประกอบกับสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นและรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติด้วย²²⁰ โดยการเสนอร่างพระราชบัญญัติโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีจำนวนไม่น้อยกว่า 20 คนร่วมกันเสนอ สมาชิกแต่ละคนจะต้องลงชื่อและระบุพรรคการเมืองที่สังกัด พร้อมทั้งหมายเลขประจำตัวสมาชิกในร่างพระราชบัญญัติที่เสนอด้วย ทั้งนี้ ไม่ต้องมีผู้รับรอง²²¹ ดังนั้นร่างพระราชบัญญัติจึงเป็นระบบจัดเก็บที่มีรายการข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมดประกอบไปด้วย ชื่อ-สกุล

²²⁰ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 110

²²¹ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 46

พรรคการเมือง และหมายเลขประจำตัวสมาชิก และมีแบบฟอร์มในคู่มือการดำเนินการเกี่ยวกับการเสนอร่างกฎหมาย ญัตติและกระทู้ถาม²²² ดังนี้

ร่างพระราชบัญญัติจึงเป็นระบบจัดเก็บตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยสภาดังกล่าวซึ่งเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจ โดยมีกลุ่มกิจกรรมและกิจกรรมที่ได้รับยกเว้นการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ มาตรา 133

(5) รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ... สภาผู้แทนราษฎร

ตารางที่ 9 ระบบจัดเก็บที่ได้รับยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 : รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ... สภาผู้แทนราษฎร

กลุ่มกิจกรรม	มาตรา	รายการข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมด (PII)
การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ	133	ชื่อ-สกุล
		ตำแหน่ง

ที่มา : ผู้เขียนรวบรวมจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และตัวอย่างรายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ... สภาผู้แทนราษฎร (อ้างอิงวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2566)

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติจะต้องเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรก่อน ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 116 เพื่อให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณา 3 วาระ คือ วาระที่ 1 การพิจารณาขั้นรับหลักการ วาระที่ 2 การพิจารณารายมาตรา และวาระที่ 3 การลงมติ

โดยในวาระที่ 2 การพิจารณารายมาตรา เมื่อสภาผู้แทนราษฎรมิมีมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติในวาระที่ 1 แล้ว สภาผู้แทนราษฎรจะต้องพิจารณาตามลำดับต่อไปเป็นวาระที่ 2 โดยการพิจารณาในวาระที่ 2 ให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติโดยคณะกรรมการ โดยคณะกรรมการดังกล่าวสภาจะให้คณะกรรมการสามัญหรือคณะกรรมการวิสามัญเป็นผู้พิจารณาก็ได้ หรืออาจพิจารณาโดยกรรมาธิการเต็มสภาก็ได้ต่อเมื่อคณะรัฐมนตรีร้องขอ หรือเมื่อสมาชิกเสนอญัตติโดยมี

²²² คู่มือการดำเนินการเกี่ยวกับการเสนอร่างกฎหมาย ญัตติ และกระทู้ถาม. สำนักการประชุมสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. กุมภาพันธ์ 2562. หน้า 27, โดยมีแบบฟอร์ม ดังนี้

- การเสนอร่างพระราชบัญญัติ(กรณีเสนอกฎหมายใหม่ /ปรับปรุงกฎหมายเดิม/ยกเลิกกฎหมายเดิม)

จำนวนสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่า 20 คนและที่ประชุมอนุมัติ ซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 129 บัญญัติให้ทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามีอำนาจเลือกสมาชิกของแต่ละสภา ตั้งเป็นคณะกรรมการสามัญ และมีอำนาจเลือกบุคคลผู้เป็นสมาชิกหรือมิได้เป็นสมาชิก ตั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อกระทำกิจการ พิจารณาสอบสวนข้อเท็จจริงหรือศึกษาเรื่องใด ๆ และรายงานให้สภา ซึ่งคณะกรรมการสามัญ หมายถึง คณะบุคคลที่สภาเลือกและแต่งตั้งขึ้นจากบุคคลผู้เป็นสมาชิกของสภาผู้แทนราษฎรนั่นเอง โดยตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎรให้สภาตั้งคณะกรรมการสามัญขึ้น 35 คณะ แต่ละคณะประกอบด้วยกรรมการ 50 คน เช่น คณะกรรมการการกฎหมาย, คณะกรรมการกิจการสภาผู้แทนราษฎร, คณะกรรมการกิจการศาล เป็นต้น ส่วนคณะกรรมการวิสามัญ หมายถึง คณะบุคคลที่สภาเลือกและแต่งตั้งขึ้นจากบุคคลผู้เป็นสมาชิก หรือมิได้เป็นสมาชิกของแต่ละสภาก็ได้ เมื่อสภามีมติให้คณะกรรมการสามัญหรือมีมติตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติก็ตาม เมื่อพิจารณาเสร็จแล้ว คณะกรรมการต้องเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นโดยแสดงร่างเดิมพร้อมทั้งการแก้ไขเพิ่มเติมและรายงานต่อประธานรัฐสภา โดยในรายงานนั้นอย่างน้อยต้องระบุว่ามีกรแก้ไขมาตราใด หรือหากแปรญัตติ ผลการแปรญัตติเป็นเช่นไร รวมทั้งคณะกรรมการมีการรับฟังความเห็นและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติให้ระบุในรายงานด้วย²²³ โดยการพิจารณาในชั้นกรรมการดังกล่าวจะต้องทำเป็นรูปแบบ “รายงานของคณะกรรมการสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ... สภาผู้แทนราษฎร” หรือ “รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ... สภาผู้แทนราษฎร” แล้วแต่กรณี และเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณารายมาตราต่อไป โดยในรายงานดังกล่าวมีรายการข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมดประกอบไปด้วยชื่อ-สกุล และตำแหน่งของคณะกรรมการที่พิจารณาศึกษา²²⁴

²²³ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 127

²²⁴ ดูตัวอย่างรายงาน เช่น

- รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร (ฉบับที่ ...) พ.ศ. สภาผู้แทนราษฎร

- รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อปฏิบัติตามความตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับภาษีอากร พ.ศ. สภาผู้แทนราษฎร

- รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. สภาผู้แทนราษฎร

- รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (ฉบับที่ ..) พ.ศ. สภาผู้แทนราษฎร

รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ... สภาผู้แทนราษฎรจึงเป็นระบบจัดเก็บตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่คณะกรรมการการเก็บรวบรวม ใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจ โดยมีกลุ่มกิจกรรมและกิจกรรมที่ได้รับยกเว้นการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ มาตรา 133

(6) รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ... วุฒิสภา

ตารางที่ 10 ระบบจัดเก็บที่ได้รับยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 : รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ... วุฒิสภา

กลุ่มกิจกรรม	มาตรา	รายการข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมด (PII)
การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ	136	ชื่อ-สกุล
		ตำแหน่ง

ที่มา : ผู้เขียนรวบรวมจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และตัวอย่างรายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ... วุฒิสภา (อ้างอิงวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2566)

เมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติและลงมติเห็นชอบแล้ว สภาผู้แทนราษฎรต้องเสนอร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อวุฒิสภาเพื่อให้พิจารณาต่อไป ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 136 โดยการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของวุฒิสภาจะแบ่งเป็น 3 วาระเช่นเดียวกันกับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของสภาผู้แทนราษฎร คือ

วาระที่ 1 การพิจารณาขั้นรับหลักการ คือ ให้ที่ประชุมวุฒิสภาลงมติว่าจะรับหลักการหรือไม่รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินั้น

วาระที่ 2 การพิจารณารายมาตรา เมื่อวุฒิสภาลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติในวาระที่ 1 ให้วุฒิสภาพิจารณาในลำดับต่อไปเป็นวาระที่ 2 โดยการพิจารณาในวาระที่ 2 ให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติโดยคณะกรรมการที่วุฒิสภที่ตั้ง หรือกรรมาธิการเต็มสภา ในกรณีกรรมาธิการเต็มสภาพิจารณา จะต้องมีส่วนสมาชิกเสนอญัตติ และในญัตติดังกล่าวจะต้องมีผู้รับรองไม่น้อยกว่า 20 คน และในการพิจารณาโดยกรรมาธิการเต็มสภานั้นวุฒิสภาจะตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาเฉพาะ

ปัญหาที่เกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัตินั้นก็ได้อีก และหากพิจารณาแล้ว ให้เสนอร่างพระราชบัญญัตินั้น โดยแสดงร่างเดิมและการแก้ไขเพิ่มเติม พร้อมทั้งรายงานต่อประธานวุฒิสภา โดยต้องระบุในรายงาน ว่าได้มีหรือไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมในมาตราใด²²⁵ ซึ่งรายงานดังกล่าวจัดเก็บอยู่ในรูป “รายงานของ คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ... วุฒิสภา” หรือ “รายงานของคณะกรรมาธิการ วิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ... วุฒิสภา” แล้วแต่กรณี และเสนอต่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณาราย มาตราต่อไป และวาระที่ 3 เป็นการลงมติ เมื่อวุฒิสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในวาระที่ 2 เรียบร้อยแล้ว ให้ที่ประชุมวุฒิสภาลงมติว่าเห็นชอบด้วยหรือไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร หรือถ้าในการพิจารณาในวาระที่ 2 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติ ก็ให้ที่ประชุมวุฒิสภาลง มติว่าให้แก้ไขเพิ่มเติมหรือไม่แก้ไขเพิ่มเติม โดยไม่มีการอภิปราย และเมื่อวุฒิสภาลงมติเห็นชอบด้วย หรือไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎรหรือให้แก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติ ให้ประธานวุฒิสภาแจ้ง ให้สภาผู้แทนราษฎรทราบต่อไป โดยในรายงานดังกล่าวจะมีรายการข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมดประกอบ ไปด้วยชื่อ-สกุล และตำแหน่งของคณะกรรมการที่พิจารณาศึกษา²²⁶

รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ... วุฒิสภา จึงเป็นระบบ จัดเก็บตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่คณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยสภา ดังกล่าวซึ่งเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจ โดยมี กลุ่มกิจกรรมและกิจกรรมที่ได้รับยกเว้นการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ การเสนอและ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ มาตรา 136

(7) รายงานการพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติ...

²²⁵ ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2562 ข้อ 126

²²⁶ ดูตัวอย่างรายงาน เช่น

- รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหาร ท้องถิ่น (ฉบับที่ ..) พ.ศ. วุฒิสภา
- รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. วุฒิสภา
- รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. วุฒิสภา
- รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติสถาปนิก (ฉบับที่ ..) พ.ศ. วุฒิสภา
- รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ ..) พ.ศ. วุฒิสภา

ตารางที่ 11 ระบบจัดเก็บที่ได้รับยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 : รายงานการพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติ...

กลุ่มกิจกรรม	มาตรา	รายการข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมด (PII)
การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ	136	ชื่อ-สกุล
		ตำแหน่ง

ที่มา : ผู้เขียนรวบรวมจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และตัวอย่างรายงานการพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติ... (อ้างอิงวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2566)

ตามที่บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 136 กำหนดเวลาในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของวุฒิสภาไว้ กล่าวคือ วุฒิสภาต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เสนอมานั้นให้เสร็จภายใน 60 วัน แต่ถ้าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินต้องพิจารณาให้เสร็จภายใน 30 วัน แต่อาจขยายเวลาออกไปเป็นกรณีพิเศษซึ่งต้องไม่เกิน 30 วัน จึงทำให้บางกรณีวุฒิสภาไม่อาจพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นได้อย่างถี่ถ้วนเนื่องด้วยมีกรอบเวลาจำกัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นร่างพระราชบัญญัติที่มีความซับซ้อน หรือมีรายละเอียดเยอะ หรือมีความเกี่ยวข้องกับกฎหมายหลายฉบับจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาร่างพระราชบัญญัตินั้นล่วงหน้าโดยกระทำไปพร้อมกับที่สภาผู้แทนราษฎรพิจารณา²²⁷ ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับใดที่มีความจำเป็นเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ เมื่อสภาผู้แทนราษฎรมีมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติใดในวาระที่ 1 แล้ว ประธานวุฒิสภาอาจพิจารณามอบหมายให้คณะกรรมการธิการสามัญประจำวุฒิสภา คณะใดคณะหนึ่งที่เกี่ยวข้อง หรือวุฒิสภาอาจตั้งคณะกรรมการธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวนไม่เกิน 50 คน เพื่อพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นเฉพาะกรณีไปก็ได้ และเมื่อสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบในวาระที่ 3 แล้ว ให้คณะกรรมการธิการดังกล่าวรายงานต่อประธานวุฒิสภาเป็นการด่วน ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของสมาชิกในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นต่อไป ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2562 ข้อ 119 ซึ่งรายงานดังกล่าวจัดเก็บในระบบจัดเก็บตามรัฐธรรมนูญว่า “รายงานการพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติ...” โดยในรายงานดังกล่าวมีรายการข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมดประกอบไปด้วยชื่อ-สกุล และตำแหน่งของคณะกรรมการที่พิจารณาศึกษา²²⁸

²²⁷ ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2562 ข้อ 119

²²⁸ ดูตัวอย่างรายงาน เช่น

รายงานการพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติ... จึงเป็นระบบจัดเก็บตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการที่ตั้งตั้งโดยสภาดังกล่าวซึ่งเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจ โดยมีกลุ่มกิจกรรมและกิจกรรมที่ได้รับยกเว้นการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ มาตรา 136

(8) รายงานของคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ... สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา

ตารางที่ 12 ระบบจัดเก็บที่ได้รับยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 : รายงานของคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ... สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา

กลุ่มกิจกรรม	มาตรา	รายการข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมด (PII)
การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ	137	ชื่อ-สกุล
		ตำแหน่ง

ที่มา : ผู้เขียนรวบรวมจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และตัวอย่างรายงานของคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ... สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา (อ้างอิงวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2566)

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา มาตรา 137 ในกรณีที่หากวุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติม ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติและสภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบด้วย ให้แต่ละสภาตั้งคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเพื่อรายงานและเสนอร่างพระราชบัญญัติที่ต่อสภาทั้งสอง

ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 115²²⁹ ให้ประธานสภาจัดให้มีการประชุมร่วมกันของประธานสภาและประธานคณะกรรมการสามัญทุกคณะเพื่อพิจารณา การประชุม

- รายงานการพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติจดหมายเหตุแห่งชาติ พ.ศ.
 - รายงานการพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ. ของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดเนื่องจากการชุมนุมทางการเมือง การแสดงออกทางการเมืองของประชาชน พ.ศ.
 - รายงานการพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

²²⁹ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 115

ร่วมกันของประธานสภาและประธานคณะกรรมการธิการสามัญทุกคณะเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานสภากำหนด และให้นำข้อบังคับนี้เฉพาะที่เกี่ยวกับการประชุม มาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยในรายงานดังกล่าวจะระบุชื่อ-สกุล และตำแหน่งของผู้เข้าประชุมด้วย โดยการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินหรือไม่จะต้องทำเป็นรูปแบบ “รายงานของคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ... สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา” โดยในรายงานดังกล่าวมีรายการข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมดประกอบไปด้วยชื่อ-สกุลของรายงานของคณะกรรมการ²³⁰

รายงานของคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ... สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาจึงเป็นระบบจัดเก็บตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่คณะกรรมการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจ โดยมีกลุ่มกิจกรรมและกิจกรรมที่ได้รับยกเว้นการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ในกิจกรรมการเสนอขอให้ยกร่างพระราชบัญญัติซึ่งถูกยับยั้งไว้ขึ้นพิจารณาใหม่ มาตรา 137

(9) รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ...

ตารางที่ 13 ระบบจัดเก็บที่ได้รับยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 : รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ...

กลุ่มกิจกรรม	มาตรา	รายการข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมด (PII)
การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ	143	ชื่อ-สกุล
		ตำแหน่ง

²³⁰ ดูตัวอย่างรายงาน เช่น

- รายงานของคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา
- รายงานของคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ...) พ.ศ. สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา
- รายงานของคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติวิชาชีพการสัตวบาล พ.ศ. สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา
- รายงานของคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติพืชกระท่อม พ.ศ. สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา

รูปถ่าย

ที่มา : ผู้เขียนรวบรวมจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และตัวอย่างรายงานของ คณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ... (อ้างอิงวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2566)

กระบวนการร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติเพิ่มเติม และร่างพระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย ในการพิจารณาจะให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณา 3 วาระเช่นเดียวกันกับการพิจารณาร่างกฎหมายฉบับอื่น ๆ กล่าวคือ วาระที่ 1 รับหลักการ วาระที่ 2 พิจารณารายมาตรา และวาระที่ 3 ลงมติเห็นชอบ

เมื่อสภาผู้แทนราษฎรมีมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติในวาระที่ 1 แล้ว ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณวาระที่ 2 ของสภาผู้แทนราษฎร เป็นการพิจารณาโดยคณะกรรมาธิการที่สภาตั้งขึ้นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ เมื่อพิจารณาเสร็จแล้วคณะกรรมาธิการต้องรายงานต่อประธานสภา โดยในการรายงานต้องระบุว่ามีการแก้ไขมาตราใดหรือไม่ หรือหากมีการแปรญัตติ ต้องระบุว่าผลการแปรญัตติเป็นเช่นไร รวมทั้งคณะกรรมาธิการมีการรับฟังและวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากร่างพระราชบัญญัติให้ระบุในรายงาน²³¹ โดยการพิจารณาในขั้นกรรมาธิการดังกล่าวจะต้องทำเป็นรูปแบบ “รายงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ...” และเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณารายมาตราต่อไป โดยในรายงานดังกล่าวมีรายการข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมด ประกอบไปด้วยชื่อ-สกุล ตำแหน่ง และรูปถ่ายของคณะกรรมาธิการ²³²

รายงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ... จึงเป็นระบบจัดเก็บตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่

²³¹ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 127

²³² ดูตัวอย่างรายงาน เช่น

- รายงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

- รายงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

- รายงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

คณะกรรมการการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจ โดยมีกลุ่มกิจกรรมและกิจกรรมที่ได้รับยกเว้นการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ในกิจกรรมการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณมาตรา 143

(10) รายงานการพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ...

ตารางที่ 14 ระบบจัดเก็บที่ได้รับยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 : รายงานการพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ...

กลุ่มกิจกรรม	มาตรา	รายการข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมด (PII)
การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ	143	ชื่อ-สกุล
		ตำแหน่ง
		รูปถ่าย

ที่มา : ผู้เขียนรวบรวมจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และตัวอย่างรายงานการพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ... (อ้างอิงวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2566)

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมของวุฒิสภานั้น มีขั้นตอนแตกต่างจากการพิจารณาพระราชบัญญัติทั่วไป โดยเมื่อสภาผู้แทนราษฎรมิได้รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ในวาระที่ 1 แล้ว วุฒิสภาก็จะมติตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นเพื่อพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติล่วงหน้าก่อน เนื่องจากเป็นเรื่องที่ต้องใช้ความละเอียดรอบคอบ และพิจารณาอย่างถี่ถ้วน โดยคณะกรรมการวิสามัญคณะนี้จะพิจารณาศึกษาไปพร้อม ๆ กับคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณของสภาผู้แทนราษฎร และให้คณะกรรมการพิจารณาและรายงานความเห็นต่อประธานวุฒิสภา โดยการพิจารณาในชั้นคณะกรรมการนี้ไม่มีการแปรญัตติ²³³ เมื่อประธานวุฒิสภาได้รับร่างพระราชบัญญัติ พร้อมทั้งรายงานความเห็นของคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง ให้บรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็นเรื่องด่วน โดยวุฒิสภาก็จะพิจารณาเพื่อให้ความเห็นชอบแต่จะไม่สามารถขอแก้ไข

²³³ ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2562 ข้อ 139

เพิ่มเติมได้ โดยในรายงานดังกล่าวมีรายการข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมดประกอบไปด้วยชื่อ-สกุล ตำแหน่ง และรูปถ่ายของคณะกรรมการ²³⁴

รายงานการพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ... จึงเป็นระบบจัดเก็บตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่คณะกรรมการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจ โดยมีกลุ่มกิจกรรม และกิจกรรมที่ได้รับยกเว้นการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ในกิจกรรมการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ มาตรา 143

(11) รายงานการประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมการสามัญของสภาผู้แทนราษฎร

ตารางที่ 15 ระบบจัดเก็บที่ได้รับยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 : รายงานการประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมการสามัญของสภาผู้แทนราษฎร

กลุ่มกิจกรรม	มาตรา	รายการข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมด (PII)
การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ	134	ชื่อ-สกุล
		ตำแหน่ง

ที่มา : ผู้เขียนรวบรวมจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และตัวอย่างรายงานการประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมการสามัญของสภาผู้แทนราษฎร (อ้างอิงวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2566)

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา มาตรา 134 วรรค 2 ให้เป็นอำนาจของที่ประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมการสามัญของสภาผู้แทนราษฎรทุกคณะเป็นผู้วินิจฉัยหากเป็นกรณีที่เป็นที่สงสัยว่าร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่าง

²³⁴ ตัวอย่างรายงาน เช่น

- รายงานการพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566
- รายงานการพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565
- รายงานการพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564

พระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน โดยประธานสภาผู้แทนราษฎรจะต้องจัดให้มีการประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาภายใน 15 วัน

ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 115²³⁵ ให้ประธานสภาจัดให้มีการประชุมร่วมกันของประธานสภาและประธานคณะกรรมการการสามัญทุกคณะเพื่อพิจารณา การประชุมร่วมกันของประธานสภาและประธานคณะกรรมการการสามัญทุกคณะเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน ให้เป็นไปตามระเบียบที่ประธานสภากำหนด และให้นำข้อบังคับนี้เฉพาะที่เกี่ยวกับการประชุม มาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยในรายงานดังกล่าวจะระบุชื่อ-สกุล และตำแหน่งของผู้เข้าประชุมด้วย โดยการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติใดเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินหรือไม่จะต้องทำเป็นรูปแบบ “รายงานการประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมการการสามัญของสภาผู้แทนราษฎร” โดยในรายงานดังกล่าวมีรายการข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมดประกอบไปด้วยชื่อ-สกุล และตำแหน่งของประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมการ²³⁶

รายงานการประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมการการสามัญของสภาผู้แทนราษฎรจึงเป็นระบบจัดเก็บตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจ โดยมีกลุ่มกิจกรรมและกิจกรรมที่ได้รับยกเว้นการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ในกิจกรรมการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน มาตรา 134

(12) ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม

ตารางที่ 16 ระบบจัดเก็บที่ได้รับยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 : ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม

กลุ่มกิจกรรม	มาตรา	รายการข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมด (PII)
การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ	256	ชื่อ-สกุล
		ตำแหน่ง

²³⁵ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 115

²³⁶ ดูตัวอย่างรายงาน เช่น

- รายงานการประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมการการสามัญของสภาผู้แทนราษฎรทุกคณะ สมัยประธานสภาผู้แทนราษฎร นายโกศล พลกุล

ที่มา : ผู้เขียนรวบรวมจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และคู่มือการดำเนินการเกี่ยวกับการเสนอร่างกฎหมาย ญัตติ และกระทู้ถาม

การเสนอแก้ไขร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมต้องแบ่งเป็นมาตรา และต้องประกอบด้วยหลักการแห่งและเหตุผล บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม²³⁷ ทั้งนี้ จะต้องเปิดเผยให้ประชาชนทราบและเข้าถึงร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นได้²³⁸ ไม่ว่าจะเป็นการเสนอโดยคณะรัฐมนตรี หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา หรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญดังกล่าวจะต้องระบุชื่อ-สกุล และตำแหน่งของตนในกรณีที่ไม่ใช่การเสนอจากประชาชน ดังนั้นร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติมจึงเป็นระบบจัดเก็บที่มีรายการข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมดประกอบไปด้วย ชื่อ-สกุล และตำแหน่ง และมีแบบฟอร์มในคู่มือการดำเนินการเกี่ยวกับการเสนอร่างกฎหมาย ญัตติและกระทู้ถาม²³⁹ ดังนี้

ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติมจึงเป็นระบบจัดเก็บตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจ โดยมีกลุ่มกิจกรรมและกิจกรรมที่ได้รับยกเว้นการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา 256

(13) รายงานของคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม ตารางที่ 17 ระบบจัดเก็บที่ได้รับยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 : รายงานของคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม

กลุ่มกิจกรรม	มาตรา	รายการข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมด (PII)
--------------	-------	------------------------------------

²³⁷ ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. 2563 ข้อ 114

²³⁸ ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. 2563 ข้อ 115

²³⁹ คู่มือการดำเนินการเกี่ยวกับการเสนอร่างกฎหมาย ญัตติ และกระทู้ถาม. สำนักการประชุมสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. กุมภาพันธ์ 2562. หน้า 4, โดยมีแบบฟอร์ม ดังนี้

- การเสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นผู้เสนอ)

- การเสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา เป็นผู้เสนอ)

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ	256	ชื่อ-สกุล
		ตำแหน่ง

ที่มา : ผู้เขียนรวบรวมจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และตัวอย่างรายงานของคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (อ้างอิงวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2566)

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา มาตรา 256 ในการพิจารณาวาระที่ 2 รัฐสภาจะตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย²⁴⁰ แก้ไขเพิ่มเติม และเมื่อคณะกรรมการได้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเสร็จแล้ว ให้เสนอร่าง รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นต่อประธานรัฐสภา²⁴¹

ในร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญดังกล่าวจะต้องระบุชื่อ-สกุล และตำแหน่งของตนในกรณีที่ไม่ใช่การเสนอจากประชาชน ดังนั้นรายงานของคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติมจึงเป็นระบบจัดเก็บที่มีรายการข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมดประกอบไปด้วย ชื่อ-สกุล และตำแหน่ง²⁴²

รายงานของคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติมจึงเป็นระบบจัดเก็บตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่คณะกรรมการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาทำหน้าที่และอำนาจ โดยมีกลุ่มกิจกรรมและกิจกรรมที่ได้รับยกเว้นการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา 256

(14) บันทึกทั่วไป

²⁴⁰ ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. 2563 ข้อ 123

²⁴¹ ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. 2563 ข้อ 125

²⁴² ดูตัวอย่างรายงาน เช่น

- รายงานของคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 256 และเพิ่มหมวด 15/1)

- รายงานของคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 83 และมาตรา 91)

- รายงานของคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ..) พุทธศักราช (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 190)

ตารางที่ 18 ระบบจัดเก็บที่ได้รับยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 : บันทึกทั่วไป

กลุ่มกิจกรรม	มาตรา	รายการข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมด (PII)
การเข้าชื่อร้องขอให้ตรวจสอบสมาชิกภาพของสมาชิกสภาสิ้นสุดลง	82	ชื่อ-สกุล
การเข้าชื่อร้องขอให้มีการประชุมรัฐสภา	123	ตำแหน่ง
การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ	132 (2)	พรรคการเมือง
การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ	135, 139, 144, 147, 148	
การตั้งกระทู้ถาม	150	
การเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ	155	
การพิจารณาพระราชกำหนด	173	
การถอดถอนกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	236	

ที่มา : ผู้เขียนรวบรวมจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560, แบบฟอร์มตั้งกระทู้ถามทั่วไปที่ขอให้ตอบในที่ประชุมสภา, แบบฟอร์มตั้งกระทู้ถามทั่วไปที่ขอให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา, แบบการตั้งกระทู้ถามที่ขอให้ตอบในที่ประชุมวุฒิสภา, และตัวอย่างบันทึกทั่วไป (อ้างอิงวันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2566)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มีการบัญญัติให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภามีอำนาจแจ้งต่อประธานสภาของตนเองเพื่อตรวจสอบการดำเนินการใด ๆ ตามที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้เพื่อร้องขอให้สภาดำเนินการบางอย่าง หรือร้องขอให้ประธานสภาที่ตนเป็นสมาชิกส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมาย หรือขอให้มีการเปิดอภิปรายและจะกำหนดจำนวนสมาชิกที่เข้าชื่อร้องขอให้ดำเนินการเช่นนั้นไว้ โดยสมาชิกดังกล่าวต้องลงชื่อเพื่อร้องขอและเมื่อประธานแห่งสภาเห็นว่าสมาชิกที่ร้องขอครบกำหนดตามจำนวนที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ ประธานแห่งสภานั้น ๆ ย่อมต้องส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญ หรือให้มีการเปิดอภิปรายกัน เป็นต้น นอกจากนี้ยังรวมถึงการแจ้งความจำเป็นในการเสนอกระทู้ถามด้วย ซึ่งสำหรับกรณีกระทู้ถามสภาฯ จะอำนวยความสะดวกโดยมีแบบฟอร์มตั้งกระทู้ถามให้กับสมาชิกที่ต้องการเสนอกระทู้ โดยมี

แบบฟอร์มสำหรับกระทู้ถามแต่ละประเภท ซึ่งกิจกรรมการเข้าชื่อร้องต่อสภา หรือการแจ้งความจำนงตั้งกระทู้ถามนั้นถูกจัดเก็บอยู่ในรูป “บันทึกทั่วไป” โดยในบันทึกทั่วไปดังกล่าวจะต้องระบุชื่อ-สกุล ตำแหน่ง หากผู้ยื่นบันทึกทั่วไปเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ต้องระบุพรรคการเมืองที่ตนสังกัดด้วย²⁴³ และมีแบบฟอร์มการตั้งกระทู้ถามสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอยู่หน้าเว็บไซต์ของสภาผู้แทนราษฎร ในหัวข้อการประชุมสภาผู้แทนราษฎร > แบบฟอร์มตั้งกระทู้ถาม²⁴⁴ ส่วนวุฒิสภามีแบบฟอร์มอยู่ในองค์ความรู้เทคนิคการจัดทำกระทู้ถาม²⁴⁵ บันทึกทั่วไปจึงเป็นระบบจัดเก็บตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยสภาดังกล่าวซึ่งเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจ โดยมีกลุ่มกิจกรรมและกิจกรรมที่ได้รับยกเว้นการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ดังนี้

- 1) การเข้าชื่อร้องขอต่อประธานสภาให้ส่งคำร้องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสิ้นสุด มาตรา 82
- 2) การเข้าชื่อร้องขอให้มีการประชุมรัฐสภา มาตรา 123

²⁴³ ดูตัวอย่างบันทึกทั่วไป เช่น

- ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 82 ว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ นายสำลี รักสุทธี สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 101 (6) ประกอบมาตรา 98 (10)

- ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 132 ประกอบ 145 แะมาตรา 148 วรรคหนึ่ง (1) และข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. 2563 ข้อ 104 ว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (ฉบับที่...) พ.ศ. ... มีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือไม่

- ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ วินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 148 วรรคหนึ่ง (1) ว่า ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือไม่

- พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2562 เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 172 วรรคหนึ่ง หรือไม่

²⁴⁴ โดยมีแบบฟอร์ม ดังนี้

- แบบฟอร์มตั้งกระทู้ถามทั่วไปที่ขอให้ตอบในที่ประชุมสภา

- แบบฟอร์มตั้งกระทู้ถามทั่วไปที่ขอให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา

²⁴⁵ องค์ความรู้เทคนิคการจัดทำกระทู้ถาม (ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562). สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา สำนักงานการประชุม, โดยมีแบบฟอร์ม ดังนี้

- แบบการตั้งกระทู้ถามที่ขอให้ตอบในที่ประชุมวุฒิสภา

3) การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ในกิจกรรมการตรวจสอบความชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ²⁴⁶ มาตรา 132 (2)

4) การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ โดยมีกิจกรรม ดังนี้

(1) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน²⁴⁷ มาตรา 135

(2) การขอให้ส่งร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการคล้ายกันให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย และการส่งร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการเดียวกันกับที่ถูกยกยั้งไว้ให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย มาตรา 139²⁴⁸

(3) การขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ามีการกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัติ มาตรา 144

(4) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังไม่ได้ให้ความเห็นชอบ²⁴⁹ มาตรา 147

(5) การตรวจสอบความชอบร่างพระราชบัญญัติ มาตรา 148

5) การตั้งกระทู้ถาม มาตรา 150 โดยมีกิจกรรม ดังนี้

(1) การเสนอกระทู้ถามสดด้วยวาจา²⁵⁰

(2) การเสนอกระทู้ถามทั่วไป²⁵¹

(3) การเสนอกระทู้ถามแยกเฉพาะ²⁵²

(4) การเสนอกระทู้ถามด้วยวาจา²⁵³

(5) การเสนอกระทู้ถามเป็นหนังสือ²⁵⁴

6) การอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ ในกิจกรรมการเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมรัฐสภา โดยไม่มีการลงมติ²⁵⁵ มาตรา 155

²⁴⁶ ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. 2563 ข้อ 102

²⁴⁷ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 114

²⁴⁸ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 139

²⁴⁹ ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. 2563 ข้อ 110

²⁵⁰ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 156

²⁵¹ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 162

²⁵² ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 168

²⁵³ ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2562 ข้อ 165

²⁵⁴ ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2562 ข้อ 159

²⁵⁴ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 159

²⁵⁵ ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. 2563 ข้อ 144

7) การพิจารณาพระราชกำหนด ในกิจกรรมการตรวจสอบความชอบพระราชกำหนด มาตรา 173

8) การเข้าชื่อถอดถอนกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มาตรา 236

(15) รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร

ตารางที่ 19 ระบบจัดเก็บที่ได้รับยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 : รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร

กลุ่มกิจกรรม	มาตรา	รายการข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมด (PII)
การตราข้อบังคับการประชุม	128	ชื่อ-สกุล
การตั้งคณะกรรมการ	129	
การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ	133, 138, 143	
การตั้งกระทู้ถาม	150	
การอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ	151	
การเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ	152	
การให้ความเห็นชอบนายกรัฐมนตรี	159	
การพิจารณาพระราชกำหนด	172	

ที่มา : ผู้เขียนรวบรวมจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562

เมื่อสภาผู้แทนราษฎรต้องพิจารณาหรือลงมติเรื่องใด ๆ ตามอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎร ย่อมจะต้องมีการประชุมสภาผู้แทนราษฎร โดยมีข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร เป็นเครื่องมือในการดำเนินการประชุม โดยเป็นการทำหน้าที่ในทั้งทางนิติบัญญัติ เช่น การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ร่างพระราชบัญญัติ อนุมัติพระราชกำหนด รวมทั้งหน้าที่ในการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน เช่น การตั้งกระทู้ถาม การเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล รวมถึงการให้ความเห็นชอบนายกรัฐมนตรี นอกจากนี้ยังทำหน้าที่ในการให้ความเห็นชอบเรื่องต่าง ๆ ที่กฎหมายกำหนดด้วย โดยการพิจารณาหรือลงคะแนนในที่ประชุมนั้น จะต้องเป็นการโดยเปิดเผย เว้นแต่คณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาร้องขอให้ประชุมลับ และประธานสภาต้องจัดให้มีการถ่ายทอดสดการ

ประชุมทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์หรือทางสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่นที่ประชาชนทั่วไปสามารถรับได้อย่างทั่วถึง โดยจัดให้มีล่ามภาษามือด้วยเพื่อให้ประชาชนสามารถรับฟังและตรวจสอบความโปร่งใสในการทำงานของสภาได้ ทั้งนี้ยังจะต้องเผยแพร่รายงานการประชุมให้ประชาชนทราบอีกด้วย โดยอาจเผยแพร่ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่นด้วยก็ได้²⁵⁶ โดยในรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎรนี้จะปรากฏชื่อ-สกุลสมาชิกผู้เข้าร่วมประชุม ลากการประชุม และผู้ขาดประชุมในนัดประชุมดังกล่าวด้วย²⁵⁷ ซึ่งรายงานดังกล่าวจัดเก็บในรูปแบบของ “รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร” โดยมีรายการข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมด คือ ชื่อ-สกุลของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎรเป็นระบบจัดเก็บตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่สภาผู้แทนราษฎรเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจ โดยมีกลุ่มกิจกรรมและกิจกรรมที่ได้รับยกเว้นการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ดังนี้

- 1) การตราข้อบังคับการประชุม ในกิจกรรมการตราข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร มาตรา 128
- 2) การตั้งคณะกรรมการในกิจกรรมการตั้งคณะกรรมการสามัญ/คณะกรรมการวิสามัญของสภาผู้แทนราษฎร มาตรา 129
- 3) การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ในกิจกรรมการตรวจสอบความชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ มาตรา 132(2)
- 3) การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ โดยมีกิจกรรม ดังนี้
 - (1) การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ มาตรา 133
 - (2) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติซึ่งถูกยับยั้งไว้ มาตรา 138
 - (3) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ มาตรา 143
- 4) การตั้งกระทู้ถาม มาตรา 150 โดยมีกิจกรรม ดังนี้
 - (1) การตอบกระทู้ถามสดด้วยวาจา
 - (2) การตอบกระทู้ถามทั่วไป

²⁵⁶ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 43

²⁵⁷ ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2562 ข้อ 33

(3) การตอบกระทู้ถามแยกเฉพาะ

5) การอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจ มาตรา 151

6) การอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีมติลงมติ ในกิจกรรมการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อซักถามข้อเท็จจริง มาตรา 152

7) การให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี มาตรา 159

8) การพิจารณาพระราชกำหนด มาตรา 172

(16) รายงานการประชุมวุฒิสภา

ตารางที่ 20 ระบบจัดเก็บที่ได้รับยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 : รายงานการประชุมวุฒิสภา

กิจกรรม	มาตรา	รายการข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมด (PII)
การตราข้อบังคับการประชุม	128	ชื่อ-สกุล
การตั้งคณะกรรมการ	129	
การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ	136	
	143	
การตั้งกระทู้ถาม	150	
การเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีมติลงมติ	153	
การพิจารณาพระราชกำหนด	172	
การให้ความเห็นชอบบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่ง	204, 222, 228, 232, 238, 246	
การติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ	270	

ที่มา : ผู้เขียนรวบรวมจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2562

เมื่อวุฒิสภาต้องพิจารณาหรือลงมติเรื่องใด ๆ ตามอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา ย่อมจะต้องมีการประชุมวุฒิสภา โดยมีข้อบังคับการประชุมเป็นหลักเกณฑ์การดำเนินการประชุม โดยการประชุมดังกล่าวเป็นการทำหน้าที่และอำนาจหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ เช่น พิจารณาให้ความเห็นชอบกฎหมายต่าง ๆ เช่น ร่างพระราชบัญญัติ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ รวมทั้ง

ในด้านการควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน เช่น การตั้งกระทู้ถาม หรือเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มี การลงมติ หรือการพิจารณาสรรหา แต่งตั้ง หรือเห็นชอบบุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ เช่น ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นต้น โดยการพิจารณาหรือลงมติในที่ประชุมวุฒิสภานั้นจะต้องเป็นการโดยเปิดเผย เว้นแต่คณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาร้องขอให้ประชุมลับ และประธานสภาจัดให้มีการถ่ายทอดการประชุมทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุ รวมทั้งในบริเวณภายในของรัฐสภาอีกด้วย เพื่อให้ประชาชนสามารถรับฟังและตรวจสอบความโปร่งใสในการทำงานของสภาได้ ทั้งนี้ยังต้องเผยแพร่รายงานการประชุมให้ประชาชนทราบอีกด้วย โดยอาจเผยแพร่ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่นด้วยก็ได้²⁵⁸ โดยในรายงานการประชุมวุฒิสภานี้จะปรากฏชื่อ-สกุล สมาชิกผู้เข้าร่วมประชุม ลากการประชุม และผู้ขาดประชุมในนัดประชุมดังกล่าว²⁵⁹ ซึ่งรายงานดังกล่าวจัดเก็บในรูปแบบของ “รายงานการประชุมวุฒิสภา” โดยมีรายการข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมด คือ ชื่อ-สกุลของสมาชิกวุฒิสภา

รายงานการประชุมวุฒิสภาเป็นระบบจัดเก็บตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่วุฒิสภาเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจ โดยมีกลุ่มกิจกรรมและกิจกรรมที่ได้รับยกเว้นการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ดังนี้

- 1) การตราข้อบังคับการประชุม ในกิจกรรมการตราข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา มาตรา 128
- 2) การตั้งคณะกรรมการในกิจกรรมการตั้งคณะกรรมการของวุฒิสภา มาตรา 129
- 3) การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ โดยมีกิจกรรม ดังนี้
 - (1) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ มาตรา 136
 - (2) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ มาตรา 143

- 4) การตั้งกระทู้ถาม มาตรา 150 โดยมีกิจกรรม ดังนี้

- (1) การตอบกระทู้ถามด้วยวาจา
- (2) การตอบกระทู้ถามเป็นหนังสือ

²⁵⁸ ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2562 ข้อ 34

²⁵⁹ ข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. 2562 ข้อ 28

5) การอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ ในกิจกรรมการเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริง มาตรา 153

6) การพิจารณาพระราชกำหนด มาตรา 172

7) การให้ความเห็นชอบบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่ง โดยมีกิจกรรม ดังนี้

(1) การให้ความเห็นชอบบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งคณะกรรมการการเลือกตั้ง มาตรา 222

(2) การให้ความเห็นชอบบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งผู้ตรวจการแผ่นดิน มาตรา 228

(3) การให้ความเห็นชอบบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มาตรา 232

(4) การให้ความเห็นชอบบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน มาตรา 238

(5) การให้ความเห็นชอบบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มาตรา 246

8) การติดตาม เสนอแนะ และเร่งรัดการปฏิรูปประเทศ มาตรา 270

(17) รายงานการประชุมร่วมกันของรัฐสภา

ตารางที่ 21 ระบบจัดเก็บที่ได้รับยกเว้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 : รายงานการประชุมร่วมกันของรัฐสภา

กลุ่มกิจกรรม	มาตรา	รายการข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมด (PII)
การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ	132	ชื่อ-สกุล
การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ	146, 147	
การเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ	155, 165	
การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม	177	
การให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญา	178	

การแก้ไขรัฐธรรมนูญ	256
การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรยับยั้งไว้	271
การให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี	272

ที่มา : ผู้เขียนรวบรวมจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. 2563

เมื่อรัฐสภาต้องพิจารณาหรือลงมติเรื่องใด ๆ ตามอำนาจหน้าที่ของรัฐสภา ย่อมจะต้องมีการประชุมวุฒิสภา โดยมีข้อบังคับการประชุมรัฐสภาเป็นเครื่องมือในการดำเนินการประชุม การประชุมรัฐสภาสภาเป็นการทำหน้าที่ตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ เช่น การให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ การแถลงนโยบาย การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม การรับฟังคำชี้แจงและการให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญา การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เป็นต้น โดยทั่วไปการการประชุมจะต้องเป็นการเปิดเผย แต่หากมีการร้องขอให้ประชุมลับก็จะประชุมลับได้ โดยผู้มีสิทธิร้องขอ ได้แก่ คณะรัฐมนตรีหรือสมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่า 1 ใน 4 ซึ่งโดยทั่วไปการประชุมก็จะถูกถ่ายทอดเพื่อให้ประชาชนรับฟังได้เช่นเดียวกัน ซึ่งช่องทางการถ่ายทอด เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หรือสื่อออนไลน์ช่องทางอื่น ทั้งนี้ยังจะต้องเผยแพร่รายงานการประชุมให้ประชาชนทราบอีกด้วย โดยอาจเผยแพร่ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่นด้วยก็ได้²⁶⁰ โดยในรายงานการประชุมวุฒิสภานี้จะปรากฏชื่อ-สกุลสมาชิกผู้เข้าร่วมประชุม ลากการประชุม และผู้ขาดประชุมในนัดประชุมดังกล่าวด้วย²⁶¹ ซึ่งรายงานดังกล่าวจัดเก็บในรูปแบบของ “รายงานการประชุมรัฐสภา” โดยมีรายการข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมด คือ ชื่อ-สกุลของสมาชิกรัฐสภา

รายงานการประชุมร่วมกันของรัฐสภาสภาเป็นระบบจัดเก็บตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่รัฐสภาสภาเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการ

²⁶⁰ ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. 2563 ข้อ 28

²⁶¹ ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา พ.ศ. 2563 ข้อ 23

พิจารณาตามหน้าที่และอำนาจ โดยมีกลุ่มกิจกรรมและกิจกรรมที่ได้รับยกเว้นการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ดังนี้

- 1) การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ มาตรา 132
- 2) การเสนอและพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
 - (1) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่พระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบ มาตรา 146
 - (2) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่รัฐสภายังไม่ได้ให้ความเห็นชอบ มาตรา 147
- 3) การอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ โดยมีกิจกรรม ดังนี้
 - (1) การเปิดอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมรัฐสภาโดยไม่มีการลงมติ มาตรา 155
 - (2) การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อให้คณะรัฐมนตรีรับฟังความคิดเห็น มาตรา 165
- 4) การให้ความเห็นชอบในการประกาศสงคราม มาตรา 177
- 5) การให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญา มาตรา 178
- 6) การแก้ไขรัฐธรรมนูญ มาตรา 256
- 7) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ที่วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎรยังไขว้ มาตรา 271
- 8) การให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี มาตรา 272

ในหัวข้อนี้จึงสรุปได้ว่าการทำงานตามหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยสภาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งได้กล่าวไว้ในหัวข้อ 5.1 แล้ว และปรากฏว่ามีระบบจัดเก็บตามรัฐธรรมนูญนั้นทั้งสิ้น 17 ระบบ จัดเก็บที่ได้รับยกเว้น ทั้งนี้ ไม่รวมถึงราชกิจจานุเบกษา เนื่องจากการเผยแพร่ผลการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา และคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยสภา เพื่อให้ประชาชนทราบและเข้าถึงได้ ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 ตามมาตรา 7²⁶² ซึ่งเป็นภารกิจของรัฐที่กฎหมายกำหนดให้เปิดเผยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 24(4)²⁶³ ที่ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลประมวลผลโดยเจ้าของข้อมูล ไม่ยินยอม แต่หากการประมวลผลดังกล่าวเป็นไปเพื่อดำเนินภารกิจอันจำเป็นก็ย่อมกระทำได้

²⁶² พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 มาตรา 7

²⁶³ พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 24

แม้ว่าการทำงานของบุคคลดังกล่าวในที่ประชุมสภามีเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ แต่เอกสิทธิ์ดังกล่าวมิได้ครอบคลุมถึงไปการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลเหล่านั้น โดยมีข้อมูลส่วนบุคคลที่ต้องเปิดเผยทั้งหมด ได้แก่ ชื่อ-สกุล ตำแหน่ง หมายเลขสมาชิก ชื่อพรรคการเมือง รวมถึงรูปภาพที่ต้องเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของตนตามกิจกรรมตามหน้าที่และอำนาจตามรัฐธรรมนูญ และกิจกรรมดังกล่าวได้รับยกเว้นไม่นำกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมาใช้ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 4(4)

5.2.2.3 การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะอื่นในกิจกรรมของสภา

กรณีบุคคลสาธารณะอื่นนอกเหนือจากสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา หรือคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยสภา หากบุคคลดังกล่าวถูกประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในกิจกรรมตามหน้าที่และอำนาจของสภาย่อมได้รับการยกเว้นตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 4(4) เช่นเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น ในการให้ความเห็นชอบบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่งสำคัญ เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นต้น โดยรัฐธรรมนูญจะกำหนดจำนวนบุคคลที่ต้องสรรหา, ที่มา, คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามไว้ เช่น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ด้านกฎหมาย บัญชี เศรษฐศาสตร์ การบริหารราชการแผ่นดิน หรือการอื่นใดอันเป็นประโยชน์ต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และต้องมีคุณสมบัติอย่างหนึ่งอย่างใด เช่น รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งต่าง ๆ หรือเป็นหรือเคยเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ หรือมีความรู้ความชำนาญและประสบการณ์ด้านต่าง ๆ²⁶⁴ ซึ่งบุคคลดังกล่าวมักเป็นบุคคลสาธารณะซึ่งเป็นที่รู้จักของประชาชน เช่น²⁶⁵ ปลัดกระทรวง คณบดีของมหาวิทยาลัย ผู้บังคับบัญชาการตำรวจแห่งชาติ นายความ เป็นต้น โดยจะมีการตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อตรวจสอบประวัติ ความประพฤติ และพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อรวมทั้งรวบรวมข้อเท็จจริงอันจำเป็น ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดไว้

²⁶⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 232

²⁶⁵ อ้างอิงจากรายงานการพิจารณาสรรหาบุคคลผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ แทน (นายณรงค์ รัฐอมฤต กรรมการ ซึ่งพ้นจากตำแหน่งเนื่องจากครบวาระการดำรงตำแหน่งเก้าปี) ของคณะกรรมการสรรหากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. หน้า 6-7.

ในมาตรา 129²⁶⁶ เช่น ประวัติ ความประพฤติ และพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคลที่จะได้การแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง โดยมีรายการข้อมูลส่วนบุคคล เช่น ชื่อ-สกุล รูปภาพ ที่อยู่ ประวัติการศึกษา ประวัติการทำงาน เป็นต้น²⁶⁷ ทั้งนี้ยังมีอำนาจเรียกเอกสารหรือพยานหลักฐานอันจำเป็นจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริง หรือเชิญบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งมาให้ข้อเท็จจริง หรือชี้แจงเกี่ยวกับประวัติ ความประพฤติ และพฤติกรรม ทางจริยธรรมที่ประสงค์ได้ และคณะกรรมการสรรหาเสนอชื่อไปยังวุฒิสภาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

ตัวอย่างกรณีสภาอยู่ระหว่างการจัดทำร่างพระราชบัญญัติฉบับหนึ่ง โดยในการพิจารณามีการกล่าวถึงบุคคลสาธารณะอื่นนอกจากสมาชิกสภาเอง เช่น มีการกล่าวถึงชื่อ-สกุลของข้าราชการที่มีตำแหน่งสูงในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเหรียญพิทักษ์เสรีชน พ.ศ. ...²⁶⁸ หรือกล่าวถึงข้อมูลส่วนบุคคลของนักกีฬาในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. ... เป็นต้น โดยการพิจารณาร่างกฎหมายดังกล่าวเป็นกิจกรรมตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยให้อำนาจไว้

ตัวอย่างกรณีกระทู้ถาม เรื่อง การดำเนินคดีกับแกนนำการชุมนุม²⁶⁹ โดยมีการเปิดเผยชื่อ-สกุลของแกนนำการชุมนุม หรือกระทู้ถามเรื่องการดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนกีฬาที่มีการอภิปรายถึงชื่อ-สกุลของนักกีฬาที่ได้รับรางวัลเอเชียนเกมส์และโอลิมปิก²⁷⁰ ซึ่งบุคคลดังกล่าวล้วนเป็นบุคคลสาธารณะที่เป็นที่รู้จักของประชาชนประเภท LPF ซึ่งการตั้งกระทู้ถามเป็นกิจกรรมที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้ตามมาตรา 150

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะอื่นนอกเหนือจากสมาชิกสภาเอง กิจกรรมการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวก็ย่อมได้รับยกเว้นไม่นำพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาบังคับใช้เช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะเป็นการประมวลในกิจกรรมของสภา แต่หากการได้มาของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นไม่ได้เป็นไปตามขั้นตอนกระบวนการที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้ เช่น การให้ความเห็นชอบบุคคลเพื่อดำรงตำแหน่ง หากคณะกรรมการสรรหาไม่ได้นำข้อมูลมาโดยเรียกเอกสาร หรือเรียกบุคคล

²⁶⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 129

²⁶⁷ รายงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบประวัติ ความประพฤติ และพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

²⁶⁸ รายงานการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ 4 วันที่ 8 มกราคม 2556. หน้า 168.

²⁶⁹ รายงานการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ 26 วันจันทร์ที่ 14 กันยายน 2563.

²⁷⁰ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 8 วันพฤหัสบดีที่ 23 มิถุนายน 2565. หน้า 97.

มาแถลงข้อเท็จจริงตามกระบวนการ แต่กลับนำข้อมูลส่วนบุคคลมาจากช่องทางอื่นนอกจากที่ รัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้ เช่น รูปถ่ายที่ถูกลอบถ่ายเพื่อนำมาประกอบการพิจารณาสรรหา การกระทำ ดังกล่าวย่อมไม่ได้รับยกเว้นตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ทั้งนี้ยังเป็นการ ละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลอีกด้วย

5.2.2.4 การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลทั่วไปในกิจกรรมของสภา

สำหรับกรณีบุคคลทั่วไปซึ่งไม่ใช่บุคคลสาธารณะหากถูกนำข้อมูลส่วนบุคคลไปประมวลผลข้อมูล ในกิจกรรมของสภาตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ให้อำนาจไว้ การประมวลผล ข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวก็ย่อมได้รับการยกเว้นจากพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ตามมาตรา 4(4) เช่นเดียวกัน

ยกตัวอย่างเช่น ในการถามกระทู้ถามเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาแก้ไขปัญหา แก้ไขปัญหา เช่น มีการร้องเรียนจากประชาชนเรื่องการก่อสร้างฝายน้ำ โดยสมาชิกสภาผู้ถามกระทู้กล่าวถึงข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนที่มาร้องเรียน เช่น ชื่อ-สกุล ที่อยู่ รูปภาพ เป็นต้น หรือกรณีกระทู้ถามเรื่อง มาตรการในการรับมือสังคมผู้สูงอายุซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ตั้งกระทู้ถามมีการกล่าวถึงชื่อและ รายได้ของผู้สูงอายุ 2 ท่านที่ไปเจอระหว่างการลงพื้นที่เพื่อเป็นการยกตัวอย่างและสอบถามถึงการ แก้ไขปัญหาเรื่องสวัสดิการของรัฐ²⁷¹ รวมถึงการนำเสนอภาพถ่ายของประชาชนประกอบการถาม กระทู้ถาม เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีกรณีที่รัฐธรรมนูญกำหนดช่องทางที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมได้ โดยการใช้สิทธิทางตรง เช่น เข้าชื่อกันเพื่อเสนอกฎหมาย หรือแก้ไขรัฐธรรมนูญ หรือจัดให้มีการรับฟัง ความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียในการดำเนินการที่อาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพ สิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย ฯลฯ เป็นต้น ดังนั้น หากมีการเปิดเผยรายชื่อประชาชนเพื่อพิจารณา ประเด็นดังกล่าว ย่อมไม่เป็นการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลเนื่องจากได้รับข้อยกเว้นจากกฎหมาย คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล²⁷² สอดคล้องกับหลักการใน GDPR ข้อ 86²⁷³ กำหนดไว้ว่าการประมวลผล

²⁷¹ รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ 16 วันพฤหัสบดีที่ 11 สิงหาคม 2565. หน้า 85.

²⁷² Shara Monteleone and Silvia Kotanidis. Data protection rules applicable to the European Parliament and to MEPs. European Parliamentary Research Service. 2018. หน้า 5.

²⁷³ GDPR Article 86

“Personal data in official documents held by a public authority or a public body or a private body for the performance of a task carried out in the public interest may be disclosed by the authority or body in accordance with Union or Member State law to which the public authority or body is subject in order to

ข้อมูลส่วนบุคคลในการกิจอันเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะจะถูกเปิดเผยได้โดยหน่วยงานของรัฐ และการประมวลผลดังกล่าวต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ดังเช่นของไทยที่เป็นไปตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ให้อำนาจไว้ นอกจากนี้หากเป็นการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บข้อมูลเพื่อประโยชน์สาธารณะ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะ เสื่อมเสียสิทธิต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการใน GDPR ข้อ 89²⁷⁴ ได้แก่ สิทธิในการเข้าถึง, สิทธิในการแก้ไข, สิทธิในการระงับการใช้, สิทธิในการแจ้งให้ทราบ, สิทธิในการให้โอนย้าย และสิทธิในการ คัดค้าน เช่น เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกนำรูปภาพมาเปิดเผยย่อมไม่มีสิทธิได้รับการแจ้งให้ทราบถึง การนำรูปภาพมาใช้ หรือคัดค้านการถูกกล่าวถึงชื่อตนเอง เป็นต้น

ในขณะเดียวกัน หากมีการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนในกิจกรรมอื่นนอกจาก กิจกรรมของสภาตามที่มีรัฐธรรมนูญให้อำนาจรับรองไว้ย่อมไม่ได้รับการยกเว้นจากกฎหมายคุ้มครอง ข้อมูลส่วนบุคคล เช่น การบริจาคเงินให้พรรคการเมือง หากมีการเปิดเผยรายชื่อผู้บริจาคโดยไม่ได้รับ ความยินยอมย่อมเป็นการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูล²⁷⁵

จึงสรุปได้ว่า หากเป็นการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลบุคคลทั่วไปซึ่งไม่ใช่บุคคลสาธารณะ ตามขอบเขตของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ก็จะได้รับการยกเว้นตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 4(4) เช่นเดียวกัน และจะต้องเป็นการประมวลผลโดยสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยสภาในกิจกรรมที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ให้อำนาจไว้เท่านั้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

reconcile public access to official documents with the right to the protection of personal data pursuant to this Regulation.”

²⁷⁴ GDPR Article 89

“... 3. Where personal data are processed for archiving purposes in the public interest, Union or Member State law may provide for derogations from the rights referred to in Articles 15, 16, 18, 19, 20 and 21 subject to the conditions and safeguards referred to in paragraph 1 of this Article in so far as such rights are likely to render impossible or seriously impair the achievement of the specific purposes, and such derogations are necessary for the fulfilment of those purposes.

4. Where processing referred to in paragraphs 2 and 3 serves at the same time another purpose, the derogations shall apply only to processing for the purposes referred to in those paragraphs.”

²⁷⁵ Shara Monteleone and Silvia Kotanidis. Data protection rules applicable to the European Parliament and to MEPs. European Parliamentary Research Service. 2018. หน้า 6.

5.3 แนวทางในการคุ้มครองบุคคลสาธารณะโดยคำพิพากษาศาลฎีกาประเทศไทยเปรียบเทียบกับแนวคำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป

การคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของบุคคลได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งปรากฏตามมาตรา 32 ว่าบุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคล หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นและเพื่อประโยชน์สาธารณะนั้น บทบัญญัตินี้บัญญัติขึ้นเพื่อเป็นบรรทัดฐานเพื่อคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของบุคคลทุกคนซึ่งรวมถึงบุคคลสาธารณะก็ได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกัน

จะเห็นได้ว่าเป็นคนละส่วนกับข้อยกเว้นตามเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 124 เพราะเอกสิทธิ์ให้ความคุ้มครองเฉพาะในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ที่ประชุมวุฒิสภา หรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา ในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กล่าวถ้อยคำใดในทางแถลงข้อเท็จจริงแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ซึ่งผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใด ๆ มิได้

และจะเห็นได้ว่าการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวเป็นคนละส่วนกับข้อยกเว้นตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 4(4) เพราะพระราชบัญญัติดังกล่าวยกเว้นกิจกรรมของสภาซึ่งถูกจัดเก็บอยู่ในระบบจัดเก็บตามรัฐธรรมนูญทั้ง 17 ระบบ แต่กรณีการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวไม่ใช่เรื่องระบบจัดเก็บตามรัฐธรรมนูญทั้ง 17 ระบบ

ดังนั้นในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะศึกษาบรรทัดฐานการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของสมาชิกสภาดังกล่าวในมุมมองของศาลไทยและศาลศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป โดยเนื่องจาก GDPR เพิ่งมีผลบังคับใช้ในปี 2561 จึงทำให้ไม่พบคำวินิจฉัยในกรณีกิจกรรมของสภาฯ ผู้เขียนจึงได้ศึกษาจากคำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปที่เกิดจากการจัดตั้งขึ้นจากรัฐสมาชิกภายในภูมิภาคยุโรป เช่นเดียวกันเพื่อหาบรรทัดฐานในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะในกิจกรรมของสภาฯ และเทียบเคียงกับคำพิพากษาศาลฎีกาของไทยจนถึงปี พ.ศ. 2539 เพื่อให้เป็นบรรทัดฐานที่สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน โดยผู้เขียนจัดกลุ่มคำพิพากษาศาลฎีกาและคำวินิจฉัยศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปตามหลักเกณฑ์รูปแบบการละเมิดความเป็นส่วนตัวของ Prosser เพื่อศึกษาถึงขอบเขตของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะในกลุ่มนี้กรณีการทำงานของสภาฯ

ตารางที่ 22 คำพิพากษาที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมกิจการของสมาชิก ต่อการเปิดเผยข้อมูลของบุคคลสาธารณะ

ข้อ	คำพิพากษา	การเปิดเผย	ตำแหน่ง	ข้อมูลส่วนบุคคล	ประเด็น	การละเมิดความเป็นส่วนตัว	ความผิด	เหตุผล
1	6747/2560	แถลงข่าว นอกสภา	สมาชิกสภา	ข้อมูล เที่ยวบิน	ใช้สิทธิ์ในการเมืองในการเลื่อน ชั้นบินโดยมิชอบ	เปิดเผยเรื่อง ส่วนตัว	ยกเว้นความผิด ป.อ. ม.329	เป็นการตีความด้วยความเป็นธรรม
2	5697/2540	อภิปรายใน สภา	รัฐมนตรีช่วยฯ	ชื่อ	รับสินบน	ฝ่าฝืนความจริง	ป.อ. ม.326	เป็นการคาดหมายเอาเอง*
3	5730/2550	อภิปรายใน สภา	รัฐมนตรี	ชื่อ	ให้บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องเข้าร่วม ประชุมการประกาศลอยตัวค่าเงิน	ฝ่าฝืนความจริง	ไม่มีความผิด ป.พ.พ. ม.423	มีพยานเบิกความยืนยัน*
4	6990/2539	แถลงข่าว นอกสภา	สมาชิกสภา	ชื่อ	เกี่ยวข้องกับการส่งแรงงานไป ต่างประเทศ	ฝ่าฝืนความจริง	ยกเว้นความผิด ป.อ. ม.329	มีหลักฐานหนักแน่นเพียงพอ
5	1027/2528	อภิปรายใน สภา	สมาชิกสภา	ชื่อ	หลีกเลี่ยงภาษี	ฝ่าฝืนความจริง	ไม่มีความผิด	ได้รับเอกลิขสิทธิ์
6	6060/2548	แถลงข่าว นอกสภา	สมาชิกสภา	ชื่อ	ปิดบังการทุจริตธนาคาร	-	ถอนฟ้องกันก่อน	-
7	Monica Macovei v. Romania	การปราศรัย	สมาชิกสภา	ชื่อ	ทำสัญญาโดยทุจริต	ฝ่าฝืนความจริง	ละเมิด อนุสัญญาฯ ม.10	อ้างอิงจากสัญญาที่ผู้เสียหายลง นาม
8	Savenko (Limonov) v. Russia	วิทยุ	นายกเทศมนตรี	ชื่อ	เป็นผู้ควบคุมระบบตุลาการ	ฝ่าฝืนความจริง	ละเมิด อนุสัญญาฯ ม.10	เป็นการวิจารณ์ที่อ้างอิงจากคำ พิพากษาศาลในอดีตก่อน ๆ

ข้อ	คำพิพากษา	การเปิดเผย	ตำแหน่ง	ข้อมูลส่วนบุคคล	ประเด็น	การละเมิดความเป็นส่วนตัว	ความผิด	เหตุผล
9	Kubaszewski v. Poland	อภิปรายในสภา	สมาชิกสภา	ชื่อ	ใช้งบประมาณอย่างไม่เหมาะสม	ฝ่าฝืนความจริง	ละเมิดอนุสัญญาฯ ม.10	ตรวจสอบจากงบประมาณแล้ว จึงวิจารณ์เช่นนั้น
10	Castells v. Spain	บทความ	รัฐบาล	ไม่สามารถ เจาะจงได้	รัฐบาลมีส่วนร่วมในการสังหารนัก กิจกรรม	ฝ่าฝืนความจริง	ละเมิดอนุสัญญาฯ ม.10	การวิจารณ์ดังกล่าวอ้างอิงจาก ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

ที่มา : ผู้เขียนรวบรวมจากคำพิพากษาศาลฎีกาไทย และคำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป

1. กรณีการเปิดเผยเรื่องส่วนตัว

กรณีการเปิดเผยข้อมูลเที่ยวบินของหัวหน้าพรรคและครอบครัว

คำพิพากษาฎีกาที่ 6747/2560 โดยเรื่องราวดังกล่าวเกิดขึ้นที่ทำการพรรคเพื่อไทย โดยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2 ท่านกำลังแจกเอกสารแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนกล่าวถึงโจทก์ว่าได้รับการร้องเรียนจากพนักงานการบินไทย และผู้ถือหุ้นว่าโจทก์ซึ่งเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองพรรคหนึ่งอาจมีการใช้อิทธิทธิให้บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ทำการอับเเกรดบัตรโดยสารในการเดินทางไปต่างประเทศหลายครั้ง ในคดีนี้ศาลฎีกาเห็นว่าแม้ว่าข้อมูลที่จำเลยจะนำมาแถลงแก่สื่อมวลชน จะเป็นข้อมูลที่เป็นเรื่องส่วนตัวของโจทก์และครอบครัวโจทก์ เช่น ข้อมูลการเดินทางไปยังประเทศต่าง ๆ ถึง 14 ครั้ง โดยมีการอับเเกรด (เลื่อนชั้น) บัตรโดยสารให้เป็นชั้นหนึ่งโดยไม่มีการจ่ายค่าโดยสารเพิ่มเติม ได้เดินทางไปกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ 11 ครั้ง เดินทางไปเกาะบาหลี ประเทศอินโดนีเซีย 2 ครั้ง และกรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส 1 ครั้ง การเพิ่มน้ำหนักและจำนวนของสัมภาระ ข้อมูลไฟล์ท์บิน ที่นั่งในการโดยสาร เป็นต้น แต่ถือเป็นการตีความด้วยความเป็นธรรมซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ และแม้จำเลยทั้งสองจะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมีอำนาจหน้าที่และมีสิทธิที่จะใช้ช่องทางตามรัฐธรรมนูญที่กำหนดสิทธิการตรวจสอบเอาไว้คือ การยื่นกระทู้ถาม กระทู้สด เปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ หรือยื่นถอดถอนรัฐมนตรีได้ แต่จำเลยทั้งสองก็อาจใช้สิทธิการตั้งโต๊ะแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนก็เป็นสิทธิอันชอบธรรมที่กระทำได้ จึงไม่เป็นความผิดหมิ่นประมาท ตามมาตรา 329(3)

จากคำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้น แม้ว่าจำเลยทั้งสองซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะมีช่องทางตามรัฐธรรมนูญในการตรวจสอบสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้อื่นได้ แต่กลับแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนข้างล่างสภาจึงทำให้ไม่ได้รับเอกสิทธิ์คุ้มครองตามรัฐธรรมนูญอันทำให้ถูกฟ้องในทางแพ่งและอาญาได้ก็ตาม และการนำข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เสียหายมาเปิดเผย เช่น ข้อมูลการเดินทางไปยังประเทศต่าง ๆ ไฟล์ท์บิน ที่นั่งในการโดยสาร เป็นต้น ก็เป็นเพียงการนำพยานหลักฐานมาประกอบพิสูจน์ความไม่ชอบมาพากลอันเป็นข้อสงสัยของสมาชิกสภาฯ ผู้เผยแพร่ว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการใช้อิทธิทธิของการเป็นนักการเมืองหรือไม่ เพื่อเป็นการตรวจสอบความโปร่งใสของสมาชิกสภาฯ คนดังกล่าว ศาลจึงเห็นว่าเป็นการตีความด้วยความเป็นธรรมซึ่งเป็นวิสัยของประชาชนย่อม

กระทำ โดยคำว่าประชาชนในที่นี้ รวมถึงประชาชนทุก ๆ คน แม้ว่าจะมีตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาฯ ก็ตาม

2. กรณีการฝ่าฝืนความจริง

กรณีกล่าวโดยคาดเดาเอาเองว่ารับสินบนไม่มีหลักฐานให้เข้าใจเช่นนั้น

คำพิพากษาฎีกาที่ 5697/2540 โจทก์เป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพาณิชย์ จำเลยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นพรรคร่วมฝ่ายค้าน ในระหว่างการประชุมสภาและทางรัฐบาลจัดให้มีการถ่ายทอดการประชุมดังกล่าวทางสถานี จำเลยได้พูดอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรและอภิปรายว่า โจทก์เคยรับเงินจากกรมป่าไม้จังหวัดโดยโอนเงินเข้าบัญชีของภรรยาโจทก์เพื่อช่วยเหลือให้ได้ตำแหน่ง แต่จากการสืบพยานได้ความเป็นกรณีที่น่าสงสัยที่จำเลยคาดหมายเองว่าโจทก์เป็นผู้รู้เห็นในการเรียกรับเงินในการแต่งตั้งป่าไม้จังหวัด แต่ความเป็นจริงแล้วเป็นเงินค่าขายที่ดินของน้องเขยโจทก์ และเงินโอนเข้าบัญชีของน้องสาวโจทก์ ถ้อยคำที่จำเลยอภิปรายนั้นจึงทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่รับฟังอยู่ในห้องประชุม และประชาชนที่ได้รับฟังการถ่ายทอดเสียงการอภิปรายเข้าใจว่าโจทก์เป็นคนไม่ดี รับเงินใต้โต๊ะ กรณีดังกล่าวเกิดจากการที่จำเลยคาดหมายเองว่าโจทก์เป็นผู้รู้เห็นในการเรียกรับเงินในการแต่งตั้งป่าไม้จังหวัด เมื่อปรากฏว่าข้อความที่จำเลยกล่าวไม่เป็นความจริง จำเลยจะอ้างว่าแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริตในฐานะเป็นเจ้าของพนักงานปฏิบัติการตามหน้าที่หรือติชมด้วยความเป็นธรรมอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 329 ไม่ได้

หมายเหตุ โดยคดีนี้เกิดขึ้นระหว่างใช้รัฐธรรมนูญ ฉบับปี 2534 ซึ่งมาตรา 125 วรรค 2²⁷⁶ บัญญัติว่า “เอกสิทธิ์ตามวรรคหนึ่งไม่คุ้มครองสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำในการประชุมที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ หากถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภาและการกล่าวถ้อยคำนั้นมีลักษณะเป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่น” ดังนั้นเมื่อจำเลยกล่าวถึงโจทก์ซึ่งเป็นบุคคลอื่นที่ไม่อยู่ในที่ประชุมสภา จำเลยจึงไม่ได้รับเอกสิทธิ์ตาม

²⁷⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 มาตรา 125

รัฐธรรมนูญ แต่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนั้น สมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำในที่ประชุม ได้รับเอกสิทธิ์ในกรณี ที่กล่าวถึงบุคคลอื่นที่เป็นรัฐมนตรีด้วย

ตามคำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้น แม้ประเด็นการรับสินบนจะเป็นเรื่องการตรวจสอบความ โปรงใสของสมาชิกสภาฯ อันเป็นการตรวจสอบการทำงานของนักการเมือง เป็นวิสัยที่ควรทำได้ แต่ เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้กล่าวคำถ้อยคำโดยไม่ได้ตรวจสอบข้อมูลว่าเป็นจริงเช่นนั้น หรือไม่ เมื่อกล่าวไปแล้วจึงทำให้ จึงทำให้โจทก์เสียชื่อเสียง และมีความผิดตามประมวลกฎหมาย อาญาในเรื่องหมิ่นประมาทได้ แต่หากข้อเท็จจริงได้ความว่าผู้กล่าวมีเหตุผลเพียงพอให้เข้าใจเช่นนั้น จริง หรือมีหลักฐานมาอ้างอิงการพูดเช่นนั้น ไม่เป็นการกล่าวอ้างลอย ๆ และเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้อง กับประโยชน์สาธารณะ ย่อมกระทำได้ ไม่เป็นการหมิ่นประมาท ยกตัวอย่างเช่น

กรณีการอภิปรายในสภาโดยมีมูลเหตุเพียงพอให้สงสัยเช่นนั้น ไม่ใช่การตั้งข้อสงสัยอย่าง เลื่อนลอย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5730/2550 จำเลยที่ 1 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ฝ่ายค้าน ส่วนโจทก์เป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ในการอภิปรายญัตติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีและ มีการถ่ายทอดไปทางแพร่หลายทั้งการกระจายเสียงทางสถานีวิทยุและแพร่ภาพทางสถานีโทรทัศน์ โดยจำเลยที่ 1 อภิปรายว่าในการประชุมตัดสินใจประกาศลอยตัวค่าเงินบาท ซึ่งปกติจะมีบุคคลที่เข้า ประชุมเพียง 3 คน คือ 1. นายกรัฐมนตรี 2. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และ 3. ผู้ว่าการ ธนาคารแห่งประเทศไทย แต่จำเลยทราบมาว่านายกรัฐมนตรีกลับให้บุคคลอื่นคือโจทก์เข้าร่วมการ ประชุมในครั้งนั้นด้วย ซึ่งถือเป็นการไม่เหมาะสม เนื่องจากโจทก์มีตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีประจำสำนัก นายกรัฐมนตรี ไม่มีหน้าที่รับผิดชอบค่าเงินบาท และนำความลับในที่ประชุมไปบอกกับบุคคลนอกและ ได้หาประโยชน์กับการลอยตัวค่าเงินบาท โดยนายกรัฐมนตรีได้ออกมาปฏิเสธในที่ประชุมสภาว่าโจทก์ ไม่ได้เข้าร่วมประชุม แต่พยานในคดีซึ่งอยู่ในที่ประชุมวันนั้นเบิกความว่าโจทก์อยู่ในที่ประชุมด้วยจริง พยานยังได้ถามว่าสมควรแล้วหรือไม่ที่โจทก์เข้าร่วมด้วย แต่นายกรัฐมนตรีกลับตอบว่าให้อยู่ได้ ไม่ เป็นไร และจำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสិทธิและหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของ รัฐบาลได้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ส่วนโจทก์ซึ่งเป็นรัฐมนตรีประจำสำนัก

นายกรัฐมนตรีเป็นบุคคลที่ต้องรับการตรวจสอบจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การที่จำเลยที่ 1 อภิปรายถึงการทำงานของนายกรัฐมนตรีว่ามีข้อบกพร่องและไม่ถูกต้องอย่างไรนั้น เป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และการที่ยอมให้โจทก์ได้ร่วมรับรู้ถึงการปรึกษาหารือ และตัดสินใจเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาท อันเป็นเรื่องความลับที่สุดซึ่งเกี่ยวกับประโยชน์และส่วนได้เสียของประเทศและประชาชนจำนวนมาก และการที่นำข้อมูลเรื่องการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทไปบอกผู้อื่นซึ่งเป็นเจ้าของธุรกิจการค้ารายใหญ่ทำให้ไม่ได้รับผลกระทบเสียหายรุนแรงดังเช่นผู้ประกอบการค้าใหญ่รายอื่นที่มีหนี้สินเป็นเงินตราต่างประเทศที่ต่างประสบความเสียหายอย่างรุนแรง ย่อมเป็นมูลเหตุเพียงพอที่จะทำให้จำเลยที่ 1 ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายตั้งข้อสงสัยโจทก์ได้ และถือว่ามีมูลเหตุเพียงพอที่จะให้ตั้งข้อสงสัยเช่นนั้น ไม่ได้ตั้งข้อสงสัยอย่างเลื่อนลอย อันจะทำให้เห็นเจตนาร้ายของจำเลยที่ 1 ที่จงใจฉวยโอกาสในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรคฝ่ายค้านให้ร้ายโจทก์โดยปราศจากเหตุอันสมควร การอภิปรายของจำเลยที่ 1 ที่พาดพิงถึงโจทก์นั้นยังอยู่ในขอบเขตของการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายค้านในการตรวจสอบการทำงานของนายกรัฐมนตรีเพื่อผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน อันเป็นวิสัยที่พึงกระทำ คำอภิปรายของจำเลยที่ 1 ไม่ได้เป็นการกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง จึงไม่เป็นการละเมิดต่อโจทก์

หมายเหตุ การอภิปรายในคดีนี้เกิดในขณะที่ประเทศไทยยังบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2538 โดยเอกสิทธิ์นั้นไม่คุ้มครองหากผู้กล่าวหาก่อภัยคำมีลักษณะเป็นความผิดต่อบุคคลอื่น²⁷⁷ อันหมายความว่าบุคคลภายนอกนั้นหากเป็นสมาชิกสภาหรือรัฐมนตรี แม้ว่าจะไม่อยู่ในที่ประชุม แต่หากมีการถูกพาดพิงถึงในทางใด ๆ ก็สามารถปกป้องสิทธิของตนได้โดยการฟ้องร้องได้ แต่ต่อมาในขณะที่ฟ้องร้องเป็นคดีกันนั้นประเทศไทยใช้บังคับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งมีการแก้ไขเรื่องเอกสิทธิ์ถ้อยคำในการประชุมที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ ว่าเอกสิทธิ์ตามวรรคหนึ่งไม่คุ้มครองสมาชิกกล่าว

²⁷⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5)

มาตรา 131 ในที่ประชุมวุฒิสภาก็ดี ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรก็ดี ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาก็ดี สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใด ๆ ในทางแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นหรือออกเสียงลงคะแนนยอมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใดมิได้”

เอกสิทธิ์ตามวรรคหนึ่งไม่คุ้มครองสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำในการประชุมที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ หากถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภาและการกล่าวถ้อยคำนั้นมึลักษณะเป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่น

ถ้อยคำนั้นมีลักษณะเป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น หมายความว่า แม้บุคคลภายนอกที่ถูกกล่าวเป็นรัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภา²⁷⁸ ก็จะฟ้องสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำนั้นทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งไม่ได้ เนื่องจากสมาชิกผู้กล่าวได้รับเอกสิทธิ์คุ้มครอง โดยในคดีนี้จำเลยจึงสู้ว่าตนได้รับเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญที่แก้ไขใหม่ เพื่อโจทก์จะไม่สามารถฟ้องร้องตนในทางแพ่งและอาญาได้ แต่การปรับบทกฎหมายนั้นต้องพิจารณาขณะที่จำเลยอภิปราย ไม่อาจนำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่มาใช้ย้อนหลังกับจำเลยได้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในขณะนั้นจำเลยจะไม่ได้รับเอกสิทธิ์ แต่ศาลฎีกาก็เห็นว่าประเด็นดังกล่าวเกี่ยวข้องกับประโยชน์และส่วนได้เสียของประเทศและประชาชนจำนวนมาก และเป็นหน้าที่ของหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล การอภิปรายดังกล่าวจึงอยู่ในขอบเขตของการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

กรณีกล่าวว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งแรงงานไปต่างประเทศโดยมีหลักฐานหนักแน่นในการสนับสนุนข้อความนั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6990/2539 ในคดีนี้ทั้งโจทก์และจำเลยที่ 1 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยก่อนเกิดเหตุคดีนี้สื่อมวลชนเคยเสนอข่าวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอุดรธานี หลอกหลวงแรงงานไปทำงานที่ประเทศญี่ปุ่น โดยเสียค่าใช้จ่ายคนละ 100,000 บาท ต่อมาจำเลยที่ 1 ได้ให้สัมภาษณ์กับผู้สื่อข่าวว่าตนได้รับเอกสารสำคัญที่ชี้ให้เห็นว่าโจทก์กับพวกเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งคนงานไปประเทศญี่ปุ่น จริง โดยถึงขนาดกล่าวว่าตนมีหลักฐานต่าง ๆ พร้อมแล้วและพร้อมที่จะไปพิสูจน์กันศาลหากต้องการ ในคดีนี้ ศาลฎีกาเห็นว่าข้อความที่จำเลยที่ 1 ให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์นั้นเป็นการแสดงความคิดเห็นติชมด้วยความเป็นธรรมว่าโจทก์เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งคนงานไปทำงานในประเทศญี่ปุ่นเท่านั้น ไม่มีข้อความตอนใดที่บ่งชี้ว่าโจทก์ได้

²⁷⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

มาตรา 157 ในที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ที่ประชุมวุฒิสภา หรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา สมาชิกผู้ใดจะกล่าวถ้อยคำใดในทางแถลงข้อเท็จจริงแสดงความคิดเห็น หรือออกเสียงลงคะแนน ย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้หนึ่งในทางใดมิได้

เอกสิทธิ์ตามวรรคหนึ่งไม่คุ้มครองสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำในการประชุมที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ หากถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภา และการกล่าวถ้อยคำนั้นมิได้มีลักษณะเป็นความผิดทางอาญาหรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่นซึ่งมิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น

ร่วมกับผู้มีชื่อหลอกลวงคนงานให้ไปทำงานในประเทศญี่ปุ่นอันแสดงว่าโจทก์เป็นบุคคลทุจริตหรือประพฤตินิยมชอบ หรือไม่เหมาะสมแก่เกียรติศักดิ์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ประการใด ทั้งไม่อาจเข้าใจได้ว่าโจทก์มีส่วนร่วมในการฉ้อโกงแรงงานดังกล่าว ข้อความที่จำเลยที่ 1 ให้สัมภาษณ์นั้นยังไม่ถือว่าเป็นการใส่ความโดยประการที่น่าจะทำให้โจทก์เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง จึงไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาท

กรณีอภิปรายในสภาว่าการหลีกเลียงภาษี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1027/2528

ในคดีนี้ทั้งโจทก์และจำเลยที่ 1 เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในอภิปรายในที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีซึ่งการอภิปรายดังกล่าวมีการถ่ายทอดเสียงทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเผยแพร่ จำเลยที่ 1 กล่าวว่าโจทก์หลีกเลียงภาษีจำนวน 30,000 กว่าล้านบาท และ 300 กว่าล้านบาท ศาลฎีกาพิเคราะห์ว่าเอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภาในรัฐธรรมนูญเป็นเอกสิทธิ์เด็ดขาด ถึงแม้จะพูดเรื่องที่ไม่เป็นความจริง แต่เป็นการแสดงความคิดเห็น แถลงข้อเท็จจริงใด ๆ จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นสมาชิกรัฐสภาผู้นั้นได้รับเอกสิทธิ์เด็ดขาด จึงไม่ต้องรับผิดชอบกับคำพูดที่ได้กล่าวในที่ประชุมของรัฐสภา และยกฟ้องไปในที่สุด

แต่อย่างไรก็ตาม ศาลฎีกาได้ให้ข้อสังเกตในประเด็นที่จำเลยอภิปรายว่าเป็นประเด็นเกี่ยวกับเรื่องการตรวจสอบภาษีอากรเพื่อให้รัฐได้ผลเต็มเม็ดเต็มหน่วยไม่ให้เกิดการรั่วไหล โดยภาษีดังกล่าวจะนำเงินงบประมาณที่ได้จากภาษีอากรไปใช้เป็นเงินงบประมาณรายจ่ายของประเทศต่อไป หากโจทก์หลีกเลียงภาษีจริง โดยใช้ช่องโหว่ของคำสั่งของคณะปฏิวัติที่ห้ามไม่ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่มีหน้าที่ตรวจสอบภาษีอากรเข้าไปตรวจสอบภาษีของร้านค้า จึงมีผลให้มีการเลี่ยงภาษีอากรกันเป็นจำนวนมาก ทำให้รัฐขาดรายได้นั้น และสมาชิกสภาอันเป็นตัวแทนของประชาชนมีหน้าที่ต้องเร่งแก้ไข ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าหากเป็นประเด็นสาธารณะ อันส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ศาลยินยอมให้เปิดเผยได้

กรณีการตรวจสอบการคดโกงภายในธนาคาร

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6060/2548 คดีนี้จำเลยที่ 1 หัวหน้าพรรคมวลชน ได้ให้สัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ทำนองว่าโจทก์เป็นหัวหน้าพรรคประชาธิปไตยและเป็นผู้นำฝ่ายค้านทราบเรื่องการทุจริตคดีโกงธนาคารเนื่องจากรัฐมนตรีกระทรวงการคลังได้รายงานไปยังโจทก์แล้ว แต่โจทก์กลับปิดเงียบ ไม่ดำเนินการใด ๆ แต่ในระหว่างสืบพยานกันนั้น จำเลยที่ 1 ได้ตกลงกับโจทก์โดยยอมรับผิดและประกาศขอขมาโจทก์ จึงขอถอนฟ้องจำเลยที่ 1 ไปก่อน แต่ศาลฎีกาให้ข้อสังเกตในคดีนี้ว่าการที่จำเลยที่ 1 ซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ให้สัมภาษณ์ภายหลังจากการอภิปรายในรัฐสภาโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคประชาธิปไตยซึ่งรวมทั้งตัวโจทก์ด้วยเกี่ยวกับเรื่องการทุจริตคดีโกงภายในธนาคารกรุงเทพฯพาณิชย์การ จำกัด (มหาชน) หรือธนาคารบีบีซี จนเป็นเหตุให้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินในระบบธนาคารและทำให้ภาวะเศรษฐกิจของประเทศไม่มั่นคง เป็นการที่จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นตัวแทนรัฐบาลออกมาให้สัมภาษณ์ดังกล่าวเป็นการตอบโต้ฝ่ายค้านซึ่งเป็นเรื่องปกติที่นักการเมืองจากทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านจะมีการให้สัมภาษณ์ตอบโต้กัน ซึ่งเรื่องดังกล่าวเป็นที่สนใจของประชาชนเป็นจำนวนมาก

ซึ่งสรุปได้ว่าแม้กรณีดังกล่าวจะฟังได้ว่าเป็นการกระทำอันเป็นการหมิ่นประมาทโจทก์เนื่องจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันเป็นเสมือนตัวแทนของประชาชนนั้นได้ออกมาเปิดเผยเรื่องราวอันเป็นการตรวจสอบความชอบธรรมในการทำงานของรัฐบาล อันเป็นเรื่องที่เป็นประเด็นสนใจของประชาชนว่ารัฐบาลกระทำการโดยไม่ชอบด้วยหน้าที่ละเว้นการปฏิบัติการตามหน้าที่ ไม่ดำเนินการสอบสวนหรือหาตัวผู้กระทำผิดเกี่ยวกับเรื่องการทุจริตหรือไม่ และถือเป็นเรื่องปกติที่นักการเมืองจากทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านจะมีการให้สัมภาษณ์ตอบโต้กันเช่นนี้ได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

Monica Macovei v. Romania²⁷⁹

คดีนี้เกิดขึ้นในเดือนกันยายนปี 2009 โดย Monica Macovei ซึ่งเป็นสมาชิกสภาพรรคเสรีประชาธิปไตย ได้กล่าวพาดพิงสมาชิกสภา 2 คน ในงานค่ายฤดูร้อนที่พรรคของเธอจัดขึ้นว่าสมาชิกสภา 2 คนดังกล่าวได้ลงนามในสัญญาให้คำปรึกษาทางกฎหมายกับบริษัทเอกชนรายหนึ่งอันเป็นการทุจริตโดยใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบเป็นการคอร์รัปชัน และทำให้เขาได้เงินจากการกระทำดังกล่าวหลายล้านยูโร จึงทำให้สมาชิกพรรคผู้เสียหายรายหนึ่งออกมาตอบโต้ว่าผู้ร้องโง่ทก ไม่มีหลักฐานใดที่

²⁷⁹ Monica Macovei v. Romania (Application no. 53028/14), 2020.

จะพิสูจน์ว่าตนทำเช่นนั้นจริง และได้ฟ้องผู้ร้องเป็นคดีหมิ่นประมาท เนื่องจากทำให้เขาเสื่อมเสียชื่อเสียงในสายตาของสาธารณชนและเกียรติทางวิชาชีพและทางการเมือง

คำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป

ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป วินิจฉัยว่าคำพูดของผู้ร้องที่ว่าการกระทำของผู้เสียหายเป็นการคอร์รัปชันโดยใช้อิทธิพลทางการเมืองนั้น แม้จะกระทบต่อชื่อเสียงในอาชีพการเมือง แต่เป็นการจุดประเด็นให้เห็นถึงการทุจริตโดยอ้างอิงจากสัญญาที่สมาชิกสภาฯ ลงนาม และเธอไม่ได้กล่าวถึงบริบทที่เป็นเรื่องส่วนตัวของเขาเลย เพียงแต่กล่าวถึงการทำงานของเขาในฐานะนักการเมืองอันเป็นตัวแทนรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้งในประเด็นที่ประชาชนทั่วไปให้ความสนใจติดตามอยู่ในขณะนั้น จึงเป็นการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นโดยคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะ ซึ่งการเป็นนักการเมืองย่อมจะต้องยอมรับในเรื่องราวที่มักจะถูกวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการงานอยู่แล้ว เนื่องจากเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์ของประชาชน ประชาชนจึงให้ความสนใจใคร่รู้ การที่ศาลในประเทศแทรกแซงเสรีภาพของผู้ร้องจึงไม่ได้สัดส่วน ดังนั้นคำพิพากษาของศาลโรมานีเยจึงเป็นการละเมิดต่อเธอตามอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชนมาตรา 10 ในเรื่องเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

Savenko (Limonov) v. Russia²⁸⁰

นาย Eduard Veniaminovich Savenko ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในรัสเซียภายใต้ชื่อนักเขียนของเขาว่า Eduard Limonov เขาเป็นสมาชิกผู้ก่อตั้งพรรค Bolshevik โดยข้อเท็จจริงในคดีนี้เกิดขึ้นจากการที่เขาเข้าร่วมการอภิปรายสดทางวิทยุในปี 2550 โดยกล่าวถึงคำตัดสินของศาลในประเทศที่สนับสนุนการห้ามการเดินขบวนประท้วง เขากล่าวว่าศาลในมอสโกอยู่ภายใต้การควบคุมของ นายกเทศมนตรีกรุงมอสโก (นาย Luzhkov) โดยไม่ต้องหวังพึ่งปาฏิหาริย์เลยเพราะศาลมอสโกไม่เคยตัดสินตรงข้ามกับ Luzhkov อยู่แล้ว ต่อมาอีกไม่กี่สัปดาห์นายเทศมนตรีกรุงมอสโกได้ยื่นฟ้องหมิ่นประมาทต่อนาย Savenko เนื่องจากคำกล่าวที่ว่า ‘ศาลในมอสโกถูกควบคุมโดย Luzhkov’ นั้นเป็นเท็จและยังสร้างความเสียหายต่อเกียรติยศศักดิ์ศรีและชื่อเสียงในวิชาชีพของตน และเรียกร้องค่าเสียหายเป็นเงิน 500,000 รูเบิล (28,000 ยูโร) ศาลตัดสินให้โจทก์ชนะคดีโดยจำเลยกระทำผิด

²⁸⁰ Savenko (Limonov) v. Russia (Application no. 29088/08), 2019.

หมิ่นประมาท เนื่องจากคำกล่าวดังกล่าวเป็นการทำลายความไว้วางใจของสาธารณชนต่อโจทก์ และโจทก์ได้รับความทรมานอย่างมาก โดยศาลพิพากษาให้ผู้ร้องออกอากาศขอโทษและเผยแพร่บนเว็บไซต์และจ่ายเงิน RUB 500,000 ให้กับนายกเทศมนตรีของมอสโก

คำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป

ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งสหภาพยุโรปเห็นว่าการที่ศาลในประเทศรัสเซียมองว่าผู้ร้องไม่สามารถแสดงหลักฐานใด ๆ อันเป็นข้อสนับสนุนในการพิสูจน์ความจริง แต่ศาลเห็นว่าเป็นการวิจารณ์คำพิพากษาที่ศาลเคยตัดสินห้ามการชุมนุมที่ผู้ร้องเคยพยายามจัดขึ้น และเมื่อชั่งน้ำหนักสัดส่วนแล้ว ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งสหภาพยุโรปไม่เห็นด้วยว่าความทรมานของนายกเทศมนตรีที่ได้รับมีคุณค่ามากกว่าการถูกวิพากษ์วิจารณ์ให้เห็นถึงประโยชน์สาธารณะ ทั้งยังเป็นการพิสูจน์ความจริงได้ยาก และเมื่อเป็นบุคคลสำคัญทางการเมืองดังเช่นนายกเทศมนตรีควรเตรียมพร้อมที่จะยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์ ทั้งประเด็นที่ถูกกล่าวถึงนั้นยังเป็นประเด็นที่อยู่ในความสนใจของสาธารณะ ดังนั้นจึงไม่อาจเรียกร้องการปกป้องในระดับเดียวกับปัจเจกชนที่ไม่เปิดเผยตัวต่อสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อแถลงการณ์ไม่ได้เกี่ยวข้องกับส่วนตัว ชีวิตหรือก้าวล่วงความในความเป็นส่วนตัวของพวกเขา

Kubaszewski v. Poland²⁸¹

คดีนี้เกิดขึ้นในเดือนมีนาคม 2000 ในระหว่างการประชุมของสภาเทศบาล นาย Czesław Kubaszewski ซึ่งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลได้เข้าร่วมในการอภิปรายโดยตั้งคำถามว่าคณะกรรมการเทศบาลได้ใช้งบประมาณของเทศบาลอย่างเหมาะสมหรือไม่ เนื่องจากนาย Kubaszewski สงสัยว่าการลงทุนบางอย่างไม่ได้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ทั้งยังระบุน่าจะไม่ชัดเจนว่าเงินจำนวนนี้ถูกใช้ไปเพื่อวัตถุประสงค์ใด เช่น งบประมาณที่ใช้ในการก่อสร้างระบบท่อน้ำทิ้งของเทศบาลนั้นสูงผิดปกติ นอกจากนี้ยังกล่าวหาว่าการใช้จ่ายสาธารณะในลักษณะนี้เข้าข่ายเป็นการฟอกเงิน ต่อมาจึงได้ให้สัมภาษณ์กับหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นฉบับหนึ่งและหนังสือพิมพ์ฉบับดังกล่าวได้ตีพิมพ์บทความในทำนองเดียวกัน ผู้เสียหายจึงฟ้องนาย Kubaszewski ในทางแพ่งว่าทำให้พวกเขาชื่อเสียง ศาลในประเทศตัดสินว่าถ้อยที่ผู้ร้องให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนเช่นนั้นไม่เป็นความจริงและได้ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

²⁸¹ Kubaszewski v. Poland (Application no. 571/04), 2010.

ของผู้เสียหายโดยการทำให้เสียชื่อเสียงและชื่อเสียง ทั้งผู้เสียหายเป็นคณะกรรมการเทศบาลอันเป็นข้าราชการที่ประชาชนจะต้องตระหนักถึงชื่อเสียงที่ดีและความน่าเชื่อถือ ดังนั้นจึงให้ผู้ร้องกล่าวขอโทษในการประชุมสภาเทศบาลครั้งถัดไปและให้จัดพิมพ์คำขอโทษลงในหนังสือพิมพ์ด้วย

คำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป

ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปเห็นว่า วาระการประชุมของที่ประชุมสภาเทศบาลเหมาะสมแล้วที่จะอภิปรายในเรื่องงบประมาณของเทศบาลนั้นชอบหรือไม่ แม้จะใช้ถ้อยคำรุนแรงหรือเป็นการกล่าวหาว่าเป็นการฟอกเงินก็ตาม เนื่องจากทุกคนย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อสมาชิกสภาเทศบาลซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนที่มาจากการเลือกตั้ง ซึ่งมีหน้าที่ในการปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน และในเรื่องการอภิปรายงบประมาณเป็นเรื่องอันเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะที่สภานั้นมีหน้าที่ต้องจัดสรรโดยชอบธรรม และการเป็นนักการเมืองย่อมจะต้องมีความอดกลั้นต่อการถูกวิพากษ์วิจารณ์กว่าประชาชนทั่วไป การที่คำพิพากษาของศาลในประเทศเป็นการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของผู้ร้องจึงเป็นการละเมิดต่อมาตรา 10 ของอนุสัญญาฯ นี้ ทั้งนี้ ศาลยังให้ข้อสังเกตว่าหากมีการแทรกแซงเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นจะต้องได้ความว่าได้สัดส่วนกับจุดประสงค์ในการใช้เสรีภาพนั้นด้วย เช่น ในคดีผู้ร้องใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของตนเพื่อจะปกป้องผลประโยชน์ของประชาชนอันเป็นประโยชน์มหาชน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Castells v. Spain²⁸²

Castells เป็นสมาชิกวุฒิสภาสังกัดพรรค Herri Batasuna ซึ่งเป็นกลุ่มการเมืองที่สนับสนุนเอกราชของบาสก์ (แยกออกมาเป็นแคว้นบาสก์) ในเดือนมิถุนายน 1979 ได้มีวารสารรายสัปดาห์ตีพิมพ์บทความของ Castells เกี่ยวกับแคว้นบาสก์ โดยเป็นที่การถกเถียงกันมากเนื่องจากนาย Castells ได้กล่าวว่ารัฐบาลมีส่วนร่วมในการสังหารนักกิจกรรมที่สนับสนุนการแยกแคว้นบาสก์ และยังไม่สามารถจับกุมตัวผู้กระทำผิดได้เลยแม้จะผ่านมาเกือบครบ 1 ปี ผู้ก่อคดียังคงลอยนวลอยู่ โดยยังกล่าวอีกว่าแม้จะมีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก แต่รัฐไม่เต็มใจที่จะระบุชื่อและดำเนินคดีกับบุคคลหรือกลุ่ม

²⁸² Castells v. Spain (Application no. 11798/85), 1992.

บุคคลที่อยู่เบื้องหลังการกระทำครั้งนี้แต่อย่างใด เช่น ไม่มีการเปิดเผยรายละเอียดคดี ไม่มีการเริ่มการสอบสวน โดยยังคงกล่าวอีกว่ามีเพียงแค่รัฐบาลและคนของรัฐบาลเท่านั้นที่รู้ความจริง และยังคงกล่าวอีกว่าประชาชนต่างรู้ว่ารัฐบาลกำลังจะใช้การฆาตกรรมนักโทษการเมืองบาสก์เป็นเครื่องมือทางการเมืองมากขึ้นเรื่อย ๆ ในการไล่ล่าผู้ไม่เห็นด้วยกับชาวบาสก์

ต่อมาไม่ถึงหนึ่งเดือน พนักงานอัยการได้ดำเนินคดีอาญากับ Castells ในข้อหาดูหมิ่นเจ้าหน้าที่ของรัฐและข้าราชการอย่างร้ายแรงและถูกตัดสินจำคุก 1 ปี 1 วัน โดยให้เหตุผลว่าการวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองในบทความดังกล่าวเกินขีดจำกัดอันเป็นโจมตีเกียรติของรัฐบาล โดยถ้อยคำในบทความที่จำเลยใช้ทำให้รัฐบาลเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น เหยียดหยาม ทั้งถ้อยคำที่ผู้ร้องกล่าวอ้างนั้นไม่มีหลักฐานพิสูจน์ที่ชัดเจน และเมื่อจำเลยเป็นสมาชิกวุฒิสภาซึ่งสามารถใช้ช่องทางในการอภิปรายในสภาได้ แต่กลับไม่ใช่ การที่จำเลยอ้างว่าการเขียนบทความดังกล่าวเป็นการกระทำในฐานะผู้แทนประชาชนจึงไม่ชอบธรรม หากแต่เป็นเจตนาในการดูหมิ่นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลเกินขอบเขตการวิพากษ์วิจารณ์ที่ยอมรับได้และมีวัตถุประสงค์มุ่งทำลายชื่อเสียงของรัฐบาล

คำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป

ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาของศาลประเทศสเปนที่ว่าผู้ร้องไม่มีหลักฐานชัดเจนที่จะพิสูจน์ความจริงได้ แต่กลับเห็นว่าการที่ผู้ร้องสามารถระบุถึงรายชื่อบุคคลที่ถูกฆาตกรรมดังกล่าว ทั้งในความจริงก็ยังไม่สามารถจับกุมผู้กระทำความผิดได้นั้น ก็มีเหตุผลเพียงพอแล้วที่จะทำให้ผู้ร้องกล่าวประเด็นดังกล่าวอันเป็นการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลโดยสุจริตว่าไม่สามารถรับรองความปลอดภัยของประชาชนชาวบาสก์และกล่าวว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐมีส่วนเกี่ยวข้องได้ คำพิพากษาในประเทศดังกล่าวเป็นการแทรกแซงสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกของตัวแทนที่มาจากการเลือกตั้งโดยเฉพาะสมาชิกฝ่ายค้าน ซึ่งการกระทำของรัฐบาลสมควรที่ต้องได้รับการตรวจสอบอย่างละเอียดถี่ถ้วนทั้งจากองค์กรนิติบัญญัติและองค์กรตุลาการ รวมถึงการตรวจสอบจากสื่อและประชาชนด้วย เนื่องจากรัฐบาลอยู่ในตำแหน่งที่สูง อันเป็นที่จับตามองขอประชาชน การแทรกแซงเสรีภาพของผู้ร้องดังกล่าวจึงไม่มีความสมเหตุ สมควร ดังนั้นศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปจึงตัดสินว่าการพิพากษาลงโทษผู้ร้องจึงเป็นการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นที่ขัดต่อมาตรา 10

ในหัวข้อนี้จึงสรุปได้ว่าแม้ว่าหน้าที่และอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา และคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยสภาเป็นกิจกรรมซึ่งเป็นข้อยกเว้นไม่นำพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาใช้เป็นประเด็นเฉพาะของสภาในฐานะที่เป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น แต่ไม่ใช่ข้อยกเว้นให้ผู้อื่นประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา และคณะกรรมการการเลือกตั้ง ดังนั้นหากมีบุคคลอื่นแม้จะเป็นสมาชิกสภาด้วยกันเองก็ตามนำข้อมูลส่วนบุคคลของสมาชิกสภาไปเปิดเผยให้เกิดความเสียหายสมาชิกสภาย่อมได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและกฎหมายอื่น ๆ ซึ่งมีบรรทัดฐานการละเมิดความเป็นส่วนตัวของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา และคณะกรรมการการเลือกตั้ง

จากคำพิพากษาศาลฎีกาของไทยและคำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปที่ผู้เขียนได้จำแนกตามรูปแบบการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของ Prosser จะพบรูปแบบในการละเมิดใน 2 กรณี กล่าวคือ 1. การเปิดเผยเรื่องส่วนตัว และ 2. การฝ่าฝืนความจริง

กรณีการเปิดเผยเรื่องส่วนตัว

เช่น การนำข้อมูลการเดินทางของสมาชิกสภาฯ มาเปิดเผยในการแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน แม้ข้อมูลดังกล่าวจะเป็นเรื่องส่วนตัว โดยที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่ในการเป็นหัวหน้าพรรคการเมืองแต่อย่างใด แต่เมื่อพบว่าการอัปเดตเที่ยวบินนั้นน่าจะได้มาเนื่องจากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยไม่ชอบ ดังนั้น จึงถูกตรวจสอบได้ และศาลยอมรับให้มีการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวได้

กรณีการฝ่าฝืนความจริง

เช่น กล่าวโดยไม่มีหลักฐานที่ใช้ยืนยันได้ กล่าวคือ แม้ประเด็นดังกล่าวอาจเกี่ยวข้องกับประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนก็ตาม เช่น รับสินบนเพื่อช่วยเหลือให้บุคคลได้รับตำแหน่ง แต่เมื่อเป็นการกล่าวลอย ๆ โดยไม่ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริง ศาลเห็นว่าไม่ใช่การตีความด้วยความชอบธรรม จึงมีความผิดหมิ่นประมาท แต่หากเป็นการตั้งข้อสงสัยโดยมีมูลเหตุให้เข้าใจเช่นนั้นได้ กรณีเช่นนี้ ศาลยอมรับให้เปิดเผยเรื่องราวดังกล่าวได้

สำหรับคำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปนั้นเห็นว่าเมื่อเป็นรัฐมนตรี สมาชิกสภาย่อมเป็นบุคคลอันเปรียบเสมือนตัวแทนของประชาชนในการบริหารบ้านเมือง จึงย่อมสามารถถูกตรวจสอบหรือตั้งข้อสงสัยจากรัฐบาลด้วยกันเองได้เช่นกัน อันเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการถกเถียง

กันทางการเมืองเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อบ้านเมือง ศาลพิจารณาหลักเกณฑ์ในการแทรกแซงเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น 3 หลักเกณฑ์เช่นเดียวกัน คือ

1. การจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนจะกระทำได้โดยอาศัยบทบัญญัติของกฎหมาย (Prescribe by the law)
2. การจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนต้องเป็นไปภายใต้วัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมาย (Legitimate Aim)
3. การจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนต้องกระทำเท่าที่จำเป็นในสังคมประชาธิปไตย (Necessary in a democratic society)

สำหรับหลักเกณฑ์ Necessary in a democratic society นั้น ศาลจะพิจารณาโดยดูว่าเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะหรือไม่ โดยหากพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นเรื่องที่เป็นที่ถกเถียงกันของประชาชน หรือประชาชนให้ความสนใจอันจะเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ก็จะไม่แทรกแซงเสรีภาพของผู้กล่าวไม่ได้ โดยการพิสูจน์นั้นเพียงต้องได้ความว่าผู้กล่าวได้พิจารณาหลักฐานใด ๆ ก่อนแล้วมีข้อสงสัย จึงตั้งคำถามกับนักการเมืองคนนั้นก็ถือว่ากระทำได้โดยชอบแล้ว เช่น ได้ตรวจสอบเอกสารงบประมาณแล้วพบว่าใช้งบประมาณที่สูงจนผิดปกติ จึงตั้งคำถามในการบริหารงบประมาณในโครงการนั้น รวมถึงการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลหรือนักการเมืองก็เช่นเดียวกันที่เพียงแค่มิเรื่องราวให้รองรับการวิพากษ์วิจารณ์นั้นก็เพียงพอแล้ว โดยจะเห็นได้ว่าศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรปมีแนวโน้มในการคุ้มครองการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นโดยคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะมากกว่าการคุ้มครองตัวบุคคล เพราะเป็นบุคคลดังกล่าวนั้นถือเป็นหนึ่งในองค์กรผู้ใช้อำนาจอธิปไตย ดังนั้นจะต้องยอมรับในเรื่องราวที่มักจะถูกวิพากษ์วิจารณ์ และย่อมจะต้องมีความอดกลั้นต่อการถูกวิพากษ์วิจารณ์กว่าประชาชนทั่วไป ดังนั้นจึงไม่อาจเรียกร้องการปกป้องในระดับเดียวกับปัจเจกชนที่ไม่เปิดเผยตัวต่อสาธารณะได้

ในขณะที่ประเทศไทยนั้นจะพบว่าการเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับสูง เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมที่จะต้องดูแลผลประโยชน์ของแผ่นดิน ความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศ เป็นที่แน่นอนว่าย่อมถูกจับตามองจากประชาชน โดยคำว่าประชาชนดังกล่าวนี้หมายรวมถึงผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วยกันด้วย ซึ่งตามรัฐธรรมนูญมีกลไกในการตรวจสอบนักการเมืองเอาไว้แล้ว เช่น การยื่นกระทู้ถามหรือยื่นกระทู้สด หรือเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ หรือยื่นถอดถอนรัฐมนตรี ซึ่งหาก

เป็นการอภิปรายในสภาฯ นั้น รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2560 ก็ได้บัญญัติเรื่องเอกสิทธิ์ในการคุ้มครองไว้ในมาตรา 124 ดังนั้น หมายความว่าหากการอภิปรายในสภาฯ แม้จะเป็นการนำข้อมูลส่วนบุคคล หรือข้อความเป็นการหมิ่นประมาท ผู้กล่าวย่อมได้รับเอกสิทธิ์คุ้มครอง โดยเอกสิทธิ์ดังกล่าวย่อมเป็นเอกสิทธิ์เด็ดขาดอันจะยกเว้นไม่ได้ ดังนั้น สมาชิกสภาฯ ผู้กล่าวนั้นย่อมไม่อาจถูกฟ้องร้องใด ๆ ในทางแพ่งและอาญาได้ แต่ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 5697/2540 และ 5730/2550 เป็นกรณีที่อยู่ในขณะนั้นยังใช้รัฐธรรมนูญฉบับเก่าอยู่ คือ ฉบับปี พ.ศ. 2534 และ พ.ศ. 2538 อันเอกสิทธิ์ไม่คุ้มครองหากมีการถ่ายทอดการประชุมและกล่าวพาดพิงไปถึงบุคคลอื่นแม้เป็นรัฐมนตรี ศาลฎีกาก็ได้ให้แนวทางว่าหากการอภิปรายดังกล่าวอยู่ในขอบเขตของการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นการตรวจสอบการทำงานของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนอันเป็นวิสัยที่พึงกระทำ โดยที่ไม่เป็นการฝ่าฝืนความจริงย่อมกระทำได้ ไม่เป็นความผิดหมิ่นประมาทหรือไขข่าวแพร่หลาย แต่ทั้งนี้จะต้องมีองค์ประกอบว่าจะต้องไม่เป็นการกล่าวความเท็จ หรือกล่าวอ้างลอย ๆ ไม่มีหลักฐานอันเป็นการจงใจให้ผู้อื่นเสียหายด้วย แต่หากเรื่องดังกล่าวเกิดขึ้นขณะใช้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนั้น การอภิปรายดังกล่าวย่อมมีเอกสิทธิ์คุ้มครอง

ส่วนกรณีที่เป็นการแถลงข่าวนอกสภานั้น ศาลฎีกาเห็นว่าแม้จะไม่ได้ปฏิบัติตามกลไกของกฎหมายรัฐธรรมนูญ ซึ่งกำหนดวิธีการตรวจสอบเอาไว้ คือการยื่นกระทู้ถามหรือยื่นกระทู้สด หรือเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ หรือยื่นถอดถอนรัฐมนตรีได้แต่กลับใช้วิธีการตั้งโต๊ะแถลงข่าวฝ่ายเดียวโดยเรียกสื่อมวลชนทุกแขนงมารับฟัง หากเป็นการติชมด้วยความเป็นธรรมซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำย่อมกระทำได้ ไม่ว่าผู้ใส่ความผู้อื่นจะแสดงความคิดเห็นหรือข้อความด้วยวิธีการอย่างไรก็เป็นสิทธิอันชอบธรรมที่จะกล่าวหรือแสดงความคิดเห็นหรือข้อความเช่นนั้นได้ และแม้จะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจหน้าที่และมีสิทธิที่จะใช้ช่องทางตามกฎหมายรัฐธรรมนูญในการตรวจสอบตามวิถีทางของกระบวนการประชาธิปไตยก็ตาม แต่ก็ยังอยู่ในฐานะของประชาชนเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ยังจะต้องมีข้อมูลอันเป็นหลักฐานหนักแน่นเพียงพอด้วย เช่น ถึงขนาดกล่าวว่าพร้อมไปเจอที่ศาล จึงมิใช่การคาดหมายเอง หรือจงใจใส่ความ หรือหากเป็นการตรวจสอบพบหลักฐานความไม่ชอบมาพากลก็ชอบที่จะแสดงความคิดเห็นเพื่อติชมด้วยความธรรมได้ อันเป็นการแสดงความคิดเห็นหรือข้อความใดโดยสุจริต ติชม ด้วยความเป็นธรรมซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำได้

ผู้เขียนจึงสรุปได้ว่าการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจ กฎหมายของประเทศไทยอันเป็นการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวส่วนบุคคล สาธารณะ ได้แก่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

บุคคลสาธารณะในกลุ่มนี้ย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล หากเป็นการอภิปรายโดยชอบในสภา เนื่องจากมีเอกสิทธิ์คุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ในมาตรา 124 โดยเอกสิทธิ์ดังกล่าวเป็นเอกสิทธิ์เด็ดขาดเอกสิทธิ์เด็ดขาดผู้ใดจะนำไปฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใดมิได้ หรือในกรณีที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่นใด หากผู้ได้รับความเสียหายเป็นรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาแห่งนั้น ผู้กล่าวถ้อยคำยังคงได้รับเอกสิทธิ์เช่นกัน แต่เอกสิทธิ์ดังกล่าวไม่คุ้มครองหากผู้ได้รับความเสียหายเป็นบุคคลอื่นที่ไม่ใช่รัฐมนตรี หรือสมาชิกสภาแห่งนั้น

แต่หากเป็นการอภิปรายในสภาโดยมิชอบ หรือไม่ได้อยู่ในที่ประชุมสภาแล้ว เช่น มีการแถลงข่าวนอกสภา ให้สัมภาษณ์กับสื่อโดยตรง เป็นต้น บุคคลสาธารณะกลุ่มนี้ย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายทั่วไป อันได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา ในเรื่องหมิ่นประมาท หรือประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องละเมิด

ประมวลกฎหมายอาญาในเรื่องหมิ่นประมาท

1. มาตรา 328 การหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา เช่น กรณีที่สมาชิกสภาฯ แถลงข่าวต่อสื่อมวลชนอันทำให้มีผู้ที่ได้ฟังข้อความดังกล่าวเป็นจำนวนมาก
2. มาตรา 329(3) การ ดิชม ด้วยความเป็นธรรม แม้สมาชิกสภาฯ จะมีอำนาจหน้าที่และมีสิทธิที่จะใช้ช่องทางตามรัฐธรรมนูญที่กำหนดสิทธิการตรวจสอบไว้แล้ว แต่หากเป็นการกล่าวนอกสภา ศาลก็ยอมรับว่าเป็นสิทธิอันชอบธรรมซึ่งเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ โดยคำว่าประชาชนในที่นี้รวมถึงประชาชนทุก ๆ คน แม้ว่าจะมีตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาฯ ด้วย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องละเมิด

1. มาตรา 423 ในเรื่องการกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง หมายถึง กรณีที่ผู้กล่าวกล่าวลอย ๆ โดยไม่มีข้อมูลยืนยันความจริงได้เลย อันเป็นเหตุให้บุคคลสาธารณะที่ตกเป็นข่าวต้องเสียหายแก่ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือทางทำมาหาได้ แต่หากพอมิข้อมูลให้สงสัยเช่นนั้น ศาลยอมรับว่าไม่เป็นการไขข่าว จึงไม่เป็นการละเมิด

ทั้งนี้ เพื่อสร้างความเข้าใจถึงขอบเขตการคุ้มครองบุคคลสาธารณะในกรณีการเก็บรวบรวม
ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจของสภาฯ ผู้เขียนจึงได้ทำ
ตารางเปรียบเทียบบรรทัดฐานของคำพิพากษาของศาลฎีกาประเทศไทยและคำวินิจฉัยของศาลสิทธิ
มนุษยชนแห่งยุโรป ดังนี้

ตารางที่ 23 เปรียบเทียบการใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมไว้เฉพาะเพื่อการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจของสภา

ประเด็น	คำพิพากษาศาลฎีกาไทย	คำวินิจฉัยศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป
1. สถานะของบุคคลสาธารณะ	การเป็นสมาชิกสภาฯ นั้นถือว่าเป็นบุคคลสาธารณะที่สมควรต้องถูกตรวจสอบได้รับการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับความประพฤติ การประกอบอาชีพและความเป็นอยู่ตามสมควร และถือเป็นเรื่องปกติที่นักการเมืองจากทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านจะมีการตอบโต้กันในประเด็นที่เป็นที่สนใจของประชาชน ²⁸³	ในฐานะสมาชิกสภาฯ อันเป็นตัวแทนประชาชน เมื่อยอมเปิดเผยตัวต่อสาธารณชนจะต้องยอมรับในเรื่องราวที่มักจะถูกวิพากษ์วิจารณ์ และสมควรที่ต้องได้รับการตรวจสอบอย่างละเอียดถี่ถ้วนทั้งจากองค์กรนิติบัญญัติและองค์กรตุลาการ รวมถึงจากผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วยกันเอง ²⁸⁴
2. บทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาฯ ในการตรวจสอบสมาชิกสภาฯ	ขอบเขตของการปฏิบัติหน้าที่สมาชิกสภาฯ ในการตรวจสอบการทำงานของสมาชิกสภาฯ ผู้อื่น เพื่อเป็นรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน ทั้งนี้ แม้จะมีอำนาจหน้าที่และมีสิทธิที่จะใช้ช่องทางตามกฎหมายรัฐธรรมนูญในการตรวจสอบตามวิถีทางของกระบวนการประชาธิปไตยก็ตาม แต่ก็ถือเป็นประชาชนคนหนึ่งที่มิสิทธิได้รับการคุ้มครองตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329 (3) เช่นเดียวกับประชาชนคนอื่น ๆ ²⁸⁵	เมื่อสมาชิกสภาฯ อันเป็นเสมือนตัวแทนประชาชนในการรักษาผลประโยชน์ของประเทศ การตรวจสอบการทำงานของสมาชิกคนอื่น ก็ถือเป็นการรักษาผลประโยชน์เช่นกัน อันเป็นการตรวจสอบความโปร่งใสของสมาชิกสภาฯ ²⁸⁶
3. ขอบเขตในการตรวจสอบ	ตรวจสอบพบหลักฐานความไม่ชอบมาพากล มีมูลเหตุเพียงพอให้สงสัยเช่นนั้น ก็ขอที่จะแสดงความคิดเห็นเพื่อติชมด้วยความธรรมดา แต่ต้องไม่เข้าการคาดหมายเอง หรือตั้งข้อสงสัยอย่างเลื่อนลอย ²⁸⁷ หรือจงใจฝ่าฝืนความจริง	ศาลชี้แจงน้ำหนักว่าบวประเต็นดังกล่าวเกิดจากประวัติของยื่นต่อสาธารณชนมากกว่าผลเสียต่อผู้ที่ถูกกล่าวถึง หากเป็นเช่นนั้นก็จะไม่สามารถแทรกแซงเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของผู้กล่าวได้ แต่อย่าง

²⁸³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6060/2548

²⁸⁴ Castells v. Spain

²⁸⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6747/2560

²⁸⁶ Monica Macovei v. Romania

²⁸⁷ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5697/2540

ประเด็น	คำพิพากษาศาลฎีกาไทย	คำวินิจฉัยศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป
4. ประเด็นที่เปิดเผยได้	ตรวจสอบการใช้สิทธิเสรีในตำแหน่งเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์, ตรวจสอบข้อมูลภาษีอากร, การเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับ การส่งคนงานไปทำงานต่างประเทศโดยมิชอบ, การทุจริตคดโกงภายในธนาคารจนเป็นเหตุให้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเงิน	<p>น้อยผู้กล่าวจะต้องมีมูลเหตุในการวิพากษ์วิจารณ์²⁸⁸</p> <p>ตรวจสอบพฤติกรรมการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบเป็นการคอร์รัปชั่น, ตรวจสอบการบริหารงบประมาณ, การรับรองความปลอดภัยของประชาชน, การใช้อำนาจล่วงเกินอำนาจตุลาการ เป็นต้น</p>

ที่มา : ผู้เขียนรวบรวมจากคำพิพากษาศาลฎีกาไทย และคำวินิจฉัยของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรป

²⁸⁸ Castells v. Spain

บทที่ 6

ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อสรุป

ในปัจจุบันการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นปัญหาที่สังคมไทยเริ่มตระหนักมากขึ้น เนื่องจากการรุกร้าในการดำเนินชีวิตของปัจเจกชน ประกอบกับการกระทำดังกล่าวสามารถกระทำ ได้สะดวกขึ้น เนื่องจากเทคโนโลยีการสื่อสารมีประสิทธิภาพสูงมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นข้อมูล ของบุคคลสาธารณะที่มักจะเป็นข้อมูลที่เป็นที่ต้องการของสมาชิกในสังคม แต่อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ตามมาตรา 4 นั้นมียกเว้นไม่นำพระราชบัญญัติฉบับนี้มา ใช้ซึ่งปรากฏอยู่ในมาตรา 4 โดยในเล่มนี้ได้พิจารณาใน 2 อนุมาตรา คือ กิจการสื่อมวลชน ตาม อนุมาตรา 3 และการพิจารณาตามอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา ตาม อนุมาตรา 4 โดยทั้งสองกิจกรรมดังกล่าวมีการนำข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะมาประมวลผล โดยจากผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. บรรทัดฐานในความเป็นส่วนตัวของบุคคลสาธารณะ

จากการจำแนกบุคคลสาธารณะตามแนวคำพิพากษาในคดี New York Times Co. v. Sullivan และ Gertz v. Robert Welch อันเป็นบรรทัดฐานของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น สามารถ แบ่งบุคคลสาธารณะออกออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

- (1) บุคคลสาธารณะทั่วไป
- (2) บุคคลสาธารณะบางสถานการณ์
- (3) บุคคลสาธารณะโดยไม่สมัครใจ

โดยการแบ่งออกเป็น 3 ประเภทดังกล่าวมีขึ้นเพื่อเพิ่มภาระการพิสูจน์หลัก Actual Malice ให้กับบุคคลสาธารณะในคดีหมิ่นประมาท โดยโจทก์ซึ่งเป็นบุคคลสาธารณะจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่า จำเลยมีเจตนาร้ายคือทราบหรือมีความนั้นไม่เป็นความจริงแต่ยังคงกล่าวเช่นนั้น หรือจำเลยไม่ใส่ใจใน การตรวจสอบข้อเท็จจริงนั้นก่อนเผยแพร่ หากไม่สามารถพิสูจน์ได้ ก็ไม่ถือว่าจำเลยมีความผิดหมิ่น ประมาท เนื่องจากศาลเห็นว่าเสรีภาพของสื่อมวลชนมีความสำคัญต่อการปกครองในระบอบ

ประชาธิปไตย ซึ่งเป็นเสรีภาพที่มีอย่างกว้างขวาง สื่อมวลชนไม่จำเป็นต้องหลีกเลี่ยงการนำเสนอข่าวสารที่ชาวต่างชาติเป็นความจริง ดังนั้น การพิสูจน์ในคดีหมิ่นประมาทของบุคคลสาธารณะจึงให้โทษที่มีภาระการพิสูจน์ที่เข้มข้นกว่าการหมิ่นประมาทของบุคคลธรรมดา

สำหรับประเทศไทย ไม่มีความชัดเจนในเรื่องการกำหนดนิยามและประเภทของบุคคลสาธารณะไว้ชัดเจนโดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลสาธารณะโดยไม่สมัครใจ ซึ่งจากที่ผู้เขียนศึกษาพบเพียงคำพิพากษาของศาลฎีกาในเรื่องหมิ่นประมาทบุคคลสาธารณะ 2 ประเภท คือ บุคคลสาธารณะทั่วไป และบุคคลสาธารณะบางสถานการณ์ที่ศาลยอมรับว่าบุคคล 2 ประเภทนี้เป็นบุคคลสาธารณะที่จะต้องถูกวิพากษ์วิจารณ์ได้ และได้รับความคุ้มครองในส่วนตัวในระดับที่ต่ำกว่าบุคคลธรรมดา และศาลพิเคราะห์จากข้อความหรือถ้อยคำที่เผยแพร่ว่ามีลักษณะเป็นเรื่องส่วนตัวหรือเป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าการพิจารณาสถานะบุคคล

2. การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะในกิจกรรมสื่อมวลชน

จากที่ผู้เขียนศึกษาพบว่าสื่อมวลชนที่จะได้รับยกเว้นให้รายงานข่าวของบุคคลสาธารณะในประเทศไทยมีขอบเขตที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล กล่าวคือ ยอมรับให้มีการรายงานข่าวของบุคคลสาธารณะและถูกวิพากษ์วิจารณ์ได้ โดยพิจารณาจากเนื้อหาข่าวว่าเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะหรือไม่ ซึ่งเป็นการพิจารณาจากบริบทสังคม หรือความสนใจของประชาชนในขณะนั้น แต่หากพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่เกี่ยวข้องกับประโยชน์ส่วนรวม บุคคลสาธารณะก็ย่อมได้รับความคุ้มครองในความเป็นส่วนตัว ทั้งนี้ยังพิจารณาถึงความสุจริตของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวอีกด้วย กล่าวคือ สื่อย่อมจะต้องมีวิชาชีพและจริยธรรมของสื่อมวลชนในเสนอข่าว แต่ประเทศไทยไม่มีกฎหมายหรือคำพิพากษาระบุชัดเจนในเรื่องขอบเขตของการรายงานข่าวและประเภทของบุคคลสาธารณะโดยเฉพาะบุคคลสาธารณะประเภท IPF ซึ่งสรุปขอบเขตการรายงานข่าวของกิจกรรมสื่อที่ได้รับยกเว้นตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ของบุคคลสาธารณะแต่ละประเภทได้ ดังนี้

(1) บุคคลสาธารณะทั่วไป

การรายงานข่าวของบุคคลสาธารณะประเภทนี้ที่ได้รับยกเว้นให้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้ คือ เป็นประเด็นที่ศาลพิจารณาว่าเป็นประโยชน์สาธารณะอันจำเป็นต้องเปิดเผยให้ประชาชนทราบ เช่น การประพาดพิตวินัยร้ายแรง, มีพฤติกรรมผิดไถ่ประชาชน, ถูกไล่ออกจาก

ราชการ, ก่อความขัดขวางการประชุมของประชาชน, ทุจริตออกโฉนดทับพื้นที่ป่าไม้, รับสินบนอันเป็นการประพฤติดุโดยมิชอบ, เปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาท, มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งคนงานไปประเทศโดยไม่ถูกต้อง, การหลีกเลี่ยงภาษีอันส่งผลกระทบต่องบประมาณของแผ่นดินอันทำให้รัฐขาดรายได้, ผิดบังการทุจริตคดโกงภายในธนาคารจนเป็นเหตุให้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินในระบบธนาคารและทำให้ภาวะเศรษฐกิจของประเทศไม่มั่นคง, การจัดสรรงบประมาณ, เสนอข่าวว่าบุคคลสาธารณะนั้นถูกฟ้องเป็นคดี เป็นต้น ดังนั้น หากเป็นเรื่องอื่นซึ่งไม่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะ บุคคลสาธารณะย่อมได้รับความคุ้มครองในความเป็นส่วนตัวและสื่อมวลชนไม่ได้รับยกเว้นให้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล เช่น เรื่องการมีเพศสัมพันธ์

ทั้งนี้ สื่อมวลชนซึ่งเป็นผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเองจะต้องตรวจสอบข้อมูลของข่าวก่อนนำเสนอแล้ว หรือมีหลักฐานอ้างอิงข้อมูลข่าวที่เสนอ และนำเสนอข่าวนั้นโดยไม่ได้เติมแต่งข้อความให้ผู้ที่ได้อ่านหรือได้ฟังเกิดความเข้าใจผิดอันเป็นไปตามจริยธรรมของวิชาชีพสื่อมวลชน เช่น ได้รับความชัดเจนว่ามีหลักฐานจากหนังสือของราชการในเรื่องนั้น, มีข้อมูลจากรายงานกระบวนการพิจารณาคดีในศาล, ข้อมูลมาจากคณะกรรมการสอบสวนของทางราชการที่ดำเนินการตรวจสอบเรื่องดังกล่าว, ข้อมูลมาจากคำสั่งกรมตำรวจ, เอกสารรายงานการประชุม, หรือสื่ออยู่ในสถานที่อันเป็นแหล่งข้อมูลนั่นเอง

นอกจากนี้ หากสื่อมวลชนรายงานข่าวของสมาชิกสภาซึ่งเป็นบุคคลสาธารณะประเภททั่วไปก็จะได้รับยกเว้นให้รายงานข่าวของสมาชิกสภาในฐานะเดียว คือ เป็นบุคคลสาธารณะตามบรรทัดฐานคำพิพากษาของศาลไทย ซึ่งเป็นคนละส่วนกับเอกสิทธิ์ของสมาชิกสภา และเป็นกรณีที่สื่อมวลชนได้รับยกเว้นตาม 4(3) ให้รายงานข่าวของบุคคลสาธารณะ ไม่ใช่กรณีข้อยกเว้นของกิจกรรมของสภา ตาม 4(4)

(2) บุคคลสาธารณะบางสถานการณ์

การรายงานข่าวของบุคคลสาธารณะประเภทนี้ที่ได้รับยกเว้นให้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้ คือ ต้องเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับมิติในด้านที่มีบทบาทโดดเด่น และประเด็นที่อาจส่งผลกระทบต่อหน้าที่การทำงานที่ทำให้เขาเป็นบุคคลสาธารณะนั้น ดังนั้น ประเด็นอื่นซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับด้านที่โดดเด่นของบุคคลสาธารณะ บุคคลสาธารณะย่อมได้รับความคุ้มครองในความเป็นส่วนตัวและสื่อมวลชนไม่ได้รับยกเว้นให้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล เช่น เรื่องการมีเพศสัมพันธ์

และสื่อมวลชนซึ่งเป็นผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเองจะต้องมีจริยธรรมต่อการนำเสนอข่าวเช่นเดียวกัน เช่น ต้องเสนอข่าวด้วยความสุจริต ไม่มีเจตนาทำให้เขาเสียชื่อเสียง และเนื้อความนั้นต้องไม่ใช่การสร้างขึ้นโดยไม่มีมูลความจริง

(3) บุคคลสาธารณะโดยไม่สมัครใจ

สำหรับประเทศไทยยังไม่มีมาตรฐานในการพิจารณาคดีบุคคลสาธารณะประเภทนี้แยกต่างหากดังเช่นการพิจารณาคดีของบุคคลสาธารณะ 2 ประเภทแรก พบเพียงแต่กรณีที่สื่อมวลชนออกหนังสือขอความร่วมมือสื่อมวลชนให้ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงผู้ตกเป็นข่าวเป็นสำคัญ

3. การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะในกิจกรรมของสภาฯ

จากการศึกษาพบว่าการทำงานของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา หรือ คณะกรรมาธิการตามหน้าที่และอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ซึ่งเอกสิทธิ์ที่คุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนั้นเป็นคนละส่วนกับการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งได้รับยกเว้นตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ในมาตรา 4(4) หมายถึง แม้ว่าการทำตามอำนาจหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญให้ไว้จะได้รับเอกสิทธิ์คุ้มครองจากการถูกกล่าวหาทางกฎหมายอาญา กฎหมายแพ่ง เช่น การยื่นกระทู้ถามหรือยื่นกระทู้สด หรือเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจในสภาที่ไม่อาจถูกฟ้องหมิ่นประมาทหรือละเมิดได้ แต่กิจกรรมดังกล่าวสมาชิกสภาย่อมต้องเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของตนซึ่งถูกประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลตามภารกิจของรัฐสภา โดยพบว่ามีระบบจัดเก็บข้อมูลตามรัฐธรรมนูญทั้งหมด 17 ระบบที่ได้รับยกเว้นตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 4 (4) ได้แก่

- (1) ผู้ตติ
- (2) ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
- (3) รายงานของคณะกรรมการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ...
- (4) ร่างพระราชบัญญัติ
- (5) รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ... สภาผู้แทนราษฎร
- (6) รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ... วุฒิสภา

- (7) รายงานการพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติ...
- (8) รายงานของคณะกรรมการร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ... สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา
- (9) รายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ...
- (10) รายงานการพิจารณาศึกษาร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ...
- (11) รายงานการประชุมร่วมกันของประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานคณะกรรมการสามัญของสภาผู้แทนราษฎร
- (12) ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม
- (13) รายงานของคณะกรรมการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม
- (14) บันทึกทั่วไป
- (15) รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร
- (16) รายงานการประชุมวุฒิสภา
- (17) รายงานการประชุมร่วมกันของรัฐสภา

โดยข้อยกเว้นดังกล่าวเป็นประเด็นเฉพาะของสภาในฐานะที่เป็นผู้ควบคุมข้อมูล ไม่ใช่ข้อยกเว้นให้ผู้อื่นประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของสภาได้ ดังนั้นหากไม่ใช่กิจกรรมของสภาตามที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้จึงไม่ได้รับการยกเว้นให้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลได้ และผู้กล่าวแม้จะเป็นสมาชิกสภาที่ย่อมไม่ได้รับเอกสิทธิ์คุ้มครอง เช่น การแถลงข่าวนอกสภา การปราศรัยบนเวที เป็นต้น นอกจากนี้ สมาชิกสภาในฐานะบุคคลสาธารณะได้รับความคุ้มครอง กล่าวคือ สามารถฟ้องร้องผู้ที่พูดถึงตนได้

ส่วนกรณี พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ที่กำหนดให้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่กำหนดแก่สาธารณะลงพิมพ์ราชกิจจานุเบกษา ตามมาตรา 7 นั้นเป็นกรณีภารกิจของรัฐที่กฎหมายกำหนดให้เปิดเผยตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 24(4) ผู้ควบคุมข้อมูลจะประมวลผลโดยไม่ได้รับความยินยอมไม่ได้ เว้นแต่ เป็นการจำเป็นเพื่อการปฏิบัติ

หน้าที่ในการดำเนินการกิจเพื่อประโยชน์สาธารณะของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือปฏิบัติหน้าที่ในการใช้อำนาจรัฐที่ได้มอบให้แก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

ทั้งนี้ หากสื่อมวลชนรายงานข่าวของสมาชิกสภา สื่อมวลชนก็ได้รับให้รายงานข่าวของสมาชิกสภาฯ ในฐานะเดียว คือ เป็นบุคคลสาธารณะตามบรรทัดฐานคำพิพากษาของศาลไทย ซึ่งเป็นคนละส่วนกับเอกสิทธิ์ของสมาชิกสภาฯ

เพราะฉะนั้น กรณีที่สื่อมวลชนรายงานข่าวโดยใช้รายงานจากข้อมูลของสภาจึงเป็นกรณีที่สื่อมวลชนได้รับยกเว้นตาม 4(3) ให้รายงานข่าวของบุคคลสาธารณะ ไม่ใช่กรณีข้อยกเว้นของกิจกรรมของสภา ตาม 4(4)

6.2 ข้อเสนอแนะ

1. สำหรับกิจการสื่อมวลชน

ผู้เขียนเห็นว่าควรเร่งกำหนดจริยธรรมของสื่อมวลชนที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดความเข้าใจแก่ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนเองและเพื่อให้ประชาชนรวมถึงตัวบุคคลสาธารณะเองเข้าใจและคาดหมายได้ว่าจะได้รับความคุ้มครองในข้อมูลส่วนบุคคลของตนเองจากการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชน เนื่องจากในปัจจุบันสื่อยังคงนำเสนอข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องส่วนตัวของบุคคลผู้ตกเป็นข่าวอยู่เป็นจำนวนมาก เพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังสนใจอยากติดตามมากขึ้น เป็นเพียงการมุ่งแต่จะขายข่าวโดยมักไม่ได้คำนึงถึงผลเสียของเจ้าของข้อมูลแต่อย่างใด ทั้งนี้ ข้อบังคับอันเป็นจริยธรรมของสื่อมวลชนที่มีอยู่ปัจจุบันเป็นเพียงคู่มืออันเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่กำหนดไว้เป็นแบบอย่างที่ดี โดยจัดทำเป็นแนวทางเฉพาะองค์กรซึ่งก็มีผลเพียงเฉพาะองค์กรนั้น ๆ เท่านั้น มิได้มีสภาพบังคับเป็นกฎหมายทั่วไปอันจะใช้บังคับกับสื่อมวลชนทุกคนเพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกันได้ และหากมาตรฐานจริยธรรมนี้สามารถอธิบายให้เข้าใจให้ทุกคนเข้าใจได้ ก็จะทำให้มีการบังคับที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรเร่งผลักดันให้ร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชนให้มีผลบังคับใช้โดยเร็ว เพื่อเป็นการสร้างบรรทัดฐานและมีขอบเขตในการปฏิบัติหน้าที่ที่ชัดเจน ทั้งยังเป็นการควบคุมโดยรัฐเพื่อให้เป็นไปตามจริยธรรมดังกล่าวและเป็นหลักประกันให้กับผู้ที่ตกเป็นข่าวได้ว่าจะถูกนำเสนอข่าวอย่างมีคุณธรรมและมีประสิทธิภาพ และหากบุคคลดังกล่าวยังต้องเสียหายจากการนำเสนอข่าวสารก็สามารถ

ร้องเรียนเพื่อให้ได้รับการเยียวยาความเสียหายได้ และยังมีโทษสำหรับสื่อมวลชนที่ได้กระทำผิดวินัย แต่อย่างไรก็ตามโดยแม้ว่าร่างพระราชบัญญัติฯ ดังกล่าวจะกำหนดให้คณะกรรมการสภาวิชาชีพ กำหนดมาตรฐานกลางเพื่อให้เป็นมาตรฐานใช้บังคับสำหรับสื่อมวลชนเป็นรูปแบบเดียวกัน และให้ คณะกรรมการจริยธรรมสื่อมวลชนมีอำนาจหน้าที่หลักคือกำกับดูแล แต่เป็นเพียงการกำหนดขอบเขต กว้าง ๆ เท่านั้น ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรกำหนดประเด็นในเรื่องดังต่อไปนี้ด้วย

- เรื่องความเป็นส่วนตัว

ผู้เขียนเห็นว่าควรสร้างมาตรฐานในการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวสำหรับบุคคลสาธารณะ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการนำเสนอข่าวและไม่ให้เกิดความยุ่งยากในการตีความ เช่น กำหนดนิยาม และประเภทของบุคคลสาธารณะ เพื่อสามารถกำหนดกรอบมิติของความเป็นบุคคลสาธารณะกับมิติ ของความเป็นส่วนตัวได้ เนื่องจากยังคงมีความเข้าใจผิด ๆ กันอยู่ว่าเมื่อเป็นบุคคลสาธารณะแล้วย่อม ถือเป็นคนของประชาชน และจะสามารถนำเสนอข่าวของบุคคลเหล่านั้นได้อย่างไม่มีขอบเขต แต่ก็ ควรพึงระลึกไว้ว่าแม้ว่าบุคคลสาธารณะจะเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่ามีความเป็นส่วนเข้มข้นต่ำกว่า บุคคลธรรมดา แต่เขาก็ย่อมต้องได้รับการเคารพในความเป็นส่วนตัวเช่นกัน โดยสื่อจะนำเสนอข่าวได้ เฉพาะมิติที่เป็นบุคคลสาธารณะได้เท่านั้น โดยอาจกำหนดนิยามบุคคลสาธารณะแต่ละประเภทไว้ ดังเช่น

GPF หมายถึง บุคคลสาธารณะที่มีความเกี่ยวข้องกับประโยชน์มหาชนโดยตรง เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี วุฒิสมาชิก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นักการเมือง เจ้าหน้าที่รัฐ เป็นต้น

LPF หมายถึง บุคคลสาธารณะที่มีสภาพเป็นบุคคลสาธารณะเฉพาะด้านที่มีความโดดเด่นใน สาขาเฉพาะเท่านั้น เช่น นักแสดง นักร้อง นักกีฬา เป็นต้น

IPF หมายถึง บุคคลธรรมดาที่ได้รับความสนใจจากเหตุการณ์หนึ่งเหตุการณ์ใดเพียงชั่วขณะ เท่านั้น

- เรื่องประโยชน์สาธารณะ

ผู้เขียนเห็นว่าสำหรับประเด็นประโยชน์สาธารณะนั้นเป็นเรื่องที่ควรต้องพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป ไม่สามารถกำหนดได้แน่นอนตายตัว แต่ผู้เขียนเสนอแนวทางว่าควรมีการกำหนดเป็นกรอบกว้าง ๆ โดยอาจจำแนกประเด็นที่เปิดเผยได้ตามประเภทของบุคคลสาธารณะ เนื่องจากบุคคลสาธารณะแต่ละประเภทมีมิติของความเป็นบุคคลสาธารณะในระดับที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับความเชื่อมโยงกับ ประโยชน์สาธารณะ เช่น

GPF เนื่องจากเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับประโยชน์มหาชน ดังนั้น ขอบเขตของประเด็นสาธารณะที่เปิดเผยได้จึงกว้างกว่าบุคคลสาธารณะประเภทอื่น สำหรับประเด็นที่เปิดเผยได้จะต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับรัฐและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ เนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐย่อมส่งผลกระทบต่อประชาชนทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เช่น การออกกฎหมาย การจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนในประเทศ การติดต่อสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศ รวมถึงการทำงานของหน่วยงานราชการ และการปฏิบัติหน้าที่ชอบตามตำแหน่งหน้าที่ เป็นต้น แต่หากเป็นเรื่องการดำเนินชีวิตส่วนตัว ๆ ไปที่ไม่มีประโยชน์สาธารณะมาเกี่ยวข้อง ก็ไม่ถือว่าเป็นประเด็นที่จะเปิดเผยได้

LPF เนื่องจากเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความโดดเด่นในสาขาเท่านั้น สำหรับประเด็นที่เปิดเผยได้จึงเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสาขาที่มีความโดดเด่นเท่านั้น

IPF เนื่องจากเป็นเพียงบุคคลธรรมดาที่สมัครใจเปิดเผยตัวต่อสาธารณะแต่แรก จึงสามารถเปิดเผยได้เฉพาะประเด็นที่ทำให้ตนได้รับความสนใจและเกิดประโยชน์ของประชาชนโดยรวมเท่านั้น

ทั้งนี้ สื่อมวลชนจะใช้ดุลพินิจอย่างถี่ถ้วนในการเปิดเผย และนำเสนอเพียงเท่าที่เกี่ยวข้องและจำเป็นเท่านั้น โดยชั่งน้ำหนักระหว่างความเสียหายในการละเมิดความเป็นส่วนตัวของเจ้าของข้อมูลกับประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับจากการนำเสนอข่าว

- เรื่องการนำเสนอข่าวสารที่ถูกต้อง

ผู้เขียนเห็นว่าแม้การนำเสนอข่าวจะต้องตามทันสถานการณ์ในปัจจุบัน แต่ก็ต้องมีมาตรการในการตรวจสอบแหล่งข้อมูลของข่าวอย่างเหมาะสม โดยจะต้องมีหลักฐานพอสมควรให้เชื่อว่าเป็นเช่นนั้นจริงก่อนที่จะนำเสนอ เช่น ในการนำเสนอข่าวต้องมีกระบวนการในการตรวจสอบข้อเท็จจริงให้ชัดเจนว่าข้อมูลซึ่งเป็นแหล่งที่มาถูกต้องและน่าเชื่อถือหรือไม่ และต้องไม่นำเสนอให้ผิดไปจากความหมายเดิม

2. สำหรับการทำงานของสภาฯ

ผู้เขียนเห็นว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มาตรา 4(4) ที่ยกเว้นไม่ใช้บังคับกับกิจกรรมของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา หรือคณะกรรมการตามที่และอำนาจตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ให้อำนาจไว้ เนื่องจากเป็นการใช้อำนาจ

ของสภาในการพิจารณาเรื่องต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อบ้านเมืองซึ่งเกี่ยวข้องกับโยชน์สาธารณะของประชาชน นอกจากจะสามารถนำข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนมาพิจารณาแล้ว ยังยกเว้นไปถึงผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา หรือคณะกรรมการการเมืองที่ต้องเปิดเผยส่วนบุคคลของตนเองในกิจกรรมที่เป็นอำนาจตามรัฐธรรมนูญเพื่อให้สามารถถูกตรวจสอบการทำงานจากประชาชนได้เสมอ ซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกประมวลผลในกิจกรรมที่ได้รับข้อยกเว้นซึ่งถูกจัดเก็บอยู่ในระบบจัดเก็บตามรัฐธรรมนูญทั้ง 17 ระบบนั้นไม่มีแนวทางการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลอย่างชัดเจน มีเพียงรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร รายงานการประชุมวุฒิสภา และรายงานการประชุมร่วมกันของรัฐสภา เท่านั้นที่ระบุในข้อบังคับการประชุมชัดเจนว่าต้องเปิดเผยชื่อ-สกุลของสมาชิกที่มา หรือลา หรือขาดการประชุม แต่ระบบจัดเก็บรูปแบบอื่นไม่ได้กำหนดไว้ชัดเจน มีเพียงแบบฟอร์มให้สมาชิกสภาใช้เท่านั้น เช่น การเสนอญัตติตามข้อบังคับการประชุมของทั้งสองสภาระบุเพียงให้ยื่นเป็นหนังสือเสนอต่อประธานสภาล่างหน้าโดยมีรายชื่อของผู้เสนอญัตติและรายชื่อของผู้รับรอง โดยไม่ได้ระบุว่าจะต้องมีหมายเลขประจำตัวสมาชิก หรือระบุพรรคการเมืองด้วย หรือในรายงานของคณะกรรมการการเมืองในการพิจารณา ซึ่งในรายงานดังกล่าวปรากฏรูปภาพของคณะกรรมการในการพิจารณาด้วย ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่า เมื่อพระราชบัญญัตินี้ยกเว้นไม่ใช้บังคับกับกิจกรรมของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา หรือคณะกรรมการตามที่ ควรจะมีแนวทางที่ชัดเจนว่าในระบบจัดเก็บตามรัฐธรรมนูญทั้ง 17 ระบบจัดเก็บนั้นจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลอะไรบ้าง เพื่อให้เกิดความชัดเจนและเป็นแบบแผนเดียวกัน เช่น จัดทำคู่มือหรือแนวทางสำหรับการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลในระบบจัดเก็บตามรัฐธรรมนูญของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา หรือคณะกรรมการ เป็นต้น

บรรณานุกรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554.

"Axel Springer Ag V. Germany." The European Court of Human Rights, 2012.

Baran, S. J. Introduction to Mass Communication : Media Literacy and Culture. 6 (2541).

Berian, I. d. M., and Campillo, L. P. "Data Protection in Journalism: A Practical Handbook."

"Biriuk V. Lithuania." The European Court of Human Rights, 2008.

Bitiukova, N. Journalistic Exemption under the European Data Protection Law. (2563): 17.

———. Journalistic Exemption under the European Data Protection Law. Vilnius Institute for Policy Analysis, Policy Paper Series (2020).

.

"Castells V. Spain." The European Court of Human Rights, 1992.

"Curtis Publishing Co. V. Butts." United States Court of Appeals for the Fifth Circuit, 1967.

"Dameron V. Washington Magazine, Inc.". United States District Court, District of Columbia, 1983.

"Demay V. Roberts." Michigan Supreme Court, 1881.

"Dietemann V. Time." United States District Court C. D. California, 1971.

Dominick, J. R. The Dynamics of Mass Communication. Edited by 6. New York: 1999.

"Édition Plon V. France." The European Court of Human Rights, 2004.

Gabel, D., and Hickman, T. Issues Subject to National Law. Unlocking the EU General Data Protection Regulation: A practical handbook on the EU's new data protection law (2019).

Georgiou, A. Balancing the Freedom of Expression and the Right to Privacy in the Gdpr Era. (2020).

———. Balancing the Freedom of Expression and the Right to Privacy in the Gdpr Era. Master of Laws (LL.M.), International Hellenic University. 2020.

- GERTZ, V. Elmer Gertz V. Robert Welch, Inc., 418 Us 323, 41 L. Ed. 2d 789, 94 S. Ct. 2997, 1 Med... L. Rptr. 1633. Mass Media and the Constitution: An Encyclopedia of Supreme Court Decisions 1 (1989): 363.
- "Gertz V. Robert Welch, Inc.". Supreme Court of the United States, 1974.
- Gormley, K. The Hundred Years of Privacy. Wisconsin Law Review (1992): 1337-1338.
- "Grinberg V. Russia." The European Court of Human Rights, 2005.
- Grinberg v. Russia. No. 23472/03, § 27, 21 July 2005.
- Hendricks, H., and Hendricks, N. Your Right to Privacy. Southern Illinois University Press, 2533.
- "Hoepner V. Dunkirk Printing Co.". Court of Appeals of the State of New York, 1930.
- Human Rights Centre, G. U. a. L. H. A. "Court of Justice of the European Union: Sergejs Buivids V. Datu Valsts Inspekcija."
- ICO. "Exemptions."
- ICO, I. C. s. O. "Proposed New Eu Gdpr: Article-by-Article Analysis Paper." 3-5, 2556.
- . "Proposed New Eu Gdpr: Article-by-Article Analysis Paper." 2013.
- Kalven Jr, H. The New York Times Case: A Note on" the Central Meaning of the First Amendment". The Supreme Court Review 1964 (1964): 191-221.
- Kotanidis, S. M. a. S. Data Protection Rules Applicable to the European Parliament and to Meps. (2018).
- "Krasulya V. Russia." The European Court of Human Rights, 2007.
- "Krasulya V. Russia." The European Court of Human Rights.
- "Kubaszewski V. Poland." The European Court of Human Rights, 2010.
- L., N. "สภาการหนังสือพิมพ์ฯ วอนสื่อเสนอข่าว “ทีมหมูป่า” โดยคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน." 2561.
- Lee, J., Lee, E. Y. J., and Jinsol, L. Personal Data Protection of Academic Journals in the Age of the European General Data Protection Regulation: Guidelines for Korean Journals. Science Editing 6, 1 (2019): 73-77.
- "Lingens V. Austria." The European Court of Human Rights, 1986.
- "Lord Byron V. Johnston." 1816.
- M.Cooley, T. "Cooley on Torts." 2421.
- Mamell, W. H. The Right to Know : Media and the Common Good. New York: Seabury Press, 2516.

- McQuail, D. Mass Communication Theory. Edited by 6. London: 1983.
- "Melvin V. Reid." Court of Appeal of California, 1931.
- Meng, D. Case Study of Data Protection: Case C-73/07, Tietosuojavaltuutettu V. Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy. Satakunnan Markkinapörssi Oy and Satamedia Oy (Nov. 28, 2018) (2018).
- "Monica Macovei V. Romani." The European Court of Human Rights, 2020.
- "New York Times Co. V. Sullivan." Supreme Court of the United States, 1964.
- "Oberschlick V. Austria." The European Court of Human Rights, 1991.
- "Pavesich V. New England Life Ins. Co.". Supreme Court of Georgia, 1905.
- "Pollard V. Photographic Co.,." 1888.
- Powell Jr, L. F. Smith V. Daily Mail Publishing Co. (1978).
- Project, D. M. L. "Proving Fault: Actual Malice and Negligence." 2564.
- "Reed V. Orleans Parish Schoolboard." Court of Appeal of Louisiana. Orleans, 1945. Resolution), ก. T. C. o. E. P. A. (26 มิถุนายน พ.ศ. 2541).
- Reuters, T. Filing System. UK Practical law.
- "Rosenblatt V. Baer." United States Supreme Court, 1966.
- "Savenko (Limonov) V. Russia." European Court of Human Rights, 2019.
- "Schuyler V. Curtis Et Al.". SUPREME COURT OF NEW YORK, 1895.
- "Sergejs Buivids V. Datu Valsts Inspekcija." Court of Justice of the European Union, 2019.
- "Sidis V. F-R Publishing Corp.". United States Court of Appeals for the Second Circuit, 1940.
- "Smith V. Daily Mail Publishing Co.,." United States Supreme Court, 1979.
- Sooper, S. The First Amendment Privilege and Public Disclosure of Private Facts. Catholic University Law Review 25, 2 (1976): 273.
- "Sperry & Hutchinson Co. V. Rhodes." Court of Appeals of the State of New York, 1911.
- Sullivan, N. Y. T. v. "376 Us 254." 1964.
- "Suriano V. Gaugham." Supreme Court of Appeals of West Virginia, 1996.
- TEAM, T. S. "ณัฐชา ส.ส. อดีตพรรคอนาคตใหม่ ชี้ ธรรมนูญสัจจรายได้ที่มาจากไม่ชัดเจน ขาดคุณสมบัติ รัฐมนตรี." 2563.
- The Matter. "คนทำผิด ต้องโดนลงโทษ แสกเกอร์ที่เผยแพร่รูปnudexของ เจนนิเฟอร์ ลอว์เรนซ์ ถูกตัดสิน

ให้จำคุก 8 เดือน." 2561.

Torre, L. F. d. l. Material Scope of Eu Data Protection Law [Online]. 2561. Available from: <https://medium.com/golden-data/material-scope-of-eu-data-protection-law-39ecd18f7ff6> [23 มกราคม 2564].

U.S. District Court, C. D. o. C. <https://www.scribd.com/document/49803154/Holmes-American-Media-Complaint-1>.

"Waldbaum V. Fairchild Publications, Inc." United States Court of Appeals for the District of Columbia Circuit, 1980.

Warren, S. D., and Brandeis, L. D. The Right to Privacy. Harvard Law Review 4 (2433).

William L. Prosser. Privacy. California Law Review 43 (1960): 383.

กาญจนา แก้วเทพ. สื่อสารมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. (2541): 43.

"การอภิปรายในสมัชชายุโรป เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2541 (the Council of Europe Parliamentary Assembly Resolution)." In สมัชชายุโรป, 2541.

กิติมา สุรสสนธิ. ความรู้ทางการสื่อสาร : Introduction to Communication. 4 (2548): 98.

คณาธิป ทองรวีวงศ์. ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะ: กรณีศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายสหรัฐอเมริกาและกฎหมายไทย (the Protection of Right to Privacy of Public Figure: A Comparative Study of the Us and Thai Laws). วารสารวิชาการคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย 7, 1 (2558).

คณิต ณ นคร. กฎหมายอาญาภาคความผิด. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.

"คำพิพากษาฎีกาที่ 3553/2550."

"คำพิพากษาฎีกาที่ 7435/2541."

จ่านงค์ ทองประเสริฐ. "สื่อสารมวลชนคืออะไร." 2534.

จิต เศรษฐบุตร. กฎหมายของประเทศที่ใช้ประมวล. วารสารนิติศาสตร์ 3, 2 (2517): 119-120.

จิตติ เจริญฉ่ำ. ฎีกาวิเคราะห์เอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญ. วารสารอัยการ 9 (2529): 47-51.

ช่อสะอาด. "ร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ.", 2563.

โชติมานนท์, ป. ฐานอันชอบด้วยกฎหมายในการเก็บรวบรวม ใช้และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล. วารสารรามคำแหง ฉบับนิติศาสตร์: 103-104.

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาคทั่วไป. Edited by 8. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2550.

———. สาธารณะ. บทความทางวิชาการ จุลนิติ พ.ศ.- มี.ย. ๕๒ (2552): 52.

ทินพันธ์ นาคะตะ (ประธานสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ). รายงานของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการสื่อสารมวลชน เรื่อง การปฏิรูปการสื่อมวลชน : ร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ส่งเสริมจริยธรรม และมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. ครั้งที่ 12/2560 วันจันทร์ที่ 1 พฤษภาคม 2560.

ทิพาพร นะมาตร์. สิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัว: ศึกษากรณีสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลสาธารณะ. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ 2551.

ไทยรัฐออนไลน์. "ศาลประทับรับฟ้อง เสรีพิศุทธิ์ ฟ้องหมิ่นฯ "สิระ" นัดสอบคำให้การ 19 ต.ค.", 2563.

นิธิวัชร ต้นตึกสันสีรี. เสรีภาพของสื่อมวลชน : ศึกษากรณีเฉพาะการนำเสนอข่าวสารของนักแสดง. ปริญญาโทปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ 2559.

นิ่มหนู, น. หลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล: ศึกษาเปรียบเทียบพระราชบัญญัติคุ้มครอง ข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562 กับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 3 (2565): 51-52.

ประมะ สตะเวทิน. การสื่อสารมวลชน : กระบวนการและทฤษฎี. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, 2539.

พรหมวงศ์, ช. การสื่อสารมวลชน. (2551).

พิมพ์พันธ์ จันท์แดง. "บุคคลสาธารณะ ? : เมื่อนักกีฬาที่ต้องการขอบเขตความเป็นส่วนตัว | Main Stand."

พิสิษฐ์ วงศ์เชียรธนา. ความรับผิดชอบทางอาญาฐานหมิ่นประมาทที่กระทำต่อบุคคลสาธารณะในแวดวงการเมืองการปกครองและระบบราชการ. นิติศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2552.

มติชนออนไลน์. "ชี้แจงข้อเท็จจริง กรณีร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมจริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ." 2563.

ราชกิจจานุเบกษา. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. 134.

วิชัย อริยะนันท์ทกะ. ถอดเทปคำบรรยายเนติบัณฑิตภาคค่ำ (2561).

เว็บไซต์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ 14 ปีที่ 1 ครั้งที่ 7 (สมัยสามัญ) วันพฤหัสบดีที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2526.

ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ. สิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น: ความแตกต่างในการวิพากษ์วิจารณ์ตามหลักกฎหมายของสหรัฐอเมริกาและประเทศไทย. วารสารนิติสังคมศาสตร์ 8, 2 (2558): 176.

สถาบันพระปกเกล้า. บทบาทและอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

- สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ. บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญร่างพระราชบัญญัติการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ส่งเสริมจริยธรรม และมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน พ.ศ. (2560): 21.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ส. คู่มือการยกร่างกฎหมาย (ฉบับปรับปรุง). (2561): 188.
- สำนักงานประชุมสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. คู่มือการดำเนินการเกี่ยวกับการเสนอร่างกฎหมาย ญัตติ และกระทู้ถาม. (2562).
- สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. คู่มือจริยธรรมและการกำกับดูแลตนเองในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (Ethical Guideline and Self-Regulation for Broadcasting). (2557): 24.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. การวิจัยเรื่องแนวทางในการออกกฎหมายคุ้มครองข้อมูลและสารสนเทศส่วนบุคคลในประเทศไทย (Guidelines for Data Protection and Information Privacy Legislations in Thailand). กรุงเทพฯ: 2539.
- . การวิจัยเรื่องแนวทางในการออกกฎหมายคุ้มครองข้อมูลและสารสนเทศส่วนบุคคลในประเทศไทย (Guidelines for Data Protection and Information Privacy Legislations in Thailand). (2539).
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. ระบบงานรัฐสภา. (2550): 29-30.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ส. คู่มือการร่างกระทู้ถามและญัตติ (ฉบับปรับปรุง) (๒๕๖๔).
- สำนักเจรจาการค้าบริการและการลงทุนกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป General Data Protection Regulation (Gdpr). (2561): 3.
- สีมา, ศ. การควบคุมตรวจสอบคณะรัฐมนตรีโดยรัฐสภา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. 6.
- สุพิศ ประณีตพลกรัง. การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data Protection). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2563.
- สุพิศ ประณีตพลกรัง. การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data Protection). (2563): 27-30.
- สุภา ศิริमानนท์. เอกสารประกอบคำบรรยาย วส.316 การบรรณาธิการหนังสือพิมพ์. (2532).
- เสริม วินิจฉัยกุล. กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง.
- เสรีรักษ์, น. Gdpr คืออะไร? ตีอย่างไร? Eu ถึงใช้คุ้มครองความเป็นส่วนตัวส่วนตัวให้ประชาชน. (2561).
- หยุด แสงอุทัย. กฎหมายอาญา ภาค 2-3. (2523): 412.
- อารยา ถิรมงคลจิต. "สาธารณะ." สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2557.
- อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์. การสื่อสาร สื่อสารมวลชน และสื่อมวลชน. 2 (2550): 5.
- . การสื่อสาร สื่อสารมวลชน และสื่อมวลชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

, 2550.

านักการประชุมสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. คู่มือร่างกฎหมาย. (2564).

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ญาณิศา ยอดประเสริฐ
วัน เดือน ปี เกิด	5 พฤศจิกายน 2536
สถานที่เกิด	จังหวัดลพบุรี
วุฒิการศึกษา	สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี นิติศาสตรบัณฑิต จาก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อปีการศึกษา 2559 และสำเร็จการศึกษานิติ บัณฑิตไทย เมื่อปีการศึกษา 2560 และศึกษาต่อหลักสูตรนิติศาสตร มหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ หมวติชากฎหมายเอกชนและธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2561
ที่อยู่ปัจจุบัน	37/110 หมู่ 8 ตำบลท่าศาลา อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี